

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI**

**TOPLUMU MEKÂNI (YERİ) VE MESLEĞİ ÖĞRENME
AÇISINDAN ADAY ÖĞRETMENLERİN İNCELENMESİ**

**Hazırlayan
Süleyman KELEŞ**

**Danışman
Doç. Dr. Semra DEMİR BAŞARAN**

Yüksek Lisans Tezi

**Temmuz 2018
KAYSERİ**

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI**

**TOPLUMU MEKÂNI (YERİ) VE MESLEĞİ ÖĞRENME
AÇISINDAN ADAY ÖĞRETMENLERİN İNCELENMESİ
(Yüksek Lisans Tezi)**

**Hazırlayan
Süleyman KELEŞ**

**Danışman
Doç. Dr. Semra DEMİR BAŞARAN**

**Temmuz 2018
KAYSERİ**

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

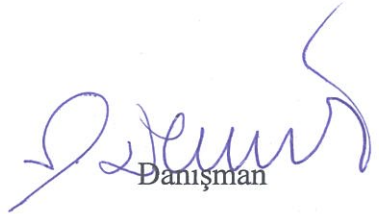
Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Süleyman KELEŞ

“Toplumu Mekânı (Yeri) ve Mesleği Öğrenme Açısından Aday Öğretmenlerin İncelenmesi” adlı Yüksek Lisans tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi’ ne uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan
Süleyman KELEŞ

Danışman
Doç. Dr. Semra DEMİR BAŞARAN

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Başkanı

Prof. Dr. Remzi KILIÇ

Doç. Dr. Semra Demir BAŞARAN danışmanlığında Süleyman KELEŞ tarafından hazırlanan “Toplumu Mekânı (Yeri) ve Mesleği Öğrenme Açısından Aday Öğretmenlerin İncelenmesi” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

10/07/2018

JÜRİ:

Danışman : Doç. Dr. Semra DEMİR BAŞARAN

Üye : Prof. Dr. Remzi KILIÇ

Üye : Doç. Dr. Gülay BEDİR

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 09/08/2018 tarih ve31-02....sayılı kararı ile onaylanmış olup, öğrencinin mezuniyet tarihi 07/08/2018'dir.

09/08/2018
Prof. Dr. Cevdet KIRPIK
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Sivas ili kırsalında görev yapan aday öğretmenlerin toplumu, mekânı ve mesleklerini öğrenme biçimlerinin ve zaman içindeki değişiminin katılımcı görüşlerine göre incelendiği ve alanyazına ilk olması sebebi ile katkı sağlayacağını düşünüldüğü bu araştırma için birçok kişinin desteği olmuştur. Öncelikle yüksek lisans eğitimimin başından sonuna kadar bilimsel eğitimime katkı yapan Eğitim Bilimleri Anabilimdalı öğretim üyelerine teşekkür ederim.

Eğitimim süresince her zaman beni dinleyen, değerli fikirleri ve bilgileri ile her zaman bana yol gösteren, eğitimime paha biçilemez katkıları olan, gerçekleştirdiğim tüm çalışmalarda bıkmadan usanmadan bana yol gösteren, çok sevdiğim ve değer verdiğim, örnek almaya ve yolundan gitmeye çalıştığım değerli hocam ve tez danışmanım Doç. Dr. Semra DEMİR BAŞARAN'a teşekkürü bir borç bilirim.

Bu çalışma süresince her zaman ve her koşulda yanımda olan, beni destekleyen, yapabileceğim konusunda beni cesaretlendiren, fedakârlık gösteren ve hayatıma anlam katan sevgili eşim Fatma KELEŞ'e, oğlum Ahmed Hayri ve kızım Nuray'a en içten duygularıyla teşekkür ederim. İyi ki varsınız.

Süleyman KELEŞ

Temmuz 2018, KAYSERİ

TOPLUMU MEKÂNI (YERİ) VE MESLEĞİ ÖĞRENME AÇISINDAN ADAY ÖĞRETMENLERİN İNCELENMESİ

Süleyman KELEŞ

**Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi, Temmuz 2018
Danışman: Doç. Dr. Semra DEMİR BAŞARAN**

ÖZET

Bu araştırmada aday öğretmenlerin toplumu, mekânı (yeri) ve mesleği nasıl öğrendiklerini, öğrenme biçimlerinin zaman içinde değişikliğe uğrayıp uğramadığını, üniversitede yaşadıkları okul deneyimlerinin meslekleri üzerine etkisine ait düşüncelerini ve meslekleri hakkındaki görüşlerini incelemek amaçlanmıştır. Çalışmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır.

Araştırmaya Sivas ili kırsalında görev yapan, çeşitli öğretim kademelerinde çalışan ve mesleklerinin ilk yılında olan 17 aday öğretmen katılmıştır. Katılımcılar belirlenirken çalışmanın amacına hizmet edecek şekilde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak nitel araştırmalarda yaygın olan görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış görüşme tekniğine göre formlar oluşturulmuştur. Araştırmada ilki mesleğin başında ve ikincisi ilk yılın sonunda olmak üzere katılımcılarla 2 kere görüşme yapılmıştır. İki görüşme için de ayrı ayrı görüşme formları ve soruları hazırlanmıştır. İkinci görüşmenin amacı aday öğretmenlerin mesleklerini öğrenmelerinde, yapmalarında ve görüşlerinde değişik olup olmadığını ortaya koymaktır. Verilerin analizi için görüşmeler yazılı formata dönüştürülmüştür. Elde edilen ham veriler içerik analizi yoluya çözümlenmiş, kavramlar çıkarılmış ve temalar oluşturulmuştur.

Araştırma sonuçlarına göre aday öğretmenler mesleklerini yapmayı ağırlıklı olarak sınıf ortamında, meslektaş katkısı ve toplum yoluyla öğrenmektedirler. Çalışmaya katılan aday öğretmenlerin mesleklerini yapma biçimlerinin zaman içinde değişime uğradığı saptanmıştır. Yaşanan bu değişimin olumlu yönde olduğu bulunmuştur. Katılımcıların görev yaptıkları mekân ile ilgili bilgileri mesleğe başlamadan önce de bildikleri sonucuna varılmıştır, ancak toplum hakkındaki bilgileri öğretmenliğe başladıktan sonra iletişimi

arttıkça öğrenmiştir. Çalışmaya katılan aday öğretmenlerin çoğu üniversitede gerçekleştirdiği okul deneyimlerinin gerçek meslek hayatları için bir hazırlık olmadığını belirtmiş ve suni bir tecrübe olarak değerlendirmiştir. Az sayıdaki aday öğretmen gerçekleştirdikleri okul deneyimleri konusunda olumlu şeyler söylemiş ve gerçek bir deneyim yaşadıkları konusunda görüş bildirmiştir. Aday öğretmenlerin öğretmenlik hakkında mesleğe başlamadan önce ve sonraki görüşleri arasında olumlu ve olumsuz yönlerde fark olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aday Öğretmenlerin Öğrenmesi, Mekân, Toplum, Öğretmenlik Mesleği

**EXAMING NOVICE TEACHERS IN THE MATTER OF LEARNING SOCIETY
PLACE AND TEACHING PROFESSION**

Süleyman KELEŞ

Erciyes University, Institute of Educational Sciences

Master Thesis, July 2018

Supervisor: Associate Prof. Dr. Semra DEMİR BAŞARAN

ABSTRACT

The purpose of this research is to ascertain how novice teachers learn society, place and teaching profession; whether their learning styles changes in process of time; their opinions about teaching profession and school experience at university. Research design of the study is case study based upon qualitative research.

The sample of the current study consists of totally 17 novice teachers working in rural areas at several levels of public schools. When participants were determined, criterion sampling was used as one of the methods of purposeful sampling.

In the research, interview method which is used common in qualitative researches was used as a way of data collecting tool. Two semi-structured interview forms were used to collect data. The first interview form was applied at the beginning of the term and the second interview form was applied through the end of the second term. The purpose of the second interview form is to find out if novice teachers' opinions vary in time with regard to their learning and performing teaching profession. To start analyzing, recorded interviews were turned into written texts. Furthermore, raw data was analyzed using content analysis method. As the result of analysis themes were formed according to research design.

According to research results, novice teachers learn teaching profession by means of the classroom, colleagues and the society. It was found that participants' way of performing the profession changes in time. This change happens in a positive way. According to findings, novice teachers already knew about the place they work but they didn't have the knowledge of society beforehand so they learnt it while their interaction increased. Most of the participants in the research stated that school experiences at university were artificial and not a preparation for the real working life. Accordingly, few novice teachers evaluated school experiences as a real study in a positive manner. Finally, it was found

that novice teachers' views differ in both positive and negative ways about teaching profession before and after designation.

KeyWords: Novice Teachers' Learning, Place, Society, Teaching Profession.

İÇİNDEKİLER

TOPLUMU MEKÂNI (YERİ) VE MESLEĞİ ÖĞRENME AÇISINDAN ADAY ÖĞRETMENLERİN İNCELENMESİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	ii
YÖNERGEYE UYGUNLUK.....	iii
KABUL VE ONAY.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	viii
TABLolar LİSTESİ	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
GİRİŞ	1
1.1 Tezin Amacı	5
1.2 Problem Cümlesi.....	5
1.2.1 Alt Problemler	5
1.3 Tezin Önemi.....	5
1.4 Tezin Varsayımları	6
1.5 Tezin Sınırlılıkları.....	6
1.6 Tanımlar.....	7
GENEL BİLGİLER.....	8
2.1 Öğretmen ve Toplum	8
2.2 Öğretmen ve Mekân	13
2.3 Öğretmen ve Öğretmenlik Mesleği.....	18
2.4 İlgili Araştırmalar	25
2.4.1 Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	25
2.4.2 Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	27
YÖNTEM.....	31
3.1 Araştırmanın modeli	31
3.2 Çalışma Grubu	31
3.3 Veri Toplama Aracı	32
3.3.1 Görüşme Formu	33
3.4 Verilerin Toplanması.....	34
3.5 Verilerin Analizi.....	35
BULGULAR ve YORUM.....	36
4.1 Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	36
4.1.1 Mesleğe Başlamadan Önce Mekanı Öğrenme	37
4.1.1.1 Yakın Çevrede Doğup Büyüme	37
4.1.1.2 Aile ve Akrabalardan Öğrenme.....	40
4.1.1.3 İnternette Araştırma Yapma.....	41
4.1.1.4 Okul İdaresi ile İletişime Geçme	42
4.1.2 Mesleğe Başlamadan Önce Toplumı Öğrenme.....	43

4.1.2.1	Aile – Akraba ve Çevreden Öğrenme	43
4.1.2.2	Ön Bilgiye – Şemaya Sahip Olma	45
4.1.2.1	Dini Kimliği Araştırma.....	46
4.1.3	Mesleğe Başladıktan Sonra Mekânı Öğrenme	47
4.1.3.1	Tecrübe Ederek Öğrenme	48
4.1.3.2	Mekânın İmkanlarını Öğrenme.....	50
4.1.3.3	Ön Bilgiye – Şemaya Sahip Olma	51
4.1.4	Mesleğe Başladıktan Sonra Toplumu Öğrenme.....	53
4.1.4.1	Veli ile İletişim Yoluyla Öğrenme	53
4.1.4.2	Öğrenci ile İlişkilerden Öğrenme	57
4.1.4.3	Gözlem Yolu İle Öğrenme.....	59
4.2	<i>İkinci Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar</i>	59
4.2.1	Öğrenme Alanı Olarak Sınıf.....	60
4.2.1.1	Öğrencileri Öğrenme	60
4.2.1.2	Kültürel Sosyal Toplumsal Özellikleri Kullanma	64
4.2.1.3	Kısıtlı İmkanları Verimli Kullanma	65
4.2.2	Öğretici Olarak Meslektaş.....	66
4.2.2.1	Sınıf Yönetimini Öğrenme	67
4.2.2.2	Öğretim Yöntem ve Tekniklerini Öğrenme.....	70
4.2.2.3	Resmi İşleri Öğrenme.....	72
4.2.3	Öğretici Olarak Toplum.....	74
4.2.3.1	Akademik Başarıya Katkı Sağlama	74
4.2.3.2	Toplumsal Yapıyı Öğrenme.....	76
4.2.3.3	Toplumsal Birey Olarak Öğrenciyi Tanıma.....	78
4.3	<i>Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar</i>	80
4.3.1	Olumlu Değişiklikler.....	81
4.3.1.1	Deneyim Artışı	81
4.3.1.2	Öğrenciyi Güdüleme İsteği	83
4.3.1.3	Başarıyı Artırma Yolları Keşfetme	85
4.1.1.4	Topluma ve Kültüre Uyum Sağlama.....	87
4.3.2	Olumsuz Yönde Değişiklik	88
4.3.2.1	Öğretmen Veli Etkileşiminde Eksiklik.....	88
4.4	<i>Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar</i>	89
4.4.1	Gerçekçi Yaşantılar Sunma.....	90
4.4.1.1	Öğretmeyi Öğrenme	90
4.4.1.2	Deneyim Kazanma	91
4.4.1.3	Sınıf Yönetimini Öğrenme	92
4.4.2	Suni Yaşatılar Sunma	92
4.4.2.1	Deneyim Kazandırılmama	93
4.4.2.2	Kırsalı Yansıtılmama.....	95
4.4.2.3	Süre Kısıtlılığı	96
4.5	<i>Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar</i>	97
4.5.1	Değişim Yaşamama.....	98
4.5.1.1	Devam Eden Olumsuz Görüş	98
4.5.1.2	Devam Eden Olumlu Görüş	100
4.5.2	Olumlu Yönde Değişiklik Yaşama	101
4.5.2.1	Zor Olanı Başarmak.....	101
4.5.2.2	Meslekten Keyif Alma	103
4.5.2.3	Olumlu Örnek Olabilme	104
4.5.3	Olumsuz Yönde Değişim Yaşama.....	105
4.5.3.1	Değişim Oluşturılmama.....	105
4.5.3.2	Meslekten Keyif Alamama.....	107

5.1	<i>Tartışma</i>	108
5.2	<i>Araştırmanın Sonuçları</i>	116
5.3	<i>Öneriler</i>	118
KAYNAKÇA		120
EKLER		132
	<i>Ek 1 Araştırma İzni</i>	132
	<i>Ek 2 Birinci Görüşme Formu</i>	133
	<i>Ek 3 İkinci Görüşme Formu</i>	136
ÖZGEÇMİŞ		138

TABLULAR LİSTESİ

<u>Tablo 1 Aday Öğretmenlerin Atandıkları Mekân ve Toplumla İlgili Bilgileri Nasıl Öğrendikleri Hakkındaki Görüşleri</u>	36
<u>Tablo 2 Aday Öğretmenlerin Yeni Atandıkları Yerlerde Öğretmenlik Mesleğini Yapmayı Nasıl Öğrendiklerine Ait Görüşleri</u>	60
<u>Tablo 3 Öğretmenlik Mesleğini Öğrenme Biçimleri Zaman İçinde Değişikliğe Uğrar mı Sorusuna Ait Aday Öğretmen Görüşleri</u>	81
<u>Tablo 4 Aday Öğretmenlerin Mezun Oldukları Üniversitelerde Yaşadıkları Okul Deneyimlerinin Mesleklerini Yapmayı Öğrenmedeki Etkilerine Ait Görüşleri</u>	89
<u>Tablo 5 Aday Öğretmenlerin Öğretmenlik Mesleği İle İlgili İşe Başlamadan Önceki ve Sonraki Görüşleri Arasındaki Farklılık Hakkındaki Görüşleri</u>	97

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Mesleğe Başlamadan Önce Mekânı Öğrenme Alt Tema Şeması.....	37
Şekil 2. Mesleğe Başlamadan Önce Toplumunu Öğrenme Alt Tema Şeması.....	43
Şekil 3. Mesleğe Başladıktan Sonra Mekânı Öğrenme Alt Tema Şeması.....	47
Şekil 4. Mesleğe Başladıktan Sonra Toplumunu Öğrenme Alt Tema Şeması.....	53
Şekil 5. Öğrenme Alanı Olarak Sınıf Alt Tema Şeması.....	60
Şekil 6. Öğretici Olarak Meslektaş Alt Tema Şeması.....	66
Şekil 7. Öğretici Olarak Toplum Alt Tema Şeması.....	74
Şekil 8. Olumlu Değişiklikler Alt Tema Şeması.....	81
Şekil 9. Olumsuz Yönde Değişiklik Alt Tema Şeması.....	88
Şekil 10. Gerçekçi Yaşantılar Sunma Alt Tema Şeması.....	90
Şekil 11. Suni Yaşantılar Sunma Alt Tema Şeması.....	92
Şekil 12. Değişim Yaşamam Alt Tema Şeması.....	98
Şekil 13. Olumlu Yönde Değişim Yaşama Alt Tema Şeması.....	101
Şekil 14. Olumsuz Yönde Değişim Yaşama Alt Tema Şeması.....	105

BÖLÜM I

GİRİŞ

Toplum; insanı etkileyen ilişkiler bütünüdür, belli bir toprak üzerinde yaşamak, belli bir politik idareye bağlı olmak ve kültürün ortak olması toplumun belirgin özelliklerindedir(Kalaycıoğlu, 2012). Bunun aksine, büyüklüğü, gelişmişlik seviyesi, gelir kaynakları, dili, dini, örf ve ananeleri ve oluşturdukları ve uydukları kuralları ne olursa olsun, ortak noktalara sahip her insan birlikteliği bir toplum meydana getirir. Bu yüzden toplum; toplumu oluşturan bireylerin basit bir toplamı da değildir, toplumsal ve işlevsel olarak farklı bireylerin olduğu ve aralarında senkronize eylemleri barındıran bir organizasyon şeklidir (Sungur, ve diğerleri, 2010). Üzerinde yaşanılan yer yani toprak parçası ise güç, eşitlik ve öncelik kavramlarını birbirine bağlayan fiziksel ve zihinsel bir yapı olarak düşünülebilir (Adie ve Barton, 2012). Bu bağlamda toplumlar ve yer birbirinden ayrılmaz bir parçadır. Toplumlar içinde yaşadıkları yere göre şekillenir buna karşılık yer de bu toplumlar tarafından şekillendirilir (Somerville ve Rennie, 2012). Yer olarak şehir de yaşayan toplumu kendi gereklerine göre şekillendirirken, kırsal yerler de üzerinde yaşayan toplumu gereklerine göre şekillendirmektedir. Bu ayrıma bakıldığında Türkiye’de şehir ve kırsal arasında gelişmişlik açısından farklar bulunmaktadır. Öyle ki köylerde gelir tarımsal ürünlere dayanırken şehirlerde bu, tarım dışı sektörlerle sağlanmaktadır. Kırsalda eğitim ve kız öğrencilerin okullaşma oranı düşük iken şehirde bu durum yüksektir. Sağlık, eğitim ve sosyal hizmetler kırsalda yetersizken, şehirlerde yeterli düzeydedir (DPT, 2006). Araştırma sonuçlarına bakıldığında Türkiye nüfusunun halen önemli bir kısmının kırsal olarak adlandırılan yerlerde yaşadığı görülmektedir (DPT, 2006; TÜİK, 2012). Bu araştırmanın yapıldığı yer olan ve Türkiye’nin iç Anadolu bölgesinin en doğusunda yer alan Sivas ilinde de açıklamalarla paralel olarak nüfusun yarısı il merkezinde kalan yarısı ise ilçe ve köylerde yaşamaktadır, şehir ve kırsal alan özellikleri de tamamıyla farklılıklar göstermektedir (Sivas Valiliği, 2016).

İnsanlar genel olarak okulu; öğrenci ve öğretmen ya da öğretmen ve ebeveynler arası bir ilişki olarak kabul etmektedirler ancak okulun bundan başka toplumla olan ilişkisi de mevcuttur. Toplumun kendisi için meydana getirdiği bütün olgular onun her bir bireyine okul aracılığıyla kazandırılır. Toplum en güzel şeylerin bu sayede gerçekleşeceğine

inanır. Bu bakımdan toplumun kendisine verdiği yönde okul önemli bir yere sahiptir (Dewey, 2008; Akyıldız, 1992). Ayrıca okul, topluma yani çocuklara sosyalleşme ve vatandaş olma duygusunu vermesi bakımından da önemli bir yere sahiptir (Jonston, 2007). Okulun, doğal olarak öğretmenin ve toplumun ilişkisi zaman alıcıdır, derin bir anlayış gereklidir ve okul, öğretmen, toplum ve öğrenci ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için, bir araya getirilip bir uyumun sağlanabilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda okulların yani öğretmenlerin ve toplumların arasındaki önemli ilişkiyi anlamak öğretmenlerin okul yıllarıyla başlar ve atanma süreci sonrasında toplumla olan ilişkisiyle devam eden profesyonel gelişimiyle devam eder (Molina, 2013). Üniversite yıllarında öğretmen adaylarının okul deneyimi derslerini almalarındaki amaç adaylar, okul, öğrenci arasındaki ilişkiyi güçlendirmek ve adayları gerçek çalışma hayatına hazırlamak için gerçek deneyimler geçirmelerini sağlamaktır (Yapıcı ve Yapıcı, 2004). Gerçek deneyimler sağlamanın amacı, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği yeterliklerin geliştirilmesini, adayların kendi alanlarındaki eğitim programını öğrenmesi, kullanılan kitaplar ve değerlendirme teknikleri hakkında yorum yapmasını ve uygulama sırasında edindiği deneyimleri arkadaşları ve uygulama öğretim elemanı ile paylaşmasını sağlamaktır (YÖK, 1999). Okul deneyimi dersleri öğretmen adaylarının gerçek deneyimler yaşamaları için tasarlanmıştır ve bu hazırlık çalışmaları için şehir merkezlerindeki okullar tercih edilmektedir, adayların atandıkları yerlerde karşılaşılabilecekleri türden deneyim yaşamaları için kırsal okullarda deneyim yaşamaları ise konaklama, ulaşım ve maliyet faktörlerinden dolayı gerçekleştirilmemektedir (Adie ve Barton, 2012). Okulların bulunduğu yerleşim yerleri düşünüldüğünde öğretmenliğe hazırlık dersinin eksik olduğu yönler bulunmaktadır. Örneğin ülkemizin çoğunlukla kırsalında bulunan birleştirilmiş sınıflı ilkokullara genellikle mesleklerinin ilk yıllarında olan öğretmenler atanmaktadır, yeni atanmış öğretmenlerin bilgileri ve deneyimlerindeki eksiklik zaten problemlili olan birleştirilmiş sınıflardaki öğretme ve öğrenme işini oldukça zorlaştırmaktadır (Dursun, 2006). Ayrıca öğretmenlerin mesleğini tam olarak öğrenmesi, oradaki toplumla kaynaşabilmesi ve o toplumu öğrenebilmesi orada bulunabilecek diğer öğretmenlerle etkileşimle daha kolay olacakken (Wilson ve Demetriou, 2007) birleştirilmiş sınıflarda böyle bir durum söz konusu değildir. Ancak yaşanan sorunlar sadece birleştirilmiş sınıflar için geçerli bir durum değildir. Öyle ki kırsaldaki ilkokul ve ortaokul öğretmenleri de yapılan araştırmalarda şehirlerde büyüdüklerini, kırsal çalışma ve yaşamın zor olduğunu ve üniversitede edinilen alan deneyiminin toplum, öğrenci ve yaşanan yerle olan

ilişkileri benimsetmede eksik kaldığını belirtmiştir (Dilci ve Kalkan, 2013; Corcoran, 1995; Little, 1994).

Öğretmen adayları mesleklerini öğrenmeye üniversitede alan deneyimi dersleriyle adım atar bununla birlikte göreve başlama sonrasında mesleklerini, görev yerlerini ve oradaki toplumu öğrenmeleri profesyonel açıdan devam eder. Bu duruma katkı göreve başlama sonrasındaki genellikle 6 aylık bir zaman dilimi içerisinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından gerçekleştirilen hizmet içi kurslarla yapılır. Hizmet içi kurslarda öğretmenlik mesleğine yönelik temel ve hazırlayıcı eğitim dersleri yoğun bir programla verilir (MEB, 2011) ancak farklı yerlerde yetişmiş öğretmenlerin çalışılan yere ve topluma uyumunu sağlayacak çevreye ve topluma uyum eğitimleri (MEB, 2007) ise genelde kısa tutulur. Bununla beraber, öğretmenlerin mesleğini, toplumu ve yeri öğrenmesinde önemli bir rolü olan hizmet içi kurslar incelendiğinde içerik, planlama ve gerçeğe dönüklük gibi konularda sorunların yaşandığı, öğretmenlerin sahip olduğu değerler ile okul arasında uyumsuzluğun olduğu belirtilmekte ve kursların gerçek amaçlarına ulaşabilmesi için tekrar gözden geçirilip yapılandırılması önerilmektedir (Yıldırım C. ,2012; Kartal, 2005). Aday öğretmenler hizmet içi kurslardan sonra genellikle öğrenci ve çalıştıkları yerlerle baş başa kalırlar, kendi başlarına ne yapmaları gerektiğine karar verirler. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda; öğretmenlerin öğrenmesi çalışılan yerdeki değişen ve genellikle kendine has durumlara göre uygun düzenlemeler yapma olarak tanımlanabilir (Beckett ve Hager, 2000).

Aday öğretmenlerin öğrenebilmelerini gerçekleştirebilmeleri, öğrenme ve öğretme faaliyetlerini tam olarak yerine getirebilmeleri için çalıştıkları yerin toplumunu öğrenmeleri gerekmektedir çünkü öğrenme ve öğretme doğrudan öğretmenlerin toplumla olan ilişkisiyle şekillenir (Hashweh, 2003; Lusted, 1986). Bu nedenle, öğrenme ve öğretme faaliyetlerinin doğru yürütülebilmesi ve geliştirilebilmesi için öğretmenler ilk olarak çalıştıkları yerdeki toplumla ilişkiye geçmelidirler. Dünyada örneklerde görüldüğü (Thomson, 2002) gibi Türkiye kırsalında da dezavantajlar (Dilci ve Kalkan, 2013) bulunmaktadır ve böyle yerlerde öğretmenlerin çalışma süreleri de kısadır. Bu durum da öğretmenlerin öğrenciyle ve toplumla sağlıklı bir ilişki kurmasını ve öğrenme öğretme faaliyetlerinin yerine tam olarak getirilmesini engellemektedir. Öğretmenlerin toplumu öğrenmeleri, o toplumun bir üyesi olan öğrenci ile güven ortamında ilişki kurabilmeleri ve bu yolla öğrenme ve öğretme faaliyetlerini daha etkin gerçekleştirebilmeleri bu

dezavantajların da ortadan kalkması ile mümkün olabilir. Toplumun bir parçası olan öğrenci ile kurulacak ilişkinin sağlam olabilmesinin bir yolu ise öğretmenin akademik beklentisini düşürmesi ve onların problemleri davranışlarını onlara yüklemeyip kültürel ve sosyoekonomik olduğunu anlamalarıdır (Sellar, 2009). Bu durum öğretmenler için bir nevi “*zihinlerin kırsallaştırılması*” olarak da düşünülebilir (Adie ve Barton, 2012). Öğretmenlerin okul dışında toplumla olan ilişkileri de toplumu öğrenmeleri için gereklidir. Eğer öğretmenler kırsalda yetişmiş ise kendilerini oraya daha çok ait hissederler ve öğrenmeleri kolaylaşır ancak benzer olmayan yer ve toplumlarda yetişmeleri onların toplumu benimsemelerini ve öğrenmelerini de zorlaştırır. Öğretmenlerin toplumu öğrenebilmeleri onu bir sosyal alan olarak görmeleri ile de mümkündür. Öğretmenlerin toplum ile okul dışındaki sokak, restoran, kafe, market gibi yerlerde ilişki kurması da onların toplumu öğrenmesi açısından önemlidir (Somerville ve Rennie, 2012). Ancak Türkiye’de özellikle köylerde çalışan öğretmenler bu konuda zorluklar yaşamaktadır çünkü birçoğu barınma sorunu yüzünden il ve şehir merkezlerinde oturmaktadır ve çalıştığı okula sabah gidip akşam geri dönmektedirler. Bu durum öğretmenliğin ilk yılları için kritik olan toplumu öğrenmeyi engellemekte ve öğrenme öğretme faaliyetlerini sekteye uğratmaktadır (Somerville ve Rennie, 2012).

Öğretmenlerin çalıştıkları toprak parçası olarak mekân, birbirine bağlı ve birbiriye ilişkili fiziksel, sosyal ve kültürel alan olarak tanımlanabilir (Adie ve Barton, 2012). Bu tanımdan da anlaşıldığı gibi toplum ve mekân birbirinden ayrılmaz bir parçadır (Somerville ve Rennie, 2012). Bu bağlamda, toplum gibi öğretmenlerin çalışmaya başladıkları yeri de öğrenmesi önemlidir çünkü mekân, öğretmenler ve öğrencilerin öğrenmesi üçlüsü arasında önemli bir ilişki vardır. Öğretmenin çalıştığı yerde gösterdiği çaba ve eğitimin faaliyetlerinin kalitesi öğretimi ve dolayısıyla öğrenci başarısını etkileyecektir. Öğretmenlerin çalıştıkları yerlere göre programlarını düzenlemeleri eğitimin geliştirilmesi açısından oldukça önemli olacaktır (Somerville, 2006). Çünkü ne öğrettiğini bilmek öğretim yaptığın yerin koşullarını bilmek demektir. Bu da o mekânın kültürünü, tarihini, ekonomik yapısını, sosyal hayatı şekillendiren unsurlarını bilmekle olabilir (Corbett, 2010). Ayrıca, yaşadığı mekânı öğrenmek isteyen öğretmenler, kendi fikir ve uygulamalarının farkında olurlar ve değerlendirirler, uyuşmazlıkları çözmek için alternatif yollar üretir, fikir ve uygulamalarını yeni yere göre değiştirir ve düzenleyebilirler (Hashweh, 2003).

1.1 Tezin Amacı

Aday öğretmenlerin öğrenmeleri üzerine odaklanan bu çalışmanın ana amacı; Sivas kırsalına 2015 – 2016 eğitim öğretim yılında atanan öğretmenlerin çalıştıkları yeri, toplumu ve öğretmenlik mesleğini nasıl öğrendiklerini açıklamaktır.

1.2 Problem Cümlesi

2015 – 2016 eğitim öğretim yılında Sivas kırsalına atanan aday öğretmenler çalıştıkları mekânı, toplumu ve öğretmenlik mesleğini nasıl öğrenmektedirler?

1.2.1 Alt Problemler

1. Aday öğretmenler atandıkları mekân ve oradaki toplumla ilgili bilgileri nasıl öğrenirler?
2. Aday öğretmenler yeni atandıkları yerlerde öğretmenlik mesleğini yapmayı nasıl öğrenirler?
3. Aday öğretmenlerin öğretmenlik mesleğini öğrenme biçimleri zaman içinde değişikliğe uğrar mı?
4. Aday öğretmenlerin mezun oldukları üniversitelerde yaşadıkları okul deneyimlerinin öğretmenlik mesleğini yapmayı öğrenmedeki etkilerine ait görüşleri nelerdir?
5. Aday öğretmenlerin öğretmenlik mesleği ile ilgili işe başlamadan önceki ve sonraki görüşleri arasında farklılık var mıdır?

1.3 Tezin Önemi

Öğretmenler teorik anlamda öğretmenlik mesleğini üniversitede öğrenip çalışma hayatına başlamaktadırlar ancak gerçek anlamda öğretmenlik mesleğinin öğrenilmesi çalışma hayatına başladıktan sonra gerçekleşmektedir (Somerville, Plunkett ve Dyson, 2010). Bu bakımdan, il merkezlerinde çalışan öğretmenlerle karşılaştırıldığında ülkemiz kırsalında çalışma hayatına başlayan öğretmenler mekânı, toplumu ve mesleklerini öğrenmede zorluklar yaşamaktadırlar (Dilci ve Kalkan, 2013). Ülkemizdeki alanyazın incelendiğinde öğretmenlerin toplumdaki yerleri, sorunları ve beklentileri, tutumları, mesleki gelişimleri ve sosyalleşmeleri konularında çalışmalara rastlanmış olmasına rağmen (Işık, Çiltaş, ve Baş, 2010; Özpınar ve Sarpkaya, 2010; Hacıömeroğlu ve Taşkın, 2010; Memduhoğlu, 2008; Pehlivan, 2008; Dursun, 2006; Sünbül, 1996) kırsala yeni atanan öğretmenlerin o

yeri, toplumu ve mesleği öğrenmesiyle ilgili çalışmaya rastlanmamıştır. Bu araştırma öğretmenlerin kırsala atandıktan sonra o yeri, toplumu ve mesleklerini gerçek anlamda nasıl öğrendiklerini anlamak açısından ilk olduğu için önemlidir.

Bu çalışmanın sonucu ile yeni fikir ve bilgilerin öğrenilmesi için uygun öğrenme yaşantıları sağlayan ve yol gösteren öğretmenlere mekâna, topluma ve mesleğe alışması ile ilgili fikirler verilmesi amaçlanmıştır. Bununla birlikte üniversitedeki öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin desenlenmesinde mesleği gerçek anlamda öğrenme konusunda katkı yapacağı umulmaktadır. Ayrıca üniversitelerin son sınıflarında verilen öğretmenlik uygulaması dersinin bu çalışmanın bulguları ışığında gerçeği yansıtacak şekilde (ülkenin merkez ve kırsalını yansıtacak şekilde deneyim sağlanarak) tekrar düzenlenmesi ve bununla adayların çalışılacak mekân, toplum ve öğretmenlik mesleğini daha iyi anlamaları sağlanabilir. Bunun yanında çalışmanın sonucu ile kırsaldaki okulların yer ve meslek alanı olarak iyileştirilip aday öğretmenlere cazip hale getirilmesi ve özellikle ülkemizin doğu kesiminde görülen çalışma sürelerinin uzaması sağlanabilir. Çalışmanın sonuçları, aday öğretmenlerin öğrenme ve öğretme faaliyetlerini mekâna, topluma göre daha etkili bir şekilde düzenlemesine katkıda bulunabilir. Ayrıca sonuçlar aday öğretmenlere kırsal alanı, oradaki toplumu ve öğretmenlik mesleğini daha yakından tanımları için yardımcı olabilir. Bu çalışma bu konu ile ilgili yapılacak yeni çalışmalara ışık tutabilir ve değişik örneklerde uygulanmasının yolunu açabilir.

1.4 Tezin Varsayımları

Araştırmaya katılan aday öğretmenler, gerçek görüşlerini yansıtacak biçimde, içten ve tarafsız olarak görüşme sorularını cevaplamışlardır.

1.5 Tezin Sınırlılıkları

- 1- Bu araştırma Sivas merkeze bağlı köy ve beldelerde çalışan aday öğretmenlerle yapılmıştır. Bu nedenle araştırmanın bulguları sınırlılık göstermektedir.
- 2- Araştırma bulguları aday öğretmenlerin 2015 – 2016 eğitim öğretim yılında görüşme sorularına verdikleri cevaplar ile sınırlıdır.
- 3- Araştırmada elde edilen veriler araştırmacı tarafından sorulan görüşme sorularına verdikleri cevaplar ile sınırlıdır.

1.6 Tanımlar

Mekân (Yer): Mekân, bir kimsenin bulunduğu, oturduğu ve yaşadığı bölgedir (TDK, 2013). Diğer bir tanıma göre mekân “eşitlik, öncelik ve güç” kavramları ile bağlantılı olan fiziksel ve zihinsel bir yapıdır. Öğretmenler programlarda bilgi aktarmak için öğretimlerini o yere göre ayarlarlar (Adie ve Barton, 2012).

Toplum: En genel düzeyde toplum, günlük hayatın devam ettirilebilmesi için çeşitli kurallar ve ortaklıklar geliştirerek, bu ortaklıkların sınırladığı çerçevede iletişim kuran insanlardan oluşan topluluk olarak tanımlanabilir. Toplum rastlantı eseri bir araya gelen bireylerin gerçekleştirdiği bir toplam değil, tarihi, ekonomik, kültürel, sosyal ilişkiler kuran, ortak davranış biçimleri oluşturmuş insanlardan oluşan bir bütündür (Zencirkıran, 2012).

Aday Öğretmen: “İlk defa devlet memurluğuna atanacaklar için uygulanacak merkezi sınavı kazanarak temel, hazırlayıcı eğitim ve staja tabi tutulmak üzere Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda çalışan öğretmenlerdir” (MEB, 1998).

Öğretmenlerin Öğrenmesi: Okulda özellikle de sınıfta gerçekleşen, sürekli değişen kendine özgü durumlara göre öğretmenlerin kendilerini düzenleme kapasitesidir (Beckett ve Hager, 2000).

BÖLÜM II

GENEL BİLGİLER

2.1 Öğretmen ve Toplum

İnsanların bütün halleri, duyguları, düşünceleri, eylemleri içinde yaşadığı toplum, kültür ve fiziki çevre ile etkileşimini içerir (Özpolat, 2013). İnsanlar, hayvanlar, fiziksel çevre ve buna dahil herşey; ilişki, bağlılık ve etki bağlamında var olurlar (Somerville, Davies, Power, Gannon, ve De Carteret, 2011). Buna göre aday öğretmenlerin öğrenme ve öğretme aktivitelerinin etkililiği de öğrenci, veli ve toplum ile ilişkisine bağlıdır (Ferrare ve Apple, 2010).

Okullardaki ve üniversitelerdeki formal eğitim süreci halihazırdaki toplum hayatından gün geçtikçe uzaklaşmaktadır ancak toplum ya da toplum olma fikri globalleşen dünyada güncel bir mesele ve politik bir güçtür (Somerville ve Rennie, 2012). Bu bağlamda, öğrencilerin toplumla etkileşimi ve bu etkileşim sonucu öğrenmenin gerçekleşmesi, öğretim programları gereği ulaşılması gereken hedeflerle kısıtlanmaktadır. Üstelik eğitim açık bir şekilde hükümet politikasına bağlanmıştır. Bundan dolayı resmi eğitim çocukları ve gençleri global ekonomiye birer işçi ya da işveren olarak hazırlayan bir sektör haline gelmiştir (Gruenevald ve Smith, 2010). Gerçek anlam okulu, öğretmeni ve toplumu birbirine bağlamanın gelecek vadeden şekli kültürel ve tarihsel bilgidir. Kültürel, tarihsel ve yaşamsal bilgiyi kullanmak okulu ve öğretmeni topluma bağlamaya yardımcı olabilir. Bu bilgiler öğretim programının içine yerleştirilebilir. Bu bağlamda, öğrencinin kültürüne, toplumuna, tarihine, yaşadığı mekâna göre bilgiyi yani yaşayan bilgiyi kullanmak gerçek ve tam öğrenmeyi sağlayabilir (Genava, 2002). Ancak öğrencinin ilgili olmadığı, bilmediği; öğretim programının dayattığı küresel bilgileri kullanmak ise öğrencinin ilgisini çekmede kısır kalır ve öğrencinin öğrenmesini zorlaştırır (Zipin, 2009).

Howard (1999)'ın ifade ettiği gibi “Bilmediğimiz Şeyi Öğretmeyiz”. Tüm öğretmenler için toplumun davranışlarını, ilişkilerini anlamak ve öğrenmek, onlarla doğru ilişkiler kurulabilmesi için çok önemlidir. Bununla birlikte toplumun dilini, şivesini, kelimelerini öğrenebilmek için de oldukça önemlidir (Appleby, 2009). Toplumun belli durum ve şartlar karşısında verdiği tepkileri ve davranışları bilmek, aday öğretmenler için toplumla

olan iletişimde en doğru yolu bulmayı sağlar. Ayrıca insanların belli durumlar karşısında nasıl davrandıklarını anlamaya yardımcı olur. Bu durum; topluma saygı göstermek, toplumun tepkilerini anlamak ve onlarla sağlıklı iletişim kurabilmek için oldukça önemlidir. O toplumun bir parçası kabul edilmek ve onlarla iletişime geçme yollarını öğrenmek orada işlerin yoluna girmesine yardımcı olur (Somerville, Plunkett, ve Dyson, 2010; Paton ve Brearley, 2009; Appleby, 2009; Hayes, 2009).

Toplum ve toplumun ihtiyaçları; dil, matematik, fen ve sosyal bilimler ile öğretim programına dayalı diğer alanları öğretmek için başlangıç noktasıdır. Öğrenciler için gerçek hayat deneyimlerini temel alan eğitim ve öğretim faaliyetleri akademik başarıyı artıracak gibi toplumla sıkı bağların kurulmasını da sağlar. Bu, öğrencilerin dünyaya bakış açısını geliştirir ve topluma katkı yapan aktif bireyler olmalarını sağlar (Sobel, 2013). Toplumun değerlerini, kültürünü, tarihini ve kaynaklarını temel alarak gerçekleştirilen eğitim ve öğretim faaliyetleri; öğrencilere akademik bilgi aktarımı yaparken iyi birer vatandaş olarak yetişme imkânı da sunar. Öğrenciler kendilerini oraya daha bağlı hissettikleri zaman, etraflarında ve ülkede olup bitenlere daha çok dikkat ederler ve kendilerini daha çok sorumluluk almak zorunda hissederler. Öğrencilerin ilgisini kendi toplumlarına yöneltmek, onların hayat boyu öğrenme yeterlikleri kazanmasını da sağlar (Melaville, Berg ve Blank, 2006). Böylece, öğrencinin topluma ve toplumsal gelişmelere katılımı daha okulda iken gerçekleşmiş olur (Sobel, 2013). Bu durumun gerçekleşmesinde öğretmenin rolü ve onun öğrenci ile ilişkisi oldukça önemlidir. Ancak öğrenci ve öğretmen ilişkisinden bahsedebilmek için ilk önce güvenli bir ortamın oluşturulması gerekmektedir. Güvenli bir ortam ise öğretmenin desteğine, öğrenciye katkısına, ait olma duygusunu kazandırmasına, güvenine, kabullenmesine, güdüleme ve anlayışına bağlıdır. Güvenin ve emniyetin olduğu yerde merhamet tohumları atılır ve öğrenme gerçekleşir. Öğretmenler karşılıklı güveni ve emniyeti, iletişimi sağlayarak oluştururlar. Eğer öğretmen, öğrencileri ile iyi ilişkiler kurar ve bu ilişkiyi öğrencilerini öğretirse, onlara karşı yansıtıcı, düşünceli ve dürüst olursa, onların düşüncelerinin önemli olduğunu hissettirirse, onları düşüncesi, ihtiyacı, yeteneği ile bir bütün olarak görür ise daha işbirlikçi ve az çatışmalı sınıflar oluşturabilirler ve öğrencilerin de akademik başarısını yükseltebilirler. Öğrenciler önemsendiklerinin farkına varınca öğretmenleri ile olan ilişkileri iyileşerek devam eder. Bu durumda bu ilişki yapıcı bir dil ile daha da iyileşir (Hurt ve Hodson, 2004). Ayrıca öğretmenler öğrencileri ile ilişkilerini geliştirebilmek ve onların eğitimine daha fazla etki edebilmek için çalışma

alanlarını çeşitlendirir ve bunları eğitim ve öğretim faaliyetlerinde kullanırlar (Comber ve Nixon, 2009, Genava, 2002).

Kırsal alanlar çoğunlukla yaşlı nüfusa sahip küçük tarım toplumlarıdır. Değerleri ve görüşleri tutucudur ve geleneksel yaşantıdan memnundurlar. Theobald (1997)'in "Ortak Noktaları Öğretme" adlı kitabında belirttiği gibi kırsal alanda yaşayan insanlar birbirine bağlıdır. Onlar birbirleri arasındaki ilişkilerle var olurlar. Bununla birlikte kırsal alanda yaşayan insanlar şehirlerde yaşayan insanlara nazaran daha az geliri olan ve daha az eğitilmiş insanlardır. Onlar için refah seviyesi oldukça önemlidir ve refah seviyesini artırmada öğrencilerin eğitimi ve öğretmen öncelikli bir sıraya sahiptir. Öğrencilerin eğitimini de öğretmenin velilerle ve toplumun diğer üyeleri ile olan ilişkisi etkiler. Bu gruplarla etkili bir iletişim oluşturmak için öğretmenlerin toplumun uygulamalarına, kurallarına ve inançlarına dikkat etmeleri gerekmektedir, çünkü okul ve toplum arasındaki ilişki kaliteli bir eğitim için hayati derecede önemlidir. Dewey'in belirttiği gibi eğer öğretmenler toplumun bilişsel, sosyal, fiziksel ve duygusal farklılıklarını öğrenmek istiyorlarsa, toplumla etkili bir iletişim içinde olmak zorundadırlar. Çünkü öğretmenler o toplumun ayrılmaz bir parçasıdır ve toplumdaki ayrı düşünemezler (Preston, 2006).

Öğrenciler için yerel bilgi ve deneyim, onların entelektüel gelişimi ve toplumun ilerlemesi için hayati derecede önem taşımaktadır. Eğitimin her yerde aynı olması, standartlaştırılması kırsal okul ve öğrenciler için büyük bir problem oluşturmaktadır. Kırsal toplum olmanın özünü oluşturan yerel, toplumsal, kültürel ve tarihi öncelikler öğretim programlarında merkezîyetçi anlayış nedeniyle gözardı edilebilmektedir. Bu anlayış oradaki toplumun kültürel, tarihsel, ırksal, dinsel ve etnik farklılıklarını görmezden gelmek demektir (Waller ve Barrentine, 2015). Aslında kırsal bilgi ve deneyim orada yaşayan toplumlara besleyen bilgi ve yeniliklerin kaynağıdır (Gruenevald ve Smith, 2010). Öyle ki öğrenciler bu bilgi ile donanıp; üye olma ve aidiyet duygusunu kazanarak toplum ile okul arasındaki bağlantıyı sağlar ve o toplumun geleceğini yönlendirmede önemli bir rol oynarlar (Barstch, 2010; Jonston, 2007; Preston, 2006). Lester (2012)'in yaptığı araştırmada; öğrencilerin ulusal öğretim programına göre aldıkları eğitimin, yaşadıkları mekân ve toplumu anlama ve takdir etme konusunda yetersiz ve başarısız olduğu sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte okulların toplum bilincini oluşturmada önemli bir rol oynadığı saptanmıştır. Bu bağlamda, toplumun ve mekânın öğrenme için merkez yapıldığı bir durumda öğrencinin yaşadığı toplumu,

kültürü, çevreyi ve tarihi; eğitimi ile bağdaştırmasının daha kolay olduğunu vurgulanmıştır (Gruenevald ve Smith, 2010). Çünkü öğrencilerin kendi yaşadıkları kültürden getirdikleri bir bilgi birikimleri vardır (Moll, Amanti, Neff, ve Gonzalez, 1992). Bu kırsal bilgi globalleşmenin o toplum üzerindeki olumsuz etkilerine karşı koyabilmenin en iyi yoludur (Gruenevald ve Smith, 2010). Bu doğrultuda, öğrencilerin inanışları, hayalleri, konuşmaları ve yaşamları yaşadıkları yer ile ilişkilidir ve bu öğeler öğrencileri yaşadıkları topluma ve mekâna bağlayan temel unsurlardır. O yerdeki olaylar, hikayeler, roller ve yaşantılar onların kim olduklarını anlamalarına yardımcı olur. Öğrencilerin; çeşitli cenaze törenleri, bayramlar ve oyunlar gibi çeşitli etkinliklere katılması onların toplum içindeki rolleri ve sorumlulukları öğrenmelerini sağlar. Bu yüzden aday öğretmenler kırsal bilgi ve deneyim geliştirilebilmek ve farkındalık oluşturabilmek için toplumu oluşturan öğeleri öğrenmeli, toplum ve toplumun konuları ile ilgili ve iç içe olmalıdırlar (Rennie, 2009).

Öğretmenler, doğrudan muhatap olduğu toplumun bir parçası olan öğrencileri alan gezilerine çıkartıp bu gezilerle onların öğretimine katkıda bulunmalıdırlar. Aksi takdirde, öğretmenlerin ve öğrencilerin gün boyu aynı yerde sıkışıp kalmaları toplumla iletişimi ve topluma adaptasyonu engelleyecek böylelikle izole olmuşluk hissi artacaktır (Sobel, 2013). Bu durumun yaşanmaması için, öğrenciler yaşadıkları yerdeki market, sağlık ocağı, ibadethane, orman vb. eğitim değeri olabilecek yerlere götürülüp onlara ait yerler, olaylar ve öğrenme arasında ilişki kurulup hem akademik bilgi ve başarılarına hem de kırsal bilgi, deneyim ve ilgilerine katkı sağlanmalıdır (Somerville, Davies, Power, Gannon, ve De Carteret, 2011, Knapp, 2010; Senechal, 2010).

Öğrenciler toplumlarını güçlendirmek ve ekonomiyi canlandırmak için gerekli olan yeteneğe, enerjiye ve zihne sahiptirler. Bununla birlikte araştırma yapmayı iyi bilmeleri gerekmektedir. Yazma becerilerini geliştirmek için toplumun tarihi ve sanatsal öğelerini kullanarak broşürler ve posterler hazırlayabilir, yaşadıkları yerdeki hayvanları, su ürünleri ve kaynakları, ormanları, yabani hayatı kullanarak fen bilgilerini güçlendirebilirler. Yani program, öğrencilerin gerçek dünya bilgilerini öğrenip anlamlandırması için dizayn edilebilir. Böylelikle öğrencilerin kendi toplumlarında kalıp çalışma istekleri uyandırılmış olur ve onlara iyi bir vatandaş olma bilinci kazandırılmış olur (Tompkins, 2010).

Öğrenciler toplumun bir parçası olduğu için öğretmen öğrenci arasındaki ilişkiyi ahlaki açıdan da değerlendirmek önemlidir. Çünkü, okullar geleceğin toplumunu oluşturacak öğrencilere dini ve ahlaki özelliklerin kazandırıldığı yerdir. Bu yüzden öğretmenler bu konulara dikkat etmeli ve ahlaki açıdan öğrencilere örnek olmalıdırlar. Bunun yanında kırsal mekânlardaki öğrencilere yüksek kalitede bir eğitim verilmeli bununla okul hayatını sürdürmeleri ve iyi bir iş bulmaları, iyi birer vatandaş ve adaletli insan olabilmeleri, iyi bir aile kurabilmeleri sağlanmalıdır (Malhoit, 2005). Ayrıca öğretmenler; toplumun bir parçası olan ve geleceğin toplumunu oluşturacak öğrencilerin sosyal yapılarını yani evdeki yaşantılarını iyi bilmelidirler. Bunun için ev ziyaretleri yapılması ve öğrenci velileri ile ilişki içinde olunması oldukça faydalıdır. Öğrencilerini evlerinde ziyaret edip onları daha yakından tanıyan öğretmenler onlarla daha iyi ilişkiler kurar, eğitim ve öğretim faaliyetlerini bu durumlara göre şekillendirirler. Öğrenciler de kendileri ile daha yakın ilişkiler kuran öğretmenleri ile daha sıkı bir bağ oluştururlar. Bu durum onların hem akademik başarılarına hem de sosyal gelişimlerine pozitif bir katkı sağlar. Bununla birlikte, ev ziyaretleri öğrencinin yanında velilerle de ilişki içinde olmak anlamına gelir. Çünkü öğrencinin yanında aile de eğitimin bir parçasıdır. Okul dışında öğrenciler eğitimlerine evde devam etmektedirler (Taşkaya, Turhan, ve Yetkin, 2015; Coffey, 2010).

Öğretmenler; veli ve toplumdaki kişiler ile ortak kültürü paylaşmıyorsa, güven duygusu geliştirmek ve ortak bir anlayış sağlamak oldukça güçtür. Bu durum öğrenci, öğretmen, veli ve toplum arasındaki ilişkinin yeterli seviyede gerçekleşmemesine neden olabilir (Hughes ve Kwok, 2007). Ancak bir öğretmenin öğrenciler ve aileler ile iletişim içinde olması o toplumdaki ilişkileri öğrenmesine; tarihin, kültürün ve olayların gençler ve toplum üzerindeki etkisini sezmesine yani o mekânın bilgi birikimini derinlemesine öğrenmesinde oldukça faydalıdır. Veliyle olumlu ilişkiler geliştirmek öğrencileri daha da yakından tanımayı sağlar; daha yakından tanınan, özellikleri bilinen öğrenciler ile daha iyi ilişkiler kurulur, bunun sonucunda daha yüksek bir akademik başarı elde edilebilir. Öğrenci velisi ile sadece okul içinde değil okul dışında da sıcak ilişkiler kurmak, sosyal, kültürel toplantılara katılmak, toplumu ziyaret etmek öğrencinin akademik başarısını artırmada önemli bir etkidir (Erdoğan, 2010; Barley ve Beesley, 2007; Hughes ve Kwok, 2007). Bu açıklamalar ışığında, kırsal alandaki toplumsal aktivitelere katılan öğretmen adayları velilerle ve toplumun diğer üyeleri ile iyi ilişkiler geliştirir ve velilerin kendileri ile daha rahat iletişim kurmalarını sağlarlar. Veliler çocukları ile ilgili

düşüncelerini dile getirirler ve böylelikle öğretmen adayları kırsal yaşam, aile ve çocuklar hakkında daha doğru bilgi edinmiş olurlar. Bu durum ise doğrudan öğrencilerin akademik başarılarına yansır (Adie ve Barton, 2012; Comber ve Nixon, 2009). Yine; Adie ve Barton (2012)'a göre bu deneyimlerde aday öğretmenlerin şahit oldukları bazı önemsiz olaylar bile öğretmenin görev yaptığı ve ilişki içinde olduğu toplumu yeniden değerlendirip, yaşadığı zorlukları aşmasına ve kendini yeniden düzenlemesine yardımcı olabilir. Zaten öğretmenin okul dışı aktivitelere katılımı; mekânı yani toplumu ve öğrenciyi önemseyişinin ve akademik başarının artırılma çalışmalarının yapıldığının bir göstergesidir. Bununla beraber, okul dışı toplantılar ve ziyaretler öğretmenin toplumu kabullendiğinin, kendisini ait hissetmeye başladığının ve sosyalleştiğinin bir göstergesidir (Somerville ve Rennie, 2012; Corbett, 2010). Yaşanılan bu durumun sebebi; öğretmenin görev yaptığı mekânın dolayısıyla toplumun kendisine yabancı olmasıdır. Başka bir deyişle çalıştığı mekân doğup büyüdüğü yer değildir. Bu durumun aksine doğdukları yerde görev yapan öğretmenler o toplumda yetişmiş olup çocukluğunun ve yetişkinliğinin büyük bir bölümünü orada geçirdikleri için doğal olarak kendilerini o toplumun bir parçası sayarlar, diğerlerine nazaran öğretimlerini ve toplumla olan ilişkilerini de bu duruma göre daha kolay düzenlerler, çünkü toplumla aynı kültüre sahip bir öğretmen oluşabilecek bir durumun özgünlüğünü ya da inceliklerini anlayabilir ve iletişimde oluşabilecek yanlış anlaşılmanın önüne geçmiş olur (Klein ve Miller, 2015; Somerville ve Rennie, 2012; Belay, ve diğerleri, 2007).

2.2 Öğretmen ve Mekân

17. yüzyıl eğitim filozofu olan Comenius (1956) mekânın önemini şu sözleri ile ilk defa dile getirmiştir: “En yakın olan şeylerin bilgisi ilk önce öğretilmelidir, sonra bu noktadan uzaklaşarak öğretime devam edilmelidir”. Çocukları ve yetişkinleri buldukları yerin özelliklerine göre yetiştiren eğitim; anlayışlı, becerikli, yetenekli ve demokratik değerlere önem veren bireyler yetişmesini sağlar. Çünkü eğitim; çocuğun ya da yetişkinin kendine yakın olan değerleri farkedip, kültürü anlayıp sosyal ve doğal kaynaklara değer vermesini sağlar.

Mekân üretken bir yapıdır. Mekân; içinde barındırdığı bireyler arasında sosyal, kültürel, tarihi ve ekonomik bağlar oluşturur. Mekâna göre şekillendirilen eğitim ve öğretim, öğretmen ve öğrencilerin yerel kural ve durumlara daha duyarlı olmasını sağlar. Mekân; öğretmenlerin pedagojik, sosyal, tarihi ve kültürel bilgilerini artırdıkları, sorumluluk

aldıkları, özen gösterdikleri, dolayısıyla canlı cansız tüm herşey ile var oldukları yerdir. Kırsal mekân ise yaşam veren ve alan bir yerdir. Hayal ve tasvir edilemez, o yaşanır ve yaşanılır. İnsanlar kırsal hakkında aynı bir kişi hakkında konuşuyormuş gibi konuşurlar. Ona şarkı söylerler, onu ziyaret ederler, endişelenirler, hissederler ve özlerler. Kırsal mekân sıradan bir yer değildir. Kırsal dünü, bugünü ve yarını ile canlı bir varlıktır. Bu manada mekân insanların karşılıklı ilişkiler kurdukları bir yerdir ve özene ihtiyacı vardır. Kırsal mekân bilgisi ve kırsala karşı sorumluluk, oraya ait insanların vücutları, zihinleri ve hatıralarında gizlidir. Çünkü toplumlar yer – mekân tarafından şekillendirilir ve mekân dahi orada yaşayan insanlar yani toplum tarafından şekillendirilir (Somerville ve Rennie, 2012). Bu bağlamda, toplum ve mekân birbirinden ayrılmaz bir bütündür (Somerville, Davies, Power, Gannon, ve De Carteret, 2011).

Kırsal mekânlar küçük; sağlık-okul-ulaşım ve alışveriş imkânları olmayan ya da çok kısıtlı olan, seyrek yerleşme görülen, nüfusun yoğun olduğu şehir merkezlerine uzak, ekonomisi tarıma dayalı yerlerdir (Hargreaves, Kvalsund, ve Galton, 2009). Kırsal mekânlarda ekonomi tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin yapıldığı alanlara yani toprağa dayalıdır. Ancak toprağa dayalı gelir çoğu zaman az olduğundan başka yerlerde işçi olarak çalışma da söz konusudur. Kırsal mekânların diğer bir özelliği ise yaşlı nüfusun çok olmasıdır. Bunun sebebi ise gençlerin iş bulabilecekleri başka şehirlere göç etmiş olmasıdır. Yani yaşlı nüfusun oranının fazla olmasının sebebi genç nüfusun orada aile kurup yerleşmemesidir. Bu bağlamda, kırsaldaki okulların amacı da o yerin devamını sağlamak, öğrencileri doğup büyüdüğü yerde iş bulmaya en önemlisi iş kurmaya yetenekli olarak eğitmektir (Hargreaves, Kvalsund, ve Galton, 2009).

Mekân; fikirlerin ortaya çıktığı, geliştiği ve yayıldığı yerdir. Aday öğretmenler mekânı öğrenebilmek için içsel olarak motive olmalı, davranış ve uygulama geliştirmeli, kendi önyargı ve inanışlarını eleştirel bir şekilde incelemeli ve mekâna göre düşünüp hissetmeye başlamalıdır (Melaville, Berg, ve Blank, 2006). Mekâna göre düşünebilmek için de ilk önce kendini oraya ait hissetmek gerekir. Çünkü gerçek orada saklıdır. Kısıtlanmış değildir. Düşünceler, hisler ve duygular mekân tarafından şekillendirilir. Yani topluma da şekil veren mekândır çünkü oradaki imajlar, semboller, adlandırmalar, tarihi ve sanatsal anıtlar belirli anlamlar taşır ve bunlarla olan deneyimler o mekânın anlamlandırılmasını kolaylaştırır. Bu bağlamda, mekânı öğrenme o yerdeki insanlar ve oraya özgü objelerle iletişim halinde olmakla, hayattaki farklılıkları ve uç

noktaları hoş görmekle, sadece orada yaşayan insanlarla değil diğer varlıkları, hayatlarını ve ekosistemi önemsemek ile en önemlisi ise yaşanılan ve çalışılan yeri iyileştirmeye çalışmak için çaba göstermekle olur (;Hashweh, 2003; Reid ve White, 2008; Gruenevald ve Smith, 2010; Meydan ve Yıldız, 2015). Bu yüzden, öğretmenlerin iletişim halkası genişleyip büyüdükçe, mekânı öğrenme konusundaki bilgileri değişir ve gelişir. Çünkü önceden ne kadar bilgi edinilirse edinilsin, orayı öğrenme mekânda öğretim faaliyetlerine başlamadan gerçek manada başlamaz. Mekânı öğrenmenin doğası o yer değiştikçe değişir çünkü mekân iklim koşullarından, yerleşim düzeninden ve insanların birbirleri ile olan ilişkilerinden etkilenir (Reid ve White, 2008; Somerville, Davies, Power, Gannon, ve De Carteret, 2011).

Jackson (1994)'a göre her mekân kutsaldır başka bir deyişle hepsi bizim dikkatimizi, saygımızı ve özenimizi hakeder. Kırsal mekân hakkında bilgi ve ilgi sahibi olunmadan aday öğretmenler için bir başlangıç noktası edinilemez. Bu noktada öğrenci ve öğretmen tasavvurundaki mekân algısının yani doğruluk yetiştirilen yerin benzer olmasının önemi büyüktür (Azona, 2011). Ancak aday öğretmenlerin kırsalda çalışmak istememeleri çalışmak isteseler dahi belli süre sonra ayrılmak istemeleri bilinen bir sorundur ve bu duruma barınma sorunu, ekonomik sıkıntılar, sosyal ve kültürel farklar, coğrafi zorluklar, mesleki gelişim kısıtlılığı ve izole olmuşluk hissi sebep olmaktadır (Hammer, Hughes, McClure, Reeves, ve Salgado, 2005; Halsey, 2005; Monk, 2007; Hudson ve Hudson, 2008; Mukeredzi ve Mandrona, 2012; Taşkaya, Turhan, ve Yetkin, 2015). Bu bağlamda, deneyimsiz öğretmenler yani aday öğretmenler en çok kırsal mekânlarda bulunmaktadır. Ayrıca ücretli öğretmenlerin en çok iş imkânı bulduğu ancak çeşitli sebeplerden dolayı görevini bıraktığı alanlar da yine kırsal mekânlardır. İnsanların belli bir karşılıkla bir yerde çalışmaya razı olmasını sağlayan etken işin yapılacağı mekânın çekiciliği ve hoşnutluğudur. İnsanlar oldukça cezbeden yerlerde az bir miktar karşılığında bile çalışılabilirler. Ancak kırsalda çalışacak öğretmenlere aynı miktarı vermek cazip gelmeyebilir. Bu yüzden kırsal mekânlarda çalışan öğretmenler ya işlerini sonlandırmakta ya da en yakın zamanda şehir merkezlerine doğru kaymalar gerçekleştirmektedirler (Monk, 2007; Belay ve diğerleri, 2007). Bundan dolayı kırsal mekânda çalışan bir öğretmen yerel ve yerellik kavramlarını bilmeden orada değişim oluşturamaz ve kendisi de orayı benimseyemez. (Somerville, Power, ve De Carteret 2009; Somerville, Davies, Power, Gannon, ve De Carteret, 2011). Ancak öğretmenlerin bu kavramlar hakkında bilgi sahibi olması ve kendini oraya ait hissetmesi, mekânı öğrenebilmesi için çalıştığı yerde

yaşamayı gerektirmektedir. Böylelikle oradan soyutlanmamış olur (Nespor, 2008). Bu durum ise öğretmenlerin değişiminden kaynaklanan dalgalanmanın önüne geçer ve öğrenci, toplum ve okul arasında iletişimin güçlü olmasını sağlar (Reid ve White, 2008). Stegner (2002)'a göre bir mekânda yaşananlar oranın tarihinde, halk şiirlerinde, masallarında, efsanelerinde ve anıtlarında yaşatılmadığında o yer, yer olma özelliği taşıyamaz. Bununla birlikte, kırsalda çalışan öğretmenlerin çalıştıkları mekân ve toplumun değişik öğelerine baktıkları zaman öğrencileri ile yaşadıkları deneyimler aklına gelmediği sürece o mekânı benimsedikleri söylenemez. Çünkü mekânı öğrenmenin amacı öğrencilerin kim olduklarını, nereden geldiklerini öğretmek ve akademik başarılarını yükseltmektir (Hargreaves, Kvalsund, ve Galton, 2009, PEEC, 2010).

Kırsal mekânlarda yaşayan kişiler burada kendi tercihlerinden dolayı hayatlarını devam ettirirler, onların bu tercihleri ise çocuklarının eğitim kalitesini etkilememelidir. Gerçekte kırsal mekânlar ekonomik ve sosyal yönden dezavantajları olan yerler olsa da az nüfus, düşük suç oranı, doğa güzellikleri, toplumsal ilişkilerdeki sıcaklık ve her an toplumla iç içe olabilme kırsal mekânların avantajları arasındadır (Malhoit, 2005). Kırsal mekânlarda çalışan aday öğretmenler de toplum ve mekân ile açık ya da kapalı bir şekilde ilişki içindedirler. Bu süreçte aday öğretmenlerin kırsal kesimlerdeki toplumu ve mekânı öğrenmeleri “*aklın kırsallaşması*” olarak düşünülebilir. Çünkü aday öğretmenler orada kırsal toplum ve hayatın düşüncesiyle karşılaşırırlar. Tanımadıkları, bilmedikleri yerlere atanan aday öğretmenler, mesleği, kırsal öğretimin inceliklerini, kırsal hayatı ve toplumun fikir ve inançlarını atandıkları yerde öğrenirler. Bu yüzden, öğretmenlik mesleğinde ilk yıl toplumu ve mekânı öğrenmede kritiktir çünkü anlaşılıp sağlanılmamış kırsallık fikri öğrencilerin öğrenme çıktılarını olumsuz yönde etkiler. Ancak çalıştıkları yerlerde doğmuş büyümüş hayatının büyük bir bölümünü orada geçirmiş kişiler kırsalda çalışmaya isteklidirler ve çalıştıkları yerin çevresini eğitimlerinde kullanırlar, bu durum ise öğrencilerin akademik başarılarına katkıda bulunur (Aysal, 2005; Şeren, 2008; Campell ve Yates, 2011; Somerville ve Rennie, 2012).

Aslında, birçok mekânda okul süreci gençleri kendi toplumlarını ve yaşadıkları yerleri terk edip daha iyi bir hayat yaşayabilecekleri yerlere gitmeyi özendirilmektedir bu durum da global ekonominin eseri olan medya endüstrisinden kaynaklanmaktadır. Bunun sonucu olarak çoğu genç için daha iyi bir hayata sahip olma; aileden, çevreden ve toplumdan

uzaklaşma anlamına gelmektedir. Bu durum da insanların o mekân ile samimi ve içten bağ kuramamasına sebep olmaktadır, insanlar yaşadıkları yerde sadece hayatını sürdürmektedirler, yani diğer insanlarla iletişim kurmada zorluk çekmektedirler. Dolayısıyla insanlar orada yaşayan toplumla sosyal ve politik bağ kuramamaktadırlar başka bir deyişle yabancılaşmaktadırlar. İnsanların yaşadıkları yerlerde iletişim kurmadan yaşamaları hadisesine ise “mekânsızlık” adı verilmektedir. Birçok aday öğretmen çalıştıkları yerlerde bu durumu yaşamaktadır (Gruenevald ve Smith, 2010). Bu bağlamda, aday öğretmenler öğretmenliğe ilk olarak bir köyde başladıklarında yetiştikleri ve eğitim gördükleri ortamdan farklı mekân özellikleri ile baş başa kalmaktadırlar. Birçoğu için mekân genellikle onların yabancı olduğu ve ilk kez karşılaştıkları bir yerdir. Ayrıca öğretmenler yeni görev yerlerinde kendilerinin sahip olduğu kültürden farklı bir kültür içine girmektedirler (Meydan ve Yıldız, 2015). Bu nedenle yeni bir mekânda çalışmak demek sadece ekonomik bir bağ kurmak değil orada yaşayanlarla bağlı ve birlikte olma kalıpları geliştirip sürdürmek demektir (Gruenevald ve Smith, 2010).

Okul bir mekân olarak aileler ve aile dışında kalan toplum fertleri ile ilişkilerin ve anlaşmaların – düzenlemelerin yapıldığı yerdir (Somerville ve Rennie, 2012). Okullar toplumsal ve ekonomik gelişimin en değerli parçalarıdır. Kırsal alanlardaki okulların işleyişini sağlamak toplumun gelişimini sağlamanın en önemli anahtarıdır. Ayrıca okullar çocukların ve toplumun her türlü ihtiyaçlarına cevap verip karşılamak zorundadır. Aile üyelerinden biri ya da birkaçı ekonomik nedenlerden dolayı o yeri bırakıp gittiği zaman, okul ebeveyn eksikliği ile başa çıkmak zorundadır. Hatta tüm aile o yeri bırakıp taşındığı zaman okul öğrenci eksikliği ile de karşılaşmaktadır. Bu yüzden toplum ve oradaki ekonomik organizasyonlar var olan okulların devamı ve sürekli gelişimi için işin içinde olmalı ve çaba sarf etmelidirler (Reid ve White, 2008; Tompkins, 2010). Böylelikle okullar birer mekân olarak yüceltilebilir ve yaşanmaya değer bir yer olurlar (Sobel, 2013).

Mekân olarak sınıflar aday öğretmenler için ilk başta ıssız bir alandır. Ancak öğretmenlerin pedagojik uygulamaları ve ilişkileriyle mekân olma anlamı kazanır. Aday öğretmenler için o mekânı öğrenme sınıfta başlar, çünkü okul ve onun en küçük parçası olan sınıf mekânın bir parçasıdır. Öğretmen olmada mekân olarak sınıfın önemi o kadar baskındır ki kendi sınıfları olmayan öğretmenlerin öğretmen olma süreçleri yarım kalmış olarak düşünülebilir. Bununla birlikte sınıflar öğrencilerin içinde yaşadıkları toplumlardan izole olmuş yerler değildir. Çünkü öğrenciler kültürlerini ve buna bağlı

alışkanlıklarını, bilgilerini sınıf ortamına getirirler ve burada devam ettirirler. Mekân ve toplum ile ilgili bu bilgiler de öğretmen tarafından kullanılıp düzenlenir (Somerville, Plunkett, ve Dyson, 2010). Bu durumda aday öğretmenler kendileri ve öğrencileri arasında ortak bir mekân algısı oluşturabilirler (Azona, 2011).

Sonuç olarak aday öğretmenler için mekân; eğitimi, kültürü ve insanları toplumun yararı için birbirine tekrar bağlama olarak adlandırılabilir. Aday öğretmenler mekâna görelilik ya da mekân bilinci oluşturarak çocukların ve gençlerin toplumu devam ettirmesini sağlamaya çalışırlar. Bunu ise çocuğun öğrenme faaliyetlerini; yerel, doğal ve toplumsal olaylara dikkat çekerek sağlarlar. Bunu yaparken devletin belirlediği sınırlandırılmış bilgi ve olaylar yerine öğrencinin kendisi ile ilgili mekân bilinci oluşturacak olaylara dikkati çekerler. Çünkü eğitim, toplum ve mekândan soyutlanamaz. Ayrıca, eğitim yapılan okul; toplumla ve mekânla ilişki içinde olur ve okulun duvarları saydamlaşır. Böylelikle, öğrenciler konuları kendi çevreleri ile ilişkilendirerek, doğaya çıkarak, toplumsal ve ekonomik olayları araştırarak, çözüm bularak, yaparak ve yaşayarak öğrenir. Bununla birlikte öğrenciler kendi toplumlarına katkı sağlamak için yeterli zihinsel yetenek ve enerjiye sahip olduklarının da farkına varırlar ve öğrencilerin sosyal, kültürel ve doğal olaylara bakış açısı değişir. Böyle durumlarda öğrencilere niçin öğreniyorsunuz diye sormaya gerek kalmaz, çünkü öğrenciler öğrenmelerinin amacının ne olduğunu bilirler (Gruenevald ve Smith, 2010).

2.3 Öğretmen ve Öğretmenlik Mesleği

Eğitim insanın değerleri ve fiziksel mekân ile ilişkisinde saklı, değişime açık, gelişme kaydedildikçe şekil bulan, dinamik bir kavramdır. Bu durum öğretmenlerin sadece deneyimlerini içine almaz. Ayrıca, katılımcıların yani öğrencilerin nasıl deneyim kazandıklarını ve bu kazanımların sürece nasıl katkı sağladığını da içerir (Sellar, 2009). Bununla birlikte, yüksek kalitede bir eğitimden bahsedebilmek için de sürekli değişime uğramayan bir sabit öğretim programının ve değerlendirme ölçütlerinin olması gerekir. Bu sayede öğretmenler; öğrencilerin sadece akademik başarılarını yükseltmekle kalmayıp, meslek edinme konusunda da istenilen yere gelmelerine yardımcı olurlar. (Comber ve Nixon, 2009).

Mesleğe yeni atanan aday öğretmenler, sınıfta disiplini nasıl sağlayacaklarından, hangi aktiviteyi nasıl ve ne zaman yapacaklarından, aktiviteler esnasında düzeni nasıl sağlayacaklarından emin değillerdir. Hem mükemmel bir ders planı hazırlamayı isterler

hem de temiz, düzenli ve kontrollü olmayı. Ancak sınıfa girdiklerinde bu durumun oldukça farklı olduğunu anlarlar. Bu konulardaki düzeni de zaman geçtikçe kavrarlar ve öğrenirler (Corbett, 2010). Ayrıca, adayların mesleklerini öğrenmeleri ve uzmanlaşmalarında kendilerine güvenmeleri, kendini mutlu ve değerli hissetmeleri, planlı ve sistemli çalışma konusunda azimli olmaları, internetten ve kitaplardan bilgiler edinmeleri, eğitim-öğretim faaliyetleri sonucunda kendilerine dönüt vermeleri oldukça önemlidir. Ayrıca öğretmenlerin mesleğini öğrenmesi ve kendilerini geliştirmesi biraz da sınırları zorlamalarına yani sadece okulla sınırlandırmayıp okulun dışında kalan toplumla ve profesyonel gruplarla etkileşim içinde olmalarına bağlıdır. Sınırları zorlama öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları ya da karşılaşılabilecekleri durumlar hakkında içgörü edinmelerini sağlar. Ayrıca geçerli öğretim programı; kullanılan teknikler, öğrenci ve öğrenmenin değerlendirilmesine yönelik bilginin artmasını da sağlar (Wilson ve Demetriou, 2007; Meirink, Meijer, Verloop, ve Bergen, 2009). Ayrıca öğretmenler okuldaki planlı kurslardan kısa ya da uzun süren hizmet içi eğitimlerden de faydalanarak mesleki bilgi ve becerilerini artırır. Öğretmenlerin katılacağı iyi planlanmış bir eğitim, onları hem güdüler hem de sınıf etkinliklerinde kullanabilecekleri, iş birliği ile öğrenemeyecekleri yeni bilgileri keşfetmelerini sağlar. Bu nedenle öğretmenlerin mesleki bilgi ve deneyimlerini artırması için onlara sunulan öğrenme ortamlarının kısıtlı olmaması gerekmektedir. Öğretmenlere mesleki değerlerin ve öğrenmenin desteklendiği bir kültürde ya da kurumda farklı ve çeşitli fırsatlar sunan geniş öğrenme ortamları sunulmalıdır (Reid ve White, 2008; Hodkinson ve Hodkinson, 2005; Wilson ve Berne, 1999;).

Aday öğretmenlerin meslekleri hakkındaki bilgi ve becerilerini geliştirmeleri diğerleri ile olan iş birlikçi etkileşimlerle de gerçekleşir. Örneğin iş birliği bazen diğer öğretmenlerle ya da iş grupları ile olabilir. Birçok öğretmen iş birlikli öğrenme ortamları için okuldaki öğretmenlerle ilişki kurmayı tercih eder. Çünkü aday öğretmenlerin iş yükü gereği, okul dışında mesleki bir iş birliği yapmaya fırsatları olmayabilir. İş birlikli öğrenmede yeni öğretmenlerin deneyimli öğretmenlerle okullarda iletişim içinde olması her iki taraf için de katkı sağlar (Hodkinson ve Hodkinson, 2005). Aday öğretmenler okulda desteklendiklerini hissedersen kendilerine güvenleri artar, bu durum da sınıf içindeki performanslarına yansır. Okulda oluşturulacak bir takım ruhu, aday öğretmenlerin ve meslektaşlarının yeni şeyler öğrenmelerine ve alanlarında uzmanlaşmalarına katkı sağlar (Wilson ve Demetriou, 2007). Öğretmenler meslektaşları ile bilgi ve kaynak alışverişi

yaparak, sınıflarını izleyip birbirlerine dönüt vererek; öğretim ve öğrenci problemleri ile baş etmeyi, yenilikçi öğretim yöntemlerini ve teknoloji kullanımını geliştirirler. Yapılan bu etkinlik plansız ve informaldır. Bu şekilde meslektaşlar ile yapılan öğrenme faaliyetleri formal olarak gerçekleştirilen hizmetiçi kurslar ve toplantılardan daha verimli ve yoğun olduğu için öğretmenlerin gelişimine doğal olarak katkı sağlar (Lohman ve Woolf, 2001; Bozak, Yıldırım, ve Demirtaş, 2011). Bu açıklamanın aksine; adaylar için kırsal mekânlarda öğretmenlik mesleğini öğrenme ve uzmanlaşma daha çok bireysel düzeyde gerçekleşir. Çünkü kırsal mekânlarda çalışan öğretmenler yalnızdır. Yalnız olmasa bile branş konusunda yardım alabileceği meslektaşları yoktur. İş yüklerinin fazla olması da adayları bireysel olmaya iten nedenlerdendir. Bu yüzden aday öğretmenler sınıfta öğrenciler ile etkileşim halinde iken, sınıf içi eğitim öğretim faaliyetlerini düzenlerken ve etkinlikler sırasında dönüt alırken mesleklerini anlama ve uzmanlaşma fırsatı bulurlar ve kendilerini geliştirirler (Lohman ve Woolf, 2001; Hodkinson ve Hodkinson, 2005; Wilson ve Demetriou, 2007).

Öğrencilerin okullardaki akademik başarıları ve sınıflarda geçirdikleri zaman eğitim kalitesinin yaygın bir göstergesi olmuştur. Sınıf dışında geçirilen öğrenme zamanları gereksiz görülmeye başlanmıştır. Ayrıca bazı veliler, öğrencilerin okul zamanlarında eğitimsel değeri olan aktiviteler için bile sokakta olmalarına karşıdır. Bu açıklama ışığında ise günümüzde çoktan seçmeli testlere ve bu doğrultudaki öğretime gömülmüş okullarda; öğretmenler başka kişiler tarafından geliştirilen ve yazılan bilgileri anlatmaya yarayan teknisyenlere dönüşmüşlerdir (Gruenevald ve Smith, 2010). Bununla birlikte aday öğretmenlerin mesleğe geçmeden önce üniversitede aldıkları eğitim onların öğretmenlik standartlarını edindiklerini kabul eder, ancak bu, asıl olan durumu küçümsemektir. Çünkü öğretmenlerin gelişimi sabit değildir, sürekli değişir. Bu yüzden üniversitede edinilen teorik bilgiler ve sahada uygulama arasında fark vardır. Aday öğretmenler çalıştıkları okullarda, üniversitede meslekleri ile ilgili öğrendiklerini, değerlerini, inançlarını, gerçekleri ve zorlukları tekrar değerlendirip yapılandırarak uygulamaya koyarlar (Wilson ve Demetriou, 2007). Dolayısıyla bugünün üniversitelerinde pedagojik eğitime verilen aşırı önem göreve yeni başlayan öğretmenleri daha az fonksiyonel hale getirmiştir. Bu durumun sebebi teoriye aşırı önem verip deneyimi ikinci plana atmaktan kaynaklanmaktadır (Corbett, 2010). Aksine öğretmenler için eğitim ve öğretim; öğrencileri sınıfın ve okulun duvarlarının, kitabın kapaklarının dışına taşımak demektir. Diğer bir deyişle, öğrencilerin gerçekçi durumlarda

öğrenmelerinin sağlanması için öğrencilerin doğrudan toplumla ve mekânla etkileşime girmesi demektir (Knapp, 2010). Çünkü, eğitim doğal olarak ilişkiseldir, öğrenciyi, toplumu ve mekânı birbirine bağlar, böylelikle de öğrenci-toplum ilişkisini tehdit edebilecek unsurlardan onları uzaklaştırır (Sellar, 2009).

Öğrenciler dünya hakkında yaratılıştan gelen bir merak içindedirler ancak bu merakta okullarda nadiren değinilir ve giderilir. Kullanılan öğretim programı ve onun için yazılmış kitaplar, çocukların anlık deneyimlerinden kaynaklanan sorular yerine tanımlara ve olayların genel prensiplerine yoğunlaşır. Bu durum ise bilimsel çalışmayı yaşanan çevrenin bir parçası olmaktan çıkarır, eğitimdeki adaletsizliği artırır ve ilgiyi değiştirilip geliştirilebilecek olan öğelerden başka bir yöne kaydırmış olur (Hayes, 2009). Tanımlar ve genel prensiplerden bahsetmek öğrencilere cazip gelse de çok şey kaybettirir. Dahası, öğrencilere kendi dünyalarındaki fırsatları ve gereklilikleri öğretmek konusunda kısır kalır (Smith, 2002). Bu bağlamda aday öğretmenler iklime, kültüre, tarihe, topluma, öğretime katkı sağlayacak mekânlara ve veli hassasiyetlerine dikkat ederler ise eşsiz bir öğrenme gerçekleşmiş olur, bununla birlikte öğrencilerin eleştirel düşünme, problem çözme ve karar verme becerilerinde yükseliş görülür; öğrenci davranış ve okula devamsızlık problemlerinde ise azalma görülür (Sobel, 2013). Bu yüzden öğretmen, mekân, toplum ve öğrencilerin akademik başarıları arasındaki bağ çok güçlüdür. O mekândaki pedagojik tavrının gücü ve niteliği doğrudan öğretmenin öğretim faaliyetlerini ve öğrencilerin öğrenme çıktılarını etkiler. Bu yüzden, öğrencinin kültür ve mekân bilgisi üzerine durularak yapılan çalışmalar, doğrudan öğrenci tarafından yapılan ve gözlenen eğitim durumları ile akademik başarıyı olumlu yönde etkiler (Smith, 2002). Ayrıca, o yerdeki toplumsal sorunlar, çevresel değişiklikler gibi önemli olaylar ve mekân arasında önemli bir bağ vardır. Öğretmen adaylarının bu mekânlardaki öğretim faaliyetlerini ve pedagojik tavırlarını geliştirmeleri ve bu konuların öğretim programı içinde yapılandırılması hayati derecede önemlidir (Somerville, 2006). Ayrıca öğretmenin öğrencisinin geçmiş yaşantılarını bilip ona göre davranması öğrenci ile iletişimi zayıf ve tek yönlü olmaktan çıkartır. Öğrencinin yaşayan bilgisinin yani aşına olduğu şeyin kullanılması onun öğrenme aktivitelerine katılımını artırır. Öğrenci ve toplumla kurulan iletişimden elde edilen bilgi ve deneyimlerle desenlenen sınıflar öğrencinin ilgisini daha çok çekeceğinden öğrenme kalıcı bir şekilde gerçekleştirilmiş olur (Moll, Amanti, Neff, ve Gonzalez, 1992). Öğretmenlerin; öğrencileri araştırıp sonuçlar üretebilecekleri okul ve toplum meselelerine yönlendirmesi yani öğrencileri gerçek dünya problemlerinin

çözümüne katması; onların öğrenmesini desteklemek, çevre bilinci yaratmak, demokratik tutumlarını geliştirmek açısından önemlidir. Böyle bir durumda öğrenciler problemin teşhisi konusunda başrolü alırlar, olayın karakteristiğini ve dinamiklerini araştırırlar, muhtemel çözümler için organize olurlar ve o problemi çözmek için çaba sarfederler. Bu durumda süreci yönlendirme, var olan problemi öğretim programına uydurma yani ders ile ilişkili hale getirme, kaynaklar bulma ve sorun giderici olarak çalışma işi öğretmene aittir ki öğretmen oranın sorunlarını ve problemlerini bilmeden bunu gerçekleştiremez. Gerçek dünya problemlerini çözmek işi öğrenciyi sınıfın ve okulun dışına çıkarır. Bu durum öğrencilerin öğrenmek istediklerini seçmelerini yani kendi bilgilerinin yaratıcısı olmalarını sağlar ki sonucunda öğrenciyi merkeze alan bir eğitimle akademik başarı da olumlu yönde etkilenir (Smith, 2002).

Öğrencilerin akademik başarıları ve toplum için önemli öğrenme faaliyetlerine katılmaları, okul ile dünya arasındaki duvarların yıkılmasını sağlar. Öğrencilerin toplum ve çevre için yaptığı bu çalışmalar, diğer insanların önemsenmesine ve iyi oluşlarına katkıda bulunur. Ancak, bu çalışmaların eksikliği öğrencinin topluma yabancılaşmasına sebep olur. Bu tür çalışmaların yapılması ise, öğrenci ve yetiştiği yer arasındaki bağın kuvvetlenmesini sağlar. Bu durum da insanların kendi toplumları ile uzun süreli ve sağlam ilişkiler sürdürmesinin yolunu açar. Öğrenciler kendi çevrelerindeki olayları araştırarak ve anlayarak daha soyut konuların öğrenilmesini kolaylaştırabilirler. Sınıf dışında gelişen tahmin edilemeyen olaylar ile öğrencilerin öğrenmelerini birleştirirler (Smith, 2002). Öğrencilerin edindikleri bilgi toplumsal ve kişisel amaca hizmet ettiği için değerli olur, bununla birlikte halihazırda bildikleri ile önemli şeylerin nasıl yapılabileceğini öğrenmiş olurlar (Barstch, 2010). Bunun gerçekleştirilebilmesi için aday öğretmenlerin fakültelerde aldıkları profesyonel eğitimin; öğretim programını oluşturmada gerekli olan becerileri ve güveni adaylara kazandırması gerekmektedir (Gruenevald ve Smith, 2010).

Öğretmen adayları öğretmenlik mesleğini ancak bu mesleği yaptıkları zaman öğrenirler (Somerville, Plunkett, ve Dyson, 2010). Yapılan araştırmalar kırsal kesimde öğretmenlik için gönüllü adayların olmadığını göstermektedir. Ayrıca kırsalda çalışacak öğretmenler birden çok seviyedeki öğrenciye farklı konuları anlatabilen, öğrencilerin öğrenmesini sağlayabilmek için gerekli ortamları oluşturabilecek kadar yetenekli, okul dışı aktiviteler hazırlayıp uygulayabilen ve yaşadığı topluma uyabilen insanlar olmalıdır (Collins, 1999).

Bu bağlamda, kırsala kendini ait hissedebilecek öğretmenler yetiştirmek için adayların çalışacakları yerlerde ya da benzer mekânlarda önceden alan gezileri yapmaları ve deneyim kazanmaları sağlanmalıdır. Bu deneyimler, aday öğretmenler için kırsal hakkında zorluk ve kolaylıklar sunan, farklı fiziksel, sosyal ve kültürel tecrübeler sunar ve adayların derin bir anlayış geliştirmesine yardımcı olur (Eraut, 2002; Adie ve Barton, 2012). Aday öğretmenlerin bu kapsamda kültürel, sosyal, tarihi, doğal ve eğitim değeri taşıyan çeşitli yerlerde gözlem yapıp, deneyim kazanmaları sağlanabilir. Aday öğretmenlere böylesi deneyimler sağlamak; güdülenmeleri, çevresel ve sosyal olaylar hakkında farklı düşünceleri anlayabilmeleri ve bunların öğretim faaliyetlerine nasıl katkı yapacağını araştırıp öğrenmeleri için oldukça önemlidir (Knapp, 2010; Somerville, Davies, Power, Gannon, ve De Carteret, 2011). Bununla birlikte “*kendinden olanı yetiştir*” stratejisi kırsala öğretmen yetiştirmek için kullanılabilir. Öğretmen olma potansiyeline sahip yerel halka öncelik verilebilir, öğretmenlik mesleği ile ilgili gerekli eğitimi almasına yardımcı olunabilir ve ilkökul eğitimini aldıkları kendi memleketlerine dönmeleri sağlanabilir. Böylelikle öğretmenlerin topluma, mekâna ve mesleklerine uyumu sağlanmış olur, kendi toplumsal, kültürel, tarihi ve çevre kaynaklarını bilen öğretmenler kıt kaynaklarla çeşitli materyal geliştirebilir ve öğretecekleri konulardan çok öğrencilerine odaklanabilir, sınıfta lideliği kolayca ele alabilir ve disiplin olaylarını aza indirip akademik başarıyı artırabilir (Lemke, 1994; Collins, 1999). Bu bağlamda Türkiye’de kurulan, 1937 ile 1946 yılları arasında hizmet veren köy enstitüleri, yine köyden alınan yetenekli gençlerin eğitilip yetiştirilmesine dayanıyordu. Köyden yetişen öğretmenler, ziraat işlerinin fenni bir şekilde yapılabilmesi için oluşturulacak bağ, bahçe, tarla ve atölyelerde köylüye rehberlik etmek üzere eğitilmiştir. Bununla birlikte Cumhuriyet’in ilk yıllarında oldukça düşük olan okuma ve yazma oranını artırmak için gerekli faaliyetleri köylerde gerçekleştirmek de bu enstitülerden mezun olan öğretmenlerin görevleri arasındadır. Sonuç olarak belli süre hizmet veren enstitüler “*köye göre öğretmen*” fikrini savunmuştur ve bu ideale göre öğretmen yetiştirmiştir (Şeren, 2008; Kirby ve Berkes, 2010; WMTR, 2017).

Yukarıdaki açıklamalar ışığında, aday öğretmenlerin kırsal deneyim kazanması karşısında, kamu harcamalarının kısılması okul ve üniversitelerinde büyüyen sorunlara yol açabilmektedir. Okul programlarındaki temel beceriler gereksiz görülebilmektedir ya da iş deneyim süreleri kısaltılabilmektedir (Gruenevald ve Smith, 2010). Türkiye’de de benzer anlamda üniversiteden mezun olup ülkenin farklı yerlerinde göreve başlayan aday

öğretmenler, yerel hayata, topluma ve mekâna uyum sağlamada çeşitli zorluklar yaşamaktadır (Dursun, 2006). Dolayısıyla öğretmen adayları atandıkları yerdeki toplumu, fiziki şartları, kültürel yapıyı, öğrencileri tanımadan öğretmenlik mesleğine başlamaktadırlar. Kendini topluma ve mekâna yabancı hissetme ise öğretmenin o yere ve topluma bağlanmasını zorlaştırmaktadır dolayısıyla zihnin kırsallaştırılması aday öğretmenlerce gerçekleştirilememektedir. Çünkü öğretmenlik eğitimine girmeyi başaranlar bunu baskın kültürü ve değerlerini öğrenerek yapar ve sürdürürler. Aday öğretmenler yeteri kadar okulları tanımazlar. Okulun o toplumdaki yerini ve önemini bilemezler. Bundan dolayı da okul ve toplum arasındaki ilişki ve iletişim hakkında yeterli, bazen de hiç bilgileri yoktur (Şahin, 2010; Somerville, Davies, Power, Gannon, ve De Carteret, 2011).

Taşkaya, Turhan ve Yetkin (2015)'e göre Türkiye'de öğretmenler kırsal kesimlerde zorluklar yaşamaktadır. Çünkü adaylar özellikle öğretmen açığının fazla olduğu kırsal alanlara gönderilmektedir. Ancak öğrenci psikolojisini üzerinden atamamış, adını duymadıkları ya da hiç bulunmadıkları bölgelere görevlendirilen aday öğretmenler hem yeni bir mekânda bulunmalarından hem de mesleklerinde tecrübesiz olmalarından dolayı uyum ihtiyacı içindedirler (Toker Gökçe, 2013). Bunun sonucu olarak da zamanla köylerden şehre, doğudan batıya doğru yer değiştirme süreci başlar ve artarak devam eder. Bu hareketliliğin sebebi öğretmenlerin kırsal kesimlerde çalışma şartlarını zor bulmalarındır. Yaşanan imkânsızlıklar, öğretmenin kırsalda öğretmenlik heyecanının azalmasına sebep olabilmektedir. Ayrıca kırsal bölgelerdeki okullar da öğrenci nüfusuna göre yetersiz kalmaktadır. Ülkemizde doğuya doğru gittikçe artış gösteren terör olayları da öğretmenlerin kırsalda kalma isteklerini azaltan etmenlerdendir. Buna ek olarak doğuda kırsal kesimlerde görülen aşiret ve terör olayları da öğretmenlerin durumunu olumsuz yönde etkilemektedir. Özellikle kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmesi, yine kız çocuklarının okutulmak istenmemesi kırsal kesimde görev yapan öğretmenleri olumsuz yönde etkileyen faktörlendendir. Turan ve Garan, (2008) yaptıkları çalışmada kırsalın kendi yapısı içinde varolan coğrafi, demokratik, ekonomik ve sosyo-kültürel dezavantajların kırsal eğitimi olumsuz yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Bu etki en çok yeni atanan öğretmenlerde görülmektedir. Aday öğretmenlerin karşılaştıkları güçlükler arasında güvenlik, ulaşım, temel ihtiyaçları karşılamama gibi sorunlar görülmüştür. Ancak araştırma sonucuna göre çalıştıkları yerin kendi doğup büyüdüğü yer olmasından dolayı hiçbir zorluk yaşamayan öğretmenler de bulunmaktadır.

Köy okullarında göreve başlayan aday öğretmenler eğer kırsal yaşantı tecrübesi bulunmayan ve köy hayatı yaşamamış kimseler ise ilk kez böylesi bir deneyim yaşamaktadır. Çünkü eğitim fakülteleri çoğunlukla öğretmenlik staj uygulamalarını kent okullarında gerçekleştirmektedir. Üniversite eğitimi ile meslek hayatı arasındaki bu ikilem bir şaşkınlık ve karmaşıklık duygusu yaratmaktadır. Üniversite okul deneyimi derslerine eklenmesi planlanan köy okulu deneyimleri günlük gidiş gelişlerle yapılmamalıdır. Bu uygulamanın öğretmen adaylarını hedefe ulaştırabilmesi için öğretmen yetiştiren kurumların bu amaca uygun olarak planlanmış uygulama köyleri olmalı, öğrenciler stajlarını bu köylerde ikamet ederek tamamlamalıdır (Bilir, 2008). Bu bakımdan kırsal okul ve üniversite iş birliği öğretmen adaylarına gerçek hayat deneyimleri sağlanması bakımından önemlidir. Bunun sonucunda öğretmen adayları da gerçek bir öğrenme ortamında bulunmaktan mutluluk duyacaklardır (Mukeredzi ve Mandrona, 2012; Melaville, Berg, ve Blank, 2006).

Sonuç olarak, eğitimin kalitesi, toplumun ekonomik hayatı ve çevrenin bütünlüğü arasındaki karşılıklı etkileşim anlaşıldıkça, okul hayatı ile toplumun gereksinimlerini birbirine bağlayan öğretmenleri yetiştirme ihtiyacı da hissedilecektir (Dubel ve Sobel, 2010). Çünkü öğretmenlerin eğitim ve öğretim çalışmaları, buldukları mekân ve toplum ile doğrudan ilişkilidir. Mekân ve toplum aday öğretmenlerin orada kalabilmesi ve başarılı olabilmesi için kritik derecede önemlidir. Çünkü öğretmenler eğitim ve öğretim faaliyetlerini bunlara göre düzenlerler (Somerville, Plunkett, ve Dyson, 2010; Kwakwan, 2003).

2.4 İlgili Araştırmalar

2.4.1 Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

İzci, Duran ve Taşar (2010)'ın gerçekleştirdikleri çalışmada Adıyaman Üniversitesi sınıf öğretmenliği son sınıf öğrencilerine Adıyaman merkeze bağlı köylerde birleştirilmiş sınıf eğitimi uygulamalarını gözlem yöntemi ile pekiştirmeyi hedeflenmiştir. Yapılan bu uygulama ile son sınıf öğrencilerinin, birleştirilmiş sınıflarda öğretim uygulamalarını yerinde görerek, edindikleri teorik bilgiyi test etmeleri sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket uygulanmıştır. Hazırlanan anket son sınıf öğrencilerine ve gözlemin yapıldığı sınıflarda görevli olan öğretmenlere uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmen adaylarının birleştirilmiş sınıflarda öğretimin doğasını almış oldukları teorik eğitim ile yeterince olgunlaştıramadığı bulunmuştur. Ayrıca kırsal

alanlarda yapılacak böyle uygulamaların öğretmen adaylarının toplum, mekân ve meslekleri hakkında bilgi ve beceri edinmek açısından önemli olduğu vurgulanmıştır.

Özpolat (2013) tarafından gerçekleştirilen çalışmada öğretmenlerin topluma uyum ve katılım yani ilişki kurmada öncelikleri araştırılmıştır. Araştırma, merkezi bir yerdeki ilk, orta ve lise dengi üç okulda uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin topluma uyum ve katılımı amaçlayan uygulamaları destekledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Meydan ve Yıldız (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmada birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin çalıştıkları yerdeki toplumla kültürel ilişkilerinin araştırılması konu alınmıştır. Çalışmaya İç Anadolu Bölgesinin farklı illerinde kırsal alanlarda çalışan 60 öğretmen katılmıştır. Öğretmenlere yarı yapılandırılmış görüşme tekniği uygulanarak veriler toplanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre her bölgenin kendine özgü kültür etkinlikleri olduğu, öğretmenlerin bu etkinliklerin içinde olmaya çalıştığı dolayısıyla toplum ve kültür ile etkileşim içinde olduğu, bu etkileşimin öğretmenlerin ve toplumun davranışlarında değişiklikler oluşturduğu sonucuna varılmıştır. Öğretmenler köyün sosyo-ekonomik ve kültürel yapısını anlayarak, etkinliklerini düzenlediklerini, öğrenciyi daha iyi tanıdıklarını, çevre olanaklarından yararlandıklarını, eğitim – öğretimlerini buna göre planladıklarını, kültür öğelerini eğitimlerinde kullandıklarını, köylünün eğitime bakış açısının olumlu olarak değiştiğini belirtmişlerdir.

Palavan ve Donuk (2016) tarafından yapılan çalışmada kırsal alanlarda görev yapan öğretmenlerin sorunları araştırılmakta ve çözüm önerileri sunulmaktadır. Araştırmanın örneklemini ülkemizin doğusunda bulunan Şırnak ili Cizre kırsalındaki 129 ilk ve ortaokul öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre öğretmenlerin kırsal alanlarda geçirdikleri süre arttıkça toplum, yer ve öğretim ile ilgili de problemleri artmaktadır. Toplumla kültürel ve sosyal anlamda iletişime geçmekte zorluklar yaşadıkları ve buna bağlı olarak da öğrencilerin akademik başarılarında artış sağlayamadıkları gözlemlenmiştir. Ayrıca kırsal mekânlarda çoğunlukla görülen sağlık ve ulaşım hizmetleri eksikliği ve sosyal alan yetersizliği de öğretmenlerin problemleri arasında yer almaktadır.

Öztürk (2016) tarafından köy ve kasabalarda mesleğinin ilk yılını icra etmekte olan öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğine ve sosyal çevrelerine ilişkin yaşadıkları güçlükler araştırılmıştır. Araştırmaya Türkiye'nin çeşitli köy ve kasabalarında görev yapan toplam 210 aday öğretmen katılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına bakıldığında ise, aday

öğretmenlerin toplumla ve meslektaşları ile olan sosyal ilişkilerinde daha az olumsuzlukla karşılaştıkları saptanmıştır. Buna karşın aday öğretmenler en çok sorunu iş yükü konusunda yaşamıştır. Bu bağlamda aday öğretmenler resmi dökümanlar, raporlar ve yazışmalar nedeniyle sınıflarında eğitim öğretim faaliyetlerinde güçlük yaşamaktadırlar. Ayrıca Türkçe, fen ve matematik branşı öğretmenlerinin diğerlerine göre daha fazla olumsuzluk ile karşılaştığı belirtilmiştir. Bu bağlamda hizmet içi uygulamaların ve faaliyetlerin alan bazında yapılması önerilmiştir. Ayrıca aday öğretmenlerin mesleğe sevecek ve isteyerek başlamanın daha az problemle karşılaşmada etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Çam Aktaş (2016) yaptığı çalışmada öğretmenlik mesleğine kısa süre sonra başlayacak 36 aday öğretmenin atandıklarında karşılaşılabilecekleri sorunlar araştırılmıştır. Elde edilen veriler açık uçlu anket yoluyla toplanmıştır. Aday öğretmenlerin mesleğe başladıkları mekânlarda ulaşım, konaklama, sosyal – kültürel – tarihi çevreye uyum, toplumla iletişim ve okulda araç gereç eksikliği ve dolayısıyla öğrencilerin akademik başarıları ile ilgili sorunlar yaşayabilecekleri saptanmıştır. Araştırmacı aday öğretmenlerin mesleğe başlayacakları mekânlara benzer yerlerde uygulamaların olmasının adayların karşılaşacağı zorlukları hafifletebileceğini vurgulamaktadır.

2.4.2 Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Somerville (2006) tarafından gerçekleştirilen “Aday öğretmenler için kolaylaştırıcı mekân pedagojisi” adlı çalışmada öğretmenlik eğitimi alan bir öğrencinin 18 ay boyunca Avustralya’nın New South Wales şehrinin batısında dezavantajları oldukça fazla olan kırsal bir okuldaki deneyimleri araştırılmıştır. Aday öğretmenin öğrenme süreci o topluma ve mekâna adapte olabilme sürecini içermektedir. Araştırma, görüşmeler şeklinde yapılmıştır. Toplum ve mekânı öğrenmenin, özellikle kültürel ve çevresel olarak zorlu mekânlarda adaylar için öğretmen olabilmede kritik olduğu vurgulanmıştır.

Belay ve diğerleri (2007) tarafından Doğu Afrika ülkesi Eritre’nin kırsal bir alanında aday öğretmenler üzerinde 3 yıl süreli bir çalışma yapılmıştır. Çalışmanın amacı adayların üniversitede edindikleri deneyimlerin ne kadar işe yaradıklarını ölçmek ve öğretmenliğin ilk yıllarında adayların kırsala nasıl uyum sağladıklarını araştırmaktır. Araştırma süresinde adaylar gözlemlenmiş; görüşmeler ve informal tartışmalarla süreç değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonucunda öğretmen adaylarının kısıtlı imkânlarla yine

yerel topluma ve mekâna dayalı bilgilerle ilk yıllarında deneyim kazandıkları vurgulanmıştır.

Dubel ve Sobel'in 2010 yılında New Hampshire eyaletinin Keene kentinin kuzeyinde kırsal alanda gerçekleştirdikleri araştırmada öğrenci azlığından dolayı farklı yaş gruplarının bir arada olduğu birleştirilmiş sınıflar oluşturulmuştur. Bir sınıf öğretmeni üzerinde çok yük oluşturacağı gerekçesi ile birleştirilmiş sınıfa bir öğretmen adayının görevlendirilmesi kararlaştırılmıştır. Böylelikle hem ailelerin endişeleri azaltılmaya hem de farklı yaş gruplarının aynı sınıfta oluşturabileceği problemler en aza indirilmeye çalışılmıştır. Böyle bir çalışma ortamı öğretmen adayı için iyi deneyimlerin kazanılabileceği bir yer olmuş ve aday öğretmen hem kırsal alandaki bir okulda deneyimler kazanmış hem de okulun kapılarının açık kalmasına yardımcı olmuştur.

Dubel ve Sobel (2010)'in Antioch New England Fen Bilimleri Yüksek lisans programına kayıtlı 24 aday öğretmen ile birlikte yürüttükleri araştırmada; adaylara 2 güz, 2 bahar eğitim dönemi boyunca kişisel gelişim, eğitim psikolojisi, eğitim programları dersleri ile birlikte liderlik, drama, ölçme ve değerlendirme, yer temelli eğitim, New England memelileri, yıldız araştırmaları: gece gökyüzünü inceleme, harita yapma, okuldaki yemekler, doğa haberciliği, yer temelli sosyal bilimler eğitimi, toprak altı hayatı ve toplum hizmetleri gibi dersler verilmiştir. Bu öğretmen adayları 2 sene boyunca Pazartesi Perşembe arası kırsal okullarda uygulama yapmış, kalan Cuma günü ve bazı hafta sonları ise üniversitede eğitimlerini sürdürmüşlerdir. Çalışma sonucunda adayların öğretimlerini toplumsal ve çevresel faktörlerle desteklemeleri sağlanmış, fakültedeki dersler ve bunun yanındaki alan gezileri ile mekânı tanımaları kolaylaşmış, yaparak yaşayarak öğrenmeleri sağlanarak, gerçek hayatı sınıflarına taşıyabilmelerine olanak sunulmuştur.

Knapp (2010)'in Kuzey Illinois üniversitesinde aday öğretmenleri ile yaptığı 1994 ve 2005 yılları arasındaki çalışmalarda öğrencilerinin toplum ve mekânı öğrenme ile ilgili teorileri bilme ve uygulama, kırsal mekânlarda alan gezileri yaparak eğitsel değerlerini anlama, ders içeriklerini oluşturma ve öğretim yöntemleri ile ilgili bilgilerini geliştirmeleri amaçlanmıştır. Bu amaçlara ulaşmak için öğrenciler ile grup çalışmaları, portfolio, akran değerlendirmesi gibi yöntemler kullanmıştır. Program sonlandıktan sonra göreve başlayan aday öğretmenler ile yaptığı görüşmeler sonrasında programın başarıya ulaştığı sonucuna varılmıştır.

Power'ın 2011 yılında ilkökul matematik, beden eğitimi ve görsel sanatlar öğretmenlik eğitimi birinci sınıf öğrencileri ile yaptığı çalışmada, adayların öğretmen olunca çalışacakları yerlere benzer mekânlarda alan çalışmaları yapmaları ve deneyim kazanmaları amaçlanmıştır. Üniversitenin bulunduğu bölge, kırsallık açısından çoğu ögeyi barındırdığı için uygulama alanı olarak seçilmiştir. Öğrenciler bir dönemlerinin yarısını derslere, workshoplara katılarak geçirmişlerdir. İlk aşamada katılımcılardan ilkökul öğrencilerinin ilgisini çekebilecek, onların yaşadığı mekân ve toplum ile ilgili konular seçmeleri istenmiştir. Konu seçiminden sonra öğrencilerin o konuyla ilgili var olan bilgilerini gruplar halinde görsel çalışmalara dönüştürmeleri sağlanmıştır. Görselleştirme çalışmaları sırasında öğrencilerin düşüncelerini, duygularını ve konu ile ilgili neler öğrendiklerini ifade etmeleri istenmiştir. İkinci aşamada öğrencilerin alan gezilerine çıkıp belirledikleri konular ile ilgili bölgede araştırma yapmaları sağlanmıştır. Üçüncü aşamada ise araştırmalarının sonuçlarını ve neyi nasıl öğrendiklerini sunmaları istenmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenlik eğitimi birinci sınıf öğrencilerinin doğrudan temas, araştırma ve kültürel sosyal ilişkiler ile mekânı öğrenmeleri sağlanmıştır.

Gannon ve Davies (2011) tarafından Batı Sydney Üniversitesi ikinci öğretim öğretmenlik eğitiminde okuyan 7 öğrenciye ekstra bir staj programı düzenlenmiştir. Programa katılan öğrencilere bütün eğitimleri süresince yapmaları gereken iki alan stajından en az birini tamamlamaları kriter olarak sunulmuştur. Projenin amacı öğrencilerin çalışacakları yer hakkında farklı düşüncelerini, mekânı öğrenebilmeleri için kendilerine özgü araştırma ve çalışmalar yapmalarını sağlamaktır. Öğrencilerin toplum ve çevre ile yaratıcı ve özgün ilişkiler geliştirip deneyimler yaşaması istenmiştir. Ayrıca staj programı öncesi öğrenciler kolektif biyografi ve kolektif sanat derslerini araştırmada kullanmak üzere öğrenmişlerdir. Araştırmaya katılan öğrencilerin tamamı kendi doğup büyüdüğü yerde uygulamalarını yapmışlardır. Çalışma sonucunda öğrencilerin değişik durumlar ile başa çıkabilmek için bireysel yöntemler geliştirdikleri sonucuna varılmıştır.

Somerville ve Rennie (2012), tarafından gerçekleştirilen aday öğretmenlerin öğrenmesini konu alan araştırmada; aday öğretmenlerin mesleklerini nasıl icra ettikleri, görev yaptıkları yerdeki toplumu ve mekânı nasıl öğrendikleri araştırılmıştır. Araştırmada veri toplama yöntemi olarak görüşme ve anket kullanılmıştır. Çalışmaya 35 aday öğretmen katılmıştır ve çalışma süreci 3 yıl devam etmiştir. Çalışma dezavantajları ile bilinen kırsal

bir alanda gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonucunda aday öğretmenlerin çalıştıkları yerdeki ilk senelerinin toplumu ve mekânı öğrenmek açısından önemli olduğu ve öğretmenin toplumla geçirdiği zaman arttıkça; toplumla ve mekânla olan ilişkisinin iyileştiği sonucuna varılmıştır.

Adie ve Barton (2012) tarafından 6 öğretmen adayının katılımı ile uzak ve kırsal bir mekânda 4 haftalık bir araştırma yapılmıştır. Yapılan araştırma ile öğretmen adaylarının 4 haftalık staj ile kırsal mekânda kültürel, sosyal ve çalışma hayatı hakkındaki bilgi ve görüşlerine katkı sağlanmak istenmiştir. Araştırmada veriler görüşme yöntemi ve örnek olay incelemesi ile toplanmıştır. Çalışma sonucunda öğretmen adaylarının var olan öğretim programı ile yerel durumlar arasında ilişki kurması sağlanmıştır. Öğretmen adaylarının toplumla geçirdiği zaman arttıkça; toplumsal, kültürel ve tarihi olayları eğitim-öğretim faaliyetlerini ilişkilendirmek için yeni fırsatlar olarak görmeye başladıkları saptanmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1 Araştırmanın modeli

2015 – 2016 eğitim öğretim yılında Sivas ilinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı kırsal kamu okullarına yeni atanan aday öğretmenlerin toplumu, mekânı ve öğretmenlik mesleğini nasıl öğrendiklerini araştırmayı amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışmaları (case studies) kullanılmıştır. McMilan (2000) durum çalışmalarını “bir ya da daha fazla olayın, ortamın, programın, sosyal grubun ya da diğer birbirine bağlı sistemlerin derinlemesine incelendiği yöntem” olarak tanımlamaktadır. Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel (2012) durum çalışmalarını bir mevcudiyetin mekâna ve zamana göre açıklandığı çalışmalar olarak tanımlamışlar, incelenen varlığın bir ya da daha fazla okul olabileceğinden ve okullarda bir ya da daha çok durumun araştırılabileceğinden bahsetmişlerdir. Bu bağlamda, nitel durum çalışmasının en mühim özelliği de bir ya da birkaç durumun irdelenmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008; Ary, Jacobs, Sorensen, ve Razavieh, 2010). Araştırmalarda durum çalışmaları; bir olayı meydana getiren hususları açığa çıkarmak, bir olaya ilişkin muhtemel açıklamaları geliştirmek ve bir olayı değerlendirmek için kullanılır (Gall, Borg, ve Gall, 1996). Yıldırım ve Şimşek (2008)’e göre “bu çalışmalarda durumlar farklı olduğu için sonuçların genellenmesi söz konusu değildir. Ancak bir duruma ilişkin sonuçların benzer durumların anlaşılmasına yönelik örnekler ve deneyimler oluşturması beklenir.” Bu çalışmada aday öğretmenlerin toplumu, mekânı ve mesleği öğrenmeleri, öğrenme biçimleri ve zaman içindeki değişiklikleri, öğrenme aşamasında yaşadıkları deneyimleri derinlemesine açıklamaya çalışmış ve elde edilen sonuçların diğer örneklere de ışık tutması hedeflenmiştir.

3.2 Çalışma Grubu

Nitel araştırmada amaç genellemeden ziyade okuyucuya betimsel ve gerçekçi bir resim sunulması ve bütüncül bir yaklaşım içerisinde çalışılan konunun derinlemesine betimlenmesi ve yorumlanmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu amaçla yapılan bu araştırmada amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel (2012)’e ölçüt örnekleme gözlem

birimleri belli niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesnelere ya da durumlardan oluşturulabilir ve bu durumda örneklem için belirlenen ölçütü karşılayan birimler örneklem olarak alınır (Ary, Jacobs, Sorensen, ve Razavieh, 2010; Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu araştırmada da katılımcıların belirlenmesinde aşağıdaki ölçütler dikkate alınmıştır:

- Sivas'a yeni atanan aday öğretmenlerin merkeze bağlı köy veya beldede çalışıyor olması,
- Öğretmenlerin daha önce özel okullarda çalışmamış olması.

Örneklemede Sivas merkeze bağlı köy ve beldelere atanan öğretmenlerin seçilmiş olmasının ana nedeni Sivas il sınırlarının çok büyük ve taşraya ulaşımın güç olmasıdır. Böylelikle merkeze bağlı köy ve beldelere ulaşmak ve katılımcılarla görüşme yapmak daha kolay olacaktır. Öğretmenlerin özel okullarda çalışmamış olmasının istenmesinin nedeni ise; aday öğretmenlerin mezun oldukları üniversitelerde yaşadıkları okul deneyimlerinin öğretmenlik mesleğini yapmayı öğrenmedeki etkilerine ait görüşleri nelerdir ve aday öğretmenlerin öğretmenlik mesleği ile ilgili işe başlamadan önceki ve sonraki görüşleri arasında farklılık var mıdır araştırma sorularına gerçek cevapları alabilmektir.

Araştırmaya 13'ü kadın ve 4'ü erkek toplam 17 aday öğretmen katılmıştır. Araştırmaya katılan adaylar öğretmenlik mesleğinde ilk yılını çalışmaktadır. Araştırmada katılımcıların soruları içtenlikle cevaplamaları için görev yaptıkları yer ve okul adı belirtilmemiş bunlar araştırmacıda saklı tutulmuştur. Aday öğretmenlerin görüşlerinden birebir alıntı yapılırken şu kodlama sistemi kullanılmıştır. AÖ; aday öğretmen, K; kadın, E; erkek olduğunu ifade etmektedir. Örneğin, (AÖ 3,K) kodu üçüncü kadın aday öğretmeni ifade etmektedir.

3.3 Veri Toplama Aracı

Araştırmada, aday öğretmenlerin toplumu, mekânı ve öğretmenlik mesleğini nasıl öğrendiklerine ait görüşlerini almak için nitel araştırma yönteminin en çok kullanılan veri toplama tekniği olan görüşme kullanılmıştır. Nicel araştırmalarda sık sık kullanılan anket yöntemi ile karşılaştırıldığında, bu yöntemin güçlü yönleri vardır. Görüşme tekniği; "esneklik, yanıt oranı, sözel olmayan davranış, ortam üzerindeki kontrol, soru sırası, anlık tepki, veri kaynağının teyit edilmesi, tamlık ve derinlemesine bilgi olarak sıralanabilir" (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Araştırma sorularının doğru cevaplarına ulaşabilmek için

araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış görüşme tekniğine uygun sorular hazırlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile hem belirli seçenekli cevaplama hem de konu alanı ile ilgili derinlemesine bilgi edimeyi sağlar. Verilerin yorumlanması kolaydır, görüşülenin kendini kolayca anlatmasını ve gerektiğinde derinlemesine bilgi edinmeyi sağlar (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, ve Demirel, 2012). Bununla birlikte yarı yapılandırılmış görüşmeler katılımcıların özgün cevaplarını ortaya çıkarmak için tasarlanmıştır, benzeşen ve farklılaşan cevapları elde etmek için sıklıkla kullanılmaktadır (Fraenkel, Wallen, ve Hyun, 2015).

3.3.1 Görüşme Formu

Araştırmacı tarafından araştırmanın amacı doğrultusunda EK 2’de yer alan aday öğretmen 1. görüşme formu ve EK 3’te yer alan aday öğretmen 2. görüşme formu hazırlanmıştır. 1. görüşme formunun amacı aday öğretmenlerin atandıkları mekânı, toplumu, öğretmenlik mesleğini nasıl öğrendiklerini ve üniversitede gerçekleştirdikleri okul deneyimlerinin öğretmenlik uygulamaları üzerine etkilerini ortaya çıkarmaktır. 2. Görüşme formunun amacı ise aday öğretmenlerin mesleklerine başladıktan sonraki süreçte toplumu, mekânı, mesleklerini öğrenme biçimlerinin ve öğretmenlik mesleği ile ilgili görüşlerinin nasıl değiştiğini açıklamaktır. Görüşme formunun hazırlanması için yerli ve yabancı literatür derinlemesine araştırılmıştır. Yapılan çalışmaya benzer araştırmalar incelenmiş, çalışmanın amacına uygun olarak aday öğretmenlerin toplumu, mekânı ve mesleklerini nasıl öğrendiklerinin ortaya çıkarılabileceği açık uçlu sorular 1. görüşme formu için hazırlanmıştır ve hazırlanan sorulara derinlemesine cevap alabilmek için sondalar her sorunun altına eklenmiştir. 1. görüşme formu için pilot uygulama 3 aday öğretmenle çalıştıkları köy okullarında gerçekleştirilmiştir.

2. görüşme formu aday öğretmenlerin mesleklerini, toplumu ve mekânı öğrenme biçimlerinin zaman içinde nasıl değişikliğe uğradığını tespit etmek için gerekli yerli ve yabancı literatür taraması yapıp açık uçlu sorular ve bu sorulara sondalar hazırlanmıştır. Pilot görüşmeler mesleklerinde birinci yılını doldurmuş 4 öğretmen ile gerçekleştirilmiştir. Pilot görüşmelerde tüm katılımcılara gönüllülük ve verilerin gizliliği konusunda açıklamada bulunulmuştur. Yapılan pilot uygulamanın amacı soruların açık ve kolay anlaşılabilir olması için gerekli alt yapıyı sağlamaktır. Yapılan pilot görüşmeler sonrasında aday öğretmenlerin üzerinde durdukları noktalar sonda sorularına eklenmiştir. Pilot görüşmeler sonucunda düzenlenen görüşme formları nitel araştırma alanında

çalışmaları olan Doç. Dr. Semra DEMİR BAŞARAN, Doç. Dr. Ferhan ELMALI ve Prof. Dr. Margaret SOMERVILLE'ye sunulmuştur. Prof. Dr. Margaret SOMERVILLE hanımdan görüş alınması için görüşme soruları İngilizce'ye çevrilmiştir. Uzmanlar tarafından görüşme soruları açıklık ve konu ile bağlantı konusunda değerlendirilmiş ve bazı soruların düzeltilmesine karar verilmiştir. Bu durum da araştırmanın geçerliğine katkı yapmaktadır. Çünkü nitel araştırmalarda geçerlik, araştırılan konunun araştırmacı tarafından olduğu biçimiyle, olabildiğince yansız gözlemesi anlamına gelmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Uzman görüşleri alındıktan sonra birinci görüşme formundaki 4. araştırma sorusunda değişikliğe gidilmiştir. Birinci görüşme formu toplamda 17 sorudan oluşmaktadır. Görüşme sırasında önceden belirlenmiş ve uzman görüşü alınarak belirlenmiş sonda soruları ile daha ayrıntılı cevaplara ulaşılması sağlanmıştır. İkinci görüşme formundaki sorular aday öğretmenlere meslekteki ilk senelerinin sonlarına doğru yöneltilmiştir. Bu görüşme formunda 7 soru bulunmaktadır. İkinci görüşme formu aday öğretmenlerin mekânı, toplumu ve mesleği öğrenme biçimlerinin zaman içinde değişikliğe uğrayıp uğramadığını anlamak için tasarlanmış ve uygulanmıştır. Birinci ve ikinci görüşme formlarının sonunda aday öğretmenlere eklemek istedikleri düşünce ya da önerileri varsa eklemeleri istenmiştir.

3.4 Verilerin Toplanması

Görüşme formunun uygulama aşamasından önce Sivas İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden araştırma için gerekli izinler eğitim öğretim yılı başında alınmıştır. Görüşme yapılacak aday öğretmenlerden randevu talep edilmiş ve gereken izinler gösterilmiştir. Görüşmelerin gerçekleştirilebilmesi için gönüllülük esas alınmıştır. Görüşmelere başlamadan önce katılımcılara araştırma hakkında bilgi verilmiş ve görüşme sırasında ses kayıt cihazına görüşmelerin kaydedileceği belirtilmiştir. Araştırmanın geçerliğini sağlamak için katılımcılara cevaplarını etkileyebilecek türden müdahaleler yapılmamıştır. Çünkü nitel araştırmada geçerlik araştırmacının incelediği durumu olabildiğince tarafsız incelemesi anlamına gelmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008; Denzin ve Lincoln, 2011). Görüşmeler aday öğretmenlerin çalıştığı okullardaki boş sınıf ya da odalarda gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerin öğretmenlerin çalıştığı köy okullarında öğretmenlerin çalıştıkları mekânlarda yapılması araştırmanın geçerliğine katkı yapan diğer bir maddedir. Çünkü Yıldırım ve Şimşek (2008) "araştırma alanına olan yakınlık,

yüz yüze görüşmeler yoluyla ayrıntılı ve derinlemesine bilgi toplama, gözlemler yoluyla doğrudan ve olayın gerçekleştiği doğal ortam içinde elde edilen bilgilerin teyit edilmesinin nitel araştırmalarda geçerliği sağlayan önemli bir özellik” olduğunu belirtmişlerdir. İlk görüşme formunun uygulanmasına Kasım ayında başlanmış ve görüşmeler iki hafta içinde tamamlanmıştır. Birinci görüşmeler ortalama 40 dakika sürmüştür. İkinci görüşmeler ise eğitim öğretim yılının son aylarında aday öğretmenlerin çalıştığı okullarda gerçekleştirilmiştir. Aday öğretmenlere ulaşıp görüşme soruları yöneltilmiştir. İkinci görüşmelerde katılımcıların gönüllülüğü esas alınmıştır. Görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiş ve ortalama 20 dakika sürmüştür.

3.5 Verilerin Analizi

Görüşmelerin tamamlanmasından sonra ses kayıtları bilgisayarda hazırlanan görüşme doküm formuna görüşmeci – katılımcı sırası ile aktarılmıştır. İşlem sonunda toplam 300 sayfa ham veri elde edilmiştir. Yazıya dönüştürülen ses kayıtları katılımcılara gösterilerek eksiksiz ve yanlışsız oldukları teyit ettirilmiştir. Ses kayıtlarının katılımcılar tarafından eksiksiz ve tam olduğunun teyit edilmesi, araştırmanın güvenilir olduğunun bir göstergesidir. Bu bağlamda Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, ve Demirel (2012) “nitel araştırmalarda detaylı alan kayıtlarının alınması, araştırmacı tarafından doğru ve kapsamlı bilgi sağlanması doğruluk için alan kayıtlarının katılımcılar tarafından incelenmesi nitel araştırmalarda güvenilirliği artırmak için en kullanışlı yöntem” olduğunu vurgulamışlardır. Elde edilen ham veriler içerik analizi kullanılarak çözümlenmiştir. İçerik analizinde ise temel hedef elde edilen bilgileri açığa çıkarabilecek kavramlara ve ilişkilere varmaktır. Kavramlara ve ilişkilere varmak için edinilen veriler ilk olarak kavramsallaştırılır, ardından belirlenen kavramlara göre uygun bir biçimde düzenlenir ve düzenleme sonucunda tema ve alt temalara ulaşılır. Bu bağlamda, içerik analizi kullanılarak verileri tanımlamaya, verilerin içinde saklı olabilecek asıl bilgileri meydana çıkarmaya çalışılır. “İçerik analizinde süreç, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzeleyerek yorumlamaktır” (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu araştırmanın ana amacı doğrultusunda elde edilen verilerin içerik analizi tekniği ile çözümlenmesi sonucu ulaşılan bulgulara ve yorumlara aşağıda yer verilmiştir.

4.1 Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde “Aday öğretmenler atandıkları mekân ve oradaki toplumla ilgili bilgileri nasıl öğrenirler?” alt problemine ilişkin bulgular yer almaktadır. Katılımcıların birinci görüşmede verdiği cevaplar analiz edilerek kavramlar çıkarılmış ve aşağıdaki temalara ulaşılmıştır:

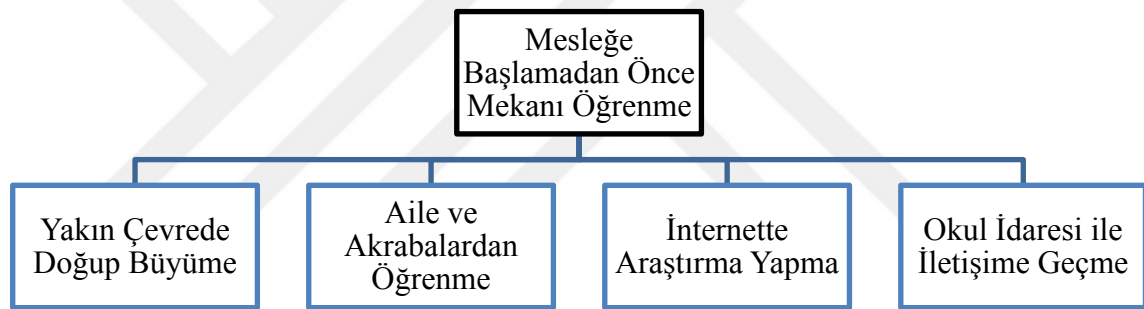
Tablo 1 Aday Öğretmenlerin Atandıkları Mekân ve Toplumla İlgili Bilgileri Nasıl Öğrendikleri Hakkındaki Görüşleri

Temalar	Alt Temalar	f
Mesleğe Başlamadan	Yakın Çevrede Doğup Büyüme	7
	Mekânı Öğrenme	Aile ve Akrabalardan Öğrenme
	İnternette Araştırma Yapma	3
	Okul İdaresi ile İletişime Geçme	1
Mesleğe Başlamadan	Aile – Akrafa ve Çevreden Öğrenme	8
	Toplumunu Öğrenme	Ön Bilgiye – Şemaya Sahip olma
	Dini Kimliği Araştırma	3
Mesleğe Başladıktan Sonra	Tecrübe Ederek Öğrenme	7
	Mekânı Öğrenme	Mekânın İmkânlarını Öğrenme
	Ön Bilgiye – Şemaya Sahip Olma	5
Mesleğe Başladıktan Sonra	Veli ile İletişim Yoluyla Öğrenme	11
	Toplumunu Öğrenme	Öğrenci ile İlişkilerden Öğrenme
	Gözlem Yaparak Öğrenme	2

İlk ana tema incelendiğinde çalıştıkları yerde doğup büyüyen aday öğretmenlerin çoğunluğunun mekân ile ilgili bilgiye önceden sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmaya katılan aday öğretmenlerden yedi tanesi araştırmanın yapıldığı Sivas ilinde doğmuş ve büyümüştür. Çalıştığı yerde doğmuş ve büyümüş olmak çalışılacak mekân ve toplum hakkında önceden bilgi sahibi olmak demektir. Ancak çalışmaya katılan Sivaslı

aday öğretmenlerin görüşme sorularına verdiği cevaplar incelendiğinde özellikle toplum hakkında yeterli ön bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür. Bu durumun sebebinin ise çalışan mekanların şehir merkezine oldukça uzak ve toplumsal farklılıkların olmasıdır. Ancak adayların mekân hakkında önbilgileri mevcuttur. Araştırmaya katılan 17 aday öğretmenden yedisi evlerine ve ailelerine yakın olmak, bildiği tanıdığı çevrede çalışabilmek için memleketi olan Sivas'ı yazmayı tercih etmiştir. Aday öğretmenlerin 2 tanesi de yine komşu illerde ikamet eden ailelerine yakın olmak, bildikleri çevrelerde çalışabilmek için Sivas'ı tercih etmişler ve yakınlığı bir avantaj olarak görmüşlerdir. Sivas'ta çalışmak isteyen 2 kişi de aileden birilerinin burada yaşamaları üzerine tercihte bulunmuşlardır.

1.6.1 Mesleğe Başlamadan Önce Mekanı Öğrenme

Şekil 1. Mesleğe Başlamadan Önce Mekanı Öğrenme Alt Tema Şeması

Mesleğe başlamadan mekânı öğrenme teması kapsamında en çok tekrar eden alt tema yakın çevrede doğup büyüme ve aile ve akrabalardan öğrenme olmuştur. Adayların çoğunun yaşadıkları yerde çalışmayı tercih etmeleri bunun sebebi olarak düşünülebilir. Katılımcılar tarafından en az tekrar edilen internette araştırma yapma ve okul idaresi ile iletişime geçme olmuştur. Bunun nedeninin ise aday öğretmenlerin mesleğe başlamayı çalışacakları mekânı öğrenmeden daha önemli görüyor olmaları düşünülebilir.

4.1.1.1 Yakın Çevrede Doğup Büyüme

Mesleğe başlamadan mekânı öğrenme kapsamında aday öğretmenler yakın çevrede doğup büyümenin çalışılan yer hakkında bilgi sahibi olmada önemli olduğunu vurgulamışlardır. Katılımcılar akraba, bilenleri araştırma, memlekete yakınlık, köy kavramları üzerine durmuştur. Yedi katılımcı alt tema kapsamında görüş bildirmiştir.

Bu alt tema ile ilgili AÖ 1,K kodlu katılımcı şu şekilde görüş bildirmiştir: *“Öncelikle ben Sivaslıyım. Bundan dolayı hava koşulları ile ilgili bilgim vardı. Zaten burası Yıldız dağının dibinde olduğu için bilgimiz vardı. Biliyoruz Yıldız dağı.”* Bu katılımcı mekân olarak önbilgiye sahip olduğundan bahsetmiş ancak toplum hakkında hiçbir bilgiye sahip olmadığını belirtmiştir. Katılımcı yakın çevresinden mekân hakkında öğrendiklerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Zaten Sivaslı olduğum için köyleri iyi bilen akrabalarımız falan vardı komşularımız. Ama iyi falan dediler çok kötü bir şey duymadık... Neden orayı yazdın dediler. Keşke başka yerleri yazsaydın biraz daha uzak olurdu ama atandığın yerin 40 km’si başka yerlerin 80 kmsine bedel dediler.”* Bu aday öğretmen yakın çevresinden mekân ile ilgili hem olumlu hem de olumsuz bilgiler edindiğini ifade etmektedir.

AÖ 2,K kodlu katılımcı kendi memleketinde çalışacağı için çok sevindiğini ifade etmiş ve atanmadan önce mekânı öğrenme teması ile ilgili görüşlerini şu şekilde açıklamıştır: *“Burası benim memleketim. Tabii ki biliyorum kışları nasıldır, köylerde nelerle karşılaşırım, yer şekilleri nasıldır, bitki örtüsü nedir. Yıldız dağı biraz uzak ama olsun.”* Aday öğretmen daha çok çalışacağı okul, sınıflar ve öğrenciler ile ilgili bilgileri öğrenmek istediğini ve bu konudaki bilgileri öğrenmek için internetten araştırma yaptığını şu şekilde ifade etmiştir: *“Burası ile ilgili internette araştırma yaparken ben daha çok okulla ilgili yaptım. Okulun fiziki durumu nasıldır, kaç öğrencisi ve kaç sınıfı vardır gibi araştırmalar yaptım. Ancak köy ile ilgili araştırmalar yapmadım. Zaten tahmin edebiliyordum”*

AÖ 3,E kodlu katılımcı atanmadan önce mekânı öğrenme teması ile ilgili görüşlerini şöyle ifade etmiştir: *“Ben aslında Sivas’ta Yıldız diye bir yer olduğunu birkaç sene önce öğrendim. Buraya kayak merkezi yapıldıktan sonra öğrendim burayı... 2000’in üstünde bir nüfusu olduğunu ve belediyesi olduğunu öğrendim. Atamam yapıldıktan sonra kendi özel aracım ile buraya gelerek yol durumuna ve uzaklığına baktım. Okulda bir hizmetli vardı. Onunla görüştüm. Burası sonuçta dağın yamacında bir yer ve çok kar yağıyormuş. Ancak kayak merkezinden dolayı yolların her zaman açık olduğunu söyledi.”* Bu katılımcı mekânla ilgili ilk bilgilerini turistik bir mekân ve popüler olmasından dolayı önceden bildiğini, daha detaylı bilgi sahibi olmak için de çalışacağı yeri ziyaret edip öğrendiğini ifade etmiştir.

AÖ 4,E kodlu katılımcı çalışacağı yerin memleketi olmasını istediğini bu yüzden de bilerek yaşadığı yere yakın bir okul tercih ettiğini şu şekilde ifade etmektedir: *“Hem*

Sivas'a yakın olması açısından hem de ailemin yanında kalıp gidip gelme yapma şansım olduğu için kendim isteyerek geldim buraya. Zaten burası benim 1. tercihimdi." Aday öğretmen mekanla ilgili bilgileri nasıl öğrendiğini de şu şekilde açıklamıştır: *"Ben yıldızla ilgili bilgileri akrabalarımın öğrendim. Burada sürekli kalanlar değil ama mesleği gereği buraya geliş gidiş yapan akrabalarım vardı. Burada biliyorsunuz bir kayak merkezi var. Ona gelenlerden bilgiler edindim. Buradan yolu geçen herkese burayı sorup bilgiler edinmeye çalıştım."* Çalışacağı mekân ile ilgili araştırmalarından bir tanesini de aday öğretmen şu şekilde ifade etmektedir: *"Burada yıllar önce görev yapmış bir öğretmen ile görüştim. O bana eskiden çok kar yağdığını, yolların kapandığını, gitmeyi başarsalar bile geri dönemediklerini ama artık böyle zorlukların kalmadığını söyledi."*

AÖ 5,K kodlu katılımcı memleketinde, bildiği yerde kalıp çalışmanın kendisi için önemli olduğunu şu şekilde ifade etmiştir: *"Buranın kırsal bir alan olması ya da şehir merkezine uzak olması beni hiç üzmedi. Ben burayı bilerek ve isteyerek tercih ettim. Ben açıkçası tercihler yapılırken Sivas merkezde sadece burası vardı. Ben de bir Sivaslı olarak başka yere gitmeyi istemediğim için burayı yazdım... Ben doğduğum büyüdüğüm yerde ailemin yanında olmayı istedim ve burayı yazdım."* Aday öğretmen mekanla ilgili bilgileri yine çalışacağı okulda görev yapan bir arkadaşından öğrendiğini de şu şekilde açıklamaktadır: *"Benden bir sene evvel benim bir arkadaşım buraya atanmıştı Türkçe öğretmeni o da. Ondan edindim ben burası ile ilgili bilgileri... Arkadaşım bana buranın uzak olduğunu ama gidiş geliş yapıldığını akşama evinde olduğunu söyledi. Köy okulu olduğunu ancak buna rağmen öğrenci başarılarının iyi olduğunu sıkıntı yaşamayacağımı ve burada rahat edeceğimi söyledi."*

AÖ 14,K kodlu katılımcı kendi memleketine uzak bir yere geldiğini ancak önceki yaşantılarından mekan hakkında bir bilgi birikimi olduğunu şu şekilde ifade etmektedir: *"Burası da Sivas'a oldukça uzak minicik bir yer. Ben de şehir merkezinde büyüdüm. İnsan ilk başta yani nasıl yaparım. Şimdi ben ne yapacağım diyor açıkçası. Açıkçası köy olduğu için üzülmedim buranın şartlarını öğrencilerimi tahmin edebildim. Sonuçta benim de bir köy hayatım vardı. Köyde imkânlar sınırlı, öğrenciler istedikleri şeylere ulaşamıyorlar her zaman. Sınıflarda imkânların kısıtlı olacağını düşünmüştüm."*

AÖ 17,E kodlu aday öğretmen kendi memleketine yakın bir yerde çalışacağı ve kendisinin de bir köy geçmişi olduğu için mekan hakkında bir bilgisi olduğunu belirtmiş

ve görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Ben de Malatyalı olduğum için tahmin ettim Sivas’ı. Aramızda ünlü bir yağ donduran geçidi var. Soğuk, kar, tipi, kapanan yollar bunlardan haberdardım tabii ki. Bir de köy olunca daha çok sıkıntı çekebileceğimi düşündüm. Çünkü ben de köyde okudum ve büyüdüüm Malatya’da bilebiliyordum yani karşılaşacağım zorlukları.”*

4.1.1.2 Aile ve Akrabalardan Öğrenme

Aile ve akrabaların aday öğretmenlerin çalışacakları mekânı öğrenmede önemli bir etmen olduğu ortaya çıkmıştır. Adaylar mekân hakkında bilgi almak için öncelikli olarak yakın aile bireylerini tercih etmişlerdir. Katılımcıların altısının görüşleri bu alt temayı destekler niteliktedir.

AÖ 7,K kodlu katılımcı eşinin işi sebebi ile çalışacağı mekanı belirlediğini belirtmiş ve ilk bilgileri nasıl öğrendiğini şu şekilde ifade etmiştir: *“Eşimin tayini buraya çıkınca ben de tercihlerimi buraya yazmak zorunda kaldım. Buralı olan bir tanıdığımız vardı bizim. Nereleri hangi köyleri yazalım diye ona danıştık... Bir de buraya atamam olmadan önce de bir şeyler duyuyordum aslında. Ama önemsemiyordum. 10 sene evvel buraya evlenmiş bir kuzenim var benim. Buraya geldiğimizde o çok yardımcı oldu bize.”*

AÖ 8, E kodlu katılımcı bir aile üyesi için Sivas’ı tercih ettiğini belirtmiş ve edindiği ilk bilgileri de nasıl öğrendiğini şu şekilde ifade etmiştir: *“İlk anda herhangi bir fikrim yoktu zaten burası ile ilgili. Benim kardeşim burada öğrenci onun içi burayı yazdım ... Benim buranın doğası, iklimi, yer şekilleri hakkında bilgim vardı. Onları da medyadan, burada oynanan futbol maçlarından falan biliyordum, kardeşim ve buralı olan arkadaşlarım anlatıyordu bana Sivas’ın nasıl bir yer olduğunu, havasını, yemeklerini, doğasını. Özellikle havasının soğuk olması ile ilgili şeyler öğrendim zaten. Medyada da zaten kış olaylarını gösterirken Sivas’ı karlı havası eksilerde, yolları kapalı olarak görüyordum.”*

AÖ 9,K kodlu katılımcı ilk tema ile ilgili görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Ben buraya ilk geldiğimde hiçbir şey bilmiyordum. Tamamen ben tepeden düşme bir şekilde geldim köye... Ben buradaki insanlar, mekân hakkında bilgileri kulaktan duyma şeklinde öğrendim. Özellikle bir araştırma yapmadım yani. Burayı bilen komşulardan, akrabalarından falan öğrendim yani ben. İnternette ben sadece bu köyün resimlerine falan baktım. Acaba neye benziyor nasıl bir yer diye.”* Aday özellikle köy okulunda çalışmak ile ilgili düşüncelerini de şu şekilde açıklamıştır: *“Benim için köy okullarına hizmet etmek*

onur verici bir şey. Onun için merkez olması önemli değildi benim için. Biliyorsunuz köylü milletim efendisidir. Ve önemli olan bence imkânları kısıtlı olan bu yerlere bir de öğretmen eksikliği ile kısıtlık yaratmamak.” Katılımcı kırsal mekânda eğitim ve eksiklerin doldurulması, köye ve köylüye verdiği değeri ve önceliğini ifade etmiştir.

AÖ 10,K kodlu katılımcı çalışacağı mekanla ilgili ilk bilgilerini daha önce köyde çalışmış kişilerden öğrendiğini şu şekilde ifade etmiştir: “...Tabii ki yolunun uzak olması var, kışları bu yol kapanıyormuş. Yollarının sık sık kışları kapandığını, yollarının çok kötü ve virajlı olduğunu, 42 km ancak yollar çok bozuk olduğu için gidiş süresinin 1 saati aştığını duydum ben. Ben internetten araştırma yaptım fiziki şartları ile ilgili... Benim için Kurtlapa ile ilgili tek olumlu bilgi Sivas merkeze bağlı olması ve merkezden geliş gidiş yapma olanağının bulunması idi.”

AÖ 11,K kodlu katılımcı çalışacağı mekan ile ilgili ilk bilgileri nasıl öğrendiğini şu şekilde ifade etmektedir: “Aslında Sivas'ta öğretmen tanıdıklarım var benim. Okullar hakkında bilgi aldım ama çok ta bilgi sahibi değildim. Sivas'ı yazdım sonuçta.” Aday kendi memleketine en yakın yer olan Sivas'ı yazdığını belirtmiş ve asıl bilgileri mekâna geldikten sonra öğrendiğini şu şekilde açıklamıştır: “Sivas'a geldiğimde akrabalarım var Sivas'ta. Kurtlapa'yı niye yazdın, Niye bize sormadın? Kurtlapa kötü bir yer! Babamın arkadaşları da akrabalarım da çok iyi bir yer olmadığını söylediler. Bu yüzden baya bir üzüldüm ben.”

Mesleğe başlamadan önce mekânı öğrenme teması hakkında ve kendisi için önem arzeden durum için AÖ 13,K kodlu katılımcı şu şekilde görüş bildirmiştir: “Yani Ayli diye bir köy olduğunu üniversite arkadaşım sayesinde öğrendim ben... Ben Sivashlı olduğumdan dolayı buranın iklimi yer şekilleri ile ilgili bilgi sahibiydim zaten. Burası da bozkır; soğuk, kar yağıyor. Burada aynı yani. Ben burasını internetten falan araştırmadım. En önemli konu benim akşamları Sivas'a dönebilmemdi...”

4.1.1.3 İnternette Araştırma Yapma

Özellikle Sivas'lı olmayan aday öğretmenler çalışacakları mekân konusunda bilgi sahibi olabilmek ve yeri öğrenebilmek için internette araştırma yapmayı tercih etmişlerdir. Katılımcıların mesleğe başlamadan çalışacakları yeri öğrenmesi kapsamında alt temanın önemli olduğu ortaya çıkmıştır. Üç aday öğretmen bu kapsamda görüşlerini dile getirmişlerdir.

AÖ 12,E kodlu katılımcı kendi memleketinde bildiği, tanıdığı çevrede öğretmenlik yapmak istediğini belirtmiş ve mekan hakkındaki bilgileri nasıl öğrendiğini şu şekilde ifade etmiştir: *“Buralar hakkında hiçbir bilgin yoktu. Çünkü biliyorsunuz Sivas kocaman ve her yer hakkında bilgi sahibi olamıyorsunuz. Burası benim yaşadığım ilçeye çok uzak. İnternette bakmıştım yani nerededir, sonra okul nasıldır. Coğrafi ve sosyal yapısını hiç araştırmadım ben. Ama tahmin edebiliyordum ben de Sivaslı olduğum için, sonuçta Sivas’ın belli bir kültürü var yani. En fazla kışı beni zorlar diyordum çünkü araştırırken buranın Yıldız dağı eteklerinde olduğunu öğrendim... Ben dediğim gibi buranın nerede olduğunu, köyün fotolarına, okulun fotolarına baktım, etkinliklerine baktım neler yapılmış kimler gelmiş diye.”*

AÖ 15,K kodlu katılımcı kendi memleketine oldukça uzak olan bir mekan hakkındaki bilgilerini şu şekilde açıklamıştır: *“Burası sonuçta benim memleketime çok uzak. Bir de insan hiç bilmediği bir yer olunca sıkıntılanıyor. Ben daha önce Sivas’a hiç gelmemiştim... Ancak ben sıcak ege insanıyım. Burasının çok soğuk olduğunu biliyordum ondan dolayı da üzüldüm ben. Bir de internette araştırma yaptım. Çalışacağım yer neresidir, nasıl bir yerdir diye.”*

AÖ 16,K kodlu katılımcı mekan ile ilgili bilgileri nasıl öğrendiğini şu şekilde ifade etmektedir: *“İnternette buranın nasıl bir yer olduğu ile ilgili araştırma yaptım. Baktığım zaman bozkır olduğunu gördüm, benim büyüdüğüm yer yemyeşil kışın bile. Buranın karlı, ağaçsız fotoğraflarını görünce insan ister istemez üzülüyor. Bir de televizyonda duyuyorduk. Çok kar yağıyormuş, bazen yollar kapanıyormuş. Tabii ki ilk araştırdığım şeyler arasında köyün uzaklığı da vardı. Yolu uzak 50 dakika sürüyor ortalama. Gidiş geliş olmasını araştırdım.”*

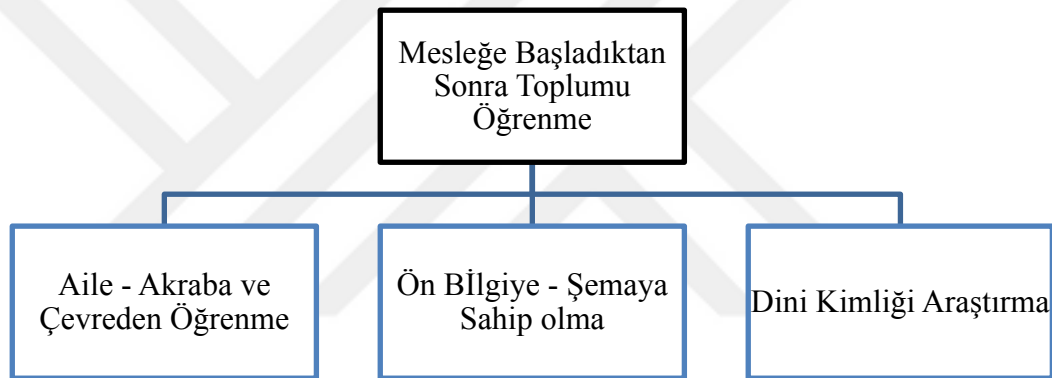
4.1.1.4 Okul İdaresi ile İletişime Geçme

Okul idaresi ile iletişime geçme alt teması çalışacağı yerde doğup büyüyen ve çalışacağı yere kendi imkanları ile ulaşabilen bir aday öğretmen tarafından belirtilmiştir. Mekân konusunda gerçekçi bilgiye sahip olma ve gözlem yapma olanağı bulan katılımcının görüşleri mekânı öğrenmede okul ile iletişime geçmenin önemli olduğunu desteklemektedir.

AÖ 6, K kodlu katılımcı doğup büyüdüğü yerden farklı bir mekânda çalışacağını öğrenmiş ve mekanla ilgili bilgileri nasıl öğrendiğini, öğrendikten sonra yaşadığı

şaşkınlığı ise şu şekilde ifade etmiştir: “Önce şok oldum ben buraya atamam olduğunu öğrenince. Ben burayı Sivas merkez zannediyordum. Sonra da buranın merkeze 60 km uzaklığında olduğunu öğrendim. İlk açıklandığında çok üzüldüm. Ne yapacağımı bilemedim uzaklığı duyunca. Barınma sorunu geldi aklıma sonuçta köy yani burası. Okula baktım hemen internetten. Hemen aklıma gelen soru şu oldu ‘Allah’ım ben şimdi ne yapacağım?’ Sonra okulu aradım müdür bey ile görüştim. Kalma durumunu sordum. Sivas’ta kalıyoruz dediler. Gidiş geliş yaptıklarından bahsettiler. Rahat dediler.” Aday karşılaştığı durum sonrasında yaptığı görüşmelerle şaşkınlığını gidermiş ve barınma problemini çözmüştür.

1.6.2 Mesleğe Başlamadan Önce Toplumu Öğrenme

Şekil 2. Mesleğe Başlamadan Önce Toplumu Öğrenme Alt Tema Şeması

Bulgular ışığında mesleğe başlamadan toplumu öğrenmenin en sık aile, akraba ve çevre aracılığı ile olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun sebebinin katılımcıların dokuzunun çalışacakları yerde ya da komşu illerde doğup büyümüş; toplumsal, tarihi ve kültürel ortak noktalara sahip olmaları olarak düşünülebilir. Katılımcıların tarafından en az tekrarlanan öğrenme yollarının ön bilgiye, şemaya sahip olma ve dini kimliği araştırma olduğu ortaya çıkmıştır. Aşağıdaki katılımcıların görüşleri de bunu desteklemektedir.

4.1.1.5 Aile – Akraba ve Çevreden Öğrenme

Aday öğretmenlerin sekizi mesleğe başlamadan önce çalışacakları yerdeki toplum hakkında bilgi sahibi olmak istemişlerdir, bu bağlamda toplumu öğrenmede aile, akraba ve çevreden öğrenmenin önemli bir faktör olduğu ortaya çıkmıştır. Katılımcı görüşleri şu yöndedir:

AÖ 3,E kodlu katılımcı toplum ile ilgili ilk bilgilerini öğrenirken tanıdıklarından faydalandığını ve edindiği bilgileri şu şekilde ifade etmiştir: *“Danıştığım insanlardan birisi burada çalışan biyoloji öğretmenin arkadaşı vardı tanıdığım ondan öğrendim. Yıldız’dan memnun kalırsın dediler, insanları çok iyidir diye söylediler.”* Bu bilgilerin aday öğretmen üzerinde yarattığı etkileri ise katılımcı şu şekilde ifade etmiştir: *“Danıştığım insanlardan buranın toplumunun iyi insanlar olduğunu duyunca kendimi güvende hissettim. Çünkü insanlarla daha sıcak ilişkiler kurabilecektim.”* Eğitim işinde insanlarla ilişkilerin önemli olduğunun farkında olan aday orta öğretim kademesinde görev yapacağından ve yaş grubu olarak daha büyük öğrenciler ile çalışacağından dolayı rahatladığını belirtmektedir.

Atanmadan önce toplumu öğrenme teması ile ilgili AÖ 5,K kodlu katılımcı ise atandığı okulda çalışan arkadaşından toplumla ilgili öğrendiğini şu şekilde ifade etmektedir: *“Bana velilerin burada çok ilgisiz olduğunu söyledi ve ben de bunu buraya geldikten sonra anladım, kendim bizzat velilerin ilgisiz olduğunu yaşayarak gördüm burada zaten.”*

AÖ 7, K kodlu katılımcı bu tema ile ilgili düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Kuzenim buraya işlemleri yapmaya gelince bize anlattı zaten Sivas’ın toplumunu. Şimdi ben Bursalıyım. Batıya göre burası farklı. Zaten ilk geldiğinizde de anlayabiliyorsunuz. Hakikaten görebiliyorsunuz”* çalışacağı toplumla ilgili ilk bilgileri bir akrabasından öğrendiğini söyleyen katılımcı şehre ilk geldiğinde yaptığı gözlemi ve çıkardığı sonuçları şu şekilde ifade etmiştir: *“Sivas’a ilk geldiğimizde hemen birkaç kişi ile tanışmak nasip oldu. Buranın çok kullanılan bir yerel ağzı var. O tanıştığımız kişiler de “gelek, gidek” diye konuşuyorlardı. Zaten o zaman anladım ben şehir merkezinde böyle konuşuluyor ise köylerinde yerel ağız kullanımının çok yoğun olacağını. O yüzden bu köye ilk gelip derse gireceğimde biliyordum karşılaşacağım şeyleri.”*

AÖ 9, K kodlu katılımcı toplumla ilgili ilk bilgileri nasıl öğrendiği konusunda şu şekilde görüş bildirmiştir: *“...İşte çiftçilikle uğraştıklarını, insanların çok cana yakın olduğunu öğrenmiştim buraya gelmeden önce tanıdığımız insanlardan ve buralı olan komşularımızdan. Olumsuz bir şey duymadım. Zengin bir köy olduğunu söylediler bana. Zaten bu köy aynı Kayseri gibi sucukları ile meşurmuş. Burada hayvancılık ve kasaplık da yapıldığını söylediler.”*

AÖ 10,K kodlu katılımcı toplumla ilgili öğrendiklerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Kurtlapa’yı gördüğümde ekranda üzülüm yani ben. Çünkü burası hakkında iyi şeyler*

duymadım. Buranın halkı ile ilgili kavgacı oldukları, çok kaba oldukları, öğretmenlere pek iyi davranılmayacağı gibi olumsuz şeyler duydum. Ben kurtlapanın toplumu ile ilgili bilgileri çalıştığım okulda daha önceden çalışmış öğretmenlerden öğrendim. Bunları duyunca zaten çok kötü oldum.”

AÖ 14,K kodlu katılımcı mesleğe başlamadan önce toplumla ilgili olumlu bilgiler edinmiştir, bu bilgileri de nasıl öğrendiğini şu şekilde ifade etmektedir: *“Arkadaşımdan biraz öğrendim ben burayı. Sivas’a geldikten sonra da burada çalışan bir öğretmen var onunla ön bir görüşme yaptık... Köy çocuklarının biraz daha ılımlı olduğu, uysal olduğunu öğrendim. Onların daha sakin olduklarını, öğretmenlerinin emeklerine daha çok sahip çıktıklarını öğrendim. Ders içinde öğrencilerle daha az sıkıntı yaşandığını duydum. Benim konuştuğum insanlar bana hep öğrencilerle ilgili olumlu şeyler anlattılar.”*

AÖ 16, K kodlu katılımcı toplum hakkındaki ön bilgilerini nasıl öğrendiğini şu şekilde ifade etmektedir: *“Okul müdürüne ulaştığım zaman benim içim rahatladı doğrusu. O bana öğrencilerin uyumlu, sakin ve efendi olduğunu söyledi. Kendisinin de bana her türlü yardımcı olabileceğinden bahsetti. Sınıf mevcutlarının az olduğunu öğrendim. Bu benim için iyi bir haber. Ayrıca Sivas’ı görmüş birkaç tanıdığımız vardı onlar da insanların gayet yardım sever olduğunu söylediler bana.”*

AÖ 17,E kodlu katılımcı mesleğe başlamadan önce toplum hakkındaki bilgileri nasıl öğrendiğini şu şekilde ifade etmektedir: *“Sivas’a geldiğimde buradaki arkadaşarımdan öğrendim. Bana onlar öğrencilerinin saygılı olduğunu, okul idaresinin hoş görülmesi ve samimi olduğunu söylediler.”*

4.1.1.6 Ön Bilgiye – Şemaya Sahip Olma

Çalışmaya başlamadan önce oradaki toplum hakkında kendilerinin bir ön bilgi ve şemaya sahip olduğunu bildiren üç aday öğretmen bulunmaktadır. Aday öğretmenlerin toplumla ilgili bir ön bilgiye sahip olmalarının sebebinin daha önceden kırsaldaki toplum ile ilişki yaşamış olmaları ya da bir köyde yetişmiş olmaları düşünülebilir.

Mesleğe başlamadan önce toplumu öğrenme teması ile ilgili AÖ 2,K kodlu katılımcı görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir: *“Burası köy olduğu için çocukların daha sevimli daha sıcak ve masum olabileceğini düşündüm. Nitekim geldikten sonra da bunun böyle olduğunu gördüm.”* Bu katılımcı köy çocukları ile ilgili önceden zihninde bir şema

olduğunu belirtmektedir. Aday çalışacağı yerin toplumu ile ilgili bilgiye ulaşmak için zihninde var olan şema üzerinden akıl yürütmüş ve çalışacağı yerdeki toplumla alakalı fikir edinmiştir.

AÖ 4,E kodlu katılımcı çalışacağı toplum ile ilgili ön bilgilerini şu şekilde ifade etmektedir: *“Buranın toplumunun nasıl olduğu ile ilgili açıkçası pek bir şey araştırmadım. Çünkü kültür olarak merkez köyü de olduğu için merkeze benzer bir kültür yapısının olacağını düşündüm. Köy kültüründe insanlar size karşı daha sıcak kanlı ve sevecen davranabiliyorlar...”* Aday büyüdüğü mekânda mesleğini yapacağı için toplum hakkında zaten bir bilgiye sahip olduğunu düşünmüş ve araştırma yapma yoluna gitmemiştir.

AÖ 12,E kodlu katılımcı toplumla ilgili bir araştırma yapmadığını bildirmiş ancak çalışacağı yer kendi memleketi olduğu için belli bir bilgiye sahip olduğunu şu şekilde ifade etmektedir: *“Kendi ilimde kendi şehrimde zorluk yaşamayacağımı biliyordum. Ben buraya dışarıdan gelen birisi olsam ev bulma, ortama alışma, bir çevre oluşturma ya da başka bir kültürde olma gibi sıkıntılarım olacaktı. Onun için bir rahatlama da oldu yani. Ben bu şeylerle karşılaşmamak kendi yerimde bildiğim öğrencilerle ya da kültürle çalışmak için geldim bu okula.”*

4.1.1.1 Dini Kimliği Araştırma

Aday öğretmenlerin çalışacağı yerdeki toplumu öğrenmek için oradaki toplumun dini kimliğini araştırdıkları ortaya çıkmıştır. Katılımcıların üçü oradaki toplumu öğrenmek için özellikle dini kimliği araştırdıklarını belirtmiştir. Bunun sebebinin ise çalışılacak yerin daha önceden etnik olaylar yaşamış olması ve katılımcıların toplumla problem yaşamamak için önlem almak istemeleri olduğu düşünülebilir.

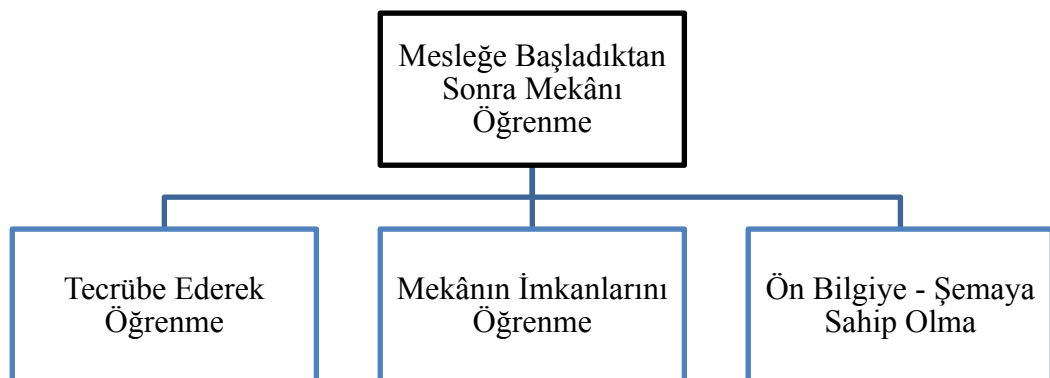
AÖ 1,K kodlu katılımcı tema kapsamında bilgileri nasıl öğrendiğini şu şekilde ifade etmiştir: *“Buraya gelmeden önce biraz araştırma yapma isteği duydum. Mezheplerini öğrendim. Mezhep olarak sünni mi alevi mi onu merak ettim. Çünkü buralara genelde alevi köyleri diyorlar. Ama benim için mezhep fark etmiyor. Ben hem Sünni hem de alevi köylerinde çalışabilirim...”* Bu aday öğretmen çalışacağı toplumun dini kimliği ile ilgili bilgi sahibi olmak istemiştir, çünkü doğup büyüdüğü yer bu bakımdan önceden de sıkıntılar yaşamıştır. Diğer katılımcılardan farklı olarak çalışacağı okulu öğrendikten sonra köyü ziyarete ailesi ile giden aday toplum hakkında birden değişen görüşlerini şu

şekilde ifade etmiştir: *“İnsanların ilişkileri hakkında buraya gelmeden kötü şeyler duymadım. Ama buraya geldik biz ailemle görelim gezelim nasıl bir yer tanıyalım diye. Buradaki köylüler bizi çok güzel karşıladı. Hadi gelin çay için, o kadar yol gelmişsiniz dediler. Bu durum bizi çok sevindirdi. Çünkü bizi çok sıcak karşıladılar. Bizle ilgilendiler tabii ki.”* Böylelikle aday çalışacağı mekandaki toplumla görevine başlamadan önce yakından ilişki kurma fırsatı bulmuş, insanları tanımış ve kendini de tanıtmaya fırsatı bulabilmiştir.

AÖ 11,K kodlu aday öğretmen toplum hakkındaki ve kendisini de oldukça tedirgin eden ve zihninde soru işaretleri bırakan bilgileri şu şekilde ifade etmektedir: *“Buraya gelmeden önce buradaki aileler arasında sorunlar olduğunu, kavgalar olduğunu duydum. Yerel seçimler zamanında silahlı çatışmalar çıktığını duydum. Beni bunlar çok tedirgin etti. Sonuçta silahlı çatışma Sivas ne alaka dedim. Duyduğum bu kötü şeyler beni çok tedirgin etti. Ne yaparım nasıl hallederim, nasıl zaman geçiririm diye düşündüm.”*

AÖ 15,K kodlu katılımcı görev yapacağı toplum ile ilgili bilgileri nasıl öğrendiğini şu şekilde ifade etmektedir: *“Ben buraya gelmeden önce buranın toplumsal açıdan karışık bir yer olduğunu duydum. Ben etnik olarak olumsuz şeyler duymuştum. Alevilik, Sünnilik olarak sıkıntılı olduğunu duymuştum... Ben uzaklığı, soğuğu, ailemden ayrı kalma durumu bir de etnik olarak karışık olduğunu duyunca kötü oldum zaten. Edindiğim bilgileri Sivaslı bir tanıdığımdan öğrendim. Birde çevreden konu komşudan öğrendiğim şeyler var tabii.”*

1.6.3 Mesleğe Başladıktan Sonra Mekânı Öğrenme

Şekil 3. Mesleğe Başladıktan Sonra Mekânı Öğrenme Alt Tema Şeması

Araştırmanın sonuçlarına göre adayların mekânı gerçek anlamda öğrenmelerinin mesleği başladıktan sonra gerçekleştiği ortaya çıkmıştır. Aday öğretmenlerin görüşleri kategorize edildiğinde mekânı en çok tecrübe ederek öğrendikleri daha sonra imkânları öğrendikleri ve ön bilgiye şemaya sahip oldukları belirlenmiştir.

4.1.1.2 Tecrübe Ederek Öğrenme

Araştırmaya katılan aday öğretmenlerin mekân hakkındaki en doğru bilgileri tecrübe ederek zaman ilerledikçe öğrendikleri ortaya çıkmıştır. Katılımcılar ilk elden edinilen yaparak yaşayarak edindikleri bilgilerle mekânı öğrendiklerini belirtmişlerdir. Bu alt tema kapsamında yedi katılımcı yorum yapmıştır.

AÖ 2,K kodlu katılımcı mesleğe başladıktan sonra mekânı bizzat yaşayarak nasıl öğrendiğini şu şekilde ifade etmektedir: “...Sonuçta Sivas kocaman bir alan. Ve ben hep merkezde yaşadım. İlk geldiğim zaman burada dizime kadar kar vardı ve ben nereye geldim dedim. Sivaslıyım ancak ben merkezde böyle bir şey bu kadar yıldır görmedim. Bu durum beni çok şaşırtmıştı. Korkmadım ben böyle şartlarda nasıl çalışırım diye. Sonuçta burası benim memleketim. Ben buraya gelmeden öyle nezih bir ortam beklemiyordum ya da bir deniz manzarası. Ne ile karşılaşabileceğimi tahmin ediyordum.” Aday öğretmen mesleğine başladıktan sonra öğrendiklerini ve kırsal bir okul için oldukça iyi olan özellikleri açıklamaya şu şekilde devam etmiştir: “...Merkezdeki birçok okuldan bile iyi olduğunu söyleyebiliriz. Akıllı tahtalarımız var bu köyde. Tuvaletlerimiz var ayrı ayrı ve temiz. Isınıyoruz kalorifer sistemimiz var. Soba olsa zorluk yaşarız. İnternet imkânımız var.”

AÖ 3, E kodlu aday öğretmen mesleğe başladıktan sonra mekân hakkındaki bilgileri tecrübe ederek öğrendiğini şu şekilde ifade etmektedir: “Beldede 3 tane market var her şeyi bulamıyoruz burada. Bazen kendimiz için yemek getirmiyoruz. Karnımız acıkıyor markete gidiyoruz ancak orada da çoğu şeyi bulamıyoruz.” Bunun yanında aday çalıştığı mekân hakkında daha fazla bilgi edinmek için neler yaptığını şu şekilde ifade etmektedir: “Ben boş vaktim oldukça dışarı çıkıp sokakların arasında geziyorum. Tamam yaşadığım yerdeki gibi burada modern bina ve evler yok, burası belde bunu insanlara söylediğiniz zaman insanlar köyden daha büyük ve gelişmiş bir olarak düşünebilir. Ama Sivas’ın diğer köylerinden hiçbir farkı yok buranın. Sokaklar dar, yapılar eski, sokaklarda tavuklar, büyük ve küçükbaş hayvanlar geziyor. Burası sıradan azıcık büyük bir köy yani.”

AÖ 6,K kodlu katılımcı görev yaptığı yerin yetiştiği yerden farklı olduğunu, kendisinin daha önceden bir köy hayatı olmadığını, uyum sağlamak için çaba gösterdiğini belirtmiş ve mekan ile ilgili bilgilerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Buradaki öğrenciler titiz pek değiller. Temizlik konusunda çok sıkıntılılar. Temizlenin de gelin diyoruz. Kılık kıyafetinize dikkat edin diyoruz ancak onlar pek dikkat etmiyorlar. Bazen sınıflarda çok kötü koku oluyor. Zaten siz de okula girdiğinizde duymuşsunuzdur kokuyu.”*

AÖ 7,K kodlu katılımcı çalıştığı yerin büyüdüğü yerden farklı olduğunu belirtmiş ve mekan hakkındaki düşüncelerini şu şekilde açıklamıştır: *“Gelirken yolları ve geldiğimde köyü gördüğümde zaten hani Sivas deyince akla bozkır çorak topraklar göreceğimi biliyordum ama hakikaten bu köyü ve her yerin bozkır olduğunu gördüğümde malum Yeşil Bursa'dan sonra üzuldüm ben.”* Aday öğretmen görev yaptığı mekân hakkında çalıştığı süre içinde öğrendiklerini de şöyledir: *“Burada tek bir ağacın, yeşilin bile olmaması bana köyün terkedilmiş bir köy olduğu hissini veriyor bana. Yani şu pencereden dışarıya baktığınızda göç olmuş bu köyden millet toplanmış gitmiş de bir iki tane yaşlı kalmış gibi bir his veriyor insana. Zaten okul köy dışında olduğu için köy meydanını ya da insanları görme şansınız yok.”*

Mesleğe başladıktan sonra mekânı öğrenme teması ile ilgili olarak AÖ 8,E kodlu katılımcı ağırlıklı olarak olumsuz görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Buranın bazı dezavantajları var. Baksanıza burada bir öğretmenler odamız bile yok yani. Burası merkezdeki bir okula göre daha düzensiz. Sıralarımız ve sınıflarımız çok eski. Tek katlı bir okul gördüğümüz gibi. Kendi yemeğimizi kendimiz getirip de yiyoruz burada. Bir bakkal dahi yok.”*

AÖ 11,K kodlu katılımcı göreve başladıktan sonra görev yaptığı mekânı daha iyi tanıdığını belirtmiş ve bilgileri nasıl öğrediğini şu şekilde açıklamıştır: *“Buraya ilk geldiğim gün binalara bir baktım ahıra benziyorlardı ancak evmiş onlar. Ben dedim ki nasıl yer burası, yaşanır mı? Ancak sonra bir arkadaşımınla gezmeye çıktık köyü daha iyi evlerin olduğunu öğrendim. Demek ki yaşam şartlarına dikkat eden varmış dedim. Burayı gezince öğrendim. İlk başta çok kötü gelmişti. İnsanlar çok fakir zannetmiştim.”*

AÖ 16,K kodlu katılımcı mesleğe başladıktan sonra deneyimleri ve gözlemleri sonucunda mekân hakkında öğrendiği bilgileri şu şekilde ifade etmiştir: *“Burada ulaşım aracı yok merkeze. İnsanlar hastaları olunca ya da bir ihtiyaçları olunca kendi imkânları ile gitmeye çalışıyorlar. Ya da traktörle ana yola çıkıp araç bekliyorlar... Sınıfa ahıra*

giydikleri kıyafetlerle gelmeleri koku sorunu yarattı ama ben de köy okulunda okudum az ya da çok olurdu zaten benim okulumda da.” Ayrıca aday çalıştığı mekâna uyum sağlayamadığını belirtmiş ve görüşlerini şu şekilde açıklamıştır: “Ancak kendimi yabancı hissediyorum burada. Benim yetiştiğim kültür ve burası çok farklı. Ben etrafıma baktığım zaman kahve ve tonlarının oluşturduğu bir renk görüyorum sadece, ama ben yeşili seven birisiyim. Allah’ım nereye geldim ben diyorum bazen.”

4.1.1.3 Mekânın İmkanlarını Öğrenme

Aday öğretmenler mesleğe başladıktan sonra mekânı imkanlarını görerek, diğer kırsal yerlerle ve şehir merkezi ile imkanlarını karşılaştırarak öğrendiklerini belirtmişlerdir. Beş katılımcı görüşü ise imkânları öğrenmenin mekânı öğrenmede önemli bir faktör olduğunu desteklemektedir.

Mesleğe başladıktan sonra mekânı öğrenme teması ile ilgili AÖ 1,K kodlu katılımcı görev yaptığı mekânın diğer kırsal alanlarla karşılaştırıldığında avantajları olduğu konusundaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: “...Çok kötü başlamadım dediğim gibi. Okulda internetimiz mevcut. Telefonumuz çekiyor. Çocukların evlerinde de internet olduğunu duydum. İnternetin burada olması evlerde kullanılması avantajdır böyle bir köy için... Birde burası Yıldız dağı kayak merkezi geçiş güzergahı olduğu için yeni yapılmış yolları. Burada oturan insanlar buradaki merkezin avantajlarını yaşıyorlar.”

AÖ 4,E kodlu katılımcı mesleğe başladıktan sonra mekân ile ilgili görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: “Sivaslı olmam benim buraya alışmam ve uyum sağlamam da çok etkili oldu. Demedim yani burası nasıl her yer kaya. Çünkü Sivas nasılsa burasıda aynen öyle zaten. Hava durumu ile ilgili de ben küçükken olan kar yağmur kalmadı ki. Biz daha zor şartlarda okuduk. Ananemler Sivas’ta Karşyaka da otururdu ben küçükken yolun kapanıp otobüslerin, tatlı su dağıtan araçların bile ulaşamadığını bilirim. Alışkınım ben.” Aday öğretmen okulu hakkındaki görüşlerini de şu şekilde ifade etmiştir: “...Ben daha olumsuz bir okul bekliyordum. Yani köy okulu deyince şartları daha olumsuz bir okul düşünüyordum ama gerçekten hiç öyle olmadı. Gelince benim odamda dahil olmak üzere okulun birçok yeri ve koşulları bence merkezdeki bazı okullara göre daha iyi. Mesela benim odamın yerleri parke. Yani merkezde bunu göremediğiniz okullar var. Okulumuzun ve benim odamın boyalı olması, temizliği beni şaşırtmıştı meslele gördüğümde.”

AÖ 9,K kodlu aday öğretmen görev yaptığı süre içinde edindiği deneyimlere dayanarak tema ile ilgili öğrendikleri şöyledir: “...*Burası daha sakin geldi bana. Memnunum tabii ki bu durumdan. İnsan kendi rahatlamış hissediyor. Gürültü yok, trafik yok, insanlar sıcak. Ama tabii olumsuz olarak burada olanaklar kısıtlı. Örneğin öğrenciler ders için gerekli bir malzemeyi almak için bir kırtasiyeye sahip değiller. Ya da siz bir öğle yemeği için gidebilecek bir lokanta bulamıyorsunuz. Zaten bakkal bile yok burada.*”

AÖ 10, K kodlu katılımcı mesleğe başladıktan sonra mekân öğrenme teması ile ilgili deneyimlerine dayanarak şu şekilde görüş bildirmiştir: “*Burada merkeze göre hava soğuk, ben de iç anadoluda yetişmiş birisiyim ama benim yetiştiğim yere göre burası çok daha soğuk. Okulumu düşündüğümde okulum kalöriferli olan tek yer köyde, ancak okul bile tam ısınmıyor yani. Bir de imkânları çok kısıtlı buranın, burada bir tanecik bakkal var biz gidip görmedik*”

AÖ 15,K kodlu katılımcı Batıda yetişmesine rağmen köy okulunda okumuş olmanın kendisine bir avantaj olduğunu belirtmiş ve mekân öğrenme konusunda şu şekilde görüş bildirmiştir: “*Ben de köyde yetiştiğim için bana değişik gelmiyor öğrencilerin giyimi ya da ahıra girip okula gelmeleri, ayağında lastik bot ile buraya gelmeleri... Köylülerin merkeze ulaşacak düzenli bir ulaşım araçları yok... Ancak sene kaç olmuş burada projeksiyon bile yok. İmkânlar gerçekten çok kısıtlı burada. Buradaki okulun bir bahçesi bile yok öğrencilerin rahatça oynayabileceği.*”

4.1.1.4 Ön Bilgiye – Şemaya Sahip Olma

Katılımcıların en çok görüş bildirdikleri alt temalardan ön bilgiye, şemaya sahip olma konusunda beş aday öğretmen yorum yapmıştır. Katılımcılardan bir kısmı çalıştıkları yerin yetiştikleri yer olduğu için bir bilgiye sahip olduklarını belirtmiş, diğerleri ise kendi kırsal geçmişlerine dayanarak bir bilgiye sahip olduklarını vurgulamıştır.

AÖ 5, K kodlu katılımcı kendi memleketinde olmanın avantajı olarak mekân hakkında öğrendiklerini şu şekilde ifade etmiştir: “*Ben zaten Sivaslıyım ve buraların iklim ve toprak koşullarına alışkınım. Bir de şehirde yetişmeme rağmen benim bir ayağım hep köydeydi. Babamla hafta sonları ve yazları köye giderdik. Alışkınım yani ben köy hayatına yabancılık çekmiyorum. Yadırgamıyorum ben buradaki hiçbir şeyi. Benim için köyde çalışmak ve bir ayağımın da hep köyde olması avantaj oldu. Çocukluğum yaz tatillerim*

ve köy hayatım benim buraya uyumumu olumlu yönde etkiledi. Bu yüzden burada sıkıntı yaşamadım ben.”

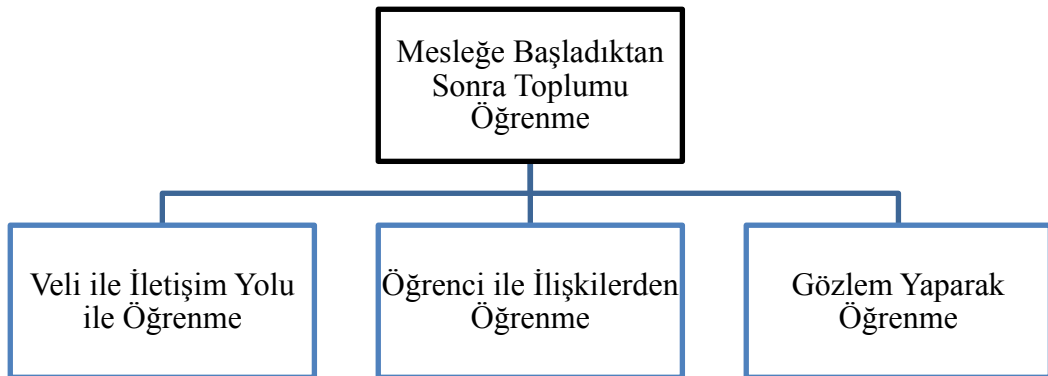
AÖ 12, E kodlu katılımcı kendi memleketinde çalışmanın avantajını belirtmiş ve mekân ile ilgili şu şekilde görüş bildirmiştir: *“Şöyle söyleyeyim benim yaşadığım yer ve burası arasında fiziksel şartlar aynı. Sonuçta iki yerde Sivas. Kendimi buraya geldiğimde hiç yabancı bir yere gelmiş gibi hissetmedim. Kış olarak da zorlanmadım hani üniversiteden sonra ilk kışım olmasına rağmen. Bir de ders araç ve gereçleri, teknolojik bakımdan olumsuz şeylerle karşılaşacağımı düşünmüştüm. Ancak onlar da beklediğim gibi çıkmadı.”*

AÖ 13,K kodlu katılımcı mesleğe başladıktan sonra mekanı öğrenme teması ile ilgili olarak şu şekilde görüş bildirmiştir: *“Sivas’a dışarıdan gelenler genelde buranın soğuşundan şikayet ederler. Ben de dışarıdan olsam yadırgardım ancak küçüklükten alışkın olduğum için yadırgamadım yani. Sivaslısınız ve fazla bir beklentiniz yok burası köy olduğu için...Ben bu kötü durumu Sivas'ta olmamın bir cilvesi olarak düşünüyorum.”* Aday öğretmen çalıştığı mekânın bazı olumsuzluklarını öğrendiğini şu şekilde ifade etmektedir: *“Okul bir kere çok dezavantajlı. Köyde ayaz çok oluyor her yeri açık. Bir de okulumuz çok soğuk oluyor ısınamıyor. Zorluğu ulaşım bir de buranın biz çocuklara test kitapları falan alın diyoruz ancak öğrencinin buradan arabası yok ise merkeze gidecek bir yolu yok. Öğrenciye yardımcı olmaya çalışıyorum ben ama yetmiyor yani bu çaba.”*

AÖ 14,K kodlu katılımcı görev yaptığı yerin memleketi olmamasına karşın mekâna sağladığı uyumu ve öğrendiklerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Ben öğrencilerimi ve burayı hiç yadırgamadım. Onlarla sanki daha önceden tanıştıyormuşum gibi oldu. Bunun sebebi benim bir köyümün de olması Ankara'da. Ben buraya öğrencilerin bu köyde sahip olabileceği şartları tamim ederek geldim... Burada bilgisayar, projeksiyon yok. Derslik sistemi zaten yok. Okulun spor salonu gibi sosyal imkânları da yok. Bu okulda kantin köyde de bakkal dahi yok. Bu okul köyün ilk okulu yani. Eski bilmem ki kaç senelik”*

AÖ 17,E kodlu katılımcı mesleğe başladıktan sonra yettiği ve görev yaptığı mekan arasında karşılaştırmalar yapmaya çalıştığını belirtmiş ve görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Benim köyümde bakkal, sağlık ocağı ve tamirci bile vardı ancak burada ne bir sağlık ocağı ne de bir bakkal var. Benim köyümdeki evler burada etrafa baktığımda gördüğüm evlerden çok farklı. Buraya geldikten sonra daha modern göründü kendi köyüm bana.”*

1.6.4 Mesleğe Başladıktan Sonra Toplumu Öğrenme

Şekil 4. Mesleğe Başladıktan Sonra Toplumu Öğrenme Alt Tema Şeması

Mesleğe başladıktan sonra toplumu öğrenme teması kapsamında aday öğretmenlerin en çok veli ile iletişim yoluyla, öğrenci ile ilişkilerden ve gözlem yaparak öğrenme alt temaları hakkında yorum yaptıkları ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda katılımcılar toplum hakkında gerçekçi bilgileri mesleğe başladıktan sonra öğrendiklerini belirtmişlerdir.

4.1.1.5 Veli ile İletişim Yoluyla Öğrenme

Aday öğretmenler toplumu öğrenmede özellikle mesleğe başladıktan sonra veli ile iletişimin önemli olduğunu vurgulamışlardır. 11 aday öğretmen toplumu öğrenmede birinci dereceden, doğrudan toplumla iletişim kurmanın etkili olduğunu farketmişlerdir. Bu bağlamda katılımcı görüşleri ise şu şekildedir:

AÖ 3,E kodlu katılımcı toplum hakkında detaylı bilgileri nasıl öğrendiğini şu şekilde ifade etmektedir: *“Okulumuza gelip çocuğu için izin alanlar oluyor. Niye dediğinizde de ekin ekeceğiz ben yaşlıyım yapamıyorum, bundan dolayı onu da götüreceğim diyorlar. Çocuğun okumasına burada pek önem vermiyorlar. Sadece kendisine yardımcı olarak görüyorlar. Çocuklar da bu zihniyetler zaten. Biz bu derslere gelip ne yapacağız bunları öğresek ne olacak ki diyen çok öğrenci var.”* Aday öğretmen öğrencileri ile olan ilişkilerinden onlar hakkında edindiği bilgileri şu şekilde açıklamıştır: *“Çocukların kültürel düzeyleri çok düşük. Ülkelerin başkentlerini soruyorum en kolaylarını bile bilmiyorlar. Yazarlardan bahsediyorum. Okumuyorlar araştırmıyorlar. Bunun için de kültürel düzeyleri çok düşük. Bunun için sadece çocukların öğrendikleri var kafalarında. Biz neyi işlersek o sadece.”*

AÖ 5,K kodlu katılımcı görev yaptığı yerde toplumla ilgili bilgileri ve nasıl öğrendiğini şu şekilde açıklamaktadır: *“Burada yaşayan insanlar arasında halen okuma yazma bilmeyenler var. Geçen gün içinde bir veli toplantısı yaptım. İsminizi yazın ve karşısına imza atın dedim, hocam bizim okuma yazmamız yok dediler. Siz bizim yerimize yazın ve imza atın dediler. Bunu hani 70 80 yaşındaki biri değil de 30 40 yaşlarındaki insanlar söyledi bana. Burası aşırı kapalı bir toplum. Soyutlanmış gibi. Burada bayanların okumasını istemiyorlar.”* Aday öğretmen sınıf içinde yaşadığı ve toplumla ilgili çok ilginç bulduğunu belirttiği bir olayı da şu şekile açıklamaktadır: *“...Bir konu verdim çocuklara çalışmalarını için. Öğrencilerden bu iki kız ezberlemiş. Bunlardan biri dedi ki Mehmet de ezberledi dedi. Annem hepimize ezberletti dedi. Nasıl yani dedim herhalde siz kardeş olamazsınız hepiniz, peki annen sana nasıl ezberletiyor dedim. Hocam hepimiz amca çocuklarıyız dedi. Biz hepimiz aynı evde kalıyoruz dediler. Kaç kişisiniz siz diye sorduğumda 26 kişiyiz biz dediler.”*

AÖ 6,K kodlu katılımcı mesleğe başladıktan sonra yaşadığı deneyimler sonucu toplum hakkında öğrendiklerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Burada zihniyet şöyle; eti senin kemiği de senin. Ne yaparsanız yapın, dövün diyorlar. Çok ilginç geldi mesela bu. Dayak mı kaldı artık eğitimde. Öğrenci birgün yanıma geldi, öğretmenim size bir sopa buldum dayak atmak için, ben de deneyin ilk diyor. Olur mu böyle bir şey! Buradaki anlayış çok ilginç. Çok şaşırıyorum bazı şeylere.”* Aday öğretmen yetiştiği kültür ile çalıştığı yer arasında farklar olduğunu şu şekilde ifade etmiştir: *“Buranın çok tutucu olduğunu düşünüyorum. Bu konuda çok rahatsız oldum yani ben. Kültürünü bilemiyorsun, ne giyeceğini bilemiyorsun. Nasıl davranacağını, nasıl tepki vereceğini bilmiyorsun. Ben sosyal medya kullanıyorum. Öğrenciler sorunca da söylemişim işte sayfam bu diye. Oradaki resimler hakkında yorumlar yapıyorlar. En ufak bir şeyde bak sen hoca bunu nasıl yapmış, gördün mü gibi şeyler konuşulduğu geliyor kulağıma.”* Aday toplum hakkında öğrendiklerini ve kensidisi için çok şaşırtıcı olan olayı da şu şekilde ifade etmektedir: *“Yoldan geçen insanlar değişik bakıyorlar bazen. Meğer onlar bizi izlemeye daha doğrusu beni izlemeye geliyorlarmış. Öğrenciler söyledi bana da “öğretmenim siz hani pantolon giyiyorsunuz ya sizi izlemeye geliyorlar işte” dedi. Ben dışarıda iken. Nasıl yani dedim. Hocam bu köyde bakarlar diyorlar. Çok enteresan yani. Olur mu ya hangi devirde yaşıyoruz.”*

AÖ 7,K kodlu aday öğretmen veliler ile olan iletişimi sonucu toplum hakkında öğrendiklerini ve kendi toplumu ile karşılaştırmalarını şu şekilde ifade etmiştir: *“Batı ve doğu farkı var burada. Benim okuduğum köydeki insanlar o zaman bile buraya kıyasla daha açık fikirli idiler. Veli geldiği zaman halen kız öğrencisini okutmayacağını söyleyebiliyor. Geliyor ve oğlumla ilgili söyle hocam ne diyeyceksen diyor, kızını hiç sormuyor yani. Çünkü onu okutmayacak. Benle ilk diyaloga girerken söylüyor bunu yani. Tavırları net.”*

AÖ 10,K kodlu aday öğretmenin yaşadığı olumsuz bir hadiseden sonra köydeki toplum hakkındaki görüşleri şöyledir: *“Burada bir tek bakkal var ve aldığımız şeylerin tarihleri hep geçmiş. İnsanlara gıda açısından dahi güvenemiyorum. İnsan dikkat eder değil mi sen onları öğretmenlere gönderiyorsun. İşte buradan belli öğretmene bir saygının sevginin olmadığı.”* Aday öğretmen toplum ile ilgili öğrendiği diğer bilgileri de şöyle aktarmıştır: *“Halk kendi arasında çok kaynaşmış, öğrenciler kendi aralarında bir ilişki geliştirmiş ama öğrencilerle benim daha doğrusu bütün öğretmenler arasında ilişkiler de çok iyi, maalesef okul dışındaki insanlarla bizim aramızda bir bağ yok. Daha doğrusu velinin bize ilgisi yok diyeyim ben. Bir de burada kızların okumaması gerektiği gibi bir algı oluşmuş. Bir öğrencinin lise okuması için buradan Sivas’a gitmesi lazım. Kızları asla Sivas’a göndermiyorlar ve okutmuyorlar.”*

AÖ 11,K kodlu aday öğretmen görev yaptığı kültürün kendinden oldukça farklı olduğunu öğrenmiş ve görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Buradaki topluma kendimi ait hissetmiyorum ve burada çalışmıyor olsam gelmem de buraya. Çünkü ben böyle bir yer hayatımda görmedim, böyle bir yerde yetişmedim, ailem böyle bir yerden değil ve buradaki insanlar gibi değil. Zor benim için yani buradaki toplumla anlaşmak ilişkiler kurmak çünkü biz ayrı kültür ve düşünüş şekline sahibiz.”* Aday öğretmen toplum hakkında göreve başlamadan önce öğrendiği bilgilerde değişiklik olduğunu şu şekilde ifade etmiştir: *“Burası kocaman bir aile yani. Herkes birbirini tanıyor birbiri ile olan ilişkileri iyi. En alt sınıftaki en üst sınıftakini tanıyor. Aileler birbirlerini tanıyor. Gayet güzel bence ilişkiler. Ben buraya gelmeden önceki duyduğum aileler arasındaki kötü ilişkileri duymadım yani buraya gelince. Görmedim de öğrencilerin arasında husumet olduğunu.”*

AÖ 12,E kodlu aday öğretmen doğup büyüdüğü yer olmasına rağmen toplum hakkında yeni şeyler öğrendiğini belirtmiş ve bu bilgileri nasıl edindiğini şu şekilde ifade etmiştir:

“Ben buranın sosyal hayatı ile ilgili konuları düğünlerde cenazelerde ya da hacca giden insanlar var ise oralarda öğreniyorum. Hacca giden bir veli var idi. Bizi de çağırdılar uğurlamaya orada güzel bir uğurlama oldu. Diğer köyden insanlar geliyor hayırlı olsun diyor. Gelen misafiri de ağırlamaya önem veriyorlar... Zaten ekonomik şartları kısıtlı iken böyle cömert davranmaları onların kişiler arası ilişkiye önem verdiğinin göstergesidir.”

AÖ 13,K kodlu aday öğretmen göreve başlayıp toplumla iletişime geçtikten sonra öğrendiklerini şöyle açıklamıştır: *“Ben velilerin eğitim düzeylerinin oldukça düşük olduğunu düşünüyorum ve bu bir sıkıntı bana göre. Çünkü bazı çocukların annelerini falan çağırdım görüştüm, onlarla iletişimde bulundum ve görüşmelerim sonucunda bu kaniya vardım... Bu köyde okuyan belli yerlere gelmiş insanlar var çoğu da polis. Bunu da şundan anladım. Öğrencilere ne olmak istiyorsunuz diye sorduğumda hepsi de polis olmak istediklerini söylüyorlar...”*

AÖ 15,K kodlu aday öğretmen mesleğe başladıktan sonra toplum ile ilgili daha detaylı bilgiler edindiğini ve bunları nasıl öğrendiğini şu şekilde ifade etmiştir: *“...bize çok sorumluluk yüklüyorlar. Onlar öğrencileri ile ilgilenmedikleri gibi onların yerine de biz ilgilenelim istiyorlar. Bizim hakkımızda konuşuyorlar öğretmenler öğretmiyor, verdiği ödevleri bile kontrol etmiyor diye. Ancak belirli saatler içinde yapabildiklerimiz belli bizim de. Bazen öğrencilere yetişemiyorsunuz. Velilerden bazıları o öğretmen olmasa idi de şu öğretmen olsa diyormuş. Dedikodu hat safhada yani. Benim gözlemlediğim kadarı ile köydeki aileler arasında kopukluk var ilişkiler pek sıkı değil.”*

AÖ 16, K kodlu katılımcı göreve başlamadan önceki ve sonraki bilgileri arasında fark olduğunu belirtmiş ve görev yaptığı yerin toplumuna uyum sağlayamadığını ve nedenlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Kendimi buraya ve buranın toplumuna ait hissedemiyorum. Çünkü bana göre farklı burası. Köyde büyüdüm ama ben hem insanlara ısınamadım hem de buraya. Bir kere buradaki insanlar çok kaba konuşuyorlar bana göre. Eğitime değer verme yok. Öğretmen sen öğret diyor bana. Çağırıyorum, telefon ile arıyorum zar zor geliyor okula veli. Öğrencilerin sert konuşmalarına da alışamadım.”*

AÖ 17,E kodlu katılımcı görev yaptığı yerin yetiştiği yere yakın olmasından dolayı kültürel, tarihsel ve toplumsal bir ortaklık hissettiğini ve toplumu öğrenmesinin kolaylaştığını şu şekilde ifade etmiştir: *“...Öğrencilerle tanıştıktan sonra gördüm ki aslında uzak değiliz birbirimize. Benim de Malatyalı olduğumu öğrendiklerinde zaten*

hocam siz buralı imişsiniz zaten dediler... Kendimi ait hissediyorum ben buraya. Tamam ilk başlarda insanın sıkıntıları oluyor ama sonuçta burası da Malatya gibi kendi memleketimdeymiş gibi hissediyorum. Öğrencilerimi çok sevmemim de etkisi var herhalde bunda. Onlara geleceğim için kendimi mutlu hissediyorum her gün.

4.1.1.6 Öğrenci ile İlişkilerden Öğrenme

Katılımcılar toplumu öğrenmede öğrenci ile ilişkinin önemli bir etmen olduğunu belirtmişlerdir. Çünkü katılımcılar toplumun bir parçası olan öğrenciler ile en fazla zamanı geçirmektedirler. Dört katılımcının öğrenciler ile ilişki sonucu aileyi ve dolayısıyla toplumu; ekonomik, sosyal, kültürel, tarihi ve ahlaki değerler bağlamında öğrendiği ortaya çıkmıştır.

Mesleğe başladıktan sonra toplumu öğrenme teması ile ilgili olarak AÖ 1,K kodlu katılımcı memleketinde çalışmanın avantajlarından bahsetmiş, topluma kolayca uyum sağladığını belirtip, görüşlerini şu şekilde açıklamıştır: *“Biliyorsunuz Sivas’ın kendine has bir ağzı var ve bu öğrenciler de onu kullanıyorlar. Bu benim hoşuma gidiyor. Bazen kaptırıyorum kendimi onlar gibi konuşuyorum. Çocuklar da bu duruma çok seviniyorlar. Bana hocam, siz de bizim gibi konuştunuz diyorlar. Çocuklar ben de Sivaslıyım ne olacak ki diyorum. Onlar da yani öğrenciler de beni kabullendi zaten. Beni kabullenmelerinin sebebi birincisi Sivaslı olmam. En önemlisi de onlara üstten bakmamam. Onlar gibi olmam yani ve öğrencilerimin kendileri gibi olmalarını istemem.”* Aday öğretmen köyde çalıştığı süre içinde öğrendiği ve toplumsal olarak önemli gördüğü bir durumu şu şekilde anlatmaktadır: *“Özellikle de kızların okuması bu köyde sıkıntı. Kızların okumasını çok fazla istemiyorlar. Erkekleri liseye okusun diye yolluyorlar ancak erkeklerinde çok fazla okumak için çaba gösterdiğini duymadım. Şu erkek şurayı kazanmış şu meslek erbabı olmuş dediklerini hiç duymadım. Kızları okutmak istememelerinin sebebi bence geri kalmışlık biraz. Kız milleti okumaz diyorlar. Örneğin kız öğrencimin birine niye ödev yapmadın diye sordum ev pakladık hocam, çok yoruldu dedim. Yani şimdi ben ne diyebilirim. Kızları biraz daha şey görüyorlar. Ev işi yapsın, kız kısmısı okumaz, oturur.”*

AÖ 2,K kodlu aday öğretmen sınıf içinde öğrencilerle olan iletişimden toplum hakkında öğrendiklerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Burada duyduğum görüşler benim annemde babamda görmediğim duymadığım şeyler. Örneğin erken yaşta evlilik benim hiç katılmadığım bir şey. Kızların okutulmaması bir diğeri. Erkek öğrencilerin burada nedense gelecek kaygısı da yok. Neden yok çünkü onlara örnek olacak birisi olmamış*

burada. Buradan çıkmış adam olmuş, şu mesleğe gelmiş, bak ben de onun gibi olayım diye bilecekleri kimse yok burada. Burada, öğretmenim bunu öğrendiğim zaman ne olacak ne işime yarayacak gibi sorularla karşılaşılıyor. Ben şuradaki bizim tarlada çalışacağım ya da bizim şu kadar hayvanımız var hayvancılık yapacağız diyorlar. Ben bunları öğrenip te ne yapacağım diyorlar...”

AÖ 9,K koldu aday öğretmen göreve başladıktan sonra toplum ile ilgili öğrendiklerini, onlarla daha iyi iletişim kurabilmek adına yaptıklarını şu şekilde belirtmiştir: *“Buradaki çocuklar yürekli tertemiz saf. Bir de biliyorum yani kalplerinde bir şey yok. Bu yüzden onlara rahatlıkla sıcak davranabiliyorum... Rahatsız biz bu konuda. Burada öğrenciye yakın davrandığınız zaman ilgilenmiş oluyorsunuz ve hoşlarına gidiyor. İnsanların aklına kötü bir şey gelmiyor yani.”* Aday öğretmen köylerin hep daha fazla ilgiye muhtaç olduğunu, kendisinin de buraya içinde bir sıcaklık ile geldiğini söylemiş ve toplum ile ilişkilerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Ben elimden geldiğince hem öğrencilerle hem de velilerle yakın ilişkiler kurmak istiyorum. Velilere de söylüyorum teneffüslerde gelin diye. Hatta numaramı bile veriyorum ben ki biliyorsunuz birçok öğretmen numarasını vermek istemez yani rahatsız edilmemek için. Elimden geldiğince onlarla iletişime geçmeye çalışıyorum ben.”*

AÖ 14, K kodlu aday öğretmen mesleğe başladıktan sonra toplumu nasıl öğrendiği ile ilgili şu şekilde görüş bildirmiştir: *“5 farklı köyden gelen öğrencilerimiz var burada. Bir köyden gelen öğrencilerin durumları diğer öğrencilerin hepsine göre her açıdan daha iyi. Nedeni de şu o köydeki insanların eğitime bakış açısı farklı. Onların eğitime, çocuklarının gelişimine olan inancı fazla yani. Bu öğrencilerin giyinişinden, ödev yapışından kitap defterinden dahi belli oluyor. Oranın dışındaki köylerden gelen öğrencilerim durumları çok düşük. Hepsi çok kardeş, mesela 2 – 8 arası bütün sınıflara giriyorum en az 5 ya da 6 kardeşler öğrenciler.”* Aday öğretmen veliler ile ilgili öğrendiklerini ise şu şekilde ifade etmiştir: *“Buradaki öğrenciler gibi veliler de sıcak geldi. Toplantıda onlarla görüştüğümde ben bu kanıtı edindim. Bazen şehir merkezinde öğretmene daha yargılayıcı bir şekilde bakarlar ya değişik değişik soru sorarlar. İşte yok öyle veliler burada. İletişime geçmek istediğinizde insanlar size tepki göstermiyor burada sizi aksine dinliyor, saygı duyuyor.”*

4.1.1.7 Gözlem Yolu İle Öğrenme

Aday öğretmenlerin toplumu öğrenmesinde gözlemin önemli bir faktör olduğunu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcılar toplumun bir parçası olan öğrencileri ve toplumsal yapıyı ve ilişkileri gözlemleyerek öğrendikleri ortaya çıkmıştır. Katılımcı görüşleri bunu destekler niteliktedir ve görüşler şu şekildedir:

AÖ 4,E kodlu aday öğretmen mesleğe başladıktan sonra toplum hakkında branşı olan rehberlik hizmetlerinin de gereği olan gözlem yolu ile ilgili öğrendiklerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Burada sınıfa girdiğimde ya da okul içinde gözlemliyorum. Öğrenciler burası küçük bir yer olduğu için akrabalarının çocukları ile iletişime geçiyorlar. Çoğu kimselerin burada akraba olmasından kaynaklanan sıkı bir ilişki olduğunu düşünüyorum.”*

Göreve başladıktan sonra toplumu öğrenme teması ile ilgili AÖ 8,E kodlu katılımcı geçirdiği süre zarfında gözlemlerini ve öğrendiklerini şu şekilde açıklamıştır: *“Okul köyün dışında ve ben de kimse ile konuşamadığım için bilemiyorum. Burada aslında sosyal ilişkiler ile ilgili enteresan bir şey var; insanların beraber vakit geçirebilecekleri bir kahve bile yok. O kadar küçük yani burası ve bakkal bile yok. Sizin de öğle araları gidip bir şeyler alabileceğiniz ya da diğer insanları görebileceğiniz alan yok.”*

4.2 İkinci Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

İkinci alt probleme ilişkin kavramların çıkarılması ve düzenlenmesi sonucunda “aday öğretmenler yeni atandıkları yerlerde öğretmenlik mesleğini yapmayı nasıl öğrenirler” problemine ait temalar aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

Tablo 2 Aday Öğretmenlerin Yeni Atandıkları Yerlerde Öğretmenlik Mesleğini Yapmayı Nasıl Öğrendiklerine Ait Görüşleri

Temalar	Alt Temalar	f
Öğrenme Alanı Olarak Sınıf	Öğrencileri Öğrenme	12
	Kültürel, Sosyal, Toplumsal Özellikleri Kullanma	4
	Kısıtlı İmkânları Verimli Kullanma	2
Öğretici Olarak Meslektaş	Sınıf Yönetimini Öğrenme	12
	Öğretim Yöntem ve Tekniklerini Öğrenme	8
	Resmi İşleri Öğrenme	7
Öğretici Olarak Toplum	Akademik Başarıya Katkı Sağlama	5
	Toplumsal Yapıyı Öğrenme	5
	Toplumsal Bir Birey Olarak Öğrenciyi Tanıma	5

1.6.5 Öğrenme Alanı Olarak Sınıf

Şekil 5. Öğrenme Alanı Olarak Sınıf Alt Tema Şeması

Sınıflar; öğrenciler ile olan ilişkiler ve öğretimsel uygulamalar sonucu anlam kazanan mekanlardır. Bu temada, mesleği öğrenmede sınıfın asıl başlangıç yeri olduğu, sınıfın öğretmenliğin asıl olarak hissedildiği mekân olduğu konusunda görüş bildiren katılımcılar bulunmaktadır. Adaylar en çok kısıtlı imkanları verimli kullanma, kültürel sosyal ve toplumsal özellikleri kullanma ve öğrencileri öğrenme alt temaları hakkında yorum yapmışlardır.

4.2.1.1 Öğrencileri Öğrenme

12 Aday öğretmen mesleği öğrenmede öğrencileri öğrenmenin önemli bir faktör olduğunu belirtmiştir. Katılımcılar bu alt tema kapsamında mesleği yapmayı öğrenmede öğrencilerden öğrenmenin önemli olduğunu belirtmişler bu bağlamda da karşılıklı

öğrenmeye vurgu yapmışlardır. Mesleği öğrenmede öğrencileri öğrenmenin önemli olduğunu destekleyen katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“İngilizcede şöyle örnekler kullanıyorum: hamburger kelimesini daha önce çocuk duymamış hiç, yememiş. “Hamburger ne?” sorusu ile karşıladıktan sonra artık “gözleme, mantı, köfte” yiyorsunuz diye örnek vermeye başladım... Ya da burda bilye oyununa “cambitik” diyorlar. Bunları derslerimde kullanınca öğrencilerin daha istekli olduğunu görüyorum ve hoşuna gittiklerini de söylüyorlar. Onlar bana öğretiyorlar ben onlara öğretiyorum. Karşılıklı bir iletişim halinde birbirimizden yeni şeyler öğreniyoruz.” (AE 2,K).

“Örneğin benim dersimin toplum hayatı ile ilgili bir teması var. O temayı işlerken Sivas’ın kültürel ve sosyal değerlerinden bahsediyoruz öğrencilerle beraber. İçinde yaşadıkları toplumun kültürünü, tarihini, ilişkilerini kullanarak anlattım, daha doğrusu öğrencilerle birlikte anlattık. Onlardan yardım aldım çünkü” (AÖ 7,K). Bu katılımcılar sınıflardaki öğretim etkinlikleri sırasında öğrencilerle iletişim halinde iken her iki taraf için de öğrenmenin etkili bir şekilde nasıl gerçekleştiğini belirtmişlerdir.

AÖ 1,K kodlu katılımcı sınıfta öğretim faaliyetleri sırasında öğrenci üzerinde etkili olabilmek için yaptıklarını şu şekilde ifade etmiştir: *“Şiddete de karşıyım zaten kesinlikle. Kullanmıyorum ancak bu durumu sınıftaki süküneti korumak için kullanıyorum. Ben size hiç şiddet uyguluyor muyum? diyorum. Siz de bana kötü davranmayın diyorum. Ancak öğrencilerimin yaşları küçük olduğu için ancak bir ders saati sürüyor yaptığım bu şey”.* Ancak aldığı bu önlemin geçici bir süre için işe yaradığını bahsetmiş ve sınıf yönetimi konusunda sıkıntılar yaşadığını belirtmiştir.

AÖ 6,K kodlu bir katılımcı sınıf içinde konusu ile ilgili bir etkinliği kısıtlı imkânlarla gerçekleştirmeye çalışırken yaşadığı duyguyu ve öğrendiklerini şu şekilde anlatmıştır *“... Maddi açıdan belli harcamaları yapmak istemedikleri için ne yapabiliyorsanız onu yapıyoruz. Mesela onlar çamur ki buranın toprağı killi bayağı getiriyorlar. Çamurdan bir şeyler yapmaya çalışıyorlar... Örneğin elindeki malzemelerle uçurtma yaptırıyorum. Uçurtmanın iskeleti ağaç dallarından, dışındaki kabı büyük poşetlerden, yapıştırılması da taşla döverek yani. Ben bunu gördüğümde şok oldum. Ancak yapacak bir şeyim yok ne yapayım”.* Aday açıklamaları ile imkân kısıtlılığına dikkat çekmeye çalışmıştır ancak bu durumda öğrencilerin çözüm yolları bularak yaratıcılık gösterdiği de söylenebilir. Aynı katılımcı öğrencilerin dersinin gereği olan eğitsel malzemeleri almak için merkeze çok

uzak olduğunu, yaşadıkları yerde de malzemeleri alabilmek için bir yer bulunmadığını söylemiş, öğrencilerinden öğrendiğini şu şekilde ifade etmiştir “*İmkânlar kısıtlı yani. Tabii ki çocuğa malzeme almaya gider mi köylü 60 70 km, zaten okusun derdi yok. Burada küçük bir bakkal var sadece. Onun dışında alışveriş yapacakları bir yer yok. Sivas merkeze haftada bir gün Cumartesi leri bir otobüs gidip geliyormuş*”.

Büyüdüğü ve yetiştiği yer Bursa olan AÖ 7,K kodlu katılımcı öğrencileri ile sınıf içinde olan iletişimine ait görüşünü şu şekilde belirtmiştir: “*Batıdan gelen bir öğretmen, yeni atanan bir öğretmen, bayan bir öğretmen, onların yanında güzel konuşan bir öğretmen, onların konuşmasını düzelten bir öğretmen olunca çocuklar da sanki biraz mesafeli. O yüzden pek samimiyet kurduğumuzu zannetmiyorum yani*”. Bu katılımcı öğrencileri ile olan sınıf içi etkinliklerinden aralarında oluşan ağız farkı nedeniyle benimsenmediğini düşünmektedir. Yine aynı öğretmen ders içi etkinlikleri öğrenmenin kalıcı bir şekilde gerçekleşebilmesi için nasıl desenlemesi gerektiğini şu şekilde ifade etmektedir: “*...ben tiyatro yaptırıyorum. Öğrenciler bu konuda da çok istekliler zaten. Zaten tiyatro yaparken diyelim ki bir düğünü canlandırıyorlar, o düğünde halay çekiyorlar. O halay tabii ki Sivas halayı. Ya da yemeğe gidiyoruz canlandırıyorlar, yemekte madımak çorbası. Öğrenciler kendiliğinden kullanıyor zaten. Ben de öğrenmiş oluyorum yani*”.

AÖ 10,K kodlu katılımcı sınıf içinde öğrencileri ile iletişimi sonucu nelere özen göstermesi gerektiğini nasıl öğrendiğini şu şekilde ifade etmektedir: “*...Onlar da kendi kültürlerinden bahsediyorlar. Ben öğrencilerimden birincisi yemeklerine, ikincisi ise düğünlerine karşı aşırı hassasiyetleri olduğunu anladım. Onlar kültürden bahsederken bunları hep ilk başlara koydular... Onlara özgü şeyleri ben derste sorunca heyecanlı ve istekli bir şekilde anlatıyorlar yani. Öğretmenimiz bizi merak ediyor falan diyorlar*”. Yine aynı katılımcı dersine etkin katılımı sağlayabilmek için nasıl bir yol izlediğini şu şekilde açıklamaktadır: “*Sıkıcılığı atmak üzere araya eğlenceli şeyler koyuyorum ben. Fıkralar küçük hikayeler katıyorum dersime. Fıkra ya da hikâye anlatırken mesela Sivaslı katıyorum içine. Ya da kendi sitilim var sınıfta. Onlar ne kadar güzel Türkçe konuşuyorsa ben de onların kullandığı bu yöreye özgü kelimeleri kullanıyorum. Öğrencilerin bu çok hoşuna gidiyor. Benim onlar gibi konuşmam öğrencilere bir değer verdiğimi gösteriyor. Ders bu şekilde eğlenceli geçiyor*”.

AÖ 9,K kodlu katılımcı sınıf içinde öğretim etkinliklerini düzenlerken nelere dikkat ettiğini, kalıcı olması için neler yaptığını ve mesleği ile ilgili öğrendiği şeyi şu şekilde

anlatmaktadır: *“Ben öğrencilerimin öğrenmesini desteklemek için projeksiyon kullanıyorum. Kendi bilgisayarımı getiriyorum buraya. Zaten öğrencilerimi burada hani götürebileceğim bir yer yok. Müze falan geçtim de sağlık ocağı bile yok burada... İşte bu imkânlar olmadığı için biz de bol görsel kullanıyoruz öğrenciler görerek öğrensinler diye. Uğraşıyorum. Bir de öğrencilerin anlayabileceği şeylerle anlatmaya çalışıyorsunuz konuyu. Ne bileyim bir alışveriş merkezi ya da sinema demiyorsunuz. Ya da hayvanlardan örnek verirken kendi çevrelerinden şeyler kullanıyorsunuz. Öğretmenliğin kısıtlı imkânlarla yapıldığını öğreniyorsunuz”.*

AÖ 10, K kodlu kullanıcı sınıf içinde karşılaştığı bir durumu ve çıkarımlarını şu şekilde ifade etmiştir: *“Bir de öğrencilerin okula ödev yapmadan gelmeleri var. Devamlı böyle bir durumla karşılaşınca. Tamam dedim düşündüklerim doğru imiş eğitime çocuğun gelişmesine katkı evde sıfır. İlgi yok yani çocuğun gelişimi ile ilgili”.* Aynı öğretmen ödev yaptıramama, ilerleme sağlayamama konusunda şunları ifade etmektedir: *“Sınıf öğretmeni arkadaşlar da aynı şeyden şikayetçiler. Daha ilk okul çocuğunun ödev yapmadığından bahsediyorlar. Ondan dolayı 7. Saatlerde etüt yapıyorlar yani onlar biz derste iken. Öğrencilere ödev yaptırmaya çalışıyorlar, öğrettiklerini pekiştirmeye çalışıyorlar”.*

AÖ 11,K kodlu katılımcı öğretim faaliyetleri konusunda karşılaştığı sorunu ve bulduğu çözümü şu şekilde ifade etmiştir: *“İngilizce dinleme ile öğrenilmeli, izleme ile öğrenilmeli ancak burada benim bunları yapacak imkânım yok. Videolar izlettirmeye çalışıyorum olmuyor. Bilişim teknolojileri sınıfı var ama orada da dersler var olmuyor yani. Eksiklerimiz çok bizim bu okulda. Benim burada 8. sınıfım var ve sadece 2. sınıfımı 1er kez çıkarabildim... Bana evlerde kullandığımız vcd player gösterdiler. Bunu nasıl çalıştırırım dedim her sınıfta ayrı ayrı kur falan. Sonradan bilgisayar öğretmenimiz bana hoparlör verdi. Telefonda sınıflarda dinleme yaptırmaya çalışıyorum. Zor şartlar altında bir şeyler yapmaya başarı elde etmeye çalışıyoruz”.*

AÖ 13,K kodlu katılımcı sınıf içi iletişim ile ilgili şunları ifade etmektedir: *“Öğrenci ile sınıfta çok fazla ilgilenmeye çalışıyorum. Onların zihinlerini hep açık tutmak için elimden geleni yapıyorum. Bunun için derslerimde her öğrenciye sorular yöneltiyorum. Ben kendim çabuk sıkılan zor bir dinleyiciyimdir. Ben kendimi onların yerine koyuyorum ve dersten zevk almaları için elimden geleni yapıyorum”.*

AÖ 14, K kodlu katılımcı sınıf içi etkileşimde etkili olmayı “ortak bir payda oluşturma”nın mesleğini öğrenme ve icra etme konusunda etkisini şu şekilde ifade etmektedir: *“Açıkçası şöyle. Benim hocalarım ortak payda yaratma diye bir şey olduğundan bahsederdi. O çok doğru imiş. Çocukların bakış açısını kullanmak gerekli bence. Onların istediği pencereden bakmak lazım. Mesela öğrencinin alışkın olduğu müzikle ilgili bir bağlantı kurmak, ya da en çok sevdikleri bir çizgi film karakterini sınıfa getirip onu konuşturmak, onların hoşlanabilecekleri şeyleri kullanıp bunlarla yola çıktığınızda öğrencilerle bir bağ kuruyorsunuz ve ortak paydanızı artırıyorsunuz”*.

AÖ 16, K kodlu katılımcı sınıf yönetimi konusunda etkinliklerde ve ders sırasında mesleği ile öğrendiği bilgiyi şu şekilde ifade etmektedir: *“Sınıf yönetimi konusunda da öğrenci sevdiği ve sevmediği öğretmenlere göre tavır alıyor. Benim dersimde çocuk çok iyi ama başka bir öğretmen diyor ki bıktım. Bizim mesleğimizde sır ‘sevgi’ bence. Öğrenciler sizi önce sevmeli sonra da saygı kendiliğinden geliyor zaten”*. Bu katılımcı öğrencilerle geçirdiği süre sonucunda önemli olanın öğrencilere sevgiyi aşlamak olduğunu anlamış, *“Onlarla bir dost gibi olmaya çalışıyorum”* ifadesiyle de yakın ilişkiler kurmaya çalıştığını ifade etmiştir.

4.2.1.2 Kültürel Sosyal Toplumsal Özellikleri Kullanma

Katılımcıların hepsi sınıflarında öğrencilerin toplumsal, kültürel ve sosyal özelliklerinden faydalandıklarını ve öğrencilerden öğrendikleri unsurlara göre derslerini dizayn ettiklerini belirtmişler, mesleklerini öğrenmede toplumu tanımının, toplumu oluşturan etmenleri öğrenmenin üzerine vurgu yapmışlardır. Bu konudaki bazı katılımcı görüşleri şunlardır:

“...Onlara göre onların bildiği kelimeleri kalıpları kullanarak ders işlemeye çalışıyorum. Örneğin diyetisyen yerine doktor kelimesi kullanıyorum. Örneğin kat kelimesi ne demek diye de soruyorlar. Kat yerine 3 defa, 3 kere gibi şeyler kullanıyorum bende. Zaten bilmediğim şeyleri öğrencilere ‘Siz buna ne diyorsunuz’” diye soruyorum. Öğrenmeye çalışıyorum ve bunları kullanmaya da çalışıyorum. Yaptığım bu şeyler onların tabii ki anlamasını kolaylaştırıyor.” AÖ 1,K kodlu katılımcı sınıf içindeki öğrencileri ile olan ilişkilerinden öğrendiklerini bu şekilde ifade etmiştir.

AÖ 3,E kodlu katılımcı yabancı dil öğretimi adına öğrendiklerini şu şekilde ifade etmiştir: *“...Öğrencilerin sosyo-ekonomik seviyelerine göre düzenlemeye çalışıyorum.... Mesela*

arkadaşlarımla kafeye giderim demek yerine, arkadaşlarımla köy sokaklarında dolaşırım cümlesini ya da arkadaşlarımla eve davet ederim ve onlarla evde sohbet ederim cümlesini kullanıyorum. Böyle yapmaya çalışıyorum. Kendime göre cümleler kursam çocuk anlamayacak... Çünkü öğrencilerim inanın kafenin tam olarak ne demek olduğunu bilmiyor. Öğrenci şimdiye kadar okuduğu okullarda kantin olmadığı için okul kantininde ne vardır neler yapılabilir onu bile bilmiyor.”

“Öğrencileri derse çekebilmek için onların hoşlanacağı, bildikleri şeyleri derslerimize getiriyoruz. Ben dersim gereği ki Sivas milli mücadelenin merkezidir. Hep örnek veriyorum. Sivas'ta üstünde dolaştığınız yerler kutsal. O binalarda bu devletin temeli atılmış diye. Öğrenciler o zaman kulak kabartıyor. Mustafa Kemal buraya gelmiş, belki sizin köyünüzü de gezmiştir dediğim zaman öğrenciler dikkat kesiliyor”. Bu açıklamayı yapan AÖ 17,E kodlu katılımcı dersi gereği öğretmenlik yaptığı yerin tarihini derslerine dahil etmenin öğrencinin ilgisini çekmede önemli olduğunu fark etmiştir.

“Onlara oyunları öğretirken misket oynamak değil de onların tabiri ile ‘cincik oynamak’ diyorum. Hatırlatmak için de hani biliyorsunuz ya cincik oynamak falan diyorum. Onlar gibi konuşunca anlıyorlar ve bu durum da onların hoşuna gidiyor. Onlar gibi olmam onlara benzemem onları mutlu ediyor. Bazen derste onlar gibi konuşmaya çalışıyorum. O zaman hocam siz Kurtlapacayı (aday öğretmenin çalıştığı yerde kullanılan ağız) öğrendiniz diyorlar... Ben onların kültürü, yer şekilleri ile bağdaştırabildiğim her konuyu onların anlayabileceği, onların tanıdığı kelimelerle anlatmaya çalışıyorum. Böylelikle sonucun daha iyi olabildiğini görebiliyorum” (AÖ 11,K). Bu katılımcı öğrencilerin toplumsal, kültürel ve sosyal hayatlarına entegre olabilmenin akademik başarının sağlanabilmesi açısından önemini bu şekilde açıklamıştır.

4.2.1.3 Kısıtlı İmkânları Verimli Kullanma

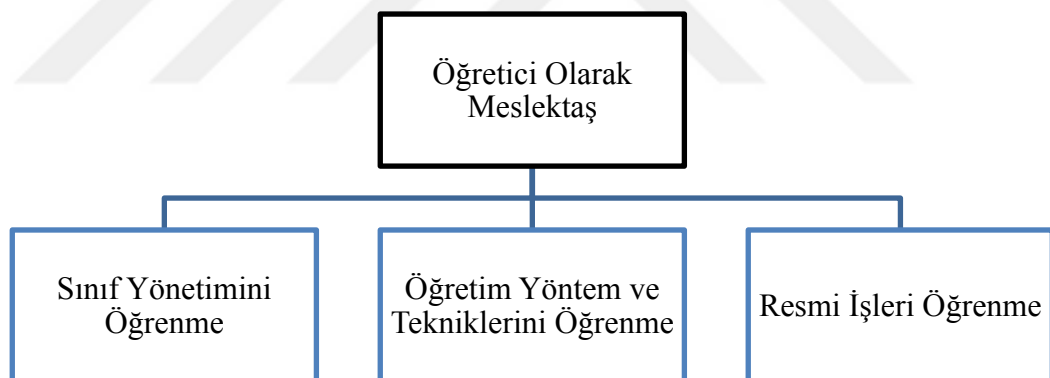
Aday öğretmenler mesleklerini yapmayı öğrenmede önemli faktörlerden birinin kısıtlı imkânları öğrenme ve varolan imkânlarla maksimum faydaya ulaşmanın gerekliliğini farketmişlerdir. Katılımcıların hepsi görev yaptıkları yerdeki kısıtlı imkanları verimli kullanmak için gerekenleri yapmış ve kısıtlı olan imkânları artırmak için kişisel çaba göstermişlerdir. Aday öğretmenlerin görüşleri de bunu desteklemektedir.

“Kısıtlı imkânlarla neler yapılabileceğini öğrenmiş oluyorsunuz. Bir şey itiraf etmek gerekirse öğretmen olduğunu insan herhalde böyle kısıtlı imkânları olan köylerde

anlıyor. Köye her gün eli dolu gelmeye çalışıyorsunuz, öğrenciler buna alışıyor ve hemen yanınıza koşturuyor. Onlar çok masum bu bana mutluluk veriyor. Onlar değer gördüklerini anlıyorlar”. AÖ 17, E kodlu katılımcı ifadesinde özellikle kısıtlı imkânlar ve köy koşulları üzerine vurgu yapmış, mesleğin öğrenilmesi konusunda mekânın öneminden söz etmiştir.

AÖ 14,K kodlu katılımcı sınıfın ve kısıtlı imkânların mesleğin öğrenilmesi açısından önemini şu şekilde açıklamıştır: *“Burada bilgisayar, projeksiyon yok. Derslik sistemi zaten yok... Bu okul köyün ilk okulu yani. Eski bilmem ki kaç senelik. Ancak imkân konusunda şu var. İmkânları siz kendiniz sağlıyorsunuz. Bir tane projeksiyon makinası var onu paylaşıp derslere taşıyoruz. Kendi bilgisayarımızı kullanıp ona bağlıyoruz. Olanak yok burada öğrenciden bir şey isteyemiyorsunuz. Ancak işte merkezden kendimiz alıp buraya getiriyoruz ve kullanıyoruz. Ben şehsen kendim getirip kullanıyorum... Siz imkân yaratmak isterseniz yaratabiliyorsunuz. Her şey sizin elinizde yani”.*

1.6.6 Öğretici Olarak Meslektaş

Şekil 6. Öğretici Olarak Meslektaş Alt Tema Şeması

Bu tema kapsamında katılımcılar aynı mekânı paylaştıkları meslektaşlarından en çok sınıf yönetimi, resmi işler ve öğretim yöntem teknikleri konularında yardım aldıklarını belirtmişlerdir. Aday öğretmenlerin mesleklerini öğrenmelerinde yardımcı ve etkili olan bireyler ile ilgili tema “öğretici olarak meslektaş” hakkındaki görüşlere aşağıda yer verilmiştir.

4.2.1.4 Sınıf Yönetimini Öğrenme

Çalışmaya katılan aday öğretmenler okullarda en fazla sınıf yönetimi konusunda yardım aldıklarını belirtmişlerdir. Bu durum katılımcıların meslekte yeni olmaları ve sınıflarında otorite kurmakta zorlanmaları olarak düşünülebilir.

Okulunda kendi branşından başka bir öğretmen olmadığını belirten AÖ 1,K kodlu katılımcı sınıf yönetimi konusunda diğer öğretmen arkadaşlarından nasıl faydalandığını şu şekilde ifade etmiştir: *“Öğretmen arkadaşlarım ilk geldiğimde tabii ki sınıfların durumları hakkında bana bilgi verdiler. 8a şöyledir, 8b böyledir diye. Bazı öğrencilere dikkat etmem gerektiği söylediler ancak, şu sınıfta şöyle yapsan rahat edersin gibi şeyler duymadım. Ben sınıf yönetimi ile ilgili şu sınıfta ne yapıyorsunuz dediğimde yardımcı olmaya çalışıyorlar ancak ben bir bayan öğretmen olarak erkekler kadar otorite kuramıyorum sınıfta”*. Aday öğretmen sınıfta otoritenin önemli olduğunu vurgulamış ve bu konuda da karşı cinsine göre yetersiz olduğunu belirtmiştir.

AÖ 2,K kodlu katılımcı okulundaki diğer öğretmenlerden sınıf yönetimi konusunda neler öğrendiğini şu şekilde ifade etmektedir: *“Diğer öğretmen arkadaşlarımla sürekli fikir alışverişinde bulunuyoruz. Mesela benim bir öğrencide fark edemediğim bir özelliği başka bir öğretmen arkadaşım fark edebiliyor. Ben de sıkıntıları olan ya da başka bir özelliği olan o öğrenciye daha dikkatli davranıyorum... Ben en çok buradaki küçük sınıflarda zorlanıyorum. Sınıf öğretmenlerinden onlarda nasıl düzeni sağlayacağım konusunda gerekli teknikleri öğreniyorum ya da onlarda bizzat bu konu ile ilgili sınıfta konuşmasını istiyorum”*.

Bir lise öğretmeni olan AÖ 3,E kodlu katılımcı yaş grubu büyük öğrencilerle çalışacağı için sınırı yaşayabileceğini düşündüğünü belirtmiş ve sınıf yönetimi konusunda meslektaşları ile olan diyalogundan sonra neleri öğrendiğini şu şekilde ifade etmiştir: *“Ben burada senelerdir çalışan öğretmen arkadaşlara öğrencilerin durumunu sordum. Seviyelerini sordum. Dersi kaynatacak, ders disiplinini bozabilecek olanlar var mı diye sordum özellikle. Bana disiplini bozan öğrencilerin çoğunun kaydını alıp gittiğini söylediler ancak bazı sınıflarda belirli isimlerin sıkıntı çıkarabileceği hakkında bilgileri verdiler. Öğretmen arkadaşlar bana şu öğüdünü verdiler ‘İlk başta sert durun, çocuklara taviz vermeyin, çocuklarla ilk baştan işi sıkı tutarsanız geri kalan zamanlarda öyle gider’ dediler.”*

AÖ 6,K kodlu katılımcı okulunda sınıf yönetimi ile ilgili çok ilginç ve kendisinin de onaylamadığı fiziksel şiddet, bağırma ve öğrencilere hakaret etme gibi şeylerin olduğunu belirtmiş, sınıf yönetiminin öğrencinin özgür düşüncesi ile ilişkili olduğunu ve özellikle de bir kişilik işi olduğunu şu şekilde ifade etmiştir: *“İşte göreve yeni başlayan öğretmenlerin en çok sıkıntılı olduğu konu bu. Yani mesela bize şey diyorlar. Sınıfın malları yazıyorlarmış tahtaya altına da konuşan kişilerin isimleri. Ve sınıf susuyormuş. Bazı öğretmenlerin sınıf sıkı yönetim tekniği bu. Hemen kızın sert girin bağırın. Bence sertlik ya da yumuşaklık işi kişiliktir. Mesela bana diyorlar ki nöbetçi olduğum zaman ‘sen zaten karışmıyorsun’ çocuk oynuyor ve birbiri ile dalaşıyor ama ben o anda çocuğu her oyunda ayıramam ki. O zaman benim yapma dokunma elleme demek gerekiyor. Zaten bu sözler benim kişiliğime de ters. Çocuğa müdahale edip durmak onun bağımsız düşünmesini, karar almasını engeller”*

AÖ 8,K kodlu katılımcı sınıf yönetimi konusunda meslektaşlarından öğrendiklerinin derslerinde daha verimli olmayı sağladığını belirttiği görüşleri şöyledir: *“Tabii ki oldu burada çalışan diğer öğretmen arkadaşlarımdan faydaları. Yani öğrenciler hakkında bilgi verdiler bana. Şu öğrenci böyledir falan diye. Öğrenci 5. Sınıfa gelmiş sınıf öğretmenine bu öğrenciler şöyle davranıyor acaba sebebi ne olabilir diye soruyorum. Siz ona şöyle davranırsanız daha iyi anlaşılırsınız ya da onun şöyle bir problemi var. Şöyle yaparsanız böyle olur gibi şeyler söyleyip benim derslerde daha aktif olmama yardım ediyor öğretmenler”*.

AÖ 9,K kodlu katılımcı okulundaki diğer öğretmenlerin sınıf yönetimi konusunda paylaştıkları bilgilerin faydalı olduğu görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: *“Tabii diğer öğretmen arkadaşlar benden daha deneyimli olduğu için öğrencileri daha iyi tanıdıkları için bana hep bir şeyler söylüyorlar... Onların önerilerine göre hareket ediyorum ve işe de yarıyor yani. Böylelikle daha az sıkıntı yaşamış oluyorum”*.

AÖ 10,K kodlu katılımcı çalıştığı okulda birçok öğretmenin sınıf yönetimini fiziksel şiddet yoluyla sağladığını ancak kendisine yardım eden meslektaşının farklı yollarla sınıfta etkili olmayı nasıl öğrettiğini şu şekilde ifade etmektedir: *“Bazı öğretmen arkadaşlar bize çok fazla yardımcı oluyor. Bu dediğim hocalar dayak ve ceza yanlısı değil de daha başka metodlarla öğrencileri derse katmayı ve disipline etmeyi bize öğretiyorlar. Biz öğrenciyi dövmeden çözüm yolları bulmayı öğrendik onlardan ve işe de yarıyor yani”*.

AÖ 12,K kodlu katılımcı sınıf yönetimi konusunda kendisine göre yöntemler kullandığını ancak yetersiz kaldığı durumlarda okulundaki ya da diğer okullarda meslektaşlarından ne şekilde yardım aldığını şu şekilde ifade etmektedir: *“Ben kendime göre teknikler kullanıyorum ancak ben bazen yetersiz kalıyorum yeni olmam hasebiyle. Her öğrenci aynı teknikle kontrol edilemiyor. Her öğrencinin dikkat derecesi farklı değişiyor. Dersi dinlemeyen ya da dikkati hemen dağılan çocuklar var ben ne yapsam bu çocukta olumlu yönde değişiklikler sağlarım diye soruyorum sınıf öğretmenlerine ya da o sınıfa giren diğer öğretmenlere. Hiç işe yaramadı mı o zaman başka yerlerde çalışan tanıdığım diğer öğretmen arkadaşlara soruyorum öğrencilere nasıl yaklaşabilirim diye”*.

Öğrencilerin sınıfta yaşadığı deneyimlerin dış dünya ile bağlantılı ve benzer olması gerektiği düşüncesinde olan okulun gerçek hayata bir hazırlık olması gerektiğini düşünen AÖ 13,K kodlu katılımcı sınıf yönetimi konusundaki düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir: *“Sınıf yönetimi konusunda evet destek alıyorum ben çünkü onlar benden çok daha tecrübeliler. Mesela ben öğrenciye sadece ödül ile bir şeyler yaptırabileceğimize inanmıyorum. Çünkü bu dünya hayatında sadece ödül yok, baktığımız zaman hukuk sisteminde de cezalar var caydırıcı olması bakımından. Onun için çocuklar cezaya da alışmalı. Bir taraftan öğrencilerim çekinebilmeli kötü davranış sergilememek için diğer taraftan da ödülle doğru yönelebilmeli. İşte bu konuda çıktı danışma işi”*.

Sınıf yönetimi konusunda kendi branşından olan bir öğretmenden birşeyler öğrenebileceğini düşünen AÖ 14,K kodlu katılımcının ifadeleri şu şekildedir: *“Herkesin farklı bir yoğurt yiyişi var aslında size uyan ve uymayan yönleri var. Siz aklınıza yatan şeylerden faydalaniyorsunuz ama sınırlı. Keşke benimle aynı branştan bir hocam olsaydı benim için ilk yıllarda daha iyi olurdu. Beni yönlendirirdi, şu konuda bunu yapabilirsin diye. Branştasım olmadığı için bir sıkıntı var”*.

Branşı İngilizce olan AÖ 15,K kodlu katılımcı okulundaki meslektaşlarından mesleği ile ilgili bir yardım almadığını şu şekilde ifade etmektedir: *“Hiçbir konuda ben buradaki arkadaşlardan destek almadım. Çünkü sınıfa girince oranın yöneticisi sen oluyorsun. Bayan olunca biraz daha laubali oluyor öğrenciler. Öğretmen arkadaşlar bana sadece sert ve sıkı olmaktan bahsediyorlar. Ama sınıfta sert ve sıkı olamıyorsun. Çünkü İngilizce diyalogla birebir iletişim ile ilerleyen bir ders. Çocuğa kızıp hayt huyt dediğinde çocuk senle diyaloga geçmeyecek”*. Bu katılımcı sınıfında dersi gereği aktif katılımı sağlamak,

öğrencileri konuşmaları için istekli hale getirmek için esnek olmanın dersi açısından olumlu sonuçlar oluşturacağı görüşündedir.

AÖ 17,E kodlu katılımcı mesleği konusunda diğer öğretmenlerden kendisine bir sistem oluşturabilmek adına yardım aldığını şu şekilde ifade etmektedir: *“Özellikle öğretmen arkadaşların birbirlerine anlattıkları durumlardan faydalaniyorum ben. Eğer belli bir sınıftan ya da öğrenciden bahsediyorlarsa, ben de o sınıfa giderken hazır ve dikkatli gidiyorum... Sınıfta otoriter bir yapı kurmak istiyorum. Tamam öğrencilerle aram iyi ama ders anlatırken sese katlanamıyorum. Kendime bir sistem belirlemeye çalışıyorum aslında”*.

4.2.1.5 Öğretim Yöntem ve Tekniklerini Öğrenme

Çalışmaya katılan aday öğretmenler mesleklerini yapmayı öğrenme konusunda meslektaşlarından öğretim yöntem ve teknikleri konusu ile ilgili bilgi ve deneyim edindiklerinden bahsetmişlerdir. Ancak aday öğretmenlerin çoğunluğu çalıştıkları okullarda branş olarak tek olduklarından takıldıkları yerler ile ilgili diğer arkadaşlarından yardım alamadıklarını ifade etmişlerdir. Bu konudaki görüşler aşağıdaki gibidir:

“Okuldaki öğretmen arkadaşlarım ile bu konuda görüşemiyorum. Çünkü branşlarımız farklı. Dışarıdan arkadaşlarım var onlar da benim gibi yeni atandılar, onlara soruyorum bazen takıldığım yerleri ve ne yapmam gerektiğini. Ben bir de benim lisedeki İngilizce öğretmenimle görüşüyorum. O daha tecrübeli ondan yardım almaya çalışıyorum.”(AÖ 3,E)

Okulunda branşında yalnız olmayan bir aday öğretmen öğrenme şeklini şu şekilde ifade etmektedir: *“Ben burada tek değilim ancak zümremle bizim hiç görüş alışverişimiz yok. Ben kendim en çok bir yol çizmeye çalışırım kendime. Şu konuyu nasıl anlatsam, hangi şekilde öğrencilerimde daha kalıcı olur diye düşünürüm yani. Fakülteden arkadaşlarım var benim bilgi alışverişi yapıyoruz beraber. Eğer konu olarak önde ise sen bu konuyu nasıl anlattın, neler yaptın diye soruyorum. İnternette gruplarımız ve yardımlaştığımız forumlar var. Takıldığım yerleri gruba yazıyorum ve bilgi paylaşımı yapıyoruz. Bizden daha deneyimli öğretmen arkadaşlarımız var o gruplarda onların neler yaptıklarını öğreniyorum ve uygulamaya çalışıyorum.”* (AÖ 2,K) Bu katılımcı kendisine yardımcı olarak içinde daha deneyimli öğretmenlerin de bulunduğu bir internet ortamından

faydalandığından, çağın gereği olarak internet ve sosyal medyayı mesleği için olumlu bir katkı olarak kullandığından bahsetmiştir.

AÖ 6,K kodlu katılımcı derslerinde neyi nasıl yapacağı konusunda kendisi ile aynı branşta bir öğretmenin olmamasının zorluklarını şu şekilde ifade etmektedir: *“Benimle aynı zümreden öğretmen yok burada. Diğerlerinin de benim dersimle alakalı yöntem ve teknikle ilgili bilgisi olduğunu zannetmiyorum. Olamıyor maalesef. Ama isterdim yani ben. Benden tecrübeli biri olsun. Ondan örnek alayım isterdim. Burada idare Rehber hocalarınızın derslerine girin izleyin diyorlar ki onlar başka branştan. Toplasanız benim haftada 2 ya da 3 saat dersim var ve ben boş derslerimde kendimi öğretmenler odasına zor atıyorum. Çok yorulmuş oluyorum.”* Yine aynı katılımcı dersi gereği aynı branştan iki öğretmenin bir okulda çalışmasının zor olduğunu belirtmiş ve kendince bulduğu çözümlü şu şekilde açıklamıştır: *“Ben branşım olan birinden destek almalıyım. Bence köy okulları için öyle bir sistem yapmalılar ki, 4 gün kendi okuluna gitmeli birgün de merkezde kendi branşından bir hocanın dersine girmeli onu izlemeli. O yüzden yardım işi sıkıntı burası için.”*

AÖ 9,K kodlu katılımcı branşında yalnız olduğunu belirtmiş ancak okulundaki diğer öğretmenlerden nasıl yardım aldığını şu şekilde ifade etmiştir: *“Evet bana yöntem ve ölçme ile ilgili de yardımları oluyor. Örneğin derecelendirilmiş puanlama ölçeği var hani, ben onu mesela çok detaylı hazırlamışım. Ancak başka bir hoca bana nasıl yapmam gerektiği konusunda yardımcı oldu. Daha basitleştirip karmaşık olmaktan çıkardık mesela notları.”*

Okulunda aynı branştan iki kişi olduklarını belirten AÖ 10,K kodlu katılımcı öğretim yöntem teknikleri ile ilgili arkadaşı ile görüş alışverişi yapmadığını ancak çeşitli kaynaklardan faydalandığını şu şekilde ifade etmiştir: *“Yani ben ona nasıl işlemem gerektiği ile ilgili hiçbir soru sormadım, ancak her zaman onunla yardımlaşma içindeyiz. Ben öğretim teknikleri ile ilgili uygulamam gerekenleri üniversitede öğrendiklerimden uyguluyorum. İnternette ya da değişik forum sitelerinden yardım alıyorum.”*

AÖ 11,K kodlu katılımcı okulunda branşı açısından yalnız olduğunu belirtmiş ancak bu açığı kapatabildiğini şu sözleri ile ifade etmiştir: *“Bu konuda kimseden yardım alamıyorum okuldaki... Ben üniversitede güzel bir eğitim dönemi geçirdiğimi düşünüyorum. Üniversitedeki eğitim benim çok işime yaradı. şu an seminere gidiyorum. Seminerde bir sürü öğretmen var ve ben herkesle iletişim halindeyim. Onlarla*

yardımlaşıyorum. Bilgisayar ortamında da gruplara forumlara üyeyim. Buralardanda yardım alıyorum. Kendimi güncel tutmaya çalışıyorum.”

Öğretmen olmanın en büyük aşamasının öğretmen de bir öğrenci olmasından geçtiğini savunan AÖ 13,K kodlu katılımcı; kendi kendine yardım ettiğini şu şekilde ifade etmektedir: *“Öğrencilerimin sınıfta sıkılmamaları sürekli etkin olmaları için neler yapabilirim diye ben uğraşıyorum yani. Kendim yeni şeyler geliştirmeye çalışıyorum. Ek kitaplardan faydalaniyorum. Bir de burada yardımlaşacak kimse yok zaten... Bir de ben internette forumları, sosyal medya gruplarını falan da takip ediyorum. Benim için onlar çok önemli orada çok güzel videolar, resimler ya da etkinlikler falan paylaşıyorlar. Oralardan da fikir alıyorum tabii ki. Güzel bir şey yardımlaşmak.”*

AÖ 17,E kodlu katılımcı çalıştığı okulda branşına yakın olarak düşündüğü sınıf öğretmenlerinden yardım aldığını şu şekilde ifade etmiştir: *“Sınıf öğretmeni arkadaşlardan yardım almayı tercih ediyorum onlar da sonuçta öğrencilerine benim anlattığım konulara benzer konuları hayat bilgisi dersinde anlatıyorlar. Ancak branşımdan kimse olmadığı için tabii ki herşeyi soramıyorum onlara. Yine de üniversitede öğrendiğim yöntem ve teknik derslerinden faydalaniyorum.”*

4.2.1.6 Resmi İşleri Öğrenme

Aday öğretmenler mesleklerini icra etmeyi öğrenme konusunda okulundaki diğer meslektaşlarından resmi işler ile ilgili de yeni bilgiler öğrendiklerini vurgulamışlardır. Katılımcılar resmi işleri yapmayı öğrenirken hem öğretmen arkadaşlarına hem de okul idaresine danıştıklarını vurgulamışlardır. Bu konudaki bazı öğretmen görüşleri aşağıdaki gibidir.

“Resmi işler konusunda okul idaresinin bildiği bir şey ise yardımcı oluyorlar. Ancak her ikimizin bilmediği bir konu ise bizde daha deneyimli rehber öğretmenlerimize telefonla arayıp soruyoruz. Gerekli yardımı yapıyorlar ya da rehberlik araştırma merkezi ile iletişime geçiyoruz. Nasıl yapmam gerektiği ile ilgili bilgileri onlara soruyorum”. (AÖ 4,E) Bu katılımcı branşı olan rehberlik gereği yapılacak bazı işlerin okul idaresi tarafından da bilinmediğini, kendisinin de resmi işler konusunda deneyimsiz olduğunu bildirmiş. En çok yardımı ise rehberlik araştırma servisinden aldığından ifade etmiştir.

“Resmi işleri sağolsun müdür bey bana baya bir yaptırıyor. Ben öğrendim yani resmi işleri yapmayı. Bu gelen evrak, giden evrak işleri, kayıtlarla ilgili baya bir işlem yaptım

tabii ki". (AÖ 6,K) Bu katılımcı görüşmede okuldaki boş derslerinde okul idaresi tarafından idari işler görevi olarak adlandırılan bir görev verildiğini belirtmiş, yazışmalar ve çeşitli evrak işleri konusunda bilgi sahibi olduğunu vurgulamıştır.

AÖ 7,K kodlu katılımcı resmi işler yapmayı öğrenmede aday öğretmenlere mesleklerini yapmada yardımcı olabilecek rehber öğretmenden şu şekilde bahsetmiştir: *"Bu konuda bize bir rehber öğretmen atandı. O bana yardımcı oluyor zaten bana. Gerekliğinde soruyorum ve bu konuda yardımcı oluyorlar"*.

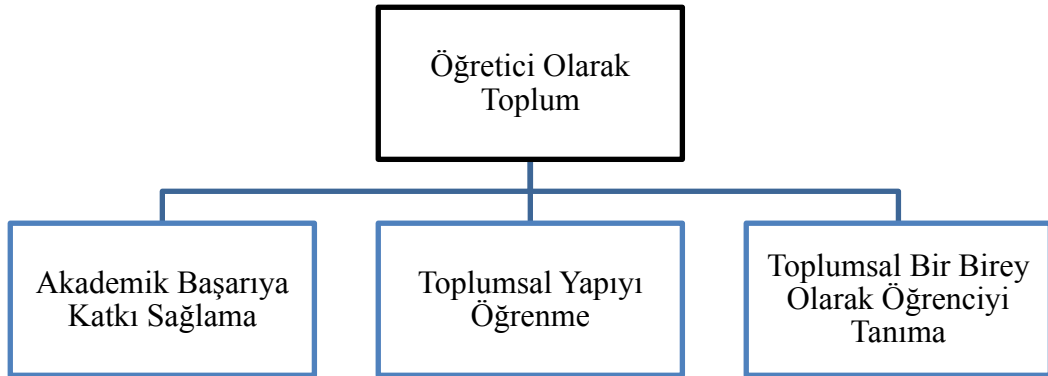
AÖ 9,K kodlu katılımcı okulda resmi işleri yapmaya çalışırken nasıl zorlandığını, sınıf defterini doldurmayı bilmediğini ve bu işleri yapmayı nasıl öğrendiğini şu şekilde ifade etmektedir: *"Biliyorsunuz üniversiteden çıkınca biz böyle sudan çıkmış balık gibi oluyoruz. Bir şey bilemiyoruz yani. Mesela ilk geldiğimde defter doldurmasını bile bilmiyordum. Diğer öğretmenler nasıl defter dolduruyor diye ona bakıyordum. Ya da sorular soruyordum bilemediğim anlamadığım şeyleri sürekli soru sorarak anlamaya yapmaya çalışıyordum. Sağ olsunlar hep bana yardımcı oldular yani"*.

AÖ 10,K kodlu katılımcı sınıf defterini doldurma konusunda bir üstteki katılımcı ile aynı sorunları yaşamış ve evrak doldurma işini nasıl yapmayı öğrendiğini şu şekilde ifade etmiştir: *"Ben sınıf defterini ilk doldurduğumda renkli olsun diye kırmızı ile doldurdum yani. Başka kıdemli bir öğretmenimiz kırmızı ile defter doldurulmaz deyince ben de öyle anladım ve değiştirdim yani yazdığım kalemi"*.

"Ben zaten üniversitede hiç bu resmi işler ile ilgili bir şey görmedim. En zayıf olduğum konu da benim bu yani. Resmi işler nasıl yapılır öğrenmeye çalışıyorum. Buradaki arkadaşlar yardımcı oluyorlar. Hizmet içi eğitimlerimiz var orada müfettiş beylerden öğreniyorum." ifadesinde AÖ 12,K kodlu katılımcı diğer bir çok aday öğretmen gibi resmi işleri yapmayı bilmediğinden bahsetmiş ve nasıl öğrendiğini açıklamıştır.

AÖ 14,K kodlu katılımcı ise resmi işler yapmayı nasıl öğrendiğini, okulundaki meslektaşlarından nasıl yardım aldığını şu şekilde ifade etmektedir: *"Benim rehber öğretmenim bana rehberlik yapmaya pek gönüllü değil neden bilmiyorum ama giden bir hocam var o bana çok yardımcı olmuştu. Müdür yardımcımızda ne zaman bir şey sormak isterseniz gelebilirsiniz diyor. Onların hakkını yiyemem yani bana resmi işler konusunda çok yardımcı oluyorlar. Burada kendimi şimdi ne yapacağım şeklinde hissetmedim."*

1.6.7 Öğretici Olarak Toplum

Şekil 7. Öğretici Olarak Toplum Alt Tema Şeması

Aday öğretmenler okulda zamanın büyük çoğunluğunu öğrencilerle birlikte geçirmektedirler ancak özellikle sınıf içi etkinliklerini düzenleyebilmek, öğrenciler ile iletişimlerine yön verebilmek için veli ve çalıştığı mekandaki diğer insanlarla belli düzeyde etkileşim halindedir. Bu temada aday öğretmenlerin öğrenci, veli ve diğer insanlar ile olan görüşmelerinden meslekleri hakkında ne öğrendikleri üzerinde durulmuştur. Bazı katılımcılar “öğretici olarak toplum” teması hakkında görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

4.2.1.7 Akademik Başarıya Katkı Sağlama

Aday öğretmenlerin mesleklerini öğrenmesinde toplumun önemli bir faktör olduğu ortaya çıkmıştır. Aday öğretmenlerden beşi toplumu öğrenmenin akademik başarıya katkı sağladığını vurgulamış ve şu şekilde görüş bildirmiştir.

“Veli ile yapılan okul içinde bazen cemiyetlerde olan görüşmelerden sonra öğrencilerde birkaç haftalık bir kıpırdanma oluyor. Kendini çeki düzen verme görüyoruz. Derse daha fazla istekli olma görüyoruz. Bunların etkisi bazen devam ediyor bazen de kısa sürüyor açıkçası. Öğrenci bak bu öğretmen benim velimle görüşüyor, iyi bir öğrenci olmazsam yine görüşür diyordur”. AÖ 2,K kodlu katılımcı veliler ile olan görüşmelerinin öğrencileri akademik başarılarına geçici bir süre için bile olsa etki ettiğini öğrendiğini bu şekilde ifade etmiştir.

AÖ 3,E kodlu katılımcı öğrenci velisi ile yaptığı görüşmeyi şu şekilde ifade etmektedir: *“Birkaç veli ile görüştük onlar da çocuğunun kaydını aldırma isteyen velilerdi. Bir veli çocuğunun kaydını açık liseye aldırma istedi. Neden diye sordum; çocuğu dersin başına oturtamıyorum, ders çalışmıyor. Başka iş de vermiyorum fakat çalışmıyor dedi. Bundan*

dolayı açık liseye kaydını alacağını hem çalışıp hem de okumasını istediğini söyledi.” Öğrencilerin evdeki durumları hakkında haberdar olmak isteyen ve velileri de haberdar etmek isteyen aday, veli ile görüşme sonrasında aldığı kararı şu şekilde ifade etmektedir: “Rehberlik dersimde çocuklardan velilerinin telefonlarını alacağım, yanlış numara olmasını önlemek için de arayıp teyit edeceğim ve telefonda görüşeceğim. Bunu öğrencinin evdeki ders çalışma durumu hakkında bilgi almak için yapacağım. Hem de çocuğu geçen süre zarfında gözlemlediğim kadarıyla velilere bilgi vereceğim.”

Öğrencilerinin akademik başarıları için velilerle mutlaka işbirliği yapılması gerektiğini düşünen AÖ 6,K kodlu katılımcının düşünceleri şu şekildedir: “Öğrenciyi ve veliyi ne kadar tanır isem o kadar iyi oluyor. Velinin çocuk ile ne kadar çok ilgilendiğini bilirsen sen de daha çok üzerine düşüyorsun. Örneğin gerçekten çok problemlili bir öğrencim vardı. Ve her öğretmen onunla ilgili bana şikâyete geliyor. Ama annesi babası ya da hiç kimsesi yok gibi çocuğun. Kimse arkasında durmuyor. Ailenin umurunda değil. Ben burada bir müdahale etsem, o evde gene aynı şey olacak. Koordineli çalışmak lazım diye düşünüyorum. Kesinlikle iş birliği çok önemli burada.” Veliler ile iş birliğini artırmak adına sınıfı için bir toplantı düzenleyen aday öğretmenin toplantı sonrası mesleği ile ilgili öğrendikleri şu şekildedir: “Sınıftaki duruma bakarsak ben birkaç veli dışında çocuğunun üzerine düşen görmedim. O beni burada rahatsız etti yani. Burada işte çocuğum şöyle olsun yok. Onların derdi çocuk ödev yapmadı ise vur hocam. Ama kimse acaba bu çocuk niye ödev yapmıyor demiyor. Hiçbir zaman alt nedene inmiyorlar aileler. Ben duruyorum başında yapsın diye diyorlar ama sorun diyorum neyi yapamamış neden yapamamış. Ya ben buradan çocuklarla aileler arasında iletişim olmadığını anlıyorum. Bence buradaki en büyük problem bu iletişim problemi. Konuşmuyorlar yapmadı mı döv, yaptı mı aferin bu kadar. Konuşma olmadığı için de aile içi iletişim olmadığı için de zaten bunu çocuklar sana yansıtıyor. Senin soruna, neden nasıl sorularına cevap veremiyor.”

AÖ 11,K kodlu katılımcı sınıfında etkili olabilmek için ve akademik başarıyı artırabilmek için yaptıklarını ve mesleği ile ilgili elde ettiği sonuçları şu şekilde ifade etmektedir: “Çok zorlanıyorum. Ben veliyi arıyorum, çocuğunuz okuldan kaçtı diyorum okulda yok. Diyor ki ben Bursa’da çalışıyorum gelemem, diğerini arıyorum çocuğunuz 5 gündür okula gelmiyor diyorum aile bana diyor ki çocuğum okula geliyor. Şimdiye kadar bir sürü veli aradım. Sadece 1 tanesi geldi okula görüşmek için. Böyle olunca ben de aramayı bıraktım. Çünkü o kadar çabalayıp sonuç alamayınca bırakıyor insan. Bakıyorsun veli

çocuğu ile ilgilenmiyor ben mi ilgileneyim diye düşünüyorsun. Böyle bir durum var yani.” Aday öğrencileri ve velileri için uğraşları sonucunda hayal kırıklığı yaşadığını, veliler ile koordineli bir şekilde çalışmamanın akademik başarıyı da olumsuz yönde etkilediğini belirtmiştir. Bu olumsuz tecrübelerden yola çıkarak adayın gelecekteki uygulamalarının da olumsuz yönde etkilenebileceği düşünülebilir.

AÖ 13,K kodlu katılımcı öğretici olarak toplum teması ile ilgili görüş bildirirken, branşı olan din kültürü ve ahlak bilgisi dersi açısından konuya bakmış, velilerin de dersin önemini anlaması gerektiğini şu şekilde ifade etmiştir: “...Aslında ben onlarla da konuşmak gerektiğini düşünüyorum. Onların da mutlaka eksikleri vardır. Veli tabii kendine çeki düzen verir ve dersimin, dinin önemini anlarsa çocukta daha iyi anlayacaktır. Veli evde ne kadar çok çocuğu ile ilgilenir ne kadar eğitime önem verirse çocukta o kadar olumlu değişiklikler gözleyebileceğiz bana göre.”

4.2.1.8 Toplumsal Yapıyı Öğrenme

Aday öğretmenlerin mesleklerini öğrenmede toplumsal yapının önemli olduğunu vurgulayan beş katılımcı bulunmaktadır. Katılımcıların toplumsal yapıyı öğrenmenin mesleklerinde ilerleme kaydetme, davranışlara ve sınıf içi etkinliklere yön verme konusunda etkili olduğunu sonucuna ulaşmıştır.

AÖ 1,K kodlu katılımcı öğrencileri ile sınıf dışında olan bir diyalogtan neler öğrendiğini şu şekilde ifade etmiştir: “Ben köydeki toplumun yardımsever olduğunu anladım. Çok paylaşımcılar mesela öğrenciler hasta olduğum zaman burada ‘çördük, aluç’ denen bir meyve yetiştirmiş, onlardan toplayalım, size çok iyi gelir iyileşirsiniz diyorlar ve bu sadece lafta kalmıyor, getiriyorlar da. Mesela dün böğürtlen getirdiler. Bence bu onların ve ailelerin paylaşımcı olduğunu gösteriyor ve bence öyleler.”

AÖ 3,E kodlu katılımcı toplumla sadece okul içinde değil okul dışında da ilişki içinde olduğunu ve bu durumu öğrencileri adına nasıl olumlu bir duruma çevirmek istediğini şu şekilde anlatmaktadır: “...Cuma namazına gittiğimiz zaman cami cemaatiyle, bakkala gittiğimiz zaman bakkalla ve buralı olan servis şoförleri var onlarla konuşuyorum.... Çocuklarınızla ve dersleri ile ilgileniyor musunuz diye soruyorum. Köyün genel durumuyla ilgili örneğin herkes çiftçilik yapıyor mu ya da il dışında çalışan var mı diye soruyorum. Babaları dışarıda olup çocuğu burada okuyan var mı diye soruyorum.” Okul dışına çıktığında diğer insanlar ile olan diyaloglarından köyün tamamının akraba

olduğunu öğrenen katılımcı okulunda bulunan kız sınıfları ile derslerinde yaşadığı durumu şu şekilde anlatmaktadır: *“Ben sınıfa girince bir espri ile başlamak istiyorum ki çocuklar biraz daha rahatlasın. Ancak ilk başta kız sınıflarında espri karşılık bile bulmuyor. Mesafeli bir yaklaşım var... Bunun sebebinin kız çocuklarının ailelerde baskı altında korku ile yetiştirilmesinden kaynaklandığını düşünüyorum. Çünkü tanımadığı insanlardan çekiniyor çocuklar. Özellikle kız çocuklarının kendi evlerinden başka dış dünyadaki kişilerle ilişkisi yok yani.”* Okul içinde ve dışında kurduğu ilişkiler sonucu katılımcı düşüncelerini ve mesleğine yön vermek adına öğrendiklerini şöyle ifade etmektedir: *“Buradaki insanlar öğretmenlere değer veriyorlar. Çocuklarına da ‘Öğretmenlerinize saygılı olun, onlar gibi olun diyorlar.’ Bizde kılık kıyafet ve konuştuğumuz kelimeler, çocuklara yaklaşma şeklimize de özen gösteriyoruz. Onlara iyi birer örnek olmak için. Gözlemlerim ve şimdiye kadar ki kurduğum ilişkilere bakarak bazı velilerin açık görüşlü olduğu fikrini edindim. Biz de örnek olursak onlar da bu davranışlardan etkilenip çocukları yönlendirmeye başlarlar diye düşünüyorum.”*

AÖ 5,K kodlu katılımcı veliler ile seviyeli bir ilişki kurduğunu, toplantılarda genel konular hakkında konuşmayı tercih ettiğini belirtmiş, yaptığı toplantıda veliler ile olan iletişiminden mesleği ile ilgili şunları öğrendiğini ifade etmektedir: *“Geçen gün içinde bir veli toplantısı yaptım. İsminizi yazın ve karşısına imza atın dedim, hocam bizim okuma yazmamız yok dediler. Siz bizim yerimize yazın ve imza atın dediler. Bunu hani 70 80 yaşındaki biri değil de 30 40 yaşlarındaki insanlar söyledi bana. Burası aşırı kapalı bir toplum. Soyutlanmış gibi. Burada bayanların okumasını istemiyorlar.... Kız kısmı okumaz hemen evlenir anlayışı var burada.”* Katılımcı görüşlerine şu şekilde devam etmektedir: *“Bir de veliler toplantıya geliyorlar, hocam hemen dönmem lazım işim var, ev sahipsiz kaldı aman acele edin. Bu yüzden bizim ne söylediğimizi bile dinlemiyorlar. Gelenler de hani usulen gelmiş oluyorlar. Oturalım bir çocuklarımızın durumunu konuşalım yok yani nedense. Çocuğumun durumu ile ilgileneceğim demek yok yani. Çok nadir 1 ya da 2 veli çıktı tamam hocam öğreneceğiz diyen.”*

AÖ 10,K kodlu katılımcı görev yaptığı mekanda öğretmenlik mesleğinde velilerin ne kadar etkili olabildiği konusunda şu şekilde görüş bildirmiştir: *“...Gördüğüm kadarı ile velinin tavrı değişik. Biz de çok şaşırmıştık buna ‘hocam sen öğreteceksin işte biz gönderiyoruz. Eti de kemiği de senin. Bizden göndermesi her sorumluluk sana ait öğretme ile ilgili.’ Eğer öğrenci ile ilgili sorunu bir şekilde aileye iletirseniz veliler bu sefer dayacağı*

düşünüyorlar çözüm yolu olarak. O yüzden velilerin eğitimsel açıdan çözümü yok. Evde ilgi de yok zaten. Onlara göre bütün sorumluluk bize ait. Veliler ile gerçekten bu açıdan baktığımızda bir ilişkimiz yok, nasıl olsun. Veliler bizle iletişime geçmek için bir şey yapmıyorlar.” Bu aday öğretmen sadece kendisinin okuldaki diğer meslektaşlarının da aynı konuda sıkıntılı olduğundan bahsetmiş, eğer çocuklara iyi bir eğitim verilmek isteniyorsa veli ile olan iş birliğinin artırılması gerektiğinden söz etmiştir. Veliler evde okulu desteklemeden gerçek manada bir ilerlemeden söz etmek yanlış olabileceğinden bahsetmiştir.

AÖ 15,K kodlu katılımcı çalıştığı köyde toplum ile ilişkisini ve mesleği üzerindeki etkisi hakkında şu şekilde görüş bildirmiştir: *“Bize çok sorumluluk yüklüyorlar. Onlar öğrencileri ile ilgilenmedikleri gibi onların yerine de biz ilgilenelim istiyorlar. Bizim hakkımızda konuşuyorlarmış köylüler öğretmenler öğretmiyor, verdiği ödevleri bile kontrol etmiyor diye. Ancak belirli saatler içinde yapabildiklerimiz belli bizim de. Bazen öğrencilere yetişemiyorsunuz. Velilerden bazıları o öğretmen olmasa idi de şu öğretmen olsaymış diyorlarmış. Dedikodu hat safhada yani. Tabii ki bu da olumsuz etkiliyor beni de.”*

4.2.1.9 Toplumsal Birey Olarak Öğrenciyi Tanıma

Katılımcıların mesleklerini öğrenmede toplumun en önemli parçası olan öğrenciyi tanımanın önemli bir faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrenciyi iyi tanıyan adayların iletişime geçerken özenli oldukları, değişim oluşturmak için çaba harcadıkları ve toplumsal etkinliklere daha fazla özen gösterdikleri ortaya çıkmıştır.

AÖ 5,K kodlu katılımcı veliler ile görüşme sonucunda öğrencileri ile ilgili çok önemli bilgiler edindiğinden, bu durumun da sınıf içi etkinlikleri düzenlerken gerekli olduğundan şu şekilde bahsetmektedir: *“Ben çocukla iletişime geçerken dikkat ettiğim hususlar oluyor. Benim çocuğa özen gösterip ilgilenmem, onun da derse karşı ilgisinin gelişmesini sağlıyor. Örneğin, bir öğrencim vardı ele avuca sığmıyor. Her türlü şeyi denedim. Şekerler çikolatalar, artılar, eksiler. Çocukta değişiklik yok. Hani problem ne acaba ki böyle dedim. Sonradan öğrendim ki annesi rahatsızmış. Bundan sonra benim de o çocuğa karşı olan davranışlarım değişti.”*

AÖ 7,K kodlu katılımcı bir öğrenci velisi ile olan diyalogunu ve sonuçlarını şu şekilde ifade etmektedir: *“...Çok ilgisiz veliler de var. Mesela bir veli var sene başından beri*

hiçbir şey sormaya gelmemiști, sınıfta bir olay oldu ve surf o olayla ilgili görüşmek için geldi ve bana karşı konuşması ve tavrı hiç iyi değildi. Yani çocuğunun durumunu dersini, halini öğrenmeye gelmeyip, saçma sapan olaylar için okula geliyorlar...”

AÖ 9,K kodlu katılımcı toplumla iyi ilişkiler kurma ve bunu derslerine yansıtma konusundaki deneyimlerini şu şekilde açıklamıştır: “...okula gelen velilere hoş geldiniz, buyurun diyorum. Onlara ilgi göstermeye çalışıyorum ki aramızda sıcak bir ilişki oluşsun. Onlara yakın, saygılı davranmaya çalışıyorum ki okula gelmeye çekinmesinler. Onlar öğrencilerden dolayı tanıyorlar beni. Öğrenciler benden bahsetmiş onlara. Siz İngilizce öğretmenisiniz değil mi diyolar. Yani elimden geldiğince tanımaya çalışıyorum... Elimden geldiğince onların içine karışmaya çalışıyorum. Birbirimizi ne kadar bilirsek o kadar faydalı olabiliriz diye düşünüyorum. Bir de geçen tüm öğretmenler bir velimize yemeğe gittik. Böylelikle o öğrencinin ev hayatını ailesini, evini imkânlarını da görmüş oldum. Tabii bu yemeğe çağırma işi de bize değer verdiklerinin göstergesidir.” Aynı katılımcı aile ile kurulan iletişimin mesleğini yapma şekli üzerindeki önemini şu şekilde ifade etmektedir: “Benim öğrencilerle ve velilerle kurduğum ilişki tabii ki de benim buradaki başarıyı olumlu etkiliyor. Zaten öğrencinin sosyal ve ekonomik altyapısını bilmeden öğrenciye nasıl davranmanız gerektiğini bilemiyorsunuz. Çocuğun ailesi ile ilgili sorunları olabilir. Belki çocuk bu yüzden ödev yapamıyor. O zaman öğrenciye kızamayız işte. Nasıl bir ailede nasıl yaşadığını bilemediğimizde öğrenciye karşı nasıl davranmamız gerektiğini bilemeyiz. Benim bütün çabam da öğrencilerimi ve onların ailelerini öğrenip onlara faydalı olmak ve akademik başarılarını artırmak yani.”

AÖ 12,E kodlu katılımcı toplumla iç içe olmak, onlar hakkında daha fazla şey öğrenmek ve bununla da akademik başarıyı artırmak için boş derslerinde köy içine yürüyüşlere çıktığını ve köy sokaklarında karşılaştığı örnek bir veliyi şu şekilde anlatmaktadır: “Geçen gün dersimiz boştu yürüyorduk köyde bilerek de yürüyüşe çıktık hani yolda veli görürsek durduralım veliyi konuşturalım diye. Gördüğümüz veliye çocuğun evde nasıl diye sorduk. Bir veli dedi ki ‘Hocam benim çocuğum okusun diye onu ahıra hayvanların yanına bile sokmuyorum. Vaktini orada harcamasın da okusun bir şeyler öğrensin diye’. Bir de öğrencinin üstü ahır kokmasın ki okulda sizi ve diğer öğretmenleri rahatsız etmesin diyor. Gerçekten bu önemli bir şey. Veli demek ki öğrencisinin önemli yerlere gelmesini

istiyor. Çocuğun okumasını istiyor. Bu köyde önemli bir şeydir yani çocuğu ahıra sokmamak demek ki veli gerçekten istiyor çocuğunun okumasını.”

AÖ 14,K kodlu katılımcı velilerle ilişkilerini ve bu durumun mesleğine yansımalarını şu şekilde ifade etmektedir: *“Veliye de kendi bakış açısı ile yaklaşmak lazım bence. Burası küçük bir yer onların değerleri bizimkinden farklı. Direkt onları yargılayarak işe girişerseniz olmaz. Ben bir bayanım. O yüzden de giyim kuşama dikkat etmek gerekiyor. Ya da onların düğünleri, cenazeleri gibi özel günlerine özen göstermek gerekiyor. Ancak bunların yanında yanlış olan şeyleri de düzeltmem lazım. Öğrenciler ergenliğe giriyor orta okul sonlara doğru. Bunları biz biliyoruz ancak velilere pat diye söylesek kötü şeyler olur. Biz de öğrencileri alttan alttan uyarıyoruz. Burası küçük yer dikkat edin diye.”* Bu aday öğretmen köydeki toplumla ilişkilerin nasıl kurulduğunu etkili iletişimin olumlu sonuçlarını şu şekilde açıklamıştır: *“Öğretmenlik mesleği insan ilişkilerinin yoğun olduğu bir iş. Benim gözlemlediğim de bu... Müdürümüz kendini onlar gibi gördüğü onlarla her etkinliklerinde beraber olduğu için, buradaki insanlarda onu benimsemiş ve okula katkı yapmaya başlamışlar. Siz insanlara değer verdiğinizizi gösterdiğinizde, emir vermediğinizde, onlarla yumuşak konuştuğunuzda, sıkıntılı günlerinde onların yanında olduğunuzda köy halkı da size yardımcı oluyor.”*

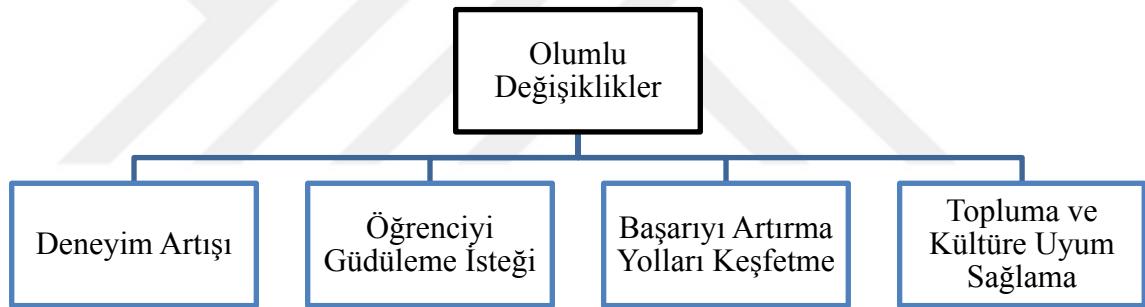
4.3 Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

“Aday öğretmenlerin öğretmenlik mesleğini öğrenme biçimleri zaman içinde değişikliğe uğrar mı?” sorusuna ait bulguların elde edilmesi için aday öğretmenlerle gerçekleştirilen ikinci görüşme kayıtları kullanılmıştır. Görüşme kayıtlarının incelenmesi sonucu tüm aday öğretmenler, mesleği öğrenme biçimlerinin zaman içinde değişikliğe uğradığını belirtmişlerdir. Görüşme gerçekleştirilen onyeddi aday öğretmenden sadece biri olumsuz görüş bildirmiştir. 16 aday öğretmen mesleklerini yapmayı öğrenme biçimleri ile ilgili ağırlıklı olarak olumlu görüşler ifade etmişlerdir. Bu doğrultuda araştırma sorusuna yönelik tema ve alt temalar Tablo 3’ de verilmiştir.

Tablo 3 Öğretmenlik Mesleğini Öğrenme Biçimleri Zaman İçinde Değişikliğe Uğrar mı Sorusuna Ait Aday Öğretmen Görüşleri

Temalar	Alt Temalar	f
Olumlu Değişiklikler	Deneyim Artışı	5
	Öğrenciyi Güdüleme İsteği	4
	Başarıyı Artırma Yolları Keşfetme	4
	Topluma ve Kültüre Uyum Sağlama	3
Olumsuz Değişiklikler	Öğretmen Veli Etkileşiminde Eksiklik	1

1.6.8 Olumlu Değişiklikler

Şekil 8. Olumlu Değişiklikler Alt Tema Şeması

Katılımcı görüşleri incelendiğinde adayların öğretmenlik mesleğini öğrenme biçimlerinin zaman içinde olumlu bir değişim gösterdiği ortaya çıkmıştır. Bu tema kapsamında aday öğretmenlerin kırsal toplum ve mekâna uyum gösterdikleri belirlenmiştir. Görüşler kategorize edildiğinde katılımcıların deneyim, güdüleme, başarıyı artırma ve uyum sağlama kavramları üzerinde durdukları belirlenmiştir.

4.3.1.1 Deneyim Artışı

Katılımcıların mesleklerini öğrenme biçimlerinin zaman içinde değişikliğe uğrama nedenin en çok deneyim artışı olduğu ortaya çıkmıştır. Aday öğretmenler deneyim süresi arttıkça meslekleri hakkında daha fazla bilgiye sahip olduklarını vurgulamışlardır. Bu alt tema kapsamında beş aday öğretmen görüş bildirmiştir.

AÖ 1,K kodlu katılımcı olumlu değişiklik yaşıdığı belirtirken sebep olarak hem tecrübe hem de öğrenci kavramları üzerine durmuştur. Katılımcının tecrübe kavramı ile ilgili açıklamaları şu şekildedir: *“Tabii öğretmenlikte tecrübe önemli. Öğretmen de ders anlattıkça ustalaşiyor işinde. Bende anlatacağım dersler konusunda diğer öğretmenler neler yapmış araştırıyorum. Artık internet yaygın sosyal medya gruplarından takip ediyorum. Kendim neler ekleyebilirim diye düşünüyorum. Bir de benim gelişimim için de ders çalışmayı seçiyorum. Alıp soru bankalarını elime tek tek çözüyorum soruları unutmamak ve hızımı kaybetmemek için.”* Aday öğretmenin olumlu değişikliği ile ilgili öğrenci kavramı üzerinde durduğu görüşleri şu şekildedir: *“Sınıftaki çekmecelerin bir tanesi öğrencilerim için aldığım renk renk kalemler, silgiler, pergeller, cetvellerle dolu. Bunları derslerde başarı gösteren öğrencilerime hediye ediyorum. Sonra öğrencilerimin özellikle de biliyorsunuz ki sınav var bol soru çözmeleri için bolca fotokopi dağıtıyorum. Her şey öğrencilerim için.”*

Zaman geçtikçe deneyim kazandığından bahseden AÖ 2,K kodlu katılımcı tecrübe kavramı üzerine durup şu şekilde görüş bildirmiştir: *“Bence öğretmenlik mesleği deneyim kazanıldıkça iyileşen bir meslek. Öğretmen anlata anlata. Yaza yaza ustalaşiyor...”* Öğretmenlik mesleğini yapma biçiminin değişmesiyle ilgili öğrenci kavramı üzerinde duran aday öğretmen ilk başlarda olduğu gibi öğrenciye mesafeli olmadığını şu şekilde ifade etmektedir: *“Öğrencilerime ilgi göstermeye çalışıyorum. Souyu bilene bir çikolata dediğim de daha fazla bir gayret geliyor sanki öğrencilerden. Ben de biliyorum ki çocuklarda sever böyle şeyleri. Ben doğru cevaba yaklaşanlara da veriyorum ki istekleri artsın. Ayrıca sevmeye çalışıyorum çokça. Okşuyorum onları. Sarılıyorum bazen. Aslında öğrenciler ile olan fiziksel temasın ben çok önemli olduğunu düşünüyorum.”*

Branşı rehberlik olan bir aday öğretmen bu soruyla ilgili tecrübe kavramı üstünde durmuştur, katılımcının görüşleri şöyledir: *“Benim öğretmenliğimin değişmesine neden olay şey bence tecrübe. Ben yaptığım görüşmeleri, öğrencilere söylediğim sözleri tekrar düşünme fırsatı buluyorum. Kendi kendimi değerlendirme fırsatı buluyorum. İnsan kendi kendini değerlendirirken daha da net olabiliyor. Belki buna acımasız da diyebiliriz. İşte bu bence rehber öğretmenler için daha önemli gelişim için. Bir daha ki durumda daha net olmak, anlattığın şeylerin daha kalıcı olmasını sağlamak ve o birey üzerinde etki alanını artırmak...”* (AÖ 4,E)

AÖ 13,K kodlu katılımcı değişim ile ilgili olarak tecrübe ve öğrenci kavramlarını vurgulamaktadır. Aday öğretmenin tecrübe kavramı üstünde durduğu görüşleri şu şekildedir: *“Öğretmenlik mesleği bana göre iş başında öğrenilen bir meslek. Biz teorik bilgileri okulda öğreniyoruz ancak öğretmenlik mesleğinin öğrenildiği yer bence okul ve çalışılan ortamdır... İnsan işini yaptıkça daha iyi öğreniyor mesleğini.”* Katılımcının öğrenci kavramı üzerinde durduğu görüşleri de şu şekildedir: *“Benim en öncelikli gayem öğrencilerime faydalı olmak. Onları güzel ahlak sahibi insan yapmak. İyi ahlaklı insan zaten kötülük yapmaz. İhtiyacımız olan şeyde bu değil mi zaten.”*

AÖ 16,K kodlu katılımcının mesleki değişim ile ilgili tecrübe kavramı üzerinde durduğu ifadeleri şu şekildedir: *“Öncelikle tabii ki bir iş yapıldıkça deneyim kazanılır. Ben de işimi yaptıkça deneyim kazanıyorum. Örneğin ilkokullara artık kitaptaki bütün bilgileri vermek yerine onların anlayabileceği ve kavrayabileceği bilgileri veriyorum. İlk geldiğim zamanlarda ben sadece tahtaya yazarak anlatıyordum onlara ancak şimdi bir şeyler anlatmam gerekirse şekiller çizerek, onlara o şekillerle minik hikayeler anlatarak kavratmaya çalışıyorum.”* Zaman geçtikçe işini nasıl yapması gerektiğini daha iyi öğrendiğini ifade eden aday öğretmen sınıfındaki etkinliklerde katılımı ve kalıcılığı sağlamada çok daha etkili olmaya başladığını belirtmektedir. Bu katılımcı mesleğin yapış şeklinin değişimi üzerine tecrübe kavramından bahsederken, meslektaş katkısı kavramı üzerinde de durmuş ve görüşlerini şu şekilde açıklamıştır: *“İnsan deneyim kazandıkça öğreniyor ve zorluklarla başa çıkmak için yeni yollar keşfediyor. Ben de karşılaştığım zorluklarla başa çıkmak için yeni yollar bulmayı seçtim kendime. Yeni yollar bulmamda en önemli katkı tabii ki meslektaş katkısıdır. Ancak burada meslektaşım yok tabii ki ben daha çok meslektaş katkısını internette forumlardan ve sosyal medyadan alıyorum.”*

4.3.1.2 Öğrenciyi Güdüleme İsteği

Öğretmenlik mesleğini öğrenmenin zaman içinde değişime uğramasının nedenlerinden bir tanesi de adayların öğrencileri güdüleme isteği dir. Dört aday öğretmen alt tema kapsamında sorumluluk, başarı isteği, gelişim kavramları üzerine durmuştur. Aday öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

AÖ 3, K kodlu katılımcı olumlu değişim sebebini anlatırken öğrenci kavramı üzerinde durmuş ve şu şekilde açıklamalarda bulunmuştur: *“Ben öğrencilerim, bu köydeki insanlar için kendimi sorumlu hissediyorum. Belki bu ‘içsel’ bir şey. Onların iyi yerlere gelmesi için uğraşmak bence benim yapabileceğim birkaç şeyden biri... Bende kendi imkânlarım*

ile çözüm bulmaya çalışıyorum. Kendim materyaller hazırlıyorum. Öğrencilerim bir şeyler izlemeyi çok seviyorlar. Kendime büyük ekranlı bir bilgisayar aldım sınıfa yüksekçe bir yere koyup onlara dinlemeler yaptırıyorum. Çizgi filmler ya da kısa filmler izlettiriyorum. Bazen yabancı müzikler dinlettirip ne demek istediğini söylüyorum. O kadar çok hoşlarına gidiyor ki böyle şeyler. Mutlu oluyorlar.”

Velilerin evde öğrencileri ile ilgilenmediklerinden, evde eğitime katkı bulamadıklarından bahseden AÖ 5,K kodlu katılımcı değişim sebebini anlatırken öğrenci kavramı üzerine durmuş ve görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Bizim için önemli olan öğretim programlarının yetişmesi değil, öğrencilerimizin ilk öncelikle ahlaklarının düzgün olması ve öğrenebilmeleri. Ben de artık eve ödev verme olayını kaldırdım. Onun yerine yapılması gereken her şeyi okulda yapıyorum. Sınıflarımız zaten az kişi burada, onlarla teker teker ilgileniyorum. Bunlar bana göre olumlu değişiklikler.. yani ben ne yaparlarsa yapsınlar demedim hiç. Hep çözüm yolları bulmaya çalıştım.”*

AÖ 9, K kodlu katılımcının görüşleri ise şöyledir: *“Ben velilerle iletişim içinde olmamın öğretmenliğime olumlu yansıdığını düşünüyorum. Birçok öğrenci beni sevdiği için verdiğim ödevleri yapıp geliyor. Mesela bir öğrencim ‘Öğretmenim unutmuştum yapmayı. Gece yatacağımda aklıma geldi. Sizi düşününce uyumadım yaptım’ dedi. Ne kadar mutluluk verici bir şey. Öğrenci bir de velisi ile iletişimim olduğunu bildiği için de yapıyor gereklerini. Biliyor velim arar ya da öğretmenim arar diye.”* Bu aday öğretmen veliler ile ilk baştan gelen bağının gittikçe arttığından, veli ile olan bu ilişkinin olumlu bir şekilde derslerine, öğrencilerine ve mesleğine yansıdığını belirtmiş, insanlara değer vermenin ve karşılığında değer görmenin önemine vurgu yapmıştır.

AÖ 14,K kodlu katılımcının öğrenci ve toplum kavramlarını vurguladığı görüşleri şu şekildedir: *“Ben öğrenciler ve veliler gibi düşünmeye çalışıyorum burada. Onlara itici ve ayırım yapıcı bir şekilde bakarsanız olmaz. Onların bakış açısı ile yaklaşıyorum. Öğrencilerim sevdikleri şeylerden yola çıkıyorum. Orta düzeydeki bir öğrenciye tutup da en zor soruyu sormuyorum. Ya da babası olmayan bir öğrenciye içinde baba geçen bir soru yöneltmiyorum. Onlara değer vermek bence en önemli olan. Onlar da bunu anlıyorlar zaten ve ona göre geri dönüş yapıyorlar size. Veliler de burada sıcak kanlı yargılayıcı bakmıyorlar çocukları iyi şeyler öğrensin istiyorlar o yüzden de iletişim kurmak kolay oluyor.”* Bu aday öğretmen öğretmenlik mesleğini öğrenme biçimi ile ilgili olumlu görüşler bildirmiş ve mesleğinde etkin olma konusunda her zaman dikkatli

olduğunu şu şekilde ifade etmiştir: *“Diğer öğretmen arkadaşlar ile konuşmalarımızdan, onların öğrenciler ile olan diyaloglarından mutlaka bir şeyler öğreniyorum. Sınıf içinde nasıl daha etkili olabilirim sorusuna hep cevap arıyorum.”*

4.3.1.3 Başarıyı Artırma Yolları Keşfetme

Aday öğretmenlerin mesleklerini öğrenme de etkili diğer bir faktör ise başarıyı artırma yolları keşfetmektir. Aday öğretmenler öğrencilerin akademik başarılarını artırmak için çözüm yolları geliştirmişler ve başarılı olmuşlardır. Bu alt tema kapsamında dört katılımcı görüş bildirmiştir.

AÖ 10, K kodlu katılımcı değişimi anlatırken toplum ile iletişimsizlik üzerinde durmuş ve görüşlerini şu şekilde açıklamıştır *“Şunu söyleyebilirim ki ben öğrencilerimi tanıyıp onların ihtiyaçlarına göre derslerimi planlamak istiyorum. Ancak ben buradaki öğretmen arkadaşların desteği ile öğrencileri tanıyabiliyorum. Belki öğrencinin bir özelliği bana göre daha önemli ancak bunu öğrenemiyorum. Velilerle iletişim problemimiz var zaten. Toplantılara çok az insan geliyor. Gelen de öğretmen sen ne yaparsan yap çocuk senin diyor. Ben ne yapabilirim ki ailenin yardımı olmadan!”* Aday öğretmen iletişimsizlik ve ilgisizlik probleminde bulunduğu çözümü ise şu şekilde ifade etmiştir: *“Ben de bu durum için kendimce bir çözüm buldum. Okuldaki kursları ve dersleri birleştirdim. Öğrencilere ödev vereceğime onların yapmalarını istediklerim şeyi sınıfta yapmalarını sağlıyorum. Eve ödev vermeye son verdim artık. İlk başlarda denedim baktım ki olmuyor, öğrenci burada yapsın yapması gerekeni. Bazı konular sonradan yetişsin. Bence böyle daha da iyi oldu.”*

Öğretmenlik mesleği ile ilgili değişimden bahsederken ilk olarak toplum kavramı üstünde duran AÖ 11,K kodlu katılımcı şu şekilde görüş bildirmiştir: *“Artık öğrencilerim sorunlarına kendim ve öğretmen arkadaşlarım ile çözüm bulmaya çalışıyoruz. Ben ilk başlarda öğrencilerle ilgili velilerle telefon görüşmeleri yapmaya çalıştım. Neredeyse velilerin büyük bir bölümünü aradım. Ancak okula gelen ya da öğrencisinin durumunu sormak için geri dönüt yapan bir elin parmakları kadar. Birçok eş şehir dışında çalışıyor. Evdeki bayanlarda zaten okuma yazma bilmiyor. Bu durumda iş başa düşüyor.”* Aday öğretmen öğrencilere nasıl faydalı olurum sorusunun etkili olduğu ifade etmiş ve şu şekilde görüş bildirmiştir: *“İnsan çaresiz olunca yeni şeyler üretiyor. Kendi malzemelerimi kendim temin ettim. Sosyal ağ üzerinden diğer şehirlerdeki zümrelerime ulaşarak bir projeksiyon sağladım okulumuza. Kıt kaynaklar olunca, en iyisini yapmak için fikir üretmek zorunda kalıyorsunuz. Örneğin yeni görseller hazırlıyorum*

öğrencilerime. Koridora kelime ağacı ya da sınıflara duvarlara asılacak görseller gibi. Bu gelişime katkı yapan bence veli ve kırsallık. Bu kadar kıt imkânlar olmasa belki rahat olacağım ve yeni şeyler üretemeyeceğim.”

Mesleği ile ilgili değişiklikleri anlatırken öğrenci kavramı üzerinde duran AÖ 15,K kodlu katılımcı görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Öğrencilerimin hazırbulunuşluk düzeyine bakıyorum. Onların öğrenemeyeceği düşündüğüm şeyleri vermiyorum ya da sadece değinip geçiyorum... Bu süre zarfında kendim öğrencilerim için materyaller hazırlamaya başladım. Özellikle bilgisayar sunumları çok işe yarıyor. Bilgisayarımı kendim aldım sınıflar kalabalık olmadığı için sınıfın önüne koyup öğrencilerime izletiyorum. İngilizceyi çizgi filmlerden duymak, şarkılarla öğrenmek onlar için eğlenceli oluyor ve öğrenmenin kalıcılığını artırıyor.”* Aday öğretmen öğrenciler için yaptıklarına şu ifadeleri de eklemektedir: *“Ben tatil günlerim de gezerken artık ucuzluk mağazalarında öğrencilerim için bir şeyler bakar oldum. Onların hoşuna gidebilecek kitaplar, kalemler, boyalar. Ya da çikolata, gofret, kek gibi şeyler. Okuldaki dolabımda tutuyorum onları. Öğrencilerime başardıkları etkinlikler sonrası dağıtıyorum. İnanın çok hoşlarına gidiyor. Tabii ki yüzlerindeki mutluluk da beni mutlu ediyor.”* Bu katılımcı öğretmenlik mesleğinin bir fedakârlık işi olduğunu anladığını belirtmekte, iş başa düştüğü zaman yaratıcılığın geliştiğini bu durumun da kendisi ve mesleği için olumlu bir katkı olduğunu belirtmektedir.

AÖ 17,E kodlu katılımcı görüşmede özellikle öğrenci ve başarıyı artırma kavramları üzerinde durmuştur. Öğrencilerinin konuları kavrayabilmeleri için bireysel çaba gösteren, onlar için elinden gelen her şeyi yaptığını belirten aday öğretmen görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“...Kendi bilgisayarım ve hoparlörlerim var onları sürekli yanımda taşıyorum. Kendi cep telefonu hattımı burada en fazla çeken şebeke ile değiştirdim. Kendi internetimden bağlanıp öğrencilerimin konu ile ilgili en fazla görseli ve işitseli anlaması için uğraşıyorum. Bunun akademik başarıya da katkısı var bence. Öğrencilerim dersime daha istekli hale geldiler. Onlara şiir de okuyorum. Çok hoşlarına gidiyor konu ile ilgili şiirler duymak. Bir de Sivaslı olursa şair daha da yüzleri gülüyor. Sınıfta öğrencilerim de ben de aktifiz. İnanın dersin nasıl geçtiğini çoğu zaman anlamıyorum.”*

4.1.1.4 Topluma ve Kültüre Uyum Sağlama

Öğretmenlerin mesleklerini öğrenme biçimlerinin değişimi topluma ve kültüre uyum sağlama çabası ile de gerçekleşmiştir. Alt tema kapsamında görüş bildiren iki aday öğretmenin görüşleri de bunu desteklemektedir.

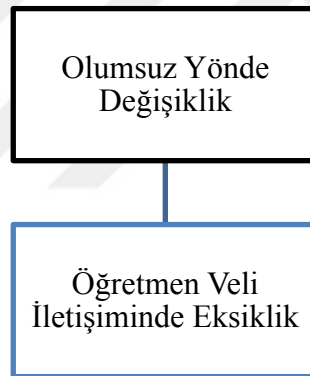
AÖ 6, K kodlu katılımcı bu probleme ilişkin görüşlerinde daha çok öğrenci ve toplum kavramları üzerine durmaktadır. Çalıştığı mekâna artık daha çok alıştığını belirten aday öğretmen mesleğini yapma şeklinin değişimini şu şekilde ifade etmiştir: *“Burada öğrencilere materyal aldırma gibi bir şansım yok... Ben de bir şekilde derslerimi işlemeli ve ilerlemeliyim. Bazı konularda toplu alım yapıyorum ve öğrencilerime grup çalışması yaptırıyorum. Örneğin öğrencilerime stres topu yaptırдым. 2şer kaşık un getirmelerini söyledim. Balonları ben temin ettim. Unu getirdiler büyük çoğunluğu evlerinde olunca. Balonların içine unu yerleştirdik balonlara tahta kalemleri ile yüzler çizdiler. Hepsinin bir stres topu oldu.”* Aday öğretmen toplum kavramı üzerinde durduğu görüşlerinden bahsederken mesleğe başladığı ilk zamanlarda yetiştiği kültüründen kaynaklanan sıkıntıları nasıl aştığını ise şu şekilde açıklamıştır: *“Aslında her zorluk kendisi ile beraber bir çözüm getiriyor. Ben yaşadığım şeylerden sonra giydiklerime dikkat ediyorum. Konuşurken daha özenli davranıyorum. Sonuçta bu köyde belli davranışlar kök salmış, değiştirmeye çalışmıyorum. Örneğin bir kız ile erkek öğrenciyi yan yana oturtmaya çalışmıyorum. Benim için güzel söz ve davranış çok önemli her ne kadar aile kadar etkili olamayacağımı bilsem de örnek olmaya çalışıyorum.”*

AÖ 12,E kodlu katılımcı branşı olan din kültürü dersinin de etkisiyle toplumla nasıl bir ilişki kurduğunu, toplum için neden önemli bir öğretmen olduğunu şu şekilde ifade etmiştir: *“Köylülerle Cuma namazlarında karşılaşıyoruz. İnsanların buluşma noktası cami. Orada konuşup sohbet ediyoruz. Ben de olabildiğince erken gidip insanlarla kaynaşmaya çalışıyorum. Sivaslı olmamdan kaynaklı kendimi yabancı görmüyorum onlara. Birkaç seferde köyde Cuma namazı kıldırдым. İnsanlar kendilerine önemli bir günde yardımcı olduğum için saygı duyuyorlar diye de düşünüyorum. Çünkü o zamandan beri daha çok kişi yanıma geliyor cumaları camide. Hal hatır soruyor. Önemli günlerinde bizleri de davet ediyorlar.”* Bu aday öğretmen küçük bir köyde çalışmanın, Sivaslı olmanın ve insanların manevi değerlerine hitap etmenin mesleğine katkılarını şu şekilde ifade etmektedir: *“Ben öğrencilere ve onların hayatlarına yakınlaştıkça, onlar üzerindeki tesirimin arttığını düşünüyorum. Bazı öğretmenler öğrenciler dışında kimse ile*

görüşmeyi istemiyor kendilerini onlardan soyutlamaya çalışıyorlar. Ancak ben aileleri ile görüştüğümde, onlar hakkında daha fazla bilgi edindikçe onlar da sınıfta daha iyi olmaya başladılar. Bence öğrencilerin davranışlarındaki değişiklik bundan kaynaklanıyor.”

AÖ 7,K kodlu katılımcı değişimi anlatırken toplum ve mekân kavramları üzerinde durmuştur, aradaki mesafeyi azaltmanın öneminden bahsedip, görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Benim öğretmenliği yapma şeklimin değişmesindeki en büyük etken toplum ve mekan. Çünkü ben buraya göre davranmaya başladım. Onlara etki edebilmek için onların kültür ve davranışlarını paylaşmam gerektiğini düşündüm... örneğin; öğrencinin kokusu ya da kıyafeti önemli gelmiyor artık. Seslenirken bazen ‘gardaş bakar mısın’ diyorum. Bana siz de alıştınız öğretmenim diyorlar. Ben şunu anladım; öğrenciler her türlü kedilerine yakın insanlarla daha iyi ilişki kuruyorlar.”*

1.6.9 Olumsuz Yönde Değişiklik

Şekil 9. Olumsuz Yönde Değişiklik Alt Tema Şeması

Aday öğretmenlerin mesleklerini öğrenme biçimlerinin zaman içindeki değişimleri incelendiğinde katılımcılardan bir tanesinin olumsuz yönde değişik bildirdiği sonucuna varılmıştır. Katılımcı görüşleri sınıflandırıldığında olumsuz değişimin sebebinin veli ile olan iletişim eksikliği olduğu ortaya çıkmıştır.

4.3.1.4 Öğretmen Veli Etkileşiminde Eksiklik

Tüm aday öğretmenler içinde mesleğini öğrenme biçiminin olumsuz yönde değişimi ile ilgili görüş bildiren katılımcı mesleği öğrenme ve sevmenin öğrenci ve veli ile olan iletişimle bile doğrudan ilişkili olduğunu dile getirmiş, sebebinin ise okulda yaşadığı bir olaya dayandırılmıştır.

AÖ 8,E kodlu aday, bu değişimin sebebi olarak özellikle toplum kavramı üzerinde durmuş ve görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Ben bu yaşadığım olaydan sonra daha da dikkatli olmaya çalıştım. Önceleri öğrencilerimin ödevlerine tek tek bakar, sayı az olduğu için bireysel dönüt vermeye çalışırdım... Ancak yaşadığım olaydan sonra ben dersime giriyorum. Yapan çocuğa aferin evladım diyorum. Yapmayana da neden diye bile sormuyorum. Tamam evladım deyip geçiyorum. Sonuçta herkes her şeyi öğrenecek diye bir kaide yok. Herkesin okumasına da gerek yok.”* Bu aday bir öğrenci velisi ile yaşadığı bir problemden sonra sınıflarında değişikliğe gittiğini anlatmış, bu durum da aday öğretmen üzerinde olumsuz bir etki yaratmıştır.

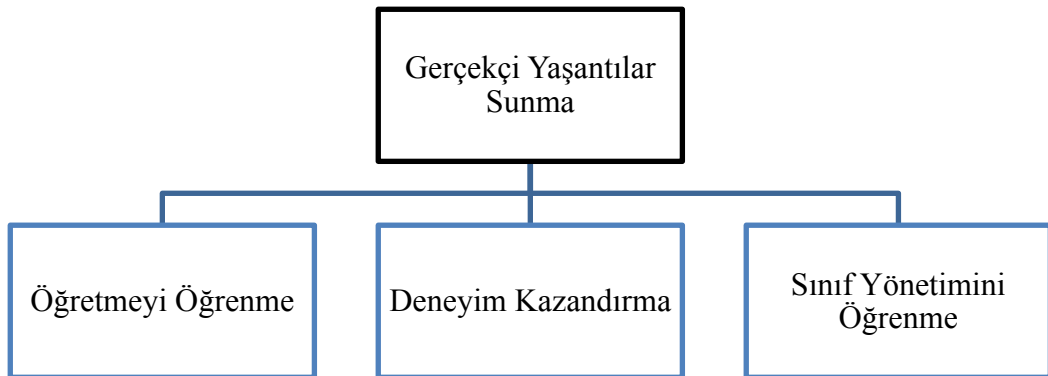
4.4 Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

“Aday öğretmenlerin mezun oldukları üniversitelerde yaşadıkları okul deneyimlerinin mesleklerini yapmayı öğrenmedeki etkilerine ait görüşleri nelerdir?” problemine ait bulguların oluşturulması için katılımcılarla gerçekleştirilen birinci görüşme kayıtları incelenmiş, kavramlar çıkartılarak temalar oluşturulmuştur. Çalışmaya katılan on aday öğretmen okul deneyimi ile ilgili olumsuz görüş bildirmiştir. Olumlu görüş bildiren katılımcıların sayısı beştir. Sadece iki aday öğretmen hem olumlu hem de olumsuz görüş bildirmiştir.

Tablo 1 Aday Öğretmenlerin Mezun Oldukları Üniversitelerde Yaşadıkları Okul Deneyimlerinin Mesleklerini Yapmayı Öğrenmedeki Etkilerine Ait Görüşleri

Temalar	Alt Temalar	f
Gerçekçi Yaşantılar	Öğretmeyi Öğrenme	3
	Sunma	Deneyim Kazandırma
	Sınıf Yönetimini Öğrenme	1
Suni Yaşantılar Sunma	Deneyim Kazandıramama	6
	Kırsalı Yansıtımama	4
	Süre kısıtlılığı	2

1.6.10 Gerçekçi Yaşantılar Sunma

Şekil 10. Gerçekçi Yaşantılar Sunma Alt Tema Şeması

Aday öğretmenlerin üniversitede yaşadıkları okul deneyimlerinin etkililiği incelendiğinde bu tecrübelerin katılımcılar için gerçekçi yaşantılar sunduğu ortaya çıkmıştır. Gerçekçi yaşantılar sunma teması kapsamında katılımcı görüşleri incelendiğinde adayların okul deneyimlerinden en çok öğrenmeyi öğrendikleri, deneyim kazandıkları ve sınıf yönetimini öğrendikleri belirtilmiştir.

4.4.1.1 Öğretmeyi Öğrenme

Araştırmaya katılan aday öğretmenler üniversitede edindikleri okul deneyimlerinin sınıflarda neyi nasıl öğretecekleri konusunda yardımcı olduğunu dile getirmişlerdir. Öğretme eylemi için kendilerine rehber olduğunu belirtmişler.

Gerçekçi yaşantılar sunma teması kapsamında AÖ 1,K kodlu aday öğretmen mesleğine yansımalarını ve olumlu görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Bence okul deneyimi derslerinin hiçbir olumsuz etkisi yok. Sonuçta ders anlatmayı öğreniyorsunuz. Tamam belki öğrencilerin seviyeleri merkez okullarındaki öğrencilerden düşük ama öğrenci aynı öğrenci. Bence aynı dönütleri veriyorlar. Bence gayet gerçekçi bir deneyim oldu... Birinden görüp hocam şunu yapmıştı bize de böyle tavsiye etmişti diye hatırladığım zaman daha iyi oluyor.”*

Okul deneyimi ile ilgili olarak hem olumlu hem de olumsuz görüş bildiren katılımcı AÖ 10,K kodlu katılımcı gerçek yaşantılar sunma teması ile ilgili görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Üniversitede okullara gitmek güzeldi ama ilk başta ders anlatımını nasıl yaptığını bilemiyorsun. Bir deniyorsun nasıl olması gerektiği hakkında bilgi ediniyorsun. Ya da öğretmenin anlattığı dersi dinliyorsun, evet bu konuyu da böyle anlatıyorsun diyorsun evet bu açıdan bakınca güzel...”*

“Açıkçası bu konuda okuduğum üniversite olan Gazi'ye müteşekkirim. Bu konuyu inanın çok sıkı tuttu bizim hocalarımız. Biz okul deneyimine gittiğimiz yerlerde iki dönem de ders anlattık. Her hafta hazırlandık. Oyunlar hazırladık. Hocalarımız bizden yaratıcı aktiviteler hazırlamamızı istediler her hafta... Bunlar olmasa idi herhalde ben çok bocalardım. Bana göre okul deneyimi dersleri gayet gerçekçi idi. Benim şöyle bir şansım oldu... Hani derslerinde kullandığı şeyler aklıma geliyor burada öğrencilerime ders anlatırken.” AÖ 14, K kodlu katılımcı okul deneyimi derslerinde çok şey öğrendiğini, okullarda hocalardan gördüğü etkinlikleri kendisinin de kullandığını belirtmiş ve okul deneyimi derslerinin gerçekçi yaşantılar sunduğunu ifade etmiştir.

4.4.1.2 Deneyim Kazanma

Katılımcılar okul deneyimlerinin etkililiğini dile getirirken en çok ilk deneyim, öğrenme ve olumlu etki kavramları üzerinde durmuşlardır. Okul deneyimlerinin kendileri için iyi bir kazanım olduğu konusunu dile getirmişlerdir.

AÖ 4,E kodlu katılımcı üniversitede gerçekleştirdiği okul deneyimi dersleri ile ilgili olarak olumlu görüşler bildirmiş, görev yaptığı okulla aynı şartlara sahip olduğunu belirterek şunları söylemiştir: *“Ben aldığım okul deneyimi derslerinin burası ile aynı olduğunu düşünüyorum. Bence gerçekçi idi. Benim uygulama aşamam tam ilk ve orta okulların ayrılma sürecinde idi, tam ayrıştırma yapılmamıştı. Benim uygulama yaptığım ilkokuldu ancak mekân yetersizliğinden dolayı ortaokullar da orada okuyordu. Burası da ilk ve ortaokul birleşik. Aynı yani bence. Öğrencilerin geliş seviyeleri aynı. Benim buradaki çalışmalarımı uygulama yaptığım okul tabii ki olumlu yönde etkiledi. Çok da faydalı olduğunu düşünüyorum.”*

Üniversitede aldığı okul deneyimi ile ilgili olarak hem olumlu hem de olumsuz görüş bildiren AÖ 5, K kodlu aday öğretmenin gerçek yaşantılar sunma teması ile ilgili görüşleri şöyledir: *“Bence yaptığım staj gayet gerçekçi idi. Benim için üniversitede yaptığım uygulama çok güzel bir tecrübe oldu. İyi ki yaptım diyorum. Çünkü mesleğe başlamadan önce bir sınıf ortamına giriyorsun. O sınıf sana ait oluyor. Kürsüye çıkıp ders anlatıyorsun. Çok heyecanlı bence. İlk tecrübe ve deneyim. Hiç unutmuyorsunuz. Ne anlattığımı çocuklarının suratlarını bile hatırlıyorum.”* Aday öğretmen mezun olduğu lisede deneyim gerçekleştirdiği için mutlu olduğunu ve tecrübelerinden mutluluk duyduğunu belirtmiştir.

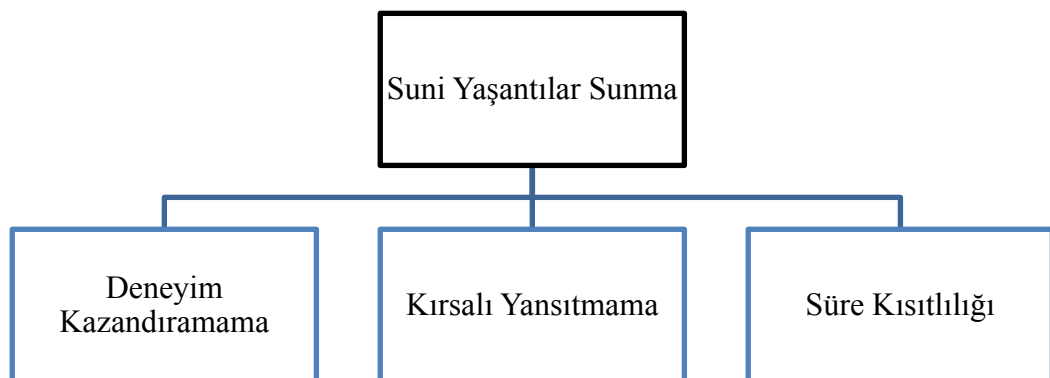
“Ben üniversitede gittiğimiz okul deneyimlerinin gayet gerçek olduğunu düşünüyorum... Uygulama okulundaki öğretmen ders işlemeye çok isteksizdi ben de ders anlatmaya çok istekli olunca sürekli bir şey hazırlayıp geliyordum ve dersi ben anlatayım mı hocam diyordum. O da dünden hazırda zaten. Ben erken başladım yani ders anlatmaya. Çocukların da İngilizce konuşabileceğini gördüm ve bu beni çok mutlu etti. Hatta bence her okulun bir uygulama okulu olmalı.” Şeklinde görüş bildiren AÖ 11, K kodlu aday öğretmen okul deneyiminde edindiği tecrübelerden istekle bahsetmiş ve yaşadıklarının kendisine görev yaptığı okulda olumlu katkılar yaptığını belirterek olumlu yönde görüş bildirmiştir.

4.4.1.3 Sınıf Yönetimini Öğrenme

Okul deneyiminin sınıf yönetimini öğrenme ve üst kademe öğrencilerle başa çıkabilme konusunda kendisine tecrübe kazandırdığını ifade eden bir aday öğretmen bulunmaktadır. Aday öğretmen edindiği sınıf yönetimi tekniklerinin öğretmenlik hayatında kendisine yardımcı olduğunu ifade etmiştir.

AÖ 16, K kodlu katılımcı okul deneyimini bir meslek lisesinde gerçekleştirdiğini, zorlandığını ancak mesleğine olumlu yönde katkılar yaptığını ifade etmiş ve gerçekçi deneyimler sunma teması kapsamında şu şekilde görüş bildirmiştir: *“Okul deneyimlerinin bana katkı yaptığını düşünüyorum ben. Bana göre yaptığım staj da gayet gerçekçi idi. Derslere hazırlanarak gidiyorduk. Sınıf yönetimini kendimiz sağlamaya çalışıyorduk. Gerçek bir ortamda ders anlatmak oldu en güzel yanı. Bir sınıf ortamı var sonuçta. Tecrübe kazanmış oldum bana göre.”*

1.6.11 Suni Yaşatılar Sunma

Şekil 11. Sunı Yaşantılar Sunma Alt Tema Şeması

Aday öğretmenlerin üniversitede edindikleri okul deneyimlerinin etkiliği ile ilgili görüşleri incelendiğinde yaşadıkları deneyimlerin suni yaşantılar sunduğu ortaya çıkmıştır. Katılımcıların bu tema kapsamındaki görüşleri kategorize edildiğinde kırsalı yansıtmadığı, sürenin kısıtlı olduğu ve deneyim kazandırmadığı ortaya çıkmıştır. Katılımcı görüşleri bu bulguyu desteklemektedir.

4.4.1.4 Deneyim Kazandıramama

Aday öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde okul deneyimlerinin en çok deneyim kazandırma konusunda yetersiz kaldığı ortaya çıkmıştır. altı aday öğretmen alt tema kapsamında görüş bildirmiştir. Görüş bildiren adaylar en çok teorik bilgi, özensizlik, sınıf yönetimini öğrenememe kavramlarını dile getirmişlerdir.

AÖ 5,K kodlu katılımcı ise olumlu görüşlerinin yanı sıra suni yaşantılar sunma teması kapsamında görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Ben ilahiyat mezunuyum. Formasyon eğitimini sonradan aldım. Ama okul ve sınıf kitaplarında yazıldığı gibi değil yani. İşin içine girince yani sınıfın içine girince anlıyorsunuz bunu. Bir sürü teori ve kuram var ancak sınıfa geldiğinde onlar unutuluyor sanki kendi bildiğini okuyorsun. Tamam teorik bilgin var ama yaşadıkça yani tecrübe kazandıkça öğreniyoruz sanki.”* Görüşme gerçekleştirilen adaylardan formasyon alıp öğretmenlik mesleğini tercih eden adaylardan biri olan katılımcı formasyon süreci içinde mesleği ile ilgili olarak yeterli düzeyde tecrübe edinemediğinden bahsetmiş ve sürecin olumsuz katkı yaptığını belirtmiştir.

“Beni hiç etkilemedi diyebilirim ben. Ben gitmedim sayılır yani. Hocamız bize gelmeyin derdi ve doğru düzgün ders anlatmışlığında yoktur benim. Bizim hocamız çok rahattı yani. Hocamız kendi anlatıyordu. Biz de oturup izliyorduk. Uygulama için gittiğim okullarda ben böyle bir şey yapmadım. O yüzden oradaki dersler suni idi diyebilirim ben. Burada bu yüzden de bir zümreye ihtiyaç duyuyorum.” Bu şekilde olumsuz görüşlerini ifade eden AÖ 6,K kodlu katılımcı uygulama okulunda gerekli özenin gösterilmemesinden kaynaklanan problemler yaşadığını belirtmiş, okul deneyimi sırasında yeterli düzeyde bilgi edinemediğini ve eksiklerini kapatmak için görev yaptığı okulda bir zümreye ihtiyaç duyduğunu ancak bulunmamasının zorluklarını yaşadığını ifade etmiştir.

AÖ 7,K kodlu katılımcı üniversitede okul deneyimi derslerinde yeterince tecrübe kazanmadığından bahsetmiş, bu durumun dersleri desenleme ve sınıf yönetimi

konularında zorluklar yaşattığını ifade ederek suni yaşantılar sunma teması kapsamında şu şekilde görüş bildirmiştir: *“Okul deneyimi derslerinin faydalı olduğunu söyleyemem yani. Baksanıza halen daha ben bazı konularda sıkıntılar yaşıyorum. Bazı konuları nasıl anlatmam gerektiği konusunda düşünüyorum ya da sınıf yönetimi konusunda zorlanıyorum. Eğer etkili bir okul deneyimi gerçekleştirse idim sınıf yönetimi gibi konularda daha rahat ederdim... Başınızdakiler de sizi geçiştiriyor zaten gelmeyin diyorlar. O yüzden bu hengamede herşey kaynıyor ve bundan dolayı ben bu stajların faydalı olduğunu düşünmüyorum.”*

AÖ 9,K kodlu katılımcı okul deneyimi derslerinin öğretim kademesi seçiminde kendisi için bir dönüm noktası olduğunu belirtmiş ve suni yaşantılar sunma teması kapsamında şu şekilde görüş bildirmiştir: *“Valla stajı ben bir lisede yaptım. Lisede staj yaptıktan sonra ben tercihlerimde hiç lise yazmadım öyle söyleyeyim. Benim öğretmenlik hayatım için bir nevi seçim oldu orası. Merkezde olan düz bir lise idi. Eğitim seviyesi düşük, öğrenciler ahlaksız sanki sıkıntılı herkes oraya toplanmış gibiydi. Çocuklar söz dinlemiyordu. Onun için orta okul kısmına yöneldim ben de. Benim mesleğimi öğrenmeme çok da faydalı olmadı okul deneyimi. Sanki sadece şu notu alsak da dersleri geçsek gibiydi yani bizim yaptığımız okul deneyimi dersleri. Pek gerçekçi olduğu söylenemez bu yönüyle.”*

“Üniversitede öğrendiğiniz konuları ne kadar iyi bilerseniz bilin staja gittiğiniz okullarda öğrencilik havasından kurtulamıyorsunuz. Ne zaman ki atandınız psikolojik olarak da öğretmen oluyorsunuz. Okul deneyiminde hem öğrenciyim hem de öğretmen aynı anda ikisi de işlemiyor. İster istemez arasında fark oluyor. 10 kere okul deneyimine gitmektense 1 kere öğretmen olup ders anlatmak daha iyi oluyor yani... Bir de staj yaptığın yer atanacağın yerin bir örneği değil. Arada bir tutarsızlık var hem öğrenci profilinde hem sayıda hem de kültürde.” şeklindeki açıklamalarla okul deneyimi derslerini öğretmenliğe hazırlıkta eksik gören ve tutarsız olduğunu belirten AÖ 12,E kodlu aday öğretmen suni yaşantılar sunma kapsamında görüş bildirmiştir.

AÖ 13,K kodlu katılımcı okul deneyimlerinin suni yaşantılar sunma teması kapsamında deneyim gerçekleştirdiği okulun mesleği üzerine etkilerinden bahsetmiş ve görüşlerini şöyle açıklamıştır: *“Staj yaptığım lisede inanın ben öğretmenliğe hiç özenmedim... Ancak buradaki öğrencilerim öyle sevdirdiler ki kendilerini demek ki ben bir ilkokulda staj yapsaymışım her şey çok farklı olacakmış. Ama bana göre benim lisede yaptığım staj çok*

sunî idi burası ile karşılaştırınca. Çünkü ben orada istekle başladığım işten soğuyarak ayrıldım yani.”

4.4.1.5 Kırsal Yansıtma

Katılımcıların ana tema kapsamındaki görüşleri incelendiğinde okul deneyimlerinin en çok kırsal yansıtmadığı hakkında görüş birliğine vardıkları ortaya çıkmıştır. Alt tema kapsamında altı aday öğretmen görüş bildirmiş ve farklılık, örtüşmeme, sunilik kavramları hakkında yorum yapmışlardır.

Sunî yaşantılar sunma teması ile ilgili olarak AÖ 2,K kodlu katılımcı olumsuz görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Okul deneyimi dersi için bize anlatılan yöntemleri her sınıfa uygulayamıyorsunuz. Çünkü her yerdeki sınıf ta öğrenciler de farklı. Hepsinin ilgi alanı farklı anlayışı ve farklı kelime dağarcığı var, bu yüzden hepsine hitap edemiyorsun hepsine yetişemiyorsun... Bu durumlarda dengeyi kurmakta sıkıntı çekiyorum. Bu yüzden formasyon da öğretmenlik ile ilgili aldığım derslerin gerçekçi olduğunu söyleyemiyorum. Çünkü bazen sınıfa girdiğinde karar vermek zorundasın bazı şeylere. Doğaçlama oluyor yani. Yani okul deneyimi derslerinin gerçekliği yansıttığını tam söyleyemiyorum bu yüzden.”* Bu aday öğretmen öğretmenlik mesleği için formasyon aldığını belirtmiş ve okul deneyimlerinin etkisiz olduğu yönünde görüş bildirmiştir.

“Bence okul deneyimi derslerimi burası ile karşılaştırdığımda bana sunî gözüküyor, çünkü üniversitede iken gittiğimiz okullar, öğrenciler sosyal, kültürel, ekonomik ve akademik seviyeler Türkiye'nin % 1ini bile temsil etmiyor diyebilirim. Bizi uygulama için gönderdikleri okullar Kayseri'nin en iyi okulları idi. Çocukların ailesi zengin, istediği şeyi alabiliyor. Çocuk dershaneye gidiyor, özel ders alıyor ve en önemlisi çocuklar bütün derslere eşit şekilde ilgi gösteriyordu. Aileleri çocuklara şunu demiyordu; matematik senin için daha önemli, İngilizce önemli değil. Aileleri öğrencilerin İngilizceyi çok iyi öğrenebilmeleri için çabalıyordu... Öğrencilerle ilişki sıcak olamıyor. Hafatada 6 saat staja gitmekle bir şey olmuyor. Buraya geldiğimde üniversite ve gerçek okul hayatı arasında hiçbir benzerlik olmadığını anladım.” AÖ 3,E kodlu katılımcı üniversitede gerçekleştirdiği okul deneyimi hakkında olumsuz görüşlerini belirtmiş ve sunî yaşantılar sunma teması kapsamında görüş bildirmiştir.

AÖ 8,E kodlu katılımcı sunî yaşantılar sunma teması kapsamında şu şekilde görüş bildirmiştir: *“Okul deneyimlerini düşündüğüm zaman buradaki ile çok farklı olduğunu*

gördüm ben... Merkezde ben uygulama yaptığım okulda bilgisayar var, projeksiyon var, öğrencilerin bütün araç ve gereçleri tamam. Yardımcı kitaplar desen her öğrencide var. Ama bir köy okulunda projeksiyon bulabilmek çok başka yani. Orada bir ders ortamına giriyorsun, ayda bir anlatıyorsun dersi ve o anlatacağın ders için özel hazırlanıyorsun. Bambaşka şeyler yapıyorsun. Çünkü nadir yapıyorsun ve göstermelik oluyor yani. Tam bir öğrenme ve öğretme ortamına girmiş olmuyorsun... O ders o saat için sana bir görev veriliyor ve sen sadece onu yerine getiriyorsun. Bu bakımdan düşündüğümüzde bana suni geliyor yani. Benzeyen bir tarafı yok ki. Her şey farklı dersem abartmış olmam.”

Gerçekleştirdiği okul deneyimleri konusunda olumlu görüşünün yanında olumsuz görüş de bildiren AÖ 10,K kodlu aday öğretmen suni yaşantılar sunma teması kapsamında şu şekilde görüş bildirmiştir: *“Deneyim yaşadığım okulların hepsi şehir merkezinde olduğu için burayla karşılaştıramıyorum yani. Oradaki gittiğim okulların akademik başarıları yüksekti, öğrenciler zeki idi, bize sorular yöneltiyorlardı. Sınıflarda zaten seviye idi. Öğretmenleri ile bir kitap hakkında tartışıyorlardı. Ben burada o kitabı okusam belki 5. kez okumamda anca anlarlar. Arada o kadar fark var yani ki buradaki öğrenciler evde ödev bile yapmıyorlar, kitap okumayı bir yana bırakın...”* üniversite gerçekleştirdiği deneyimlerin çalışacağı yere hazırlamada eksik kaldığını belirten aday öğretmen öğrencilerin akademik seviyelerine vurgu yapmıştır.

4.4.1.6 Süre Kısıtlılığı

Adaylar okul deneyimlerinin etkililiğinin süre kısıtlılığı bağlamında gerçekçi olmadığını dile getirmişler. Mesleği öğrenme konusunda okul deneyimlerinin yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir.

AÖ 15,K kodlu katılımcı okul deneyimlerinin suni yaşantılar sunma teması kapsamında görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Ben üniversitede yaptığımız staj süresinin yeterli olmadığını düşünüyorum. O yüzden stajın bana yardımcı olmadığını düşünüyorum. Birkaç haftalık kısa bir süre idi. Birer kez ders anlattık sadece girdiğimiz sınıflarda. Yeterli değildi bana göre bu sürede. Sadece 1 kere ders anlatma ile olur mu yani... Öğrenci ile diyalog kuramıyorsun, yaş aralığı size çok yakın. Sizin hatanızı bulmaya çalışıyorlar. Bu bakımdan düşündüğümde okul deneyimi derslerinin ben suni olduğunu düşünüyorum.”*

“Bu deneyim bana göre çok kısa idi ve yeterince ders anlatmadığımızı düşünüyorum... Belli bir konun var ona hazırlanıyorsun çok değişik şeyler yapmaya çalışıyorsun. Bir de kendin olamıyorsun sınıfta seni devamlı gözleyen birileri var. Ancak gerçekte öyle değil yani bu durum. Ben okul deneyimi derslerinin suni olduğunu düşünüyorum bu yüzden.”

AÖ 17,E kodlu katılımcı gerçekleştirdiği deneyimleri süre ve kısıtlılık bağlamında değerlendirmiş ve suni yaşantılar sunma teması kapsamında görüşlerini belirtmiştir.

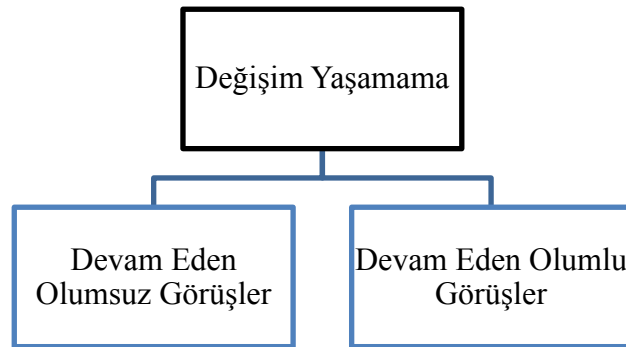
4.5 Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

“Aday öğretmenlerin öğretmenlik mesleği ile ilgili işe başlamadan önceki ve sonraki görüşleri arasında fark var mıdır?” sorusuna ait bulguların oluşturulabilmesi için birinci ve ikinci görüşme kayıtları incelenmiştir. Görüşme kayıtlarının incelenmesi sonucunda beş katılımcı öğretmenlik mesleği ile ilgili görüşlerinde değişiklik yaşamamıştır. Ancak 12 aday öğretmenin işe başlamadan önceki ve sonraki görüşleri arasında olumlu ve olumsuz yönlerde farklılık yaşadıkları saptanmıştır. Araştırma sorusuna ait kavramların çıkarılıp incelenmesi sonucunda aşağıdaki temalara ulaşılmıştır:

Tablo 2 Aday Öğretmenlerin Öğretmenlik Mesleği İle İlgili İşe Başlamadan Önceki ve Sonraki Görüşleri Arasındaki Farklılık Hakkındaki Görüşleri

Temalar	Alt Temalar	f
Değişim Yaşamama	Devam Eden Olumsuz Görüşler	3
	Devam Eden Olumlu Görüşler	3
Olumlu Yönde Değişim Yaşama	Zor Olanı Başarmak	3
	Meslekten Keyif Alma	2
	Olumlu Örnek Olabilme	1
Olumsuz Yönde Değişim Yaşama	Değişim Oluşturamama	4
	Meslekten Keyif Alamama	1

1.6.12 Değişim Yaşamama

Şekil 12. Değişim Yaşamam Alt Tema Şeması

İlk tema olan mesleğe başlamadan önce ve başladıktan sonra görüşlerinde değişim yaşamama teması kapsamında altı aday öğretmen bulunmaktadır. Katılımcıların tamamı mesleğe başlamadan sahip oldukları olumlu ya da olumsuz yöndeki meslek görüşlerini birinci ve ikinci görüşmelerde de aynı doğrultuda devam ettirmişlerdir.

4.5.1.1 Devam Eden Olumsuz Görüş

Aday öğretmenlerden üçü mesleklerinin ilk aylarında ve yılın sonlarına doğru öğretmenlik hakkında olumsuz olan görüşlerine devam etmişlerdir. Aday öğretmenler zorluk, farklılık, saygı ve değişen kültür hakkında en çok yorumu yapmışlardır.

AÖ 3,E kodlu katılımcı mesleğe başlamadan önce sahip olduğu olumsuz yöndeki görüşleri mesleğe başladıktan sonra devam ettirmiştir. Katılımcının tema kapsamındaki görüşleri şu yöndedir: *“Mesleğe başlamadan önce düşündüğüm tek şey sadece biz derse girip çıkıyoruz başka bir şey yapmıyoruz idi. Ben buraya geldikten sonra öğrendim yıllık plan zümre gibi şeylerin olduğu ne üniversitede ne de staj okullarımda duymadım ben böyle şeyler olduğunu. Bu yüzden de zaten acemilik çekiyorum ben. Bu evrak işleri olmasaymış diyorum.”* Aday öğretmen yapılan ikinci görüşmeler sırasında olumsuz görüş bildirmeye devam etmiştir ancak ifadeleri toplum, kültür ve kalıplaşmış kurallar üzerine yoğunlaşmıştır: *“Ben kırsalın hep daha fazla ilgiye ihtiyacı olduğunu düşünürdüm. Bu gerçekten de doğru imiş. Bu nokta da bu kadar zorlanacağımı bilmezdim... Burası küçük olduğu için burada bazı katılaştırmış kurallar var. Malum kız çocuklarının durumu. Bunları yıkmak, eğitimin sadece öğretmen işi olduğu düşüncesini değiştirmek zor. Ben zorlanıyorum bu konuda. Ben mesleğe başlarken bazı konularda zorlanacağımı bilmiyordum.”*

AÖ 6,K kodlu katılımcı mesleğe başlamadan önce var olan olumsuz düşüncelerine yine aynı doğrultuda devam etmiş ve şu şekilde görüş bildirmiştir: *“Ben burada bile eskisi gibi öğretmene saygının olmadığını düşünmüyorum. Öğrencilerin köyde daha sıcak ve ılımlı olduğunu söylüyoruz, burada da düştü ise... Buradaki öğrenciler bir şey yapıyor, biri diyor ki öğretmen görürse! diğer öğrenci de görürse görsün ne olacak ki canım diyor yani. Gerçekten öğretmenlik çok yorucu çok emek isteyen bir meslek.”* Kendi doğup büyüdüğü çevrenin ve kültürün çok uzağında olduğunu vurgulayan katılımcı ikinci görüşmede aynı yönde görüş bildirmeye devam etmiş ve değerlendirmesini şu şekilde ifade etmiştir: *“Ben şunun kanaatindeyim. Her öğretmen kendi memleketinde çalışsa. Tanıyıp bildiği insanlarla ilişki kursa daha iyi olacak. Bilinmeyen bir kültüre ve topluma geliyorsunuz. Düşünce ve değerleriniz çok farklı. Uyum sağlamak zaten zor oluyor her türlü. Birde artık öğretmenlik değerli bir meslek değil yani. Kalmamış özeni ve saygısı. Keşke böyle olmasa idi.”*

“Öğretmenliği özellikle de İngilizce öğretmenliğini çok isteyerek seçtim ben. Okulda bize hep sınıfta İngilizce konuşmamızı, çocuklara da İngilizce konuşmayı öğretmemizi söylediler. Ama buraya geldiğimde çocukların Türkçe bile konuşamadıklarını, kelime dağarcıklarının belki de sadece 100 kelimedenden oluştuğunu gördüm. Ben onları anlamakta zorluk çekiyorum çünkü anlatamıyorlar. Onlar da beni anlamakta zorluk çekiyorlar diyorum ki çocuklar beni niye anlamıyorlar? Bunun sebebi Türkçe'yi bilmemeleri yani. Öğretmenlik hakkındaki fikrim atanmadan önce sınıfta İngilizce konuşabilen, çocuklara konuşturabilen ideal bir öğretmen olmaktı. Ama olmadı” AÖ 11,K kodlu katılımcı öğretmen olmayı çok önceden beri istediğini ancak düşündükleri ve öğrendikleri ile çalışmaya başladığı yerdeki ortamın aynı olmadığını belirtmiş ilk görüşme sırasında mesleği ile ilgili olumsuz görüş bildirmiştir. Aday öğretmen ikinci görüşmede var olan olumsuz görüşlerine devam etmiş ve isteyerek seçtiği öğretmenlik hakkındaki görüşlerini şu şekilde açıklamıştır: *“Daha temiz, nezih bir ortamda çalışmak istiyorum ancak burada halen onu görebilmiş değilim. Velilerden daha çok saygı göreceğimi, onları etkileyebileceğimi düşünmüştüm o da olmadı çünkü veliyi arıyorum bu birçoğu için geçerli umurlarında değil. Yani ben burada sağı göreceğimi düşünmüştüm. Küçük yer köylerde halen bozulmamış bir saygı kültürü vardır sanmıştım. Ancak yanlışım. Öğrencilerle iyi ilişkiler kuruyorum ancak veli desteği olmadan olmaz.”*

4.5.1.2 Devam Eden Olumlu Görüş

Öğretmenlik mesleği hakkında devam eden olumlu görüş teması kapsamından üç öğretmen görüş bildirmiştir. Aday öğretmenler en çok mutluluk, isteklilik, saygı görme, farklı hissetme, rahatlık kavramları üzerine vurgu yapmışlardır.

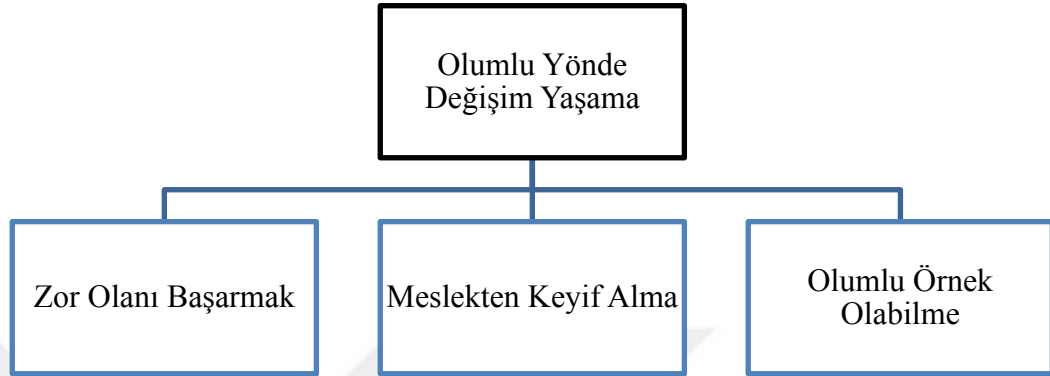
AÖ 9,K kodlu aday öğretmen meslek öncesi ve sonrası olumlu görüşlere sahiptir: *“Kendimi öğretmen olarak farklı hissedeceğimi düşündüğüm için olumlu görüşlere sahiptim yani ben. Ben bu amaç için üniversite tercihlerimin hepsini öğretmenlik yazmıştım. Birşeyler öğretmek ve öğrettiğinin dönütünü alabilmek çok güzel yani. İşe yaramışım düşüncesi insanı çok mutlu ediyor yani. Bazen vay bir kerede öğrenmişler diyorsun ve insanın daha da ders işleyesi geliyor. Yani iyi ki ben bir öğretmen olmuşum diyorsunuz bir kere daha.”* Katılımcı ikinci görüşme sırasında da olumlu değerlendirmelerini sürdürmüş ve şu şekilde görüş bildirmiştir: *“Ben iyi ki öğretmen olmuşum diyorum. Zaten benim küçüklükten beri istediğim şeydi bu. Mutluyum burada. Değerli hissediyorum kendimi.”*

Öğretmenlik mesleğinin kendisi için en ideal alan olduğunu ifade eden AÖ 12,E kodlu katılımcı olumlu görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Ben farklı bir tercih alanım olsa idi yine öğretmenlik yapardım yani. Çünkü benim yeteneğim buna el veriyor... Bazen sınıfta öğrenciler seni o kadar aşka şevke getiriyor ki tamam diyorum. Yani sizi gaza getiren, iyi ki bu mesleği yapıyorum dediren şey öğrenciler.”* Aday öğretmen ikinci görüşme sırasında da aynı doğrultudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Memnunum ben yaptığım işten iyi ki öğretmen olmuşum diyorum. Zaman geçtikçe öğrencilerimle ve branşım gereği köydeki diğer insanlarla daha sıkı ilişkilere sahip oldum. Onların gözünde farklı bir yere sahip olduğumu ve saygı gördüğümü düşünüyorum.”*

“Öğretmenlik benim her zaman sevdiğim ve saygı duyduğum bir meslekti. Ama en büyük avantajı da şu öğretmenliğin; çocuklar genç ve enerjik ya benim en büyük avantajım o herhalde. Ben de enerjik bir insanım çünkü. Öğretmenlik mesleğine iyi ki başlamışım diyorum ve kendi kendime nazarım degecek diye korkuyorum. İyi ki burada çalışıyorum diyorum. Hatta diyorum ki en sonuna kadar iyi ki olmuşum diye gider.” şeklinde olumlu görüşlerini ifade eden AÖ 13,K kodlu katılımcı ikinci görüşmede öğretmenlik mesleği ile ilgili pozitif ifadeler kullanmış ve memnuniyetini şu şekilde ifade etmiştir: *“Öğretmenlik fedakarlık demek. Belki cebindeki son para ile gidip öğrencilerinin sevip hoşlanacağı bir şey alıp sevindirmek demek. Memnunum ben öğretmenlikten. Genç ve dinamik orta okul*

öğrencileri ile çalışmak mutlu ediyor. Akşam başımı yastığıma koyduğumda rahat uyuyorum.”

1.6.13 Olumlu Yönde Değişiklik Yaşama

Şekil 13. Olumlu Yönde Değişim Yaşama Alt Tema Şeması

Öğretmenlik mesleği ile ilgili görüşlerinde olumlu yönde değişiklik yaşama teması kapsamında 6 aday öğretmen bulunmaktadır. Katılımcılar eğitim öğretim yılının başındaki meslekleri ile ilgili olumsuz olan görüşlerini ilk yıllarının sonuna doğru olumlu yönde değiştirmişlerdir. Bu tema kapsamındaki katılımcı görüşleri kategorize edildiğinde zor olanı başarma, meslekten keyif alma ve olumlu örnek olmanın en çok yorum yapılan alt temalar olduğu ortaya çıkmıştır.

4.5.1.3 Zor Olanı Başarmak

Meslekleri hakkında olumlu görüşler bildiren aday öğretmenler üçü zor olanı başarmanın mesleği sevmeyi ve olumlu görüşler edinmeyi etkilediğini dile getirmişlerdir. Aday öğretmenler bu tema kapsamında zorluk, başarı, üstesinden gelme değişim oluşturma kavramlarını üzerine durmuşlardır.

AÖ 1,K kodlu katılımcı görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Başka bir meslek seçmek istiyordum ancak puanım yetmediği için matematik öğretmenliğini yazmak zorunda kaldım. Tabii ki aile baskısı da var biraz. Ama çocuklarla uğraşa uğraşa bilmiyorum ben çocukları seviyorum ve bu durumdan da memnunum. Burayı seviyorum, öğrencilerimi sevdiğim için burayı seviyorum.”* İkinci görüşme sırasında öğretmenliğe daha da çok bağlandığını ifade eden aday öğretmen şu şekilde görüş bildirmiştir: *“İlk önceleri bazı öğrenciler olmasa da olur diyordum ancak her şey de ders değil bunu anladım. Zaten öğretimin yanında en önemlisi eğitim yapıyoruz. Bu konuda hatalı imişim ders*

çalışmayan öğrenciler de karakter olarak mükemmel olabiliyorlarmış. Ben bunu anladım. Her çocuk değerli yani.”

AÖ 5,K kodlu katılımcı ilk görüşmede mesleği ile ilgili olumsuz görüş bildirmiş öğretmenlikle ilgili hayalleri ve yaşadıkları arasında fark olduğunu şöyle ifade etmiştir: *“Mesleğe başlamadan önce ben herşeyi değiştirebilirim, bir başlasam öğretmenliğe hallederim diyordum. Hepsini dersime ısındırırım, hepsini düzeltirim, yaparım ben diyordum. İşin içine girince 1 ya da 2 tanesini kurtarabilirsem kar diyorum. Elimden geldiği kadarını yapıyorum, demek ki hepsi elimden gelmiyormuş.”* Aday öğretmen ilk meslek yılının sonlarına doğru gerçekleştirilen görüşmede olumlu görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Neden öğretmen oldum, nereden seçtim bu mesleği gibi şeyler asla söylemedim. Öğretmenlik benim sevip istediğim bir meslek. Tabii ki zorluklarla karşılaşacağız. Önemli olan da zor olanı başarmak. Seviyorum mesleğimi. Bir de zaten değişim küçüklükten itibaren başlar. Ağaç yaş iken eğilir yani.”*

AÖ 15, K kodlu katılımcı hayalinin hep öğretmenlik olduğunu kendisinin de köyde büyüdüğünü çiftçi bir ailenin kızı olduğunu bu durumun kendisi için ayrı bir önem arz ettiğini belirtmiş ve ilk görüşmede düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Mesleğe başladıktan sonra ben öğretmenlerin çok fazla sorumlulukları olduğunu gördüm. Öğrenci öğrenemiyor sorumluluk öğretmende. Öğrencinin başına bir şey geliyor sorumluluk öğretmende. Çok fazla ceza olduğunu bunun aksine ödüllendirmenin o kadar az olduğunu gördüm. Ben bu kadar değersiz olacağını düşünmemiştim. Farklı şeyler düşünmüşüm herhalde.”* Aday öğretmen düşündükleri ile gerçek arasında çok fark olduğunu ve bu yüzden hayal kırıklığını uğradığını belirtmiş ve mesleği hakkında olumsuz görüşler ifade etmiştir. Ancak ikinci görüşmede aday öğretmenin görüşleri değişmiştir ve olumlu yöndeki düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Öğrencilerime olan sevgin her gün biraz daha artıyor. Onlara daha yakın hissediyorum kendimi. İyi ki bir köyde başlamışım öğretmenliğe diyorum. Burası rahat birçok açıdan. Acaba şu olay başıma gelir mi diye düşünmüyorsunuz. Bir de burada kısıtlı imkânlarla nasıl çok şeyler başarabileceğini öğrendim. Ben öğretmenlik mesleğini burada iyice öğreniyorum sanırım.”*

4.5.1.4 Meslekten Keyif Alma

Meslekleri hakkında olumlu yönde görüş bildiren iki katılımcı ise meslekten keyif almayı dile getirmişlerdir. Alt tema kapsamında yorum yapan aday öğretmenler en çok heyecan, başarıma isteği, karşılıklık ve olumlu düşünce kavramları üstünde durmuştur.

AÖ 10,K kodlu katılımcı ilk görüşme sırasında mesleği ile ilgili neler ümit ettiğini şu şekilde ifade etmektedir: *“Atanmadan önce ben çok heyecanlanıyordum öğretmen olacağım, öğrencilerim olacak diye. Öğrencilerimle güçlü bir sevgi bağı ile bağlanacağımızı düşündüm... Kendime ait bir sınıfım bir kütüphanem olacağını düşünmüştüm ama burada imkânlar kısıtlı. Sınıf da yok burada kütüphane de. Daha geçen haftaya kadar biz diğer öğretmen arkadaşımınla kütüphane olabilecek minicik bir odayı kendimiz süpürge ve bezlerle temizledik. İçinde kitap yok yani o derece kısıtlı imkânlar içerisindeyiz burada. Bir de daha bugün öğrendik, orayı müdür yardımcısı odası yapacaklarmış ve kütüphanemiz hayallerimiz gitti elimizden.”* Aday öğretmen hayallerini gerçekleştirmek için çok çaba harcamış ancak çabalarının sonuçsuz kalması sonucu hayal kırıklığına uğramış ve olumsuz görüş bildirmiştir. Yapılan ikinci görüşmede adayın ifadeleri şöyledir: *“İyi ki öğretmen olmuşum diyorum. Bir şeyler yapmak ve öğrencilerimin yeni şeyler kazandığını görmek çok önemli. Mesleğimi severek yapıyorum. Bu geçen süre zafında öğretmenlik mesleğinin özellikle özveri olduğunu anladım.”* Katılımcı ikinci görüşme sırasında ilk görüşmede söylediği olumsuzlukları dile getirmemiş, mesleğinden keyif aldığını ve düşüncelerinin olumlu yönde olduğunu belirtmiştir.

AÖ 14,K kodlu aday öğretmen mesleği hakkındaki bazı görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“İlkokul çocukları bana biraz şey yani alt düzey geliyordu. Bu kadar ders aldık diyordum niye ilkokul çocukları ile öldüreyim vaktimi. Aslında ben çocuklarla daha çok keyif alabilirdim, eğleniyordum. Ben şu an doğru yerde olduğumu düşünüyorum... Tabii öğretmenliğin zorlaştığı ile ilgili şeyler duyuyordum ama ben burada göreve başlayınca kadar bu kadar zor olabileceğini düşünmemiştim. Çok kısıtlı imkânlarımız burada. İnanın öğrenciler hiçbir şeye ulaşamıyorlar.”* Katılımcı ilk görüşme esnasında çoğunlukla olumsuz görüşlerini dile getirmiş ve öğrendikleri ile var olan arasındaki farka dikkat çekmiştir. İkinci görüşmede ise aday öğretmen çoğunlukla olumsuz olan fikirlerini değiştirmiş ve mesleği ile ilgili şu olumlu görüşleri ifade etmiştir: *“Okul deneyimde yaptığım sunumları hayali buluyordum. Yok ya bu kadar yapamayız, çocuklarda bazı*

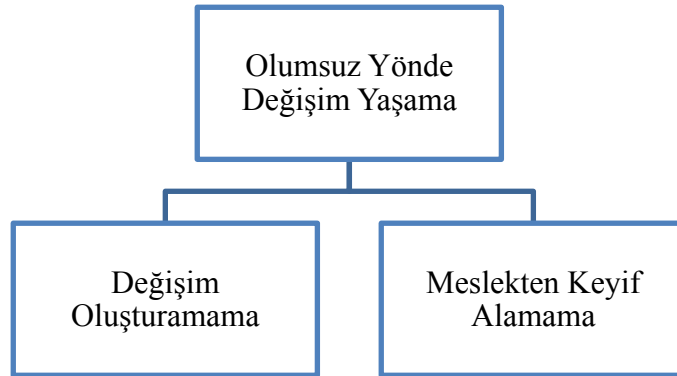
şeyler işlemez ama bu geçen sürede bu kadar imkânları sınırlı olan köyde bile birçok şey ilerledi yani. Siz mesleğinizi sevince, öğrencilerinizi sevdiğinizi gösterince ve onlar da sevince sizi o zaman dersinize saygı gösteriyorlar. Hani bakış açısını olumluya çevirdiğiniz zaman bir şeyler daha olumlu ilerliyor. Zaman içinde daha çok bağlandım buraya. Burası benim ilk öğrencilerimin olduğu yer. Bundan dolayı anlamı ve önemi de farklı. Onları her geçen gün daha da çok sevdim.”

4.5.1.5 Olumlu Örnek Olabilme

Bir aday öğretmen mesleği hakkındaki olumlu görüş değişiminden söz ederken örnek olabilmenin önemini vurgulamıştır. Katılımcı kızların orta öğretime devamlarında problem yaşadıkları kırsal mekânda olumlu örnek olabilmek toplumda değişim oluşturabileceğini dile getirmiştir.

AÖ 7, K kodlu katılımcı ilk görüşmede mesleği ile ilgili görmek istedikleri ve karşılaştıkları arasında fark olduğunu belirtmiş ve olumsuz görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Eskiden mesela öğretmenin karşısında ceket iliklenir, saygı ile konuşulur siz denilirdi. Ama şimdi hoca diye size hitap eden veliler var. Bir şey diyemiyorsunuz ancak kırılıyorsunuz. Bunun için mi okudum ben diyorsunuz. İnsan saygı görmek istiyor yani. Bir de öğrencilerin olumsuz davranışlarını görünce olumsuz düşünceler aklınıza geliyor ve pişman oluyorsunuz.”* Aday öğretmen bu olumsuz görüşlerini gerçekleştirilen ikinci görüşmede terketmiş, bir öğretmen olarak öneminin farkına vardığını dile getirip, mesleği ile ilgili şu olumlu görüşleri açıklamıştır: *“Öğretmen olduğum için çok mutlu ve gururluyum. İyi ki öğretmen olmuşum ve elime mesleğimi almışım. Bir bayan olarak benim kendi ayaklarım üzerine durabilmem öncelikle kendim ve burada dersine girdiğim kız öğrencilerim için örnek olması bakımından önemli. Onlar bizi örnek alıp ilerleme kaydedebilir. Benim bu köydeki rolümün de bu durumdan dolayı çok önemli olduğunu düşünüyorum.”*

1.6.14 Olumsuz Yönde Değişim Yaşama

Şekil 14. Olumsuz Yönde Değişim Yaşama Alt Tema Şeması

Son tema olan olumsuz yönde değişim yaşama kapsamında beş öğretmen görüş bildirmiştir. Mesleğe başlamadan önce ya da mesleğe başladığı ilk aylarda mesleki görüşleri olumlu yönde olan aday öğretmenler ilk yıllarının sonuna doğru gerçekleştirilen görüşmelerde olumsuz yönde görüş bildirmişlerdir. Olumsuz görüş bildirmedeki temel nedenlerinin değişim oluşturamadıkları ve meslekten keyif alamadıkları olduğu ortaya çıkmıştır.

4.5.1.6 Değişim Oluşturamama

Dört aday öğretmen olumsuz görüş bildirirken öğrenci ve toplumda değişim oluşturamadığını dile getirmiştir. Alt tema hakkında yorum yaparken en çok kapalı toplum, destek, zorluk, istek kaybı kavramlarını dile getirmişlerdir.

Bu tema kapsamında AÖ 2,K kodlu aday öğretmenin görüşleri şu şekildedir: *“Ben atanmadan önce mesleğimi severek yapabiliyordum. Halen severek yapıyorum ama bazen ufak bir olay bile örneğin öğrencilerin başarısız olması sizi mutsuz edebiliyor. Ya da gösterdiğiniz çabanın sonucunu alamamak mutsuz ediyor ve acaba ben bu mesleği severek sürekli yapabilir miyim diyorsunuz... Bizim zamanımızda öğretmenlerden çekinilirdi. Ben hem saygıyı hem de böyle biraz öğretmenlerden çekinmeyi görmek isterdim ben ancak ne öğretmenlerden ne de velilerden bunu göremiyorum.”* Aday öğretmen mesleği ile ilgili atanmadan önceki fikirleri ile mesleğe başladıktan sonrakiler arasında çok fark olduğu ve görüşlerinde olumlu bir değişiklik göremediğinden bahsetmiştir. İkinci görüşme sırasında da fikirlerinin olumsuz yönde olduğunu söylemiş ve görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Ne kadar kendi memleketiniz de olsa kapalı ve sabit fikirli toplumlarda eğitim yapmaya çalışmak zor bir durum bence. Ben bunu*

yaşadıkça öğrendim. Bir türlü değişiklik oluşturamıyorsunuz. Çünkü destek yok aile ve velilerden...”

AÖ 4,E kodlu katılımcı mesleğe başlamadan ve meslek hayatının ilk aylarında öğretmenlik ile ilgili branşı olan Pdr'nin getirdiği artılara vurgu yapmış ve olumlu şu görüşleri bildirmiştir: *“Rehber öğretmen olduğumuz için daha sanki profesyonel bir kişi olarak görüyorlar bizi. Ben şimdiye kadar hep böyle hissettim. Ayrıca öğrencilere bir şey öğretmek ve onları olumlu yönde etkilemek bence öğretmenliğin olumlu yönü. Kendi branşım açısından bir öğrencinin olumsuz bir bakış açısını ya da davranışını düzelttiğim zaman dünyalar benim olur yani.”* Ancak aday öğretmen ikinci görüşme sırasında ilk görüşmedeki olumlu tavrı bırakıp çoğunlukla olumsuz bir görüş bildirmiş ve düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Öğrenciler eğitime, yönlendirmeye açıktır. Onlara belli şeyleri vermek öğretmenleri olmamız dolayısı ile daha kolay. Ancak velilerde durum böyle değil. Onların fikirlerini değiştirmek hiç kolay olmuyor. Değişmiyorsa. Onların kalıplaşmış ve yıkılmaz diye düşündüğü ancak yanlış olan şeyler var. Bu yüzden ben burada çalışmanın çok zor olduğunu düşünüyorum.”*

AÖ 8,E kodlu katılımcı ilk görüşmede mesleği ile ilgili şu olumlu ifadeleri belirtmiştir: *“Ben öğretmenlik mesleğinin idealim olduğunu söylemişim. İnsan yetiştirmenin değerinin olamayacağına inanıyordum ben halen de öyle düşünüyorum. Bir öğrenci sen ne dersin de; onu yapıyor sana inanıyor. Okul dışında ile okulda iken hissettiklerim farklı. Okula geldiğimde farklı şeyler yapmak istediğimi görüyorum. Demek ki öğretmenlik benim için önemli yani. Bu okulda öğrencilerim ile olmak bana kendimi farklı hissettiriyor.”* Ancak aday öğretmen ikinci görüşmede ilkinde olduğu gibi olumlu düşüncelere yer vermemiştir: *“Seminerlerde müfettişlerin aman şunu yamayın bunu demeyin şeklindeki ikazlarına kızardım ancak benim de başıma geldi. Keşke daha dikkatli olsaymışım diyorum. Ben öğrenci iken böyle değildi durum. Ben bir de liseyi de yatılı okudum. Biz her şeyimiz ile öğretmenlerimize aittik. Burası ufacık bir köy ilk önce öğretmen değer görür, saygı duyulur diyorsunuz ancak yanlıyorsunuz işte. Biz onlara eğitim veriyoruz. Daha sayıdeğer olmamız lazım iken. Gün geçtikçe değer düşüyor.”* Aday öğretmen okulunda ikinci dönem olumsuz bir olay yaşamıştır. Yaşadığı olayın etkisiyle mesleği hakkındaki görüşleri de değişmiş ve görüşmede olumsuz düşüncelerini ifade etmiştir.

AÖ 17,E kodlu aday öğretmen mesleğinin ilk aylarında öğretmenliğe başlamadan önce var olan olumlu fikirlerini sürdürdüğünü belirtmiş ve görüşlerini şu şekilde açıklamıştır: *“Öğretmenlik mesleğinde birilerine bir şeyler anlatmak, kazandırmak olumlu taraftır. Ve özellikle kendi braşımı sevdiğimden dolayı onunla ilgili bir şeyler anlatmak hoşuma gidiyor. Mutluluk veriyor bana. İdealist olarak başlıyoruz sonuçta. Daha yeniyiz bakalım.”* Ancak katılımcı ikinci görüşmede mesleği ile ilgili olarak olumsuz görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Aslında ben birçok şeyi çok farklı düşünmüştüm. Öğrencilerin hepsine belli şeyleri aşılatabileceğimi düşünüyordum. Ancak durumun öyle olmadığını gördüm, bazı öğrencilere ne yaparsanız yapın değişiklik kaydedemiyorsunuz. Umutlarımız kırılıyor belki ama yapacak bir şey yok bu durumda. Biraz daha realist olmaya yöneltti beni öğrencilerim.”* Aday öğretmen açıklamalarında ilk zamanlarda var olan idealistliğinin realizme dönüştüğünden öğrenci istemediği zaman değişiklik oluşturulamadığını belirtmiştir.

4.5.1.7 Meslekten Keyif Alamama

Olumsuz görüş bildiren bir aday öğretmen meslekten keyif alamadığını belirtmiş bunun sebebi olarak ise saygı duymama, değer görmeme ve fedakarlık kavramlarını dile getirmiştir.

AÖ 16,K kodlu katılımcı olumsuz yönde değişim yaşama tema kapsamındaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Ben öğretmenlik mesleğinin para karşılığı yapılabilecek bir meslek olmadığını düşünmüşümdür hep şimdi de öyle düşünüyorum. Çünkü öğretmenlik fedakarlık demek. İşin karşılığını öğrencilerinizin öğrendiğini görünce alıyorsunuz. Ancak saygı duymaya gelince zamanın getirisi herhalde diyorum”* Aday öğretmen ilk görüşmede mesleği ile ilgili olarak çoğunlukla olumlu görüşler ifade etmiştir ancak katılımcı ilk yılın sonuna doğru gerçekleştirilen ikinci görüşmede ağırlıklı olarak olumsuz görüş bildirmiş ve düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Öğretmenlere verilen değer benim düşündüğümde de aşağıda olduğunu gördüm ve üzüldüm yani. Acaba ben bu mesleği böyle devam ettirebilir miyim diye düşünüyorum. Mesela hademe diyor ki; tatile gideceksiniz, nasıl olsa 3 ay yattıyorsunuz, bir de maaş alacaksınız keyfiniz gıcır diyor. O bile bize saygı duymuyor ki...”*

BÖLÜM V

TARTIŞMA- SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1 Tartışma

İlk alt problemin bulguları ışığında çalıştıkları yerde yetişmiş katılımcıların mekânı öğrenme konusunda bir bilgiye sahip olduklarını vurgulanmıştır. Ancak aynı katılımcıların toplum hakkında bilgiye sahip olmadıkları, mesleğe başladıktan sonra toplumla ilgili bilgileri öğrendikleri anlaşılmıştır. Ancak çalıştıkları mekânla önceden hiçbir bağlantısı olmayan katılımcıların ise hem mekân hem de toplum konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları sonucuna varılmış, aday öğretmenlerin göreve başladıktan sonra özellikle de öğrencilerin sorunlarını anlayıp uyum sağladıkça, veliler ile olan okul içi ve dışı ilişkileri arttıkça ve toplumun kalan kısmı ile iletişime geçtikçe toplumu öğrenmelerinin gerçek anlamda gerçekleştiği anlaşılmıştır. Çalışacakları yerde doğup büyümemiş aday öğretmenler mekân hakkındaki bilgilerini daha çok internetten, tanıdıklarına sorarak, televizyondan, okulla iletişime geçerek öğrenme yoluna gitmişlerdir. Ancak katılımcıların hepsi toplum hakkındaki bilgilerini mesleğe başladıktan sonra öncelikle öğrenciler ile diyaloglarından, okulda gerçekleştirilen veli toplantılarından, veli ile olan bireysel görüşmelerinden öğrenmişlerdir. Çok az aday öğretmen ise çalıştığı mekânda küçük gezintiler ile toplumla kaynaşma imkânı bulmuş ve daha detaylı bilgiler öğrenme yoluna gitmiştir. Bu araştırmanın bulguları ile örtüşen nitelikte Anılan, Kılıç ve Demir (2015) yaptıkları çalışmada öğretmenlerin toplumla iletişimlerini okul görüşmelerinin yanında veli ziyaretleri, düğün, cenaze ve yemek gibi çeşitli kültürel aktiviteye katılarak geliştirdiklerini ve kırsala uyum sağladıklarını, öğrendiklerini belirtmişlerdir.

Aday öğretmenler öğrencilerin iş zamanlarında okula gelmemelerinden, evde ebeveynlere yardımcı olabilmek için ödev yapma ve ders çalışma konusunda sıkıntı yaşadıklarını vurgulamışlardır. Aday öğretmenlerin büyük bir kısmı ise kız öğrencilerin eğitilmesi konusunda veli görüşünün yanlılığına dikkat çekmektedir. Çalışmanın sonuçlarıyla örtüşen Belay ve Diğerleri (2007) yaptığı çalışmada öğrencilerin okul dışında tarlarda işgücüne yardımcı olmaları ve evde küçük çocuklara bakmalarından dolayı okula gelmeme sorunu olduğunu, bu yüzden ödev yapma ve ders çalışma için

yeterli zaman bulamadıklarını belirtmişlerdir. Öğrecilerin yeterli öğretim materyalinin bulunmadığını ve velilerin kız öğrencilere eğitim yönünde bakış açısı olumsuz olduğunu vurgulamışlardır. Meydan ve Yıldız (2015) yaptıkları çalışmada öğretmenlerin toplumla ilişkisi sonucunda köylünün eğitime olan bakış açısının olumlu yönde değiştiğini, öğretmenlerin toplumla ilişki kurmayı öğrendikleri ve ortama göre davranmayı öğrendikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ancak bu sonuçların aksine bu çalışmada aday öğretmenler kız çocuklarının eğitimi konusunda velilerin bakış açılarını değiştirememiş, veli dışındaki toplum ile iletişim kurmayı tercih etmemiş, velilerin eğitime katkı sağlamamasından dolayı farklı çözüm yolları geliştirdiklerini belirtmişlerdir.

Reid ve White (2008) tarafından yapılan çalışmada kırsal alanlarda hayat ve iş tecrübesi yaşamış öğretmenlerin orada öğretimin ve öğretmen olmanın ne demek olduğunu çok iyi bildikleri belirtilmiştir. Öğretmenler oradaki toplumun bakışları üzerlerinde olduğu zaman şaşırmadıklarını, sinirlenmediklerini ve gücenmediklerini belirtmişlerdir, ancak bu araştırmanın sonuçları doğrultusunda özellikle batıdan gelen bazı aday öğretmenlerin toplumun bakışlarının üzerinde oldukları hissettiklerini bu durumun özellikle dış görünüş ve davranış konusunda kendilerini değişikliğe ittiğini belirtmişlerdir. Bu sonucun aday öğretmen ve oradaki toplum arasındaki kültürel, sosyal farktan, katılımcıların çalıştıkları yerlerde yaşamamalarından ve dolayısıyla toplumu tam anlamıyla öğrenememe ve kaynaşamamalarından kaynaklandığı düşünülebilir.

Barstch (2010) birçok aday öğretmenin öğretim uygulamalarını gerçek dünya gereksinimleri ve toplumun ihtiyaçlarına nasıl uygulayacakları konusunda tereddütlerinin olduğunu, çoğunlukla çalıştıkları kırsal alanların uzaklarında şehir merkezlerinde yaşayan öğretmenlerin, çalıştıkları yerde yaşayan toplumla yeterinden az ilişkiye sahip olduğunu, öğretmenlerin akademik konuları nasıl toplumsal konulara bağlayacakları konusunda eğitime ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir. Bu çalışmada da aday öğretmenlerin kültürel ve toplumsal unsurları öğrenmeye gayret ettikleri ve öğretim faaliyetlerine katmaya çalıştıkları bulunmuştur. Ancak katılımcıların kız çocuklarının eğitimi ve erken yaşta evlilik konularında toplumu etkileme gücünde yetersiz kaldığı söylenebilir.

Waller ve Barrentine (2015) yaptıkları çalışmaya katılan öğretmenlerin toplumla çok sıkı ilişkiler içinde olduğunu dolayısıyla öğrenci, veli ve diğerlerini iyi öğrendiğini belirtmiştir. Bunun sebebinin ise öğretmenlerin mesleklerini yaptığı yerde uzun süredir ikamet ediyor olmasından kaynaklandığını vurgulamışlardır. Bu durumun eğitimde çok

önemli olduğunu belirtmektedirler. Waller ve Barrentine (2015)'nin bulguları aksine bu çalışmada ise aday öğretmenlerin büyük çoğunluğu orada yaşayan toplumla iyi etkileşim gerçekleştiremediklerini belirtmişlerdir. Bunun sebebi ise aday öğretmenlerin yetiştikleri kültürün ve düşünüş biçimlerinin farklı olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Araştırmanın sonuçları ile aynı doğrultuda olarak TDE (2009) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin velilerle yeterince diyaloga geçemediği, velilerin sınıf ve okul toplantılarına katılım sağlamadığı ve böylelikle de öğretmenlerin toplumu tanıma konusunda yetersiz kaldığı vurgulanmıştır.

Çalışmaya katılan tüm öğretmen adayları sosyal ve fiziki yetersizliklerden dolayı çalıştıkları mekânda kalmayı tercih etmemekte katılımcıların hepsi şehir merkezlerinden ulaşım sağlamaktadır. Adayların mekânı ve toplumu öğrenmesi bu sebepten dolayı yetersiz kalabilmektedir. Bu sonuç ile aynı doğrultuda Monk (2007) yaptığı çalışmada öğretmenlerin kırsal mekanlarda seyrek yerleşme ve izole olmuşluk hissinden dolayı diğer yerleşim yerlerine gitmeyi tercih ettiklerini, çalıştıkları kırsal mekanlarda kalsalar dahi daha fazla ekonomik yük çekeceklerini vurgulamıştır.

İkinci alt problemin sonuçlarına göre aday öğretmenlerin mesleğini yapmayı öğrenmelerinde sınıf, meslektaş ve toplum üç ana tema olarak ortaya çıkmıştır. Mesleğin öğrenilmesinde aday öğretmenler için sınıf temasının vurgulandığı araştırmanın bulgularına benzer olarak Monk (2007) tarafından yapılan çalışmaya göre kırsal alanlarda okulların küçük olması öğretmen öğrenci arasındaki ilişkinin daha samimi olmasını, disiplin problemlerinin daha az olmasını ve okuldaki uyumun daha iyi olmasını sağlayacağı, bu durumun aday öğretmenlerin mesleklerini öğrenmede önemli bir rol oynadığı vurgulanmıştır.

Araştırmanın bulgularına göre aday öğretmenler üniversiteden sonra meslekleri ile teorik yeterli bilgiye sahip olduklarını belirtmişlerdir ancak sınıfın mesleklerini öğrenmede önemli bir alan olduğunu vurgulamışlar; bu bağlamda aday öğretmenler öğrenmenin karşılıklı olduğunu, öğrencilerle kültür alışverişinde bulduklarını belirtmişler, öğrencilerden öğrendiklerini işe katmışlar ve yapılandırmacılıktaki karşılıklı öğrenmeye vurgu yapmışlardır. Bu bulguyla örtüşen Wilson ve Demetriou (2007) tarafından gerçekleştirilen çalışmada aday öğretmenlerin yeni mezun oldukları için teorik bilgilerinin oldukça iyi olduğu ancak bunu öğrencilere nasıl aktaracakları konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları üzerine durulmuştur. Adayların öğretmeliği nasıl

yapacaklarını öğrenmede sınıfa girip deneyim kazanmalarının ve zorlu koşullarla karşılaşmalarının önemine vurgu yapılmıştır. Çalışmanın bulguları ile örtüşen Yeşil (2009) yaptığı çalışmada aday öğretmenlerin sınıfları mesleklerini öğrenmede önemli gördüklerini, alanlarına ilişkin bilgilerinin yeterli olduğunu ancak bunun öğrencilere aktarılması yolunda zorluklar yaşadıklarını belirtmiş; aday öğretmenlerin deneyiminin artırılması için üniversite boyutunda uygulamanın artması ve tam zamanlı deneyimlerin yapılması gerektiğini vurgulamıştır.

Öğretmenlik mesleğini öğrenmede meslektaş katkısının önemi ile örtüşen Belay ve diğerleri (2007) yaptıkları çalışmada aday öğretmenlerin mesleğini öğrenebilmesi ve uzmanlaşmaları için meslektaşları ile işbirliği ve deneyimlerin paylaşılmasının önemli olduğunu vurgulamışlardır. Ayrıca yapılan çalışmada aday öğretmenlerin aynı branştan meslektaş bulamadıkları için zorluklar yaşadığı bulgusu ile örtüşen Belay ve diğerleri (2007) yaptıkları çalışmada kırsal okullarda yeterince deneyimli öğretmen ve branş meslektaşı olmadığı için adayların bireysel öğrenim gerçekleştirdikleri belirtilmiştir. Bu bağlamda Uzun, Paliç, ve Akdeniz (2013) yaptıkları çalışmada öğretmenlerin mesleklerinde ilerleyebilmek ve profesyonelleşebilmek adına meslektaş işbirliğini önemli gördüklerini vurgulamışlardır.

Bu çalışmanın sonuçlarına göre aday öğretmenler mesleklerini yapma konusunda çalıştıkları mekândaki toplumdan da faydalanmaktadırlar. Toplumun eğitimin önemli bir parçası olduğunu söyleyen ve onlardan meslekleri ile ilgili önemli şeyler öğrendiklerini vurgulayan aday öğretmenlerin açıklamaları ile örtüşen UNICEF 2007 yılında yayınladığı raporda öğrencilerin sadece aile içinde yaşamadıklarını, toplumsal değer, kültür ve aidiyetin yaşantılarında oldukça önemli bir etkiye sahip olduğunu belirtmiştir. Toplumun diğer üyeleri ile olan iş birliğinin okula ve eğitime olan desteğin ve değer artmasına sebep olacağını vurgulamıştır. Öğretmenlerin çalıştığı mekânda ailelerle ve toplumun diğer üyeleri ile ilişki ve etkileşim içinde olması gerektiği üstünde durmuştur. Somerville ve Rennie, (2012) yaptıkları çalışma sonucunda; özellikle kırsal alanlarda bulunan okullar için mekâna göre bir öğretim programı uygulanması ve eğitimin topluma ve mekâna uygun olarak dizayn edilmesi gerektiği üstünde durmuşlardır. Örneğin öğrencilerin hayat bilgisi dersinde ahırlara, tarlalara veya oradaki tarihi ve kültürel değeri olan yerlere götürülmesi ve öğrencinin yaşayan bilgisinin öğrenmesini desteklemek için kullanılması gerektiğini vurgulamışlardır. Bu bulgular da öğretmenliğin öğrenilmesinde

toplumun önemini vurgulayan çalışmanın sonuçları ile örtüşmektedir. Örtüşen bulgular ışığında Meydan ve Yıldız (2015) yaptıkları çalışmada öğretmenler köyün sosyo-ekonomik ve kültürel yapısını bilmekle, etkinliklerini ona göre planladıklarını, öğrenciyi daha iyi tanıdıklarını, çevre olanaklarından yararlandıklarını, eğitim – öğretimlerini buna göre planladıklarını, kültür öğelerini eğitimlerinde kullandıklarını vurgulamışlardır. Bununla birlikte Erdoğan ve Demirkasımoğlu (2010) yaptıkları çalışmada toplumun eğitime dahil olmasının akademik anlamda olumlu katkılar yaptığını, öğretmenlerin çevre olanaklarından yararlanabildiklerini belirtmişlerdir.

Üçüncü araştırma sorusunun bulguları ışığında aday öğretmenlerin mesleklerini yapmayı öğrenme şekilleri zaman içinde değişikliğe uğramaktadır. Katılımcılar zamanla edinilen tecrübenin ve öğrenciler için bir şey yapma isteğinin bu konuda çok önemli olduğunu belirtmişlerdir. Taşkaya, Turhan ve Yetkin (2015) tarafından yapılan aday öğretmenlerin mesleklerini öğrenmede deneyim eksikliğinden kaynaklanan sıkıntılar yaşadıkları vurgulanan araştırma yapılan çalışma sonuçları ile de benzerlik göstermektedir. Aday öğretmenler akademik ilerlemeyi sağlamak için çeşitli kaynaklara ihtiyaç duyduklarını, bu kaynakların eksikliğini çektiklerini ve çözümü de çoğunlukla kendi çabaları ile sağladıkları üstüne vurgu yapmışlardır. Bu bulgularla aynı doğrultuda Malhoit (2005) tarafından yapılan araştırmada bazı okul ve öğrencilerin diğer okul ve öğrencilerden daha fazla kaynağa ihtiyacı olduğu belirtilmiştir. Çünkü bazı öğrencilerin diğerlerine göre eğitimsel ihtiyaçları fazladır, bazı okulların ise bulunduğu yerden kaynaklanan ihtiyaçları vardır. Özellikle düşük gelirli, şehir merkezine çok uzak okullar ve buradaki öğrenciler öğrenmenin gerçekleştirilebilmesi ve hedeflere ulaşılabilmesi için diğerlerine göre daha fazla desteklenmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

Üçüncü alt problemin bulguları ışığında aday öğretmenler kırsal mekân ve toplum kavramları üstünde durmuş, kırsal geçmişe sahip olmayan mekânı tanımayan katılımcıların öğretmenlik mesleğini öğrenme biçimlerinin zamanla kırsal mekân ve topluma göre değişiklik gösterdiğini vurgulamışlardır. Yapılan araştırma bulguları ile örtüşen Collins (1999) yaptığı çalışmada kırsal alanlarda çalışmak için kırsal geçmişi olan ya da kırsal alanda çalışmak için eğitim almış kişilerin seçilmesinin önemli olduğunu vurgulamıştır. Böyle yapılarak kırsalda çalışacak öğretmenlerin daha az disiplin problemi yaşaması; öğrenci, öğretmen ve veli arasındaki diyalogun daha samimi olması ve öğretici için sınıfta liderliğin kolay kazanılmasının sağlanabileceğini belirtmiştir. Kartal, Özdemir

ve Yirci (2017) yaptıkları çalışmada kırsalda çalışan öğretmen adaylarının kırsallığa ve topluma alışma bakımından yetersiz kaldıklarını vurgulanmış, bu süreçte adayların akademik başarı, öğrenci ve toplum ile ilişki kurma bağlamında zorluklar yaşadıklarını belirtmiş ve bu sürecin aday öğretmene için verimli olmasını sağlamak amacıyla mentorluk hizmetinin sunulmasının gerekliliğinden bahsetmişlerdir.

Öğretmenlik mesleğini öğrenme konusunda katılımcılar kendilerini geliştirmek ve güncel kalabilmek için ders çalışma, etkili ve kalıcı öğrenme için öğretim yöntem teknikleri araştırma, teknolojiyi daha çok işe koşma gibi mesleki bilgi ve becerilerini artırmak için çalışmalar yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu bulgular Fantilli ve McDougal (2009) tarafından aday öğretmenlerin mesleki bilgi ve becerilerini artırabilmek, öğrenmelerini ilerletebilmek için çalışmalar yaptıkları sonuçları ile örtüşmektedir. Ayrıca bu çalışmanın bulgularına benzer olarak Lohman ve Woolf (2001) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlik mesleğinin son yıllarda büyük değişim gösterdiği ve değişmeye devam edeceği vurgulanmış, bu değişimin beraberinde öğretmenler için daha çok konu ve içeriğin öğretilmesini gerektirdiği belirtilmiştir. Bunun için de öğretmenlerin mesleki bilgi ve becerilerini artırmaları gerekliliği üzerinde odaklanılmıştır. Yılmaz ve Altinkurt (2015) yaptıkları araştırma sonuçlarına göre özellikle mesleğinin ilk yıllarında olan öğretmenlerin mesleki gelişimlerini sürdürmeleri açısından bilgi ve teknolojiyi işe koştuklarını, meslekleri ve diğer alanlarla ilgili kitap okuduklarını ve bilimsel toplantıları takip ettiklerini belirtmişlerdir; bu sonuçlar araştırmanın sonuçları ile örtüşmektedir.

Üçüncü araştırma sorusu bulguları ışığında, Somerville ve Rennie (2012) tarafından gerçekleştirilen çalışmada aday öğretmenlerin çalıştıkları kırsal alandaki ilk senelerinin oraya adapte olabilmek, toplumu ve mekânı öğrenebilmek açısından önemli olduğu vurgulanmıştır. Aday öğretmenlerin toplumla geçirdiği süre arttıkça uyum sorununun ortadan kalktığı, öğretmenlerin kendilerini oraya ait hissettiğini ve eğitim öğretim faaliyetlerini topluma mekâna ve öğrenciye göre şekillendirdikleri sonucuna ulaşmışlardır. Bu çalışmanın sonuçları göz önüne alındığında ise Sivas kırsalında çalışan hiçbir öğretmenin çalıştığı mekânda ikamet etmediği ve bunun sonucu olarak toplumun bir parçası olan öğrenci ile sadece okul saatleri süresince zaman geçirdiği, toplumun diğer üyeleri ile yok denebilecek kadar az zaman geçirdikleri görülmektedir. Bunun sonucu olarak Sivas'ta doğup büyüyen öğretmenler dışında diğerlerinin kırsal mekâna uyumu ve toplumun öğelerini eğitimlerinde kullanmakta zorluk yaşadıkları söylenebilir. Kendini o

mekâna ve topluma ait hissetme konusunda ise bir bağ ve ilişki kuramadıkları ise bu durumun bir sonucu olabilir.

Katılımcıların üniversitede yaşadıkları okul deneyimlerinin mesleklerini yapmayı öğrenmedeki etkilerine ait görüşlerinin incelendiği dördüncü araştırma sorusunda aday öğretmenlerin çoğunluğu kazandıkları tecrübeler hakkında olumsuz görüş bildirmiştir. Katılımcılar üniversitede yaşadıkları okul deneyimlerinin onları çalışıyor oldukları okullardaki gibi bir ortama hazırlamadığından bu yüzden de gerçek hayatla bir bağlantısının olmadığından sadece teoriden ibaret kaldığı görüşünü benimsemişlerdir. Çalışmanın bu sonucu ile bağlantılı olarak Şişman (2010) yaptığı araştırmada Türkiye’de fakülte ve okul arasındaki ilişkinin tam manası ile sağlamadığını, üniversitelerde adayların mesleğin uygulamasını, etiğini, değer ve ilkelerini öğrenmesi gerektiğini, dolayısı ile de öğretmenliğin uygulama ile öğrenilen bir meslek olduğunu ifade etmiştir. Eğitim fakültelerinde bu konu ile ilgili bazı düzenlemelerin yapıldığını ancak yeterli seviyede ilerleme ve okul üniversite iş birliğinin kaydedilemediğini belirtmiştir. Diğer ülkelerde uygulama merkezli bir eğitim var iken ülkemizde halen teori ağırlıklı bir eğitimin yapılmakta olduğunu vurgulamıştır. Wilson ve Demetriou (2007) İngiltere’de yaptıkları çalışmada öğretmen adaylarının uygulama merkezli bir eğitime tabi tutulduğunu, adayların eğitiminin ülkenin çeşitli yerlerindeki okullara göre gerçekleştirildiğini böylelikle de öğretmenlerin mesleğe başlayacakları yerlerdekine benzer deneyimler gerçekleştirdiğini vurgulamıştır. Bu düzeydeki bir hazırlıkla aday öğretmenlerin mesleğe daha donanımlı başlamalarının sağlandığı belirtilmiştir. Kline, White ve Graeme (2013) yaptıkları araştırmada üniversite ve kırsal okul işbirliği ile oluşturulmuş deneyimlerin adayların mesleğe hazırlanmasında etkili olduğunu, maksadına ulaşmış tecrübelerin kırsal okul ve toplumuna karşı katılımcıları pozitif hale getirdiğini vurgulamışlardır. Gerçekçi bir ortamda sunulmuş kırsal deneyimler adayların zihinlerinde oluşmuş önyargıyı da kırmış mesleğe daha hazır hale gelmelerini sağlamıştır. Yeşilyurt ve Karakuş (2011) eğitim fakültelerinde verilen eğitim, gerçekleştirilen okul deneyimleri ve mesleğe başladıktan sonraki uygulamalar arasında farkların olduğunu belirtmiş, üniversitelerde verilen eğitimin teorik ağırlıklı olduğunu, mesleki beceri ve uygulamaların geliştirileceği derslerin ise yetersiz kaldığını bu yüzden de öğretmen adaylarının yeterince deneyim kazanmadığını vurguladıkları araştırma bulguları bu çalışmanın sonuçları ile örtüşmektedir. Aynı sonuçlar bağlamında Şahin, Kartal, ve İmamoğlu (2013) yaptıkları çalışmada mesleki uygulamanın önemli olduğu belirtilmiş,

mevcut okul deneyimlerinin yetersiz olduğu, öğretmen adaylarının deneyim kazanmaya daha çok önem vermesi gerektiği üzerine durmuşlardır. Ayrıca öğretmen adaylarının mesleki kabiliyetlerini artırabilmek için gerekli düzenlemelerin yapılması gerektiği sonucuna varmışlardır.

Beşinci araştırma sorusunda aday öğretmenlerin mesleğe başlamadan önceki ve sonraki görüşleri arasında fark olup olmadığı araştırılmıştır. Çalışmaya katılan aday öğretmenlerin çoğunluğu mesleki görüşlerinin değiştiği yönünde fikir beyan etmiştir. Katılımcı görüşlerinin değişimi olumlu, olumsuz ve görüş değiştirmeme olarak sınıflandırılmıştır. Olumsuz görüş bildiren aday öğretmenler mesleğe başlamadan düşündükleri ve sonradan karşılaştıkları şeylerin aynı olmadığını belirtmiş özellikle saygı ve toplum üzerinde etki ve değişim oluşturmama üzerine vurgu yapmışlardır. Ayrıca aday öğretmenlerin tümü çalıştıkları okula ulaşımında hergün belli mesafeler katettiklerini, çalıştıkları mekânda yaşamadıkları için de toplumla yeterli seviyede bir iletişimlerinin bulunmadığını belirtmişlerdir. Bu sebepten dolayı adayların toplum üstünde etki ve değişim oluşturmamalarının sebebi görev yaptıkları toplum ile iletişim eksikliği olarak düşünülebilir. Bu bağlamda Collins (1999) yaptığı çalışmada toplumda etki ve değişim oluşturabilmek için okul ve toplum arasındaki koordinenin sağlanması gerektiğinden, deneyimli yönetici, öğretmenler ve velilerin bu konudaki katkılarının öneminden bahsetmiştir. Aday öğretmenlerin kırsala ve oradaki topluma uyum sağlayabilmeleri için okul içi ve dışı organizasyonların ve bunlara katılımın uyum ve değişim oluşturmadaki etkisine vurgu yapmışlardır.

Katılımcıların öğretmenlik mesleği hakkında olumsuz görüşlerini, saygı ve değişim oluşturmama yönündeki bulguları destekleyen Yurdakul, Gür, Çelik ve Kurt, (2016) tarafından yapılan çalışmada toplumun öğretmenlerin sorunlarına karşı duyarlı olmadığını, öğretmenlerin sosyal statülerinin gün geçtikçe düştüğünü, öğretmenlere verilen değer azaldığını, öğretmenlerin itibarının ve imajının bozulduğunu vurgulamış ve bu sebeplerle toplum üzerindeki etkilerinin azalmış olabileceği sonucuna varmışlardır. Ayrıca OECD (2014) yayınladığı ancak Türkiye'nin bulunmadığı TALIS 2013 raporunda dünya genelinde öğretmenlik mesleğinin toplum nezdinde değerli olduğunu vurgulamış ancak araştırmaya katılan aday öğretmenlerin olumsuz görüşleri ile örtüşen özellikle Avrupa ülkelerinde toplumsal değer ve gösterilen saygı bağlamında düşüş olduğunu belirtmiştir. Ayrıca Ünsal ve Bağçeci (2016) yaptıkları çalışmada çalışmanın sonuçları ile örtüşen

çalışmada öğretmenlerin meslekleri hakkında görüşlerinin olumsuz yönde olduğunu, bunun sebebinin toplumsal ve kamusal olarak yeterli saygı ve özen görememe olduğunu, bu yüzden de öğrenciler üstünde yeterli etki ve değişimi oluşturamadıklarını vurgulamışlardır. Palavan ve Donuk (2016) yaptıkları araştırma sonucunda kırsal kesimde görev yapan öğretmenlerin meslekleri hakkında olumsuz görüşlere sahip olduklarından, bunun sebebinin ise kırsaldan kaynaklanan, öğrenci veli ve toplumdan kaynaklanan problemlerden dolayı olduğu sonucuna varmışlardır.

Katılımcılar bir kısmı mesleğe başlamadan önce sahip oldukları düşüncelerin değiştiğini ve öğretmenlik mesleği ile ilgili olumlu görüşlere sahip olduklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlik mesleği hakkında olumlu görüş bildiren adaylar kırsalda çalışmanın avantajlarından, öğrencilere bir şeyler kazandırmanın güzelliğinden, kısıtlı imkânlarla başarılı işlerin hazzından, zamanla gelen bağlılık hissinden bahsetmişlerdir. Çalışmanın bu sonucu ile aynı doğrultuda OECD (2014) TALIS 2013 raporunda Avrupa ülkelerinin aksine çalışmaya katılan Asya ve Ortadoğu ülkelerinde görev yapan öğretmenlerin meslekleri hakkında olumlu görüşleri olduğu ve toplum tarafından saygı gördükleri belirtilmiştir. Azano ve Stewart (2015) yaptıkları çalışmada kırsal alanda çalışan adayların meslek, kırsallık ve toplum hakkındaki görüşlerini incelemişlerdir. Araştırma sonucunda katılımcıların kırsal mekânda eğitim yapmakta zorluk yaşasalar da öğrenci, toplum ile iyi ilişkiler içinde olmanın ve yardımlaşmanın öğretmenlik uygulamalarına katkı yaptığını dolayısıyla meslekleri hakkında olumlu görüşe sahip oldukları sonucuna varmışlardır. Reid ve White (2008) yaptıkları çalışmada diğer öğretmenlere göre kırsal alanda hayat ve iş tecrübesi yaşamış öğretmenlerin kırsal alanlarda çalışmanın ne demek olduğunu bildikleri ve meslekleri hakkında olumlu görüşlere sahip olduklarını bildirmişlerdir.

5.2 Araştırmanın Sonuçları

Araştırmanın sonuçlarına göre aday öğretmenlerden çalıştığı yerde doğup büyüyenlerin ve çevre şehirlerde yaşayanların mekânla ilgili belirli bir ön bilgisi olduğu sonucuna varılmıştır. Ancak çalışmaya katılan tüm aday öğretmenlerin mesleğe başladıkları mekândaki toplumla ilgili bilgilerinin olmadığı anlaşılmıştır. Katılımcılar mesleğe başladıkları toplum ve mekân hakkındaki bilgiyi ağırlıklı olarak sonradan öğrenmişlerdir. Toplum ve mekân hakkında asıl ve önemli bilgilerin zaman geçtikçe ve ilişkiler arttıkça öğrenildiği sonucuna varılmıştır. Çok az sayıdaki aday öğretmenin okul içi boş

saatlerinde toplum ve mekânı daha iyi öğrenebilmek için köy içine geziler yaptığı ve amaçlarına da ulaştıkları, ancak görev yaptıkları yerde kalmadıkları için toplumla ve mekânla ilişkilerinin kısıtlı olduğu belirlenmiştir.

Aday öğretmenler üniversiteden belli seviyede bir teorik bilgi ile göreve başlamaktadırlar. Ancak katılımcıların mesleklerini nasıl icra edecekleri, sınıfta belli durumlara nasıl karşılık verecekleri ile ilgili donanımlı olmadıkları sonucuna varılmıştır. Aday öğretmenler mesleklerini yapmayı ve yaptıkları işte uzmanlaşmayı ağırlıklı olarak sınıf içinde gerçekleştirdikleri sonucuna varılmıştır. Aday öğretmenlerin büyük bir kısmı sınıfın öğretmenlik mesleğinin asıl öğrenildiği yer olduğu konusunda ortak görüş bildirmiştir. Ayrıca aday öğretmenler mesleklerini öğrenmeyi meslektaşları yardımı ile de gerçekleştirmektedirler. Ancak katılımcılar kırsal mekânlarda kendi branşlarından başka bir öğretmen bulamamaktadırlar. Bu sebeple çalışmaya katılan aday öğretmenlerin meslektaş yardımını daha çok forumlardan, sosyal medya gruplarından aldığı sonucuna varılmıştır. Katılımcıların çoğu çalıştığı mekânda toplumla ilişkilerinin sınırlı olduğu sonucuna varılmıştır. Özellikle bayan katılımcıların kültürel ve sosyal sebeplerden dolayı toplumla ilişkilerinin okul toplantıları ile sınırlı kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Toplumla kurulan ilişkideki kısıtlılık hem akademik başarı hem de öğrenci, veli ve toplumda oluşturulabilecek olumlu değişimleri negatif yönde etkilemektedir.

Katılımcıların mesleklerini öğrenme biçimlerinin meslek yılı ilerledikçe bir değişim geçirdiği sonucuna varılmıştır. Aday öğretmenlerin ağırlıklı olarak meslekleri ile ilgili olumlu bir değişim içinde oldukları sonucuna varılmıştır. Aday öğretmenlerin zaman geçtikçe kırsala, öğrencilerine ve topluma uyum sağladıkları, öğretim etkinliklerini, davranışlarını kültüre ve topluma göre düzenledikleri, istenilen akademik seviyeye ulaşmak için çeşitli çözüm yolları kullandıkları sonucuna varılmıştır.

Yapılan çalışmada katılımcıların çoğu üniversitelerde gerçekleştirdikleri okul deneyimlerinin meslekleri üzerine etkileri konusunda olumsuz görüş bildirmişlerdir. Aday öğretmenler okul deneyimi tecrübelerinin gerçek meslek hayatı için bir tecrübe olmadığını, suni yaşantılar sunduğunu, sadece bir ders için özenle hazırlanan etkinliklerin gerçek hayatta uygulanabilir olmadığını, yeterince ders anlatımı yapamadıklarını, üniversite öğrencisi olmanın tam manasıyla sınıf hakim olmayı etkilediğini, kırsal okul, öğrenci ve imkânlarla hiç benzemediğini, okulda kendilerine rehberlik edecek öğretmenlerin bu konuda yetersiz kaldığı sonucuna varılmıştır. Olumlu görüş bildiren

öğretmen adaylarının ise yoğun bir deneyim süreci geçirdikleri, hazırlanan ve anlatılan ders sayısının fazla olmasının gerçek hayata olumlu yansıdığı, öğretmenlerinden dinledikleri dersler ile öğretimin nasıl yapıldığı, sınıf için etkinliklerin düzenlenişi ve yönetim konusunda fikir sahibi oldukları, ilk tecrübelerin unutulmadığını ve öğrenci dönütlerinin aynı olduğu sonucuna varılmıştır.

Çalışmaya katılan aday öğretmenlerin büyük bir kısmının mesleğe başlamadan önce ve başladıktan sonraki görüşleri arasında fark olduğu sonucuna varılmıştır. Görüş bildiren katılımcılar olumlu ve olumsuz yönde değişim geçirdiklerinin bildirmişlerdir. Olumlu yönde fark olduğunu bildiren aday öğretmenler mesleklerine, öğrenci ve okullarına alıştıkları, kısıtlı imkânlarla bir şeyler başarmanın ve özverili çalışmanın mutluluk verdiği, kendilerini öğrencilerinin yanında değerli hissettikleri ve insan yetiştirmenin önemli olduğu görüşlerini bildirmişlerdir. Olumsuz yönde görüş bildiren öğretmen adayları ise öğrencilerde istenilen yönde değişim oluşturamama, veli toplum üstünde etki yaratamama, azalan mesleki değer ve saygı görememe kavramları üzerine durmuşlardır.

5.3 Öneriler

Araştırmanın sonuçlarına göre çalıştığı mekânda yetişmemiş, kırsal geçmişe sahip olmayan aday öğretmenlerin mesleklerini öğrenme ve uyum sağlama konusunda diğerlerine göre daha fazla sorun yaşadıkları sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda atandıkları toplumu ve mekânı bilemeyen adaylara yerel kaynaklar ve bilgiler ışığında ne yapabilecekleri ve mevcut kaynakları kullanarak eğitime ne kadar katkı yapabilecekleri konusunda o bölgeyi bilen uzmanlar ve eğitimcilerce yardımcı olunabilir. Öğretmenlerin kırsalda çalışırken ihtiyaç duydukları bilgilerin (toplumsal yapı, kültürel özellikler, ekonomik durum ve sosyal yapı) öğretildiği hizmetiçi kurslar açılabilir.

Araştırma bağlamında katılımcıların çoğunluğu üniversitede yaşadıkları okul deneyimlerinin gerçek anlamda yardımcı olmadığından ve suni okul deneyiminden söz etmiştir. Bu bilgiler ışığında üniversite eğitimi sırasında birkaç katmandan oluşabilecek okul deneyimleri öğretmen adaylarını gerçek manada okul toplum ve mesleğe hazırlamada yardımcı olabilir. Öğretmen adaylarını farklı mekânlarda okul deneyimine göndermek olumlu ve üretken sonuçlara ulaşılmasında katkı sağlayabilir.

Çalışmanın sonuçlarına göre özellikle batıdan gelen aday öğretmenlerin çalıştıkları kırsalda eğitim araç ve gereçlerinin yanında sosyal ve toplumsal uyum problemleri

yaşadıkları sonucuna varılmıştır. Bu anlamda kırsalda çalışan aday öğretmenlerin sorunlarını en aza indirmek ve kırsalı cazip hale getirmek için özlük hakları ve maaşlarında artırıma gidilebilir. Ayrıca öğretmenlerin yaşadıkları bölge dikkate alınarak toplum ve kültürle iletişimini artırmak için lojman ve barınma ihtiyaçları giderilebilir.

Araştırmanın sonuçlarına göre kırsal mekanlarda görev yapan öğretmenlerin sınıf içi etkinliklerini teknolojiyi işe koşarak kolaylaştırmaları ve akademik başarıyı ilerletmek istedikleri görülmüştür. Ancak aday öğretmenler yeterli altyapı ve imkânlar sağlanıncaya kadar eğitim öğretimdeki dezavantajları gidermek için kendi teknolojik ekipmanlarını kullanabilirler.

KAYNAKÇA

- Adie, L., & Barton, G. (2012). Urban Pre-service Teachers' Conceptions of Teaching in Rural Communities. *Australian Journal of Teacher Education*, 111-123.
- Akyıldız, H. (1992). Öğretmen Açısından Okul Toplum Etkileşimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 189-198.
- Anılan, H., Kılıç, Z., & Demir, Z. M. (2015). Kırsal Alanda Öğretmen Olmak: Sınıf Öğretmenlerinin Bakış Açısı. *Electronic Turkish Studies*, 10(11), 149-172.
- Appleby, R. (2009). Jane goes to Timor: How Time, Space and Place Shape English Language Teaching in International Development. M. Somerville, K. Power, & P. De Carterer içinde, *Landscapes and Learning: Place Studies for A Global World* (s. 139-155). Rotterdam: Sense Publishers.
- Ary, D., Jacobs, L. C., Sorensen, C., & Razavieh, A. (2010). *Introduction to Research in Education*. Belmont: Wadsworth Cengage Learning.
- Aysal, N. (2005). Anadolu'da Aydınlanma Hareketinin Doğuşu: Köy Enstitüleri. *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, 35(36267-282).
- Azano, A. P., & Stewart, T. T. (2015). Exploring Place and practising Justice: Preparing Pre-Service Teachers for Success in Rural Shools. *Journal of Research in Rural Education*, 30(9), 1-12.
- Azona, A. (2011). The Possibility of Place: One Teacher's Use of Place-Based Instruction for English Students in a Rural High School. *Journal of Research in Rural Education*, 26(10), 1-12.
- Barley, Z. A., & Beesley, A. D. (2007). Rural School Success: What Can We Learn? *Journal of Research in Rural Education*, 22(1), 1-16.
- Barstch, J. (2010). Youth as Rsources in Revitalizing Communities. D. Gruenevald, & S. Gregory içinde, *Place-Based Educaiton in the Global Age* (s. 65-85). New York: Routledge.

- Beckett, D., & Hager, P. (2000). Making Judgements as the Basis for Workplace Learning: Towards an Epistemology of Practice. *International Journal of Lifelong Education*, 300-311.
- Belay, A., Ghebreab, F., Ghebremicheal, T., Ghebreselassie, A., Holmes, J., & Goodith, W. (2007). How Newly Qualified Primary Teachers Develop: A Case Study in Rural Eretrea. *International Journal of Educational Development*, 27, 669-682.
- Bilir, A. (2008). Birleştirilmiş Sınıflı Köy İlköğretim Okullarında Öğretmen ve Öğretim Gerçeği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41(2), 1-22.
- Bozak, A., Yıldırım, C., & Demirtaş, H. (2011). Öğretmenlerin Mesleki Gelişimi için Alternatif Bir yöntem: Meslektaş Gözlemi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2), 65-84.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, K. E., Akgün, E. Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Campell, A., & Yates, G. (2011). Want to Be a Country Teacher? No, I am too Metrocentric. *Journal of Research in Rural Education*, 26(4), 1-12.
- Coffey, H. (2010). "They Taught Me": The Benefits of Early Community-Based Field Experiences in Teacher Education. *Teaching and Teacher Education*, 26, 335-342.
- Collins, T. (1999). *Attracting and Retaining Teachers in Rural Areas*. Eric Dİgest.
- Comber, B., & Nixon, H. (2009). Teachers' Work and Pedagogy in an Era of Accountability. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*, 30(3), 333-345.
- Comenius, J. A. (1956). *The School of Infancy*. Chapel Hill: University of Carolina Press.
- Corbett, M. (2010). Backing Tthe Right Horse: Teacher Education, Sociocultural Analysis And Literacy İn Rural education . *Teaching and Teacher Educaiton*, 82-86.
- Corcoran, T. (1995). *Transforming Professional Development for Teachers: A Guide for State Policymakers*. Washington DC: National Governors' Association.

- Çam Aktaş, B. (2016). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Mesleki Yaşamlarında Karşılaşılabileceklerini Düşündükleri Sorunlar. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 16-30.
- Denzin, N., & Lincoln, Y. (2011). *Handbook of Qualitative Research*. California: Sage Publications.
- Dewey, J. (2012). *Okul ve Toplum*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Dilci, T., & Kalkan, G. D. (2013). Sınıf Öğretmenlerinin Mesleğinin İlk Beş Yılında Karşılaştığı Problemler. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 127-140.
- DPT. (2006). *Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.
- Dubel, M., & Sobel, D. (2010). Place-Based Teacher Education. D. Gruenevald, & S. Gregory içinde, *Place-Based Education in the Global Age* (s. 309-345). New York: Routledge.
- Dursun, F. (2006). Birleştirilmiş Sınıflarda Eğitim Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 33-57.
- Eraut, M. (2002). Menus for Choosy Diners. *Teachers and Teaching: Theory and Practice*, 8(3), 371-379.
- Erdoğan, Ç., & Demirkasımoğlu, N. (2010). Ailelerin Eğitim Sürecine Katılımına İlişkin Öğretmen ve Yönetici Görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(3), 399-431.
- Fantilli, R. D., & McDougal, D. E. (2009). A Study of Novice Teachers: Challenges and Supports in the First Years. *Teaching and Teacher Education*, 25(6), 814-825.
- Ferrare, J., & Apple, M. (2010). Spatializing Critical Education: Progress and Caution. *Critical Studies in Education*, 51(2), 209-221.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2015). *How to Design and Evaluate Research in Education*. New York: McGraw-Hill Education.
- Gall, M. D., Borg, W. R., & Gall, J. P. (1996). *Educational Research An Introduction*. USA: Longman.

- Gannon, S., & Davies, B. (2011). Learning Place Through Art and Stories. M. Somerville, B. Davies, K. Power, S. Gannon, & P. De Carteret içinde, *Place Pedagogy Change* (s. 97-111). Rotterdam: Sense Publishers.
- Genava, G. (2002). Preparing for Culturally Responsive Teaching. *Journal of Teacher Education*, 53, 106-115.
- Gregor, R. (2000). *Quality Matters. Revitalising Teaching: Critical Times, Critical Choices*. New South Wales: NSWDET.
- Gruenevald, D., & Smith, G. (2010). Creating a Movement to Ground Learning in Place. *Place-Based Education in the Global Age* (s. 345-358). New York: Routledge.
- Gruenevald, D., & Smith, G. (2010). Making Room for the Local. *Place-Based Education in the Global Age* (s. viii-xxiii). New York, ABD: Routledge.
- Hacıömeroğlu, G., & Taşkın, Ç. Ş. (2010). Fen Bilgisi Öğretmenliği ve Orta Öğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi Bölümü Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 77-90.
- Halsey, J. (2005). *Pre-Service Country Teaching in Australia: What is Happening - What Needs to Happen?* Adelaide: Rural Educational Forum Australia.
- Hammer, P. C., Hughes, G., McClure, C., Reeves, C., & Salgado, D. (2005). *Rural Teacher Recruitment and Retention Process*. Charleston: Edvantia.
- Hargreaves, L., Kvalsund, R., & Galton, M. (2009). Reviews of Research on Rural Schools and Their Communities in British and Nordic Countries: Analytical Perspectives and Cultural Meaning. *International Journal of Educational Research*, 48, 80-88.
- Hashweh, M. (2003). Teachers' Accommodative Change. *Teaching and Teacher Education*, 421-434.
- Hayes, D. (2009). Pedagogies, Place and Possibility. M. Somerville, K. Power, & P. De Carteret içinde, *Landscapes and Learning: Place Studies for A Global World*. Rotterdam: Sense Publishers.
- Hodkinson, H., & Hodkinson, P. (2005). Improving School Teachers' Workplace Learning. *Research Papers in Education*, 20(2), 109-131.

- Howard, G. (1999). *We can't Teach that We don't Know: White Teachers and Multiracial Schools*. New York: Teachers College Press.
- Hudson, P., & Hudson, S. (2008). Changing Preservice Teachers' Attitudes for Teaching in Rural Schools. *Australian Journal of Teacher Education*, 33(4), 67-77.
- Hughes, J., & Kwok, O. (2007). Influence of Student-Teacher and Parent-Teacher Relationships on Lower Achieving Readers' Engagement and Achievement in Primary Grades. *Journal of Educational Psychology*, 99(1), 39-51.
- Hurt, S., & Hodson, V. K. (2004). *Compassionate Classroom : Relationship Based Teaching and Learning*. Encinitas: PuddleDancer Press.
- Işık, A., Çiltaş, A., & Baş, F. (2010). Öğretmen Yetiştirme ve Öğretmenlik Mesleği. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 53-62.
- İzci, E., Duran, H., & Taşar, H. (2010). Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretimin Sınıf Öğretmeni Adaylarının Algularına Göre ve Birleştirilmiş Sınıflarda Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri Açısından İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 19-35.
- Jackson, W. (1994). *Becoming Native to A Place*. Kentucky: Lexington: University of Kentucky Press.
- Jonston, R. (2007). *University of Tasmania, Australia*. 07 29, 2013 tarihinde eCite Digital Repository at the University of Tasmania: <http://ecite.utas.edu.au/58410> adresinden alındı
- Kalaycıoğlu, S. (2012). Toplumsal Yapı: Toplumsal Kurumlar, Gruplar ve Toplumsal Değişme. M. Zencirkıran içinde, *Dünden Bugüne Türkiye'nin Toplumsal Yapısı*. Bursa: DORA Basın Yayın Ltd. Şti.
- Kartal, S. (2005). Aday Memurların Örgütsel Sosyalleşmelerinde Temel Ve Hazırlayıcı Eğitimin Rolü. *Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, 131-143.
- Kartal, S. E., Özdemir, T. Y., & Yirci, R. (2017). Mentorship Needs of Early Career Teachers Working in Rural Regions. *Turkish Journal of Education*, 6(1), 30-40.
- Şahin, Ç., Kartal, O. Y., & İmamoğlu, A. (2013). Okul Öncesi Öğretmen Yetiştirme Programı Hakkında Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*.

- Kirby, F., & Berkes, N. (2010). *Türkiye'de Köy Enstitüleri*. İstanbul: Tarihçi Kitapevi.
- Klein, A. S., & Miller, M. (2015). *The Professional Resource for Teachers and Parents*. Earlychildhood News: http://www.earlychildhoodnews.com/earlychildhood/article_view.aspx?ArticleID=359 adresinden alındı
- Kline, J., White, S., & Graeme, L. (2013). The Rural Practicum: Preparing a Quality Teacher Workforce for Rural and Regional Australia. *Journal of Research in Rural Education*, 28(3), 1-13.
- Knapp, C. (2010). Place-Based Curricular and Pedagogical Models: My Adventures in teaching Through Community Context. D. Gruenevald, & G. Smith içinde, *Place-Based Education in the Global Age* (s. 5--29). New York: Routledge.
- Kwakwan, K. (2003). Factors Affecting Teachers' Participation in professional Learning Activities. *Teaching and Teacher Education*, 19, 149-170.
- Lemke, J. C. (1994). Teacher Induction in Rural and Small School Districts. *Proceedings of Annual National Conference of the American Council on Rural Special Education* (s. 9-15). Texas: American Council on Rural Special Education.
- Lester, L. (2012). Putting Rural Readers on the Map: Strategies for Rural Literacy. *The Reading Teacher*, 65(6), 407-415.
- Little, J. W. (1994). Teachers' Professional Development in a Climate of Educational Reform. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 129-151.
- Lohman, M., & Woolf, N. (2001). Self-Initiated Learning Activities of Experienced Public School Teachers: Methods, Sources and Relevant Organizational Influences. *Teachers and Teaching: Theory and Practice*, 7(1), 59-74.
- Lusted, D. (1986). Why pedagogy?, *Screen*, 27(5) 2-14.
- Malhoit, G. C. (2005). *Providing Rural Students with a High Quality Education*. Arlington: The Rural School and Community Trust.
- McMilan, J. H. (2000). *Educational Research: Fundamentals for the consumer*. New York: Longman.

- MEB. (1998, Şubat 6). *TC Milli Eğitim Bakanlığı*. Kasım 11, 2013 tarihinde Meb Mevzuat: <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/116.html> adresinden alındı
- MEB. (2007, 06 20). *Milli Eğitim Bakanlığı Hizmetiçi Eğitim Dairesi Başkanlığı*. 7 29, 2013 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı: <http://oygm.mevzuat.meb.gov.tr> adresinden alındı
- MEB. (2011, 5 5). *Milli Eğitim Bakanlığı*. 7 29, 2013 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Mevzuat: <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/51.html> adresinden alındı
- Meirink, J., Meijer, P., Verloop, N., & Bergen, T. (2009). How do Teachers Learn in the Workplace? An Examination of Teacher Learning Activities. *European Journal of Teacher Education*, 32(3), 209-224.
- Melaville, A., Berg, A., & Blank, M. (2006). *Community-Based Learning: Engaging Students for Success and Citizenship*. New York: Coalition for Community Schools.
- Memduhoğlu, H. B. (2008). Örgütsel Sosyalleşme ve Türk Eğitim Sisteminde Sosyalleşme Süreci. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 137-153.
- Meydan, A., & Yıldız, N. (2015). Birleştirilmiş Sınıfta Görev Yapan Öğretmenlerin Çalıştıkları Yerin Kültürü ile Etkileşiminin Değerlendirilmesi. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 6(19), 92-110.
- Molina, S. C. (2013). Family, School, Community Engagement, and Partnerships: An Area of Continued Inquiry and Growth. *Teaching Education*, 235-238.
- Moll, L., Amanti, C., Neff, D., & Gonzalez, N. (1992). Funds of Knowledge for Teaching: Using a Qualitative Approach to Connect Homes and Classrooms. *Qualitative Issues in Educational Research*, 31(2), 132-141.
- Monk, D. H. (2007). Recruiting and Retaining High-Quality Teachers in Rural Areas. *The Future of Children*, 17(1), 155-174.
- Mukeredzi, T. G., & Mandrona, A. (2012). The Journey to Becoming Professionals: Student Teachers' Experiences of Teaching Practise in a Rural South African Context. *International Journal of Educational Research*, 62, 141-151.
- Nespor, J. (2008). Education and Place. *Educational Theory*, 58(4), 475-489.

- OECD. (2014). *Talis 2013 Results: An International Perspective on Teacher and Learning*. OECD Publishing.
- Özpinar, M., & Sarpkaya, R. (2010). Köyde Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Sorunları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(27), 17-29.
- Özpolat, V. (2013). Öğretmenlerin Mesleki Önceliklerinde Sosyalleşmenin Yeri. *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(2), 341-362.
- Öztürk, M. (2016). Köy ve Kasabalarda Görev Yapan Öğretmenlerin Mesleğin İlk Yılında Yaşadıkları Güçlükler. *İlköğretim Online*, 15(2), 378-390.
- Palavan, Ö., & Donuk, R. (2016). Kırsal Kesimde Görev Yapan Öğretmenlerin Sorunları. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 109-128.
- Paton, D., & Brearley, L. (2009). Co-Creating a Place That Lies Between. M. Somerville, K. Power, & P. De Carteret içinde, *Landscapes and learning: Place Studies for a Global World* (s. 37-53). Rotterdam: Sense Publishers.
- PEEC. (2010). *The Benefits of Place-Based Education: A Report from the Place-Based Education Collaborative*. Bennington: Place-Based Education Evaluation Collaborative.
- Pehlivan, K. B. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-kültürel özellikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 151-168.
- Power, K. (2011). Transforming Self-Place Relations in the Project Approach. M. Somerville, B. Davies, K. Power, S. Gannon, & P. De Carteret içinde, *Place Pedagogy Change* (s. 81-97). Rotterdam: Sense Publishers.
- Preston, J. P. (2006, Ekim). *Library and Archives Canada*. Collections Canada: <http://www.collectionscanada.gc.ca/obj/s4/f2/dsk3/SSU/TC-SSU-10042006120930.pdf> adresinden alındı
- Reid, J.-A., & White, S. (2008). Placing Teachers? Sustaining Rural Schooling through Place-Consciousness in Teacher Education. *Journal of Research In Rural Education*, 23(7), 1-11.
- Rennie, J. (2012). "If You See A Bubble Coming Up" : Reading and Writing the landscape. M. Somerville, K. Power, & P. De Carteret içinde, *Landscapes and*

- Learning: Place Studies for A Global World* (s. 89-101). Rotterdam: Sense Publishers.
- Sellar, S. (2009). The Responsible Uncertainty of Pedagogy. *Discourse: Studies in Cultural Politics of Education*, 347-360.
- Senechal, E. (2010). Environmental Justice in Egleston Square. D. Gruenevald, & S. Gregory içinde, *Place-Based Education in the Global Age* (s. 85-113). New York: Routledge.
- Sivas Valiliği (2016, Eylül 23). *Sivas Sosyal Ekonomik Göstergeler*. TC Sivas Valiliği: <http://www.sivas.gov.tr/ilimiz-hakkinda-genel-bilgiler> adresinden alındı
- Smith, G. (2002, Nisan). Place-Based Education: Learning to Be Where We are. *Sage Journals*, s. 584-594.
- Sobel, D. (2013). *Place-Based Education: Connecting Classrooms and Communities*. Massachusetts: Orion: Nature Literacy Series.
- Somerville, M. (2006). An enabling place pedagogy for new teachers. *Proceedings of the Annual AARE*. Adelaide: University of South Australia.
- Somerville, M., & Rennie, J. (2012). Mobilising community Place identity formation and new teachers' learning. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*, 193-206.
- Somerville, M., Davies, B., Power, K., Gannon, S., & De Carteret, P. (2011). *Place Pedagogy Change*. Rotterdam: Sense Publishers.
- Somerville, M., Plunkett, M., & Dyson, M. (2010). New teachers learning in rural and regional Australia. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 39-55.
- Somerville, M., Power, K., & De Carteret, P. (2009). Introduction: Place Studies for a Global World . M. Somerville, K. Power, & P. De Carteret içinde, *Landscapes and Learning* (s. 3-21). Rotterdam: Sense Publishers.
- Stegner, W. (2002). *Where the Bluebird Sings to the Lemonade Springs*. New York: Modern Library.
- Sungur, Z., Karkiner, N., Güllüpinar, F., Tonus, Ö., Fatma, S., Özgün, Y., & Suğur, N. (2010). *Türkiye'nin Toplumsal Yapısı*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

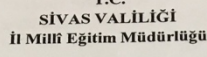
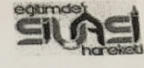
- Sünbül, A. M. (1996). Öğretmen Niteliği ve Öğretimdeki Roller. *Eğitim Yönetimi*, 597-607.
- Şahin, A. (2010). Kırsal Kesimde Görev Yapan Öğretmenlerin İlk Okuma Yazma Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 5(4), 1738-1750.
- Şeren, M. (2008). Köy Öğretmen Yeriştirme Yönüyle Köy Enstitüleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1), 203-226.
- Şişman, M. (2010). Öğretmen Yeterlikleri: Modern Bir Söylem ve Retorik. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 63-82.
- Taşkaya, S. M., Turhan, M., & Yetkin, R. (2015). Kırsal Kesimde Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Sorunları: Ağrı İli Örneği. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(18), 198-210.
- TDE. (2009). *Öğretmen Yeterlikleri: Özet Rapor*. Ankara: Türk Eğitim Derneği.
- TDK. (2013). *Büyük Türkçe Sözlük*. 12 02, 2013 tarihinde Türk Dil Kurumu: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.529c4933211314.70907054 adresinden alındı
- Theobald, P. (1997). *Teaching the Commons: Place, Pride and the Renewal of Community*. Oxford: Westview Press.
- Thomson, P. (2002). *Schooling the rustbelt kids: Making the difference in changing times*. Crows Nest: Allen & Unwin.
- Toker Gökçe, A. (2013). Sınıf Öğretmenlerinin Adaylık Dönemlerinde Yaşadıkları Mesleki Sorunlar. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 137-156.
- Tompkins, R. (2010). Overlooked Opportunity: Students, Educators and Education Advocates Contributing to Community and Economic Development. D. Gruenevald, & S. Gregory içinde, *Place-Based Education in the Global Age* (s. 173-197). New York: Routledge.
- Turan, S., & Garan, Ö. (2008). Kırsal Kesimde Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Matematik Öğretiminde Karşılaştıkları Güçlükler. *Milli Eğitim*, 116-128.

- TÜİK. (2012). *Yıllara ve cinsiyete göre il / ilçe merkezleri ve belde / köy nüfusu*. 7 30, 2012 tarihinde Türkiye İstatistik Kurumu: http://tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=1587 adresinden alındı
- Unicef. (2007). *A Human Rights Based Approach to Education*. New York: Unicef.
- Uzun, S., Paliç, G., & Akdeniz, A. R. (2013). Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin Profesyonel Öğretmenliğe İlişkin Algıları. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*(35), 2013.
- Ünsal, S., & Bağçeci, B. (2016). Öğretmenlerin Mesleki İmajlarına İlişkin Görüşleri ve Mesleki İmaja Etki Eden Faktörler. *Journal of Human Sciences*, 13(3), 3905-3926.
- Waller, R., & Barrentine, S. J. (2015). Rural Elementary Teachers and Place-Based Connection to Text During Reading Instruction. *Journal of Research in Rural Education*, 30(7), 1-13.
- Wilson, E., & Demetriou, H. (2007). New teachers' learning: substantive knowledge and contextual factors. *Curriculum Journal*, 213-229.
- Wilson, S., & Berne, J. (1999). Teacher Learning and the Acquisition of Professional Knowledge : An Examination of Research on Contemporary Professional Knowledge. *Review of Research in Education*, 24, 173-209.
- WMTR. (2017, Şubat 6). *Wikimedia Foundation*. Vikipedi Özgür Ansiklopedi: https://tr.wikipedia.org/wiki/Köy_Enstitüleri adresinden alındı
- Yapıcı, Ş., & Yapıcı, M. (2004). Öğretmen adaylarının okul deneyimi 1 dersine ilişkin görüşleri. *İlköğretim Online*, 54-59.
- Yeşil, R. (2009). Sosyal Bilgiler Aday Öğretmenlerinin Sınıf İçi Öğretim Yeterlikleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(7), 23-48.
- Yeşilyurt, E., & Karakuş, M. (2011). The Problems Teachers Encountered During The Candidacy Process. *International Journal of Educational Sciences*, 3(1), 261-293.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Yıldırım, C. (2012). Temel Eğitim Kursunun Aday Öğretmenlerin Mesleki Gelişimlerine Katkısı Üzerine Bir Çalışma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 1867-1886.
- Yılmaz, K., & Altinkurt, Y. (2015). Öğretmenlerin Mesleki Profesyonellikleri ile İş-Yaşam Dengeleri Arasındaki İlişki. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 14(28), 105-128.
- YÖK. (1999). *Aday Öğretmen Klavuzu, Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi*. Ankara: YÖK Dünya Bankası Milli Eğitim Geliştirme Projesi.
- Yurdakul, S., Gür, B., Çelik, Z., & Kurt, T. (2016). *Öğretmenlik Mesleği ve Mesleğin Statüsü*. Ankara: Eğitim Bir-Sen.
- Zencirkıran, M. (2012). *Dünden Bugüne Türkiye'nin Toplumsal Yapısı*. Bursa: Dora Basım - Yayım Ltd. Şti.
- Zipin, L. (2009). Dark Funds of Knowledge, Deep Funds of Pedagogy: Exploring Boundaries between Lifeworlds and Schools. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*, 30(3), 317-331.

EKLER

Ek 1 Araştırma İzni

Sayı : 92255297-605.01-E.10165459 09.10.2015
Konu: Araştırma İzni
(Yük. Lis. Öğrc. Süleyman KELEŞ)

.....
.....MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : a) Süleyman KELEŞ'in 01.10.2015 Tarihli Dilekçesi.
b) Valilik Makamının 09.10.2015 Tarih ve 92255297-605.01-E.10125066 Sayılı Onayı.
c) Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 07/03/2012 Tarihli B.08.0.YET.00.20.00.0-3616 Sayılı 2012/13 No'lu Genelgesi.

Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Prgramları ve Öğretimi Bölümü ABD Yüksek Lisans Öğrencisi Süleyman KELEŞ'in, " Mekanı-Toplumu-Mesleği Öğrenme Konusunda Aday Öğretmenlerin Durumu" araştırma kapsamında hazırlayacağı tezi için İlimiz Merkez İlçeye bağlı belde ve köylere yeni atanan öğretmenlere yönelik araştırma çalışması yapması Valilik Makamının ilgi (b) onayı ile uygun görülmüş olup onay örneği yazımız ekinde gönderilmiştir.

Söz konusu araştırma çalışmasının bitiminde araştırmacı tarafından sonuç raporunun bir örneğinin CD ortamında Müdürlüğümüze gönderilmesi hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Celal KARAHAN
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EK : İlgi (b) Onay Örneği (1 Sayfa)

DAĞITIM :
Gereği :
-Süleyman KELEŞ

Bilgi :
-Ekte İsimleri Bulunan Okul Müd.

Güvenli Elektronik İmzalı
Aşlı İle Aynıdır.
09/10/2015
Lutfi KELDAL
Şef

Ek 2 Birinci Görüşme Formu

Mekânı – Toplumunu – Mesleği Öğrenme Konusunda Aday Öğretmenlerin Durumu Görüşme Formu

Problem Cümlesi: 2015 – 2016 eğitim öğretim yılında Sivas kırsalına atanan stajyer öğretmenler çalıştıkları yeri, toplumu ve öğretmenlik mesleğini nasıl öğrenirler?

Alt Problemler:

- Stajyer öğretmenler yeni atandıkları yerlerde öğretmenlik mesleğini yapmayı nasıl öğrenirler?
- 1. Stajyer öğretmenlerin öğretmenlik mesleğini öğrenme biçimleri zaman içinde değişikliğe uğrar mı?
- 2. Stajyer öğretmenler atandıkları yer ve oradaki toplumla ilgili bilgileri nasıl öğrenirler?
- 3. Stajyer öğretmenlerin mezun oldukları üniversitelerde yaşadıkları okul deneyimlerinin öğretmenlik mesleğini yapmayı öğrenmedeki etkilerine ait görüşleri nelerdir?
- 4. Stajyer öğretmenlerin öğretmenlik mesleği ile ilgili işe başlamadan önceki ve sonraki görüşleri arasında farklılık var mıdır?

Görüşme Yeri:
Saati:

Görüşme Yeri:

Görüşme

GİRİŞ

Merhaba, adım Süleyman KELEŞ. Kayseri Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri AnaBilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim dalında yüksek lisans yapmaktayım. “Mekânı – Toplumunu – Mesleği Öğrenme Konusunda Aday Öğretmenlerin Durumu” konulu tezim kapsamında bu araştırmayı yapıyorum ve Sivas merkez köy ve beldelerde çalışan aday öğretmenlerle görüşmeler yapıyorum. Çalışmamla aday öğretmenleri nasıl öğrendikleri konusunda bilimsel veriler sağlayacağımı ve bu verileri toplamak için sizin görüşlerinizin önemli olduğunu düşünüyorum. Yaptığım tüm görüşmelerde verilen bilgiler sadece bu araştırmada kullanılacak ve kişisel bilgiler istenmeyecektir.

İzin verirseniz görüşmeyi kaydetmek istiyorum. Bu şekilde zamanı daha iyi kullanabiliriz ve verdiğiniz yanıtların kaydını daha ayrıntılı tutma fırsatı elde edebilirim.

Görüşmeye devam etmek istiyor musunuz?

Görüşme hakkında sormak istediğiniz bir soru var mı?

Görüşmenin yaklaşık 40 dakika süreceğini tahmin ediyorum. İzin verirseniz görüşmeye başlamak istiyorum.

GÖRÜŞME SORULARI

1. Öğretmenlik mesleğinize bu yerde başlayacağınızı öğrendiğinizde nasıl hissettiniz?

Sonda: Sevindiyseniz neden?

Üzüldüyseniz neden?

2. Mesleğe başladığınız bu yer ve toplum ile ilgili ön bilgileriniz neydi? Ve bu bilgileri nasıl edindiniz?

Sonda: Olumlu Bilgiler

Olumsuz Bilgiler

3. Mesleğe başladığınız yer ile ilgili bu bilgiler sizin öğrencilere, topluma ve yere uyumunuzu nasıl etkiledi?

4. Nerede yetiştiniz? Yetiştığınız yeri düşündüğünüzde, çalışmaya başladığınız bu yer ile ilgili neler söyleyebilirsiniz?

Sonda: Okul (avantaj-zorluk)

Mekan (avantaj-zorluk)

Alternatif: Kırsal alanda mı yoksa şehirde mi yetiştiniz? Mesleğe başladığınız bu yeri nasıl tanımlarsınız?

Sonda: Okul (avantaj-zorluk)

Mekan (avantaj-zorluk)

5. Kendinizi mesleğe başladığınız bu yere ve topluma ne kadar ait hissediyorsunuz? Neden?

6. Peki mesleğe başladığınız yerin toplumunu nasıl açıklarsınız?

Sonda: Sosyal Düzey

Eğitim Düzeyi

Ekonomik düzey

7. Mesleğe başladığınız yerdeki toplumla ilişkilerinizi nasıl yürütüyorsunuz? Yoğun bir ilişki içinde olduğunuzu düşünüyor musunuz?

7.a. Öğrenci ile ilişkiler (ev ziyaretleri vb)

7.b. Veli ile ilişkiler (okul Görüşmeleri)

7.c. Diğerleri ile ilişkiler (okul dışı ilişki)

8. Toplumla kurduğunuz bu ilişkilerin başarıyı ne derece etkilediğini düşünüyorsunuz?
9. Mesleğe başladığınız okul ve sınıf oradaki toplumu ve yeri anlamanızda nasıl etkili oldu?
10. Sınıf içi etkinliklerinizi dikkate aldığınızda, öğrencilerinizin öğrenmesini desteklemek için toplum ve çevrenin özelliklerinden nasıl yararlanıyorsunuz? (örneğin öğrencilerinizi çalıştığımız yerde muhtar odasına ya da sağlık ocağı gibi yerlere götürüyor musunuz?)

Sonda: a- Alıştırmalarda**b- Eğlencede**

11. Mesleğe başladığımız yerde ikamet etmediğiniz için öğrenci ve veli dışında kalan toplumun diğer kesimi ile yoğun ilişkilerinizin olmadığını düşünüyorum.
Eğer orada yaşasaydınız, bu durumun sizin düşüncelerinizi nasıl etkileyeceğini düşünüyorsunuz?

Sonda: Olumlu yönde etkiler**Olumsuz yönde etkiler**

12. Mesleğinizi yapmayı öğrenmenizde sizinle beraber çalışan meslektaşlarınızın katkıları var mı nasıl?

Sonda: sınıf yönetimi**Resmi işler****Öğretim yöntem ve teknikleri**

13. Üniversitede katıldığımız okul deneyimi dersleri sizin mesleğinizi yapmayı öğrenmenizi nasıl etkiledi? (dersler suni ya da gerçekçi)

Sonda: Olumlu etkiler**Olumsuz Etkiler**

14. Üniversitede kırsal alanda mı yoksa şehir merkezindeki okullarda mı staj yaptınız?
15. Stajınızı mesleğe başladığımız bu yer ve toplum koşullarına benzer bir yerde yapsaydınız, bu durum mesleğinizi nasıl etkilerdi?
16. Öğretmenlik mesleği ile ilgili görüşleriniz mesleğe başlamadan önce nasıldı?

Sonda: Olumlu Görüşler**Olumsuz Görüşler****Sonda: Ekonomik Düzey****Sosyal statü**

17. Öğretmenlik mesleği ile ilgili görüşlerinizde mesleğe başladıktan sonra ne gibi değişiklikler oldu?

Sonda: Olumlu Değişiklikler**Olumsuz Değişiklikler**

Ek 3 İkinci Görüşme Formu

Mekânı – Toplumunu – Mesleği Öğrenme Konusunda Aday Öğretmenlerin Durumu

Görüşme Formu

Problem Cümlesi: 2015 – 2016 eğitim öğretim yılında Sivas kırsalına atanan stajyer öğretmenler çalıştıkları yeri, toplumu ve öğretmenlik mesleğini nasıl öğrenirler?

Alt Problemler:

- Stajyer öğretmenler yeni atandıkları yerlerde öğretmenlik mesleğini yapmayı nasıl öğrenirler?
- 5. Stajyer öğretmenlerin öğretmenlik mesleğini öğrenme biçimleri zaman içinde değişikliğe uğrar mı?
- 6. Stajyer öğretmenler atandıkları yer ve oradaki toplumla ilgili bilgileri nasıl öğrenirler?
- 7. Stajyer öğretmenlerin mezun oldukları üniversitelerde yaşadıkları okul deneyimlerinin öğretmenlik mesleğini yapmayı öğrenmedeki etkilerine ait görüşleri nelerdir?
- 8. Stajyer öğretmenlerin öğretmenlik mesleği ile ilgili işe başlamadan önceki ve sonraki görüşleri arasında farklılık var mıdır?

Görüşme Yeri:

Görüşme Yeri:

Görüşme Saati:

GİRİŞ

Merhaba, adım Süleyman KELEŞ. Kayseri Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim dalında yüksek lisans yapmaktayım. “Mekânı – Toplumunu – Mesleği Öğrenme Konusunda Aday Öğretmenlerin Durumu” konulu tezim kapsamında bu araştırmayı yapıyorum ve Sivas merkez köy ve beldelerde çalışan aday öğretmenlerle görüşmeler yapıyorum. Çalışmamla aday öğretmenleri nasıl öğrendikleri konusunda bilimsel veriler sağlayacağımı ve bu verileri toplamak için sizin görüşlerinizin önemli olduğunu düşünüyorum. Yaptığım tüm görüşmelerde verilen bilgiler sadece bu araştırmada kullanılacak ve kişisel bilgiler istenmeyecektir.

İzin verirseniz görüşmeyi kaydetmek istiyorum. Bu şekilde zamanı daha iyi kullanabiliriz ve verdiğiniz yanıtların kaydını daha ayrıntılı tutma fırsatı elde edebilirim.

Görüşmeye devam etmek istiyor musunuz?

Görüşme hakkında sormak istediğiniz bir soru var mı?

Görüşmenin yaklaşık 20 dakika süreceğini tahmin ediyorum. İzin verirseniz görüşmeye başlamak istiyorum.

GÖRÜŞME SORULARI

1. Çalışmaya başlayalı 8 ay oldu. Şimdi çalıştığınız yer ile ilgili düşünceleriniz nelerdir? Değişti ya da değişmedi ise neden?

Sonda: Olumlu Değişiklik Olumsuz Değişiklik Değişmedi (neden)

2. 8 ay geçtikten sonra çalıştığınız bu yere kendinizi ait hissetmenizle ilgili bir değişiklik oldu mu?

Sonda: Değişiklik olmasına sebep olan a- olumlu b- olumsuz olaylar

3. Öğretmenlik mesleğini yapma şekliniz bu zaman dilimi içinde nasıl bir değişim geçirdi?

Sonda: Olumlu Değişiklikler Olumsuz Değişiklikler

4. Öğretmenlik mesleğini yapma şekliniz sizce neden bir değişim geçirdi?

Sonda: Meslektaş Katkısı Toplum ve Mekân Katkısı

5. Çalıştığınız yerde geçirdiğiniz süre içinde toplumla nasıl ilişki kurdunuz? Ve toplumla ilgili neler öğrendiniz?

Sonda: Öğrenci ile ilişkiler Veli ile ilişkiler Diğerleri ile ilişkiler

6. Toplumla ilgili öğrendiklerinizin yaptığınız öğretmenliğe nasıl yansıdığını düşünüyorsunuz?

7. Geçen süre zarfında öğretmenlik mesleği ile ilgili düşüncelerinizdeki değişiklik nelerdir?

Sonda: Olumlu Değişiklikler Olumsuz Değişiklikler

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Süleyman Keleş
Uyruğu: Türkiye (T.C.)
Doğum Tarihi ve Yeri: 02.12.1986 - Nazilli
Medeni Durum: Evli
E-mail: süleyman_keles@hotmail.com
Yazışma Adresi: Zafer mahallesi 14/2 sokak No.1 Daire 1 Nazilli - Aydın

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Lisans	Anadolu Üniversitesi, İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı	2008
Lise	Mehmet Akif Ersoy Lisesi, Nazilli- Aydın	2004

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görev
2017- Halen	Manisa Sarıgöl Tırazlar İlkokulu	Öğretmen
2014-2017	Sivas Anadolu İmam Hatip Lisesi	Öğretmen
2009-2014	Sivas Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Öğretmen

YABANCI DİL

İngilizce

YAYINLAR

1. Başaran S. D., & Keleş S. Yenilikçi kimdir? Öğretmenlerin Yenilikçilik Düzeylerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi [Hacettepe University Journal of Education]*, 30(4), 106-118, 2015